

मिरा भाईदर महानगरपालिका
सार्वत्रिक निवडणूक
२०२५-२६

राजकिय पक्ष/ उमेदवारांकरीता
निवडणूक विषयक संक्षिप्त माहिती.

मिरा भाईंदर महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक २०२५-२६

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशिल
१	मिरा भाईंदर महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक २०२५-२६ संक्षिप्त तपशिल
२	अंतिम प्रभाग रचना अधिसूचना
३	प्रभागाचा एकत्रित नकाशा
४	प्रभागनिहाय आरक्षण अधिसूचना
५	निवडणूक कार्यक्रम २०२५-२६
६	निवडणूक कार्यक्रम अधिसूचना (निवडणूक निर्णय अधिकारी कार्यालयाचा पत्ता व त्यांना नेमून दिलेले प्रभाग तपशिलासह)
७	नामनिर्देशन पत्र/ चिन्ह वाटप बाबत तरतुदी व सूचना
८	सोबत जोडावयाच्या कागदपत्रांची यादी व अन्य नमुने
९	नामनिर्देशनपत्र नमुना
१०	शपथपत्र नमुना
११	उमेदवारी मागे घेणे अर्ज नमुना
१२	शौचालय वापराबाबतचे प्रमापत्र/ स्वयंप्रमाणपत्र नमुना
१३	निवडणूक/ मतदान प्रतिनिधी नेमणूक करणे/ नेमणूक रद्द करणे नमुना
१४	मतपत्रिकेवर नाव छपाई करणेबाबत नमुना
१५	उमेदवार ओळखपत्र नमुना
१६	जोडपत्र - १ व जोडपत्र - २
१७	निवडणूक खर्च मर्यादे संबंधित आदेश
१८	निवडणूक खर्च दाखल करण्याबाबतचे आदेश व नमुने
१९	आदर्श आचारसंहिता बाबत एकत्रित आदेश
२०	कायदा व सुव्यवस्था बाबत एकत्रित आदेश
२२	प्रसार माध्यम सनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश
२३	एक खिडकी कक्ष अधिकारी/ कर्मचारी नेमणूक आदेश व संपर्क क्रमांक

मिरा भाईंदर महानगरपालिका

सार्वत्रिक निवडणूक २०२५-२६

संक्षिप्त तपशिल

- महानगरपालिकेचे नाव :- मिरा भाईंदर महानगरपालिका
- महानगरपालिकेची एकूण लोकसंख्या (२०११ च्या जनगणनेनुसार) - ८,०९,३७८
- अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (२०११ च्या जनगणनेनुसार) - ३०,२४३
- अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या (२०११ च्या जनगणनेनुसार) - १२,५९६
- निवडून द्यावयाच्या महानगरपालिका सदस्यांची संख्या - ९५
- प्रभागांची एकूण संख्या - २४ (४ सदस्यीय प्रभागांची संख्या - २३ व ३ सदस्यीय प्रभागांची संख्या - ०१)
- एकूण मतदार - ८,१९,१५१
- एकूण मतदान केंद्र - ९५८
- निवडणूक निर्णय अधिकारी/ सहा. निवडणूक निर्णय अधिकारी व नेमून दिलेले प्रभाग क्रमांक

निवडणूक कार्यालय क्रमांक	नेमून दिलेले वॉर्ड क्रमांक	निवडणूक निर्णय अधिकारी नाव व संपर्क क्रमांक	सहा. निवडणूक निर्णय अधिकारी नाव व संपर्क क्रमांक
१	८, २३, २४	श्री. उदय किसवे (९४२३५७२६६६)	श्री. निलेश गोंड (८२७५२७५७३४)
२	१, ६, ७	श्रीम. अपर्णा सोमाणी (९७६९१८०७४९)	श्री. भाऊसाहेब अंधारे (९१६८०६७७७७)
३	२, ३, ४, ५	श्री. प्रशांत सूर्यवंशी (७०५७०८१३७१)	श्री. शशिकांत नाचण (९९७०१११६३३)
४	९, १०, ११, १२	श्री. राजेंद्र चव्हाण (७७९८५८८८८८)	श्री. प्रथमेश भुर्के (७०६६२२२३२४)
५	१३, १४, १८	श्रीम. वंदना खरमाळे (९९२१४६२५९९)	श्री. विनोद धोत्रे (९८६७२३८३७६)
६	१५, १६, १७	श्रीम. अर्चना मुळे (९८३३९९८५१९)	श्री. श्रीनिवास जांभळे (९२८४५८१६१९)
७	१९, २०, २१, २२	श्री. सर्जेराव सोनावणे (९६८९८८२००३)	श्री. चंद्रजित रजपूत (९४२२९६०२५८)

आरक्षित जागांचा तपशिल

- अनुसूचित जाती करीता आरक्षित जागा - ०४ (पैकी ०२ जागा महिलांकरीता)
- अनुसूचित जमाती करीता आरक्षित जागा - ०१
- नागरिकांचा मागावर्ग प्रवर्ग करीता आरक्षित जागा - २५ (पैकी १३ जागा महिलांकरीता)
- सर्वसाधारण (महिला) - ३३
- सर्वसाधारण - ३२
- **एकूण** - ९५
- एकूण निवडणूक निर्णय अधिकारी कार्यालये - ०७
- आचारसंहिता कक्ष - ०८ (१ मुख्य कार्यालयात व ७ निवडणूक निर्णय अधिकारी कार्यालयात)
- एकूण FST पथक संख्या - १४
- एकूण SST पथक संख्या - १४
- एकूण VST पथक संख्या - १४
- एकूण VVT पथक संख्या - ०७

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग दोन

वर्ष ११, अंक ८२]

शुक्रवार, ऑक्टोबर १०, २०२५/आश्विन १८, शके १९४७

[पृष्ठे १९, किंमत : रुपये १२.००

असाधारण क्रमांक १८३

प्राधिकृत प्रकाशन

परिशिष्ट - १४

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका

अंतिम प्रभाग रचना

अधिसूचना

महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९.

क्रमांक एमसीओ/२०२५/प्र.क्र.२४२/नवि-१४, दिनांक १०/०६/२०२५ व २३/०६/२०२५.—राज्य शासनाने, राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र शासन यांच्या मान्यतेने महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम (सन १९४९ चा मुंबई ५९) (यापुढे "अधिनियम" म्हणून उल्लेखिलेला) चे कलम ५ (३) अन्वये प्राप्त अधिकारांचा वापर करून प्रारूप अधिसूचना क्रमांक महाराष्ट्र शासन असाधारण राजपत्र क्रमांक १२९ दि. ०३ सप्टेंबर, २०२५ च्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे मिरा, भाईंदर महानगरपालिका क्षेत्र जितक्या प्रभागात विभागण्यात येईल त्या प्रभागांची संख्या व त्यांची व्याप्ती निश्चित केल्यासंदर्भात प्राप्त झालेल्या हरकती व सूचनांचा काळजीपूर्वक विचार करून राज्य शासन अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी, हे राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी यांच्या मान्यतेने, खालीलप्रमाणे अधिसूचित करित आहेत:-

ज्याअर्थी, राज्य शासन अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी, यांनी राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी यांच्या मान्यतेने, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम ५ च्या तरतूदीखाली मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेच्या बाबतीत निवडावयाच्या सदस्यांची संख्या व प्रभागांची संख्या पुढीलप्रमाणे निश्चित केली आहे.

एकूण सदस्यांची संख्या	:-	१५
चार सदस्यीय प्रभागांची संख्या	:-	२३
तीन सदस्यीय प्रभागांची संख्या	:-	०९
एकूण प्रभागांची संख्या	:-	२४

२. त्याअर्थी, आता राज्य शासन अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी हे राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी यांच्या मान्यतेने महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाचे कलम ५ (३) अन्वये उक्त महानगरपालिका क्षेत्र जितक्या प्रभागात विभागण्यात येईल त्या प्रभागांची संख्या व त्यांची व्याप्ती या अधिसूचनेच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निश्चित करित आहे.

३. या अधिसूचनेच्या तारखेच्या निकटच्या पुढील सार्वत्रिक निवडणूकीच्या प्रयोजनार्थ ही अधिसूचना अंमलात येईल.

(१)

अनुसूची

प्रभाग क्रमांक व लोकसंख्या	प्रभागाचे नाव असल्यास	प्रभागाची व्याप्ती	निवडून द्यावयाच्या सदस्यांची संख्या
(१)	(२)	(३)	(४)
१ लोकसंख्या एकुण - ३२३७७ अ.जा - ९२४ अज- २७७		<p>व्याप्ती :- जय अंबे नगर, गणेश देवल नगर, शास्त्री नगर, नेहरु नगर, बालाजी नगर इ.</p> <p>उत्तर - वसई खाडी</p> <p>पूर्व - मोदी पटेल रोडवरील साईबाबा मंदिर ते वसई खाडी पर्यंत जाणारी पश्चिम रेल्वेची हद्द.</p> <p>दक्षिण — पश्चिम रेल्वे हद्दीलगत साईबाबा मंदिर ते छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील महाविर ज्योत इमारत पर्यंत जाणा-या मोदी पटेल रस्त्याची उजवी बाजू. पुढे छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरून संघवी फर्नीचर मार्ट व बाबु मिस्त्री चाळ यांच्या मधुन सरळ रेषेत गणेश देवल नाल्यापर्यंतची उजवी बाजू. पुढे गणेश देवल नगर ते मोती नगरकडे जाणा-या नाल्याची उजवी बाजू. पुढे मोती नगरकडून छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गापर्यंत जाणा-या रस्त्याची (चर्च रोड) उजवी बाजू व पुढे छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील सहकार ज्योत या इमारतीपासून मुर्धा खाडीपर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम - मुर्धा खाडी.</p>	४
२ लोकसंख्या एकुण - ३१६४३ अ.जा - ९८२ अज- ९५		<p>व्याप्ती :- जेसलपार्क, बंदरवाडी, आर.एन.पी. पार्क, नारायण स्मृती परिसर</p> <p>उत्तर — वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द)</p> <p>पूर्व — बी.पी. रोड रस्त्यावरील कमल कुंज इमारत ते कृष्णानिल इमारतीपर्यंत रस्त्याची डावी बाजू पुढे रोलेक्स व गिरीष इंडस्ट्रीयल इस्टेट यामधुन गणेश मल्हार व दिपक अपार्टमेंट यामधुन ते खारी तलाव रस्त्यापर्यंतची डावी बाजू पुढे नवघर रस्त्यावरील मयुर पंख अे इमारती पर्यंत जाणा-या खारी तलाव रस्त्याची डावी बाजू पुढे नवघर रस्त्यावरील मयुर पंख अे ते स्वाती इमारतीपर्यंत रस्त्याची डावी बाजू पुढे नवघर रोडवरील आराधना व श्रीपाल शॉपिंग सेंटर यामधुन पुढे आशिष इंडस्ट्रीयल इस्टेट ते श्री. चंद्रलोक व न्यु सरस्वती यामधुन एस.व्ही.रोड पर्यंत पुढे श्रीनाथ या इमारती पर्यंतची डावी बाजू पुढे चिंतामणी व कृष्ण सागर यामधुन ओशियन पॅलेसपर्यंत जाणारा नाला पुढे वसई खाडी पर्यंतची डावी बाजू.</p> <p>दक्षिण — नारायण स्मृती (हॉटेल प्रशांत) ते कमलकुंज पर्यंतचा बाळाराम पाटील रस्त्याची डावी बाजू.</p> <p>पश्चिम — नारायण स्मृती ते ओत्सवाल शॉपिंग सेंटर ते वसई खाडीपर्यंत जाणारी पश्चिम रेल्वेची हद्द.</p>	४

<p>३ लोकसंख्या एकुण - ३५४८३ अ.जा - १९२५ अज - १७५</p>		<p>व्याप्ती :- कस्तुरी पार्क, स्नेहा हॉस्पिटल व सरस्वती नगर परिसर</p> <p>उत्तर — वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द)</p> <p>पूर्व — नवघर रोडवरील ओम आर्शिवाद ते जेठा स्मृतीपर्यंत जाणारा रस्ता पुढे सरळ रेषेत वसई खाडीपर्यंतची डावी बाजू.</p> <p>दक्षिण — नवघर रस्त्यावरील श्रीपाल शॉपिंग सेंटर ते नटवर हाऊस इमारतीपर्यंतची रस्त्याची डावी बाजू.</p> <p>पश्चिम — आराधना व श्रीपाल शॉपिंग सेंटर यामधुन पुढे आशिष इंडस्ट्रीयल इस्टेट ते श्री. चंद्रलोक व न्यु सरस्वती यामधुन एस.व्ही.रोड पर्यंत पुढे श्रीनाथ या इमारती पर्यंतची उजवी बाजू व पुढे चिंतामणी व कृष्ण सागर यामधुन ओशियन पॅलेसपर्यंत जाणारा नाला पुढे वसई खाडी पर्यंतची उजवी बाजू.</p>	<p>४</p>
<p>४ लोकसंख्या एकुण - ३४६६२ अ.जा - १७५१ अज - ३६७</p>		<p>व्याप्ती :- सालासर नगर, रामनगर, खारी तलाव व बालाजी - जय अंबे इंडस्ट्री परिसर</p> <p>उत्तर — मयुर पंख (ए) ते केशव पार्क पर्यंत जाणा-या नवघर रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पूर्व — केशव पार्क ते रिषभ कॉम्प्लेक्स (गोडदेव नाका) ते जय अपार्टमेंट पर्यंत जाणा-या नवघर गोडदेव फाटक रस्त्याची उजवी बाजू. पुढे जय अपार्टमेंट व फ्रँक स्मृती यामधून कैराली अपार्टमेंटच्या मागील बाजूने एम.आय. उद्योग रस्त्या पर्यंतची उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण — कैराली अपार्टमेंटच्या मागील एम.आय. उद्योग रस्त्यापासून तोरल अपार्टमेंटपर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम — एम.आय.उद्योग रस्त्यावरील तोरल अपार्टमेंट ते रेणूका पुढे लता अपार्टमेंटपर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे त्रिनेत्र व छाया यामधून बी.पी. रोडपर्यंत (गणेश कृपा इमारती पर्यंत) जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे बी.पी. रोड रस्त्यावरील कमल कुंज इमारत ते कृष्णनिल इमारती पर्यंत रस्त्याची उजवी बाजू पुढे रोलेक्स व गिरीष इंडस्ट्रीयल इस्टेट यामधुन गणेश मल्हार व दिपक अपार्टमेंट यामधुन ते खारी तलाव रस्त्यापर्यंतची उजवी बाजू पुढे नवघर रस्त्यावरील मयुर पंख 'अ' इमारतीपर्यंत जाणा-या खारी तलाव रस्त्याची उजवी बाजू.</p>	<p>४</p>
<p>५ लोकसंख्या एकुण - ३६१४१ अ.जा - ९८९ अज - ३७८</p>		<p>व्याप्ती :- खारीगाव परिसर, एम.आय.उद्योग नगर, नर्मदा नगर, रावल नगर, हनुमान नगर व विकास इंडस्ट्रीयल इस्टेट परिसर</p> <p>उत्तर — गोडदेव फाटक रोडवरील जय अपार्टमेंट व फ्रँक स्मृती या इमारतीमधून व कैराली अपार्टमेंट मागून पुढे एम.आय. उद्योग रस्त्यापासून तोरल अपार्टमेंट ते रेणूका पुढे लता अपार्टमेंटपर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू. पुढे त्रिनेत्र व छाया यामधून बी.पी. रोड पर्यंत (गणेश कृपा इमारतीपर्यंत) जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू पुढे गणेश कृपा ते जागृती पर्यंत जाणा-या बी.पी. रोड रस्त्याची डावी बाजू.</p> <p>पूर्व — गोडदेव नवघर फाटक रस्त्यावरील फ्रँक स्मृती ते साईबाबा मंदिर पर्यंत जाणा-या नवघर-गोडदेव रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण — साईबाबा मंदिर ते जुने रेल्वे फाटकपर्यंत (सब-वे) जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम — जुने रेल्वे फाटक (सब-वे) ते बी.पी. रोडवरील जागृती अपार्टमेंट</p>	<p>४</p>

		पर्यंतची पश्चिम रेल्वेची हद्द.	
६ लोकसंख्या एकुण - ३१६७१ अ.जा - २६४ अज- १०३		<p>व्याप्ती :- मोदी पटेल परीसर, गणेश मंदिर परीसर, कमला पार्क परीसर, जैन मंदिर परीसर</p> <p>उत्तर — छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील मेहता पटेल शॉपिंग सेंटरपासून रेल्वे हद्दीपर्यंत जाणा-या मोदी पटेल रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पूर्व - साईबाबा मंदिर ते एम.टी.एन.एल. कार्यालया पर्यंतची पश्चिम रेल्वे हद्द.</p> <p>दक्षिण — कमला पार्क ते एम.टी.एन.एल. इमारतपर्यंत जाणा-या रस्त्याची (जुना रेल्वे फाटक रोड) डावी बाजू.</p> <p>पश्चिम — छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील मेहता पटेल शॉपिंग सेंटर ते क्रॉस गार्डनपर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू व पुढे क्रॉस गार्डनकडून अॅनी अपार्टमेंट ते क्रिष्णा तेरेसा (डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर रस्त्यावरील इमारत) पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू पुढे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मार्गावरील कमला पार्क इमारतीपर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू.</p>	४
७ लोकसंख्या एकुण - ३१९७१ अ.जा - ५२० अज- १५९		<p>व्याप्ती :- जे.एच.पोद्दार, संतोक टॉकीज, चंदुलाल पार्क, राम मंदिर परिसर</p> <p>उत्तर — छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील संघवी फर्निचर मार्ट व बाबु मिस्त्री चाळ यामधुन पुढे सरळ रेषेत गणेश देवल नगर नाल्यापर्यंतची डावी बाजू.</p> <p>पूर्व - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील संघवी फर्निचर मार्ट ते क्रॉस गार्डन व पुढे क्रॉस गार्डन कडून अॅनी अपार्टमेंट ते क्रिष्णा तेरेसा (डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर रस्त्यावरील इमारत) पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे न्यु राजरत्न इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची (डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मार्ग) उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण — रेल्वे फाटक रस्त्यावरील न्यु राजरत्न इमारतीपासून भाईदर शॉपिंग सेंटर पर्यंत (उत्तन भाईदर रस्ता) जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम — गणेश देवल नगर ते मोती नगरकडे जाणा-या नाल्याची डावी बाजू पुढे मोती नगरकडून छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गापर्यंत जाणा-या रस्त्याची (चर्च रोड) डावी बाजू व पुढे छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील सहकार ज्योत ते विनित अपार्टमेंट ते भाईदर शॉपिंग सेंटर या रस्त्यापर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू.</p>	४
८ लोकसंख्या एकुण- ३३४५५ अ.जा - १४८१ अज- ३३७		<p>व्याप्ती :- अशोक नगर, आईस फॅक्टरी, नगर भवन मॅक्सस मॉल, ब्राज भुमी व वेंकटेश नगर</p> <p>उत्तर — उत्तन भाईदर रस्त्यावरील गोविंद स्मृती ते दुल्हन बी महल या इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे डॉ. केशव बळीराम हेडगेवार मार्गावरील टिना टॉवर या इमारती पासून पश्चिम रेल्वे हद्दीपर्यंतची उजवी बाजू.</p> <p>पूर्व — टिना टॉवर या इमारती पासून श्री सालासर हनुमान उद्यान पर्यंतची पश्चिम रेल्वेची हद्द.</p> <p>दक्षिण — पश्चिम रेल्वे हद्दीपासून जाणारा उड्डाण पूल व पुढे जनार्दन रकवी मार्गापर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम — उत्तन भाईदर रस्त्यावरील गोविंद स्मृती या इमारतीपासून ४५.०० मी. रुंद रस्त्यापर्यंत जाणा-या जनार्दन रकवी मार्गाची (स्मशान भूमी रोड) डावी बाजू.</p>	४

<p>९ लोकसंख्या एकुण - ३२६०० अ.जा - २२९ अज - १७०</p>		<p>व्याप्ती :- गिता नगर, सर्वोदय नगर, लोढा पार्क परिसर</p> <p>उत्तर — जुने रेल्वे फाटक (सब-वे) ते छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील इंडूसईन्ड बँकेपर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू</p> <p>पूर्व — पेट्रोल पंप ते इंडूसईन्ड बँकेपर्यंत जाणा-या छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गाची डावी बाजू.</p> <p>दक्षिण — छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील पेट्रोल पंपाकडून पाश्र्वनगर रस्त्यापर्यंत (ओमसागर इमारती पर्यंत) जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू व पुढे सनरॉक-ए इमारत ते हैदरअली चौकापर्यंतच्या रस्त्याची उजवी बाजू व पुढे हैदरअली चौक ते नरेंद्र पार्क इमारती पर्यंतची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम — नरेंद्र पार्क ते अभिषेक पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू व पुढे अभिषेक इमारती समोरून आशिष पार्क व चंद्रछाया - चंद्रेश छाया या इमारती मधून पुढे सरळ रेषेत पश्चिम रेल्वेची उजवी बाजू व पुढे जुने रेल्वे (सब-वे) फाटक पर्यंत पश्चिम रेल्वेची हद्द.</p>	<p>४</p>
<p>१० लोकसंख्या एकुण - ३८४३९ अ.जा - २२८५ अज - ४१४</p>		<p>व्याप्ती :- गोडदेव गाव, पांचाळ नगर व गोल्डन नेस्ट, आझाद नगर परिसर.</p> <p>उत्तर — गोडदेव-नवघर फाटक रस्त्यावरील श्रीकृष्ण कॉम्प्लेक्स या इमारतीकडून संत तुकाराम मार्गावरील प्रतिक्षा इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू व पुढे प्रतिक्षा एन्क्लेव्ह ते मोनिश इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पूर्व — मोनिश ते श्रीराज एन्क्लेव्ह पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू व पुढे संत तुकाराम महाराज मार्गापर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू. पुढे संत तुकाराम रस्त्याकडून राजा छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील गोल्डन नेस्ट सर्कल पर्यंत जाणा-या संत तुकाराम रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण — हॉटेल इक्वीटी ते सुदामा इस्टेट ते गोल्डन नेस्ट सर्कल पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू.</p> <p>पश्चिम — हॉटेल इक्वीटी ते दत्तात्रय सदन ते तुलसी प्रसाद टॉवर ते गोविंदराव अपार्टमेंट पर्यंत जाणा-या गोडदेव-नवघर रस्त्याची उजवी बाजू.</p>	<p>४</p>
<p>११ लोकसंख्या एकुण - ३७४१० अ.जा - २६५० अज - ३६८</p>		<p>व्याप्ती :- लोकमान्य हायस्कुल, मनपा शाळा, शंकर नारायण महाविद्यालय, इंदिरा नगर, नवघर गाव, शिर्डी नगर व इंद्रलोक परिसर</p> <p>उत्तर — वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द)</p> <p>पूर्व — इंद्रलोक फेस ४ मधील तिरुपती ड्रीम ते पूजा पुष्प इमारती पर्यंत जाणारा रस्ता पुढे सरळ रेषेत वसई खाडी पर्यंतची डावी बाजू</p> <p>दक्षिण — गोडदेव-नवघर फाटक रस्त्यावरील श्रीकृष्ण कॉम्प्लेक्स या इमारतीकडून संत तुकाराम मार्गावरील प्रतिक्षा इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू व पुढे प्रतिक्षा एन्क्लेव्ह ते मोनिश इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू</p> <p>पश्चिम — गोडदेव फाटक रोडवरील श्रीकृष्ण कॉम्प्लेक्स ते नवघर नाक्यावरील हनुमान मंदिर पर्यंत रस्त्याची उजवी बाजू पुढे नवघर रस्त्यावरील दया सदन ते ओम आर्शिवाद पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे नवघर रोडवरील ओम आर्शिवाद</p>	<p>४</p>

<p>१२ लोकसंख्या एकुण - ३११०६ अ.जा - १०६५ अज - २९४</p>		<p>ते जेठा स्मृती पर्यंत जाणारा रस्ता पुढे सरळ रेषेत वसई खाडी पर्यंतची उजवी बाजू. व्याप्ती :- गोल्डन नेस्ट क्विन्स पार्क, रामदेव पार्क परिसर. उत्तर - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील (काशिमिरा रोड) गोल्डन नेस्ट सर्कल ते संत तुकाराम मार्गावरील सोनम आंगण इमारती पर्यंत जाणाऱ्या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे हनुमान मंदिर समोरुन सेव्हन इलेव्हन हॉस्पिटल पर्यंत व पुढे श्रीराज एन्क्लेव्ह ते तिरुपती ड्रीम पासून वसई खाडी पर्यंत जाणाऱ्या रस्त्याची उजवी बाजू पूर्व - वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द) दक्षिण - टाटा इंडीकॉम गॅलरी ते साई स्नेहा कॉम्प्लेक्स ते वसई खाडीपर्यंत जाणाऱ्या रस्त्याची डावी बाजू. पश्चिम - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील टाटा गॅलरी ते दिपक हॉस्पिटल ते जय श्री सोनम एकता पर्यंत जाणाऱ्या रस्त्याची उजवी बाजू.</p>	<p>४</p>
<p>१३ लोकसंख्या एकुण - ३३५३७ अ.जा - ३०४५ अज - ८२७</p>		<p>व्याप्ती :- थोडबंदर गांव, काशि गांव, शांती विद्या नगरी, मॉडर्न झोपडपट्टी बेव्हर्ली पार्क परिसर. उत्तर - लिबर्टी कॉर्नर ते महादेव कॉम्प्लेक्स ते ओत्सवाल अॅव्हेंयु पासून पुढे वसई खाडी पर्यंत जाणाऱ्या रस्त्याची उजवी बाजू पूर्व - वसोवा ब्रीज पर्यंतची वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द) दक्षिण - वसोवा ब्रीज ते वेस्टर्न हॉटेल ते काशिमिरा नाक्या वरील सारंग हॉटेल पर्यंत जाणाऱ्या राष्ट्रीय महामार्ग क्र.८ ची उजवी बाजू. पश्चिम - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील काशिमिरा नाक्यावरील सारंग हॉटेल ते झंकार कंपनी ते विनय नगर क्रॉस रोड कडून आर.एन.ए. व्हीवा ते जे.पी. इन्फ्रा पर्यंत जाणाऱ्या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे आर्ची गार्डन ते गौरव रो-हाऊस ते आर.बी.के. स्कुल ते इरायशा इमारती पर्यंतच्या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे सिनेमॅक्स ते रश्मी सिध्दार्थ पर्यंतची उजवी बाजू</p>	<p>४</p>
<p>१४ लोकसंख्या एकुण - ३५६५५ अ.जा - २९९० अज - ३४०९</p>		<p>व्याप्ती :- काजुपाडा, चेणा, लक्ष्मी बाग, माशाचा पाडा, डाचकुल पाडा, जनता नगर, महाजनवाडी उत्तर - वसोवा ब्रीज ते ठाणे महानगरपालिका हद्दी पर्यंतची वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द) पूर्व - ठाणे महानगरपालिकेची हद्द दक्षिण - बृहन्मुंबई महानगरपालिकेची हद्द. पश्चिम - वसोवा ब्रीज ते हॉटेल फाऊंटन ते ठाकूर मॉल ते बृहन्मुंबईच्या हद्दी पर्यंत जाणाऱ्या राष्ट्रीय महामार्ग क्र.०८ ची डावी बाजू.</p>	<p>४</p>

<p>१५ लोकसंख्या एकुण - ३३८७२ अ.जा - १४३१ अज - ३३३</p>		<p>व्याप्ती :- संघवी नगर, प्लेझेंट पार्क, मुन्शी कंपाऊंड, मिरा गांव, पांडूरंग वाडी, लोढा परिसर</p> <p>उत्तर — छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील पक्षाल इमारती पासून निल वसुंधरा इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू पुढे निल वसुंधरा ते सिल्वर क्राऊन (रविंद्रनाथ टागोर रस्त्यावरील इमारत) पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू पुढे या रस्त्याकडून रॉयल कॉलेज पर्यंत जाणा-या रस्त्यावरून (१८.० मी. रुंद) भक्ती वेदांत स्वामी मार्ग (३०.० मी. रुंद रस्त्या पर्यंत) पुढे सुकाला तलाव लगतचा रस्ता पुढे म्हात्रे रो-हाऊस ते साईप्रभा बंगल्याची डावी बाजू.</p> <p>पूर्व - छत्रपती शिवाजी महाराज रस्त्यावरील काशिमिरा नाका सनराईस हॉटेल ते पक्षाल इमारती पर्यंतची डावी बाजू.</p> <p>दक्षिण — काशिमिरा नाका (सनराईस हॉटेल) ते अजित पॅलेस पर्यंत जाणा-या राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ०८ ची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम - राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ०८ वरील हॉटेल अजित पॅलेस ते गणेश मंदिर ते साईप्रभा बंगल्या पर्यंतची उजवी बाजू.</p>	<p>४</p>
<p>१६ लोकसंख्या एकुण - ३२२८६ अ.जा - १४३३ अज - ५२३</p>		<p>व्याप्ती :- पेणकर पाडा, शांती धाम व सृष्टी परिसर</p> <p>उत्तर — पश्चिम रेल्वेपासून पुनम सागर मागून जाणारा अस्मिता सुपर मार्केट पर्यंतचा नाला ते आचार्य विनोबा भावे मार्गा (सिल्वर पार्क रस्ता) वरील सृष्टी इमारत क्र. ३४४ ते बालाजी हॉटेल पर्यंतची उजवी बाजू पुढे निल वसुंधरा इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे निल वसुंधरा ते सिल्वर क्राऊन (रविंद्रनाथ टागोर रस्त्यावरील इमारत) पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>पूर्व - राष्ट्रीय महामार्ग क्र.०८ वरील अजित पॅलेस हॉटेल पासून गणेश मंदिर ते साई प्रभा बंगला ते म्हात्रे रो-हाऊस कडून जाणारा रस्ता पुढे सुकाला तलावाच्या बाजूने ३०.०० मी. रुंद रस्त्या पर्यंतची डावी बाजू. (भक्ती वेदांत स्वामी मार्ग) पुढे शांती धाम मागून रविंद्रनाथ टागोर रस्त्यापर्यंत जाणारा १८.०० मी. रुंद रस्त्याची डावी बाजू पुढे रविंद्रनाथ टागोर रस्त्यावरील सिल्वर क्राऊन या इमारतीपर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू.</p> <p>दक्षिण - अजित पॅलेस ते बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या हद्दी पर्यंत जाणा-या राष्ट्रीय महामार्ग क्र.०८ ची उजवी बाजू पुढे पश्चिम रेल्वे पर्यंत बृहन्मुंबई महानगरपालिकेची हद्द.</p> <p>पश्चिम — पश्चिम रेल्वे.</p>	<p>४</p>
<p>१७ लोकसंख्या एकुण - ३५८३८ अ.जा - ७५२ अज - ११४४</p>		<p>व्याप्ती :- चंद्रेश अँकार्ड, सिल्वर पार्क, जांगीड व सृष्टी परिसर</p> <p>उत्तर - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील निर्मल नगर या इमारती कडून रॉयल पॅलेस या इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू पुढे पुनम कॉम्प्लेक्स ते आर.एन.ए. कोर्टयाई या इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू.</p> <p>पूर्व — निर्मल नगर ते संखेश इमारती पर्यंत जाणा-या छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गाची उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण — छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील संकेश इमारतीकडून ज्वेल रेसिडेन्सी ते शाळा मिरा ग्रीन व्हू पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे बालाजी हॉटेल (ओम शांती चौक) ते सुर्या शॉपिंग सेंटर पर्यंतची उजवी बाजू.</p>	<p>४</p>

		पश्चिम - सुर्या शॉपींग सेंटर ते जटायु इमारती पर्यंत जाणारा रस्ता पुढे आर.एन.ए. कोर्टयार्ड इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
१८ लोकसंख्या एकुण - ३५४७१ अ.जा - २२१० अज - ७६८		व्याप्ती :- कनकिया, पुजा नगर, विनय नगर, ग्रीन कोर्ट व हटकेश उद्योग नगर परिसर.	४
		उत्तर - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील मॅडोना बार ते रश्मी सिध्दार्थ इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
		पूर्व - रश्मी सिध्दार्थ ते सिनेमॅक्स थिएटर पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे सिनेमॅक्स थिएटर ते इरायशा इमारती पर्यंतचा रस्ता पुढे आर.बी.के. स्कुल ते गौरव रो-हाऊस ते जे.पी. इन्फ्रा. पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
		दक्षिण - आर्ची गार्डन ते आर.एन.ए. व्हीवा ते पुजा नगर ते विनय नगर पासून छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गापर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
		पश्चिम - मॅडोना बार ते झंकार कंपनी पर्यंत जाणा-या छत्रपती शिवाजी महाराज रस्त्याची डावी बाजू.	
१९ लोकसंख्या एकुण - ३१४६७ अ.जा - ५८३ अज - ७८१		व्याप्ती :- शितल नगर, साईबाबा नगर, भारती पार्क, एन.एच. हायस्कुल व पार्श्वनगर परिसर	४
		उत्तर - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील पेट्रोल पंपाकडून पार्श्वनगर रस्त्यापर्यंत (ओम सागर इमारती पर्यंत) जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू पुढे सनरॉक-ए या इमारती पासून हैदर अली चौक पर्यंतच्या रस्त्याची डावी बाजू.	
		पूर्व - जिग्नेश्वर टॉवर ते पिंकी पर्यंत जाणा-या छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गाची डावी बाजू.	
		दक्षिण - छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गावरील जिग्नेश्वर टॉवर ते वसंत हेरीटेज पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
		पश्चिम - वसंत हेरीटेज ते शितल प्लाझा पुढे शांतीनगर सेक्टर क्र. ५-६ व शितल नगर यामधून जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे सेक्टर क्र. ५ कडून रसाइ थिएटर समोरून हैदर अली चौका पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
२० लोकसंख्या एकुण - ३३१४६ अ.जा - ८३६ अज - ३०७		व्याप्ती :- शांतीनगर सेक्टर क्र. ०२, ०४, ०५, ०६, ०७, १०, ११, "D" प्लॉट	४
		उत्तर - शांतीनगर सेक्टर क्र.०५ मधील जनक अपार्टमेंट ते सिंगापूर प्लाझा ते एस्कॉन एकर (I) पर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू. (नयानगर, मिरारोड रस्ता)	
		पूर्व - शांतीनगर सेक्टर क्र.०५ मधील जनक अपार्टमेंट ते शांतीनगर "D" प्लॉट मधील व्हेनस्वेल टॉवर पर्यंत जाणा-या रस्त्याची (शितल नगर व शांती नगर सेक्टर क्र. ५ व ६ या मधून जाणारा रस्ता) उजवी बाजू.	
		दक्षिण - शांतीनगर "D" प्लॉट मधील व्हेनस्वेल टॉवर इमारत ते सेक्टर क्र. १० मधील मातृछाया इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.	
		पश्चिम - शांतीनगर सेक्टर क्र.१० मधील मातृछाया इमारती पासून सेक्टर क्र.२ मधील पुष्प विहार इमारती पर्यंत ते सेक्टर क्र. ०२ मधील पायल इमारती पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे सेक्टर क्र. ०४ मधील अंकुर ते संध्या अपार्टमेंट ते सेक्टर क्र. ११ मधील आम्रपाली इमारती समोरून नयानगरकडे जाणा-या	

		रस्त्याची उजवी बाजू.	
२१ लोकसंख्या एकुण - ३५२४५ अ.जा - ४८१ अज - ४२९		<p>व्याप्ती :- शांतीनगर सेक्टर क्र. ०१, ८, ९</p> <p>उत्तर - शांतीनगर सेक्टर क्र. ०१ मधील शांतीनगर इमारत क्र. ४२-४३ पासून इमारत क्र. ६५-६६ ते शांती शॉपींग सेंटर ते पश्चिम रेल्वेच्या हद्दीपर्यंत जाणा-या रस्त्याची डावी बाजू</p> <p>पूर्व - शांतीनगर सेक्टर क्र. ०१ मधील इमारत क्र. ४२-४३ ते चैताली (इमारत क्र. ४८-४९) ते लक्ष्मी ज्योती (इमारत क्र. बी-५६) पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे सृष्टीकडे जाणा-या रस्त्यावरील शांतीविहार (इमारत क्र. डी-१७) या इमारती पासून महानगरपालिका हॉस्पिटल पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे शांतीनगर सेक्टर क्र. ९ व १० मधून सेक्टर क्र. ७ व ८ पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू पुढे आर.एन.ए. कोर्टयार्ड या इमारतीपासून जटायु इमारत ते सुर्या शॉपींग सेंटर पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण- पश्चिम रेल्वे पासून पुनम सागर मागून जाणारा अस्मिता सुपर मार्केट पर्यंतचा नाला पुढे अस्मिता सुपर मार्केट पासून आचार्य विनोबा भावे मार्गावरील (सिल्वर पार्क रस्ता) सृष्टी इमारत क्र.३४४ पासून पुनवसु इमारती पर्यंत जाणा-या आचार्य विनोबा भावे रस्त्याची (सिल्वर पार्क रस्ता) डावी बाजू</p> <p>पश्चिम - शांती शॉपींग सेंटर ते जाफरी खाडी पर्यंत (स्मशानभूमी पर्यंत) पश्चिम रेल्वेची हद्द.</p>	४
२२ लोकसंख्या एकुण - ३७१३८ अ.जा - १८ अज - ४६		<p>व्याप्ती :- नयानगर परिसर</p> <p>उत्तर - नरेंद्र पार्क रस्त्यावरील अभिषेक इमारती समोरून आशिष पार्क व चंद्रछाया-चंद्रेश छाया या इमारतीमधून पुढे सरळ रेषेत पश्चिम रेल्वे हद्दी पर्यंत.</p> <p>पूर्व - अभिषेक ते स्टार महेंद्र पार्क पर्यंत जाणा-या नरेंद्र पार्क रस्त्याची उजवी बाजू पुढे हैदर अली चौक ते वोकहार्ट हॉस्पिटल ते सिंगापूर प्लाझा पर्यंत जाणा-या रस्त्याची उजवी बाजू.</p> <p>दक्षिण - सिंगापूर प्लाझा ते अस्मिता एस्कॉन एकर-1 पर्यंत जाणा-या नयानगर रस्त्याची उजवी बाजू पुढे शांतीनगर सेक्टर क्र.१ पर्यंत जाणारा रस्ता पुढे शांती शॉपींग सेंटर पर्यंत सरळ रेषेत पश्चिम रेल्वे हद्दी पर्यंतची उजवी बाजू.</p> <p>पश्चिम - पश्चिम रेल्वे हद्द.</p>	४
२३ लोकसंख्या एकुण - ३१४६० अ.जा - १८५६ अज- २८९		<p>व्याप्ती :- आंबेडकर नगर झोपडपट्टी, मुर्धा गाव, राई गाव, मोर्वा गाव</p> <p>उत्तर - वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द)</p> <p>पूर्व - वसई खाडीपासून उत्तन-भाईदर रस्त्यापर्यंत येणारी मुर्धा खाडी (मुर्धा महसूल हद्द) पुढे छत्रपती शिवाजी महाराज मार्गाकडे जाणा-या रस्त्यावरील गोविंद स्मृती इमारतीपासून ४५.०० मी. रुंद रस्त्यापर्यंत जाणा-या जनार्दन रकवी (स्मशान रोड) रस्त्याची उजवी बाजू पुढे ४५.०० मी. रुंद रस्ता (स्व. इंदिरा गांधी मार्ग) पश्चिम रेल्वे हद्दी पर्यंतची उजवी बाजू पुढे बृहन्मुंबई महानगरपालिका हद्दीपर्यंतची उजवी बाजू</p> <p>दक्षिण - बृहन्मुंबई महानगरपालिका हद्द</p>	४

		पश्चिम — उत्तन, डोंगरी व तारोडी महसूल हद्द (मोर्वा खाडी)	
२४		व्याप्ती :- डोंगरी, तारोडी, चौक, पाली, उत्तन	३
लोकसंख्या		उत्तर — वसई खाडी (महानगरपालिका हद्द)	
एकुण - २७३०५		पूर्व — उत्तन, डोंगरी व तारोडी महसूल हद्द (मोर्वा खाडी)	
अ.जा - ३७३		दक्षिण — वृहन्मुंबई महानगरपालिका हद्द	
अज - ६०३		पश्चिम — अरबी समुद्र	

टीप :-

- (१) मराठी व इंग्रजी अधिसूचनेमध्ये प्रभागाच्या वर्णनामध्ये तफावत असल्यास नकाशामधील हद्दीनुसार वर्णन ग्राह्य धरण्यात येईल
- (२) महानगरपालिकेच्या क्षेत्राच्या प्रभागांच्या सीमा दर्शविणारे नकाशे कार्यालयीन वेळेत पाहण्यासाठी महानगरपालिका कार्यालयात उपलब्ध राहतील

भाईंदर,
दिनांक ९ ऑक्टोबर २०२५.

राधाबिनोद अ. शर्मा, भा.प्र.से.
आयुक्त,
मिरा-भाईंदर महानगरपालिका.

परिशिष्ट १५

MIRA-BHAINDAR MUNICIPAL CORPORATION

NOTIFICATION

MAHARASHTRA MUNICIPAL CORPORATION ACT, 1949.

No. MCO/2025/CR-24/UD-14, dated 10/06/2025 & 23/06/2025, In exercise of the powers conferred by section 5(3) of The Maharashtra Municipal Corporation Act, (Bom.LIX of 1949) (hereinafter referred to as the "said Act") after carefully taking into consideration the objection & suggestion received, in response to the Draft Notification No. State Government *Gazette* no. 129 dated 3rd September, 2025 fixing for the Mira-Bhaindar Municipal Corporation. The number and the extent of the wards into which the said municipal area shall be divided is shown in the schedule to said Draft Notification. The State Government or its authorised officer, with the Approval of the State Election Commission, Maharashtra or its authorised officer, hereby makes the following Notification;

Whereas the State Government or its authorised officer with the Approval of the State Election Commission, Maharashtra or its authorised officer, as specified for Mira-Bhaindar Municipal Corporation under section 5 of the Maharashtra Municipal Corporation Act, the Number of Councilors to be elected and number of wards is as follows :-

1. Total number of councillors	:-	95
2. Four councillors wards,	:-	23
3. Three councillors wards,	:-	01
4. Total wards	:-	24

2. Now, therefore, in exercise of the powers under section 5(3) of the Maharashtra Municipal Corporation Act, The State Government or its authorised officer with the Approval of the State Election Commission, Maharashtra or its authorised officer hereby fix the number and extent of the wards into which the said Municipal Corporation area shall be divided as shown in the schedule to this Notification.

3. This Notification shall take effect for the purpose of the next general election held immediately following the date of this Notification.

SCHEDULE

Ward No. & population	Name Of the Ward, If any	Extent of The Ward	Number of Councillors to be elected
1	2	3	4
1 Population Total – 32377 SC – 924 ST - 277		Location :- Jay Ambe Nagar, Ganesh Deval Nagar, Shastri Nagar, Balaji Nagar etc.	4
		NORTH – Vasai Creek	
		EAST – At Modi Patel Road from Saibaba Mandir to Western Railway boundary passing from Vasai Creek	
		SOUTH – Parallel to Western railway boundry From Saibaba Mandir to right side of Modi Patel road on Chhatrapati Shivaji Maharaj road, towards Chhatrapati Shivaji Maharaj marg from Sanghavi furniture mart till babu mistry chawl, straight line passing between Sanghavi furniture mart & babu mistry chawl till right hand side of Ganesh Deval Nagar nalla, further from Ganesh Deval Nagar to right hand side off Moti Nagar nalla, further from Moti Nagar till right hand side of Chatrapati Shivaji Maharaj marg (Church Road). Further On Chatrapati Shivaji Maharaj marg from Sahakar Jyot building till right hand side road of Murdha Creek.	
		WEST – Murdha Creek.	
2 Population Total – 31643 SC – 982 ST - 95		Location :- Jesal Park, Bunderwadi, R.N.P. Park, Narayan Smruti Area	4
		NORTH – Vasai Creek (Municipal Corporation Boundary)	
		EAST – At B.P. Road – From Kamal Kunj building till left hand side of road Krushna Neel Building to Rolex & Girish Industrial Estate through Ganesh Malhar & Dipak apartment onwards left hand side of Khari Talav onwards Navghar road Mayur Pankh A building through left hand side of road Khari Talav onwards at Navghar road from Mayur Pankh-A wing to left hand side of Swati building, At Navghar road through Aradhana & shripal shopping center From Ashish Industrial Estate to Shri Chandralok & New Sarswati S.V. Road, Left hand side of road between Shrinath Building through Chintamani & Krishnasagar building till Ocean Palace, onwards left hand side of Vasai Creek.	
		SOUTH – From Narayan Smruti (Hotel Prashant) till Kamal Kunj at the left hand side of Balaram Patil road.	
		WEST – From Narayan Smruti to Ostwal Shopping Center till Vasai Creek Western Railway Boundary.	

<p>3 Population Total – 35483 SC – 1925 ST - 175</p>		<p>Location :- Kasturi Park, Sneha Hospital & Sarswati Nagar Area</p> <p>NORTH – Vasai Creek (Municipal Corporation Boundary).</p> <p>EAST – At Navghar Road From Om Ashirwad till Jetha Smruti road, through straight line passing till left side of Vasai Creek.</p> <p>SOUTH – At Navghar Road from Shripal Shopping Center till left side of Natvar House Building road.</p> <p>WEST – Through Aradhana & Shripal Shopping Center from Ashish Industrial Estate to Shri Chandralok & New Sarswati, through S.V. road onwards Shrinath building till through Chintamani & Krishnasagar building till Ocean Palace, onwards left hand side of Vasai Creek.</p>	<p>4</p>
<p>4 Population Total – 34662 SC – 1751 ST – 367</p>		<p>Location :- Salasar Nagar, Ram Nagar, Khari Talav, Balaji – Jay Ambe Industries Area</p> <p>NORTH – Right side of Navghar Road, from Mayur Pankh (B) to Keshav Park.</p> <p>EAST –from Keshav Park to Rishabh Complex (Goddev Naka) till Right side of Navghar-Goddev fatak Road till jai apartment, behind kairali Apartment passing through Jay Apartment & Frank Smruti till right hand side of M.I. Industries road.</p> <p>SOUTH –Behind Kairali Apartment, from M.I. Industries road till right hand side of Toral Apartment</p> <p>WEST – At M.I. Industries road from Toral Apartment to Renuka, right hand side of Lata Apartment, through Trinetra & Chhaya Building till right side of B.P. Road (Ganesh Krupa Building), At right hand side of B.P. Road from Kamal Kunj to Krushna Neel Building, At the right hand side through Rolex Building & Girish Industrial Estate From Ganesh Malhar & Deepak Apartment till right hand side of the Khari Talav road, right side of the Khari Talav Road till Mayur Pankh (A) Building on Navghar Road.</p>	<p>4</p>
<p>5 Population Total – 36141 SC – 989 ST - 378</p>		<p>Location :- Khari Goan, M.I. Industries, Narmada Nagar, Raval Nagar, Hanuman Nagar & Vikas Industrial Estate</p> <p>NORTH – Left hand Side of Goddeo Fatak road through Jai Apartment & Frank Smruti, behind Kairali Apartment next to M.I. Industry road from Toral Apartment to Renuka Apartment, till left hand side of Lata Apartment. through Trinetra & Chhaya to B.P. Road (till Ganesh Krupa Building), Road passing through left side of B.P. Road from Ganesh Krupa till Jagruti Building.</p> <p>EAST – Right hand side of Goddeo Navghar Fatak from Frank Smruti to Saibaba Mandir.</p> <p>SOUTH – Right hand side of the road from Saibaba Mandir till old Railway crossing.</p> <p>WEST – Old Railway crossing (Subway) to B. P. road, Jagruti Apartment till Western Railway boundary.</p>	<p>4</p>

6 Population Total – 31671 SC – 264 ST - 103	Location :- Modi Patel, Ganesh Mandir, Kamla Park, Jain Mandir Area	4
	NORTH – At Chhatrapati Shivaji Maharaj Marg, From right hand side of Mehta Patel Shopping Center till Railway Boundary of Modi Patel road.	
	EAST – From Saibaba Mandir to MTNL road Western Railway boundary	
	SOUTH - Left hand side road of Kamla Park to MTNL Building (Old Railway Fatak Road)	
	WEST – At Chhatrapati Shivaji Maharaj Marg, left hand side of Mehta Patel Shopping Center to Cross Garden, From Annie Apartment to left hand side road of Krishna Terresa (on Babasaheb Ambedkar Marg), till the left hand side road of Kamla Park.	
7 Population Total – 31971 SC – 520 ST - 159	Location :- J.h. Poddar, Santok Talkies, Chandulal Park, Ram Mandir Area	4
	NORTH – At Chhatrapati Shivaji Maharaj marg from Sanghavi furniture mart till babu mistry chawl, straight line passing between Sanghavi furniture mart & babu mistry chawl till right hand side of Ganesh Deval Nagar nalla.	
	EAST - At Chhatrapati Shivaji Maharaj Marg, right hand side of Sanghavi Furniture mart to Cross Garden, From Annie Apartment to right hand side road of Krishna Terresa (on Babasaheb Ambedkar Marg), Right hand side of Babasaheb Ambedkar Marg to New Raj Ratna Building.	
	SOUTH – At Railway Phatak Road from New Rajratna Building till right hand side road of Bhaindar Shopping Centre (Uttan-Bhaindar road)	
	WEST – From the left side of Ganesh Deval Nagar to Moti Nagar Nala, Moti Nagar till left side of Chhatrapati Shivaji Maharaj Marg Road (Church Road) & From Chhatrapati Shivaji Maharaj Marg, Sahkar Jyot Building to left side road of Bhaindar Shopping Centre.	
8 Population Total – 33455 SC – 1481 ST - 337	Location :- Ashok Nagar, Ice Factory, Nagarbhavan, Maxus Mall, Brijbhumi & Venkatesh Nagar	4
	NORTH – Right hand side of Uttan Bhaindar Road, From Govind Smruti till Dulhan-Bi-Mahal Road & At Dr. Keshav Baliram Hedgevar Road from Teena Tower till right hand side of Western Railway Boundray	
	EAST – From Teena Tower Building to Shri Salasar Hanuman Udyan till Western Railway Boundray.	
	SOUTH – From the Western Railway Boundary, Flyover & till the right hand side of Janardan Rakvi Marg	
	WEST – At Uttan Bhaindar Road from Govind Smruti Building to 45-0 Meter Wide Road through left hand side of Janardan Rakvi Marg (Smashan Bhumi Road).	

<p>9 Population Total – 32600 SC – 219 ST - 170</p>		<p>Location :- Geeta Nagar, Sarvoday Nagar, Lodha Park</p>	4
		<p>NORTH – From Old Railway Crossing (Subway) to right hand side of Chatrapati Shivaji Maharaj Marg till Indusand Bank.</p>	
		<p>EAST – At left hand side of Chatrapati Shivaji Maharaj Marg from Petrol Pump till Indusand Bank.</p>	
		<p>SOUTH – At Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, from petrol pump till right side of Parshwa Nagar (Om Sagar Building), From Sunrock A Building to right hand side of Haidar Ali Chowk, From Haidar Ali Chowk to right side of Narendra Park Building</p>	
		<p>WEST – From Narendra Park to right hand side road of Abhishek Building, From Abhishek Building through Ashish Park & Chandra Chhaya - Chandresh Chhaya Building straight line passing through the right hand side of western railway, till old Railway Crossing (Subway) Boundary of Western Railway.</p>	
<p>10 Population Total – 38439 SC – 2285 ST - 414</p>		<p>Location :- Goddeo Gaon, Panchal Nagar, Golden Nest, Azad Nagar Area.</p>	4
		<p>NORTH – At Navghar Road from Shrikrushna Complex building to the right hand side of Sant Tukaram road till Pratiksha Building and at right hand side of the road From Pratiksha Building till Monish Building.</p>	
		<p>EAST – Monish to Shiraj Enclave roads right side & onwards Sant Tukaram Marg right side onwards Sant Tukaram Marg onwards Chatrapati Shivaji Maharaj to Golden Nest Cercal onwards Sant Tukaram Marg right side.</p>	
		<p>SOUTH – Hotel Equity to Sudama Estate to Golden Nest Cercal road left side.</p>	
		<p>WEST – from Hotel Equity to Dattatray Bhavan to Tulsi Prasad Tower till right hand side of Goddev Navghar Road Govindrao Apartment.</p>	
<p>11 Population Total – 37410 SC – 2650 ST - 368</p>		<p>Location :- Lokmanya High School, MBMC School, S,N. College, Indira Nagar, Navghar Gaon, Shirdi Nagar & Indralok</p>	4
		<p>NORTH – Vasai Creek. (MBMC Boundary).</p>	
		<p>EAST – At Indralok Phase IV, from Tirupati Dream to Pooja Pushpa Building through straight line passing till the left hand side of Vasai Creek.</p>	
		<p>SOUTH – At Navghar-Goddev road, from Shree Krishna Complex to Sant Tukaram Marg, Left hand side of the road till Pratiksha Building, through left hand side of road from Pratiksha Enclave till Monish Building.</p>	
		<p>WEST – At Goddev-Fatak road, from Shree Krishna Complex to right hand side of Hanuman Mandir on Navghar Naka, At right hand side of Navghar Road, From Daya Sadan to Om Ashirwad, Om Ashirwad till Jetha Smruti, a straight line passing through Jetha Smruti till right side of Vasai Creek.</p>	

12 Population Total – 31106 SC – 1065 ST - 294	Location :- Golden Nest, Queens Park, Ramdeo Park	4
	NORTH –Chatrapati shivaji maharaj marg (i.e. kashimira road) Golden Nest Circle to Sant Tukaram Marg, Sonam Aangan Building road right side onwards Hanuman Mandir till seven eleven hospital, onwards Shiraj Enclave to tirupati Dream to Vasai Creek road right side.	
	EAST –Vasai Creek. (MBMC Boundary)	
	SOUTH – Tata Indicom Gallery to Sai Sneha Complex up till right hand side of Vasai Creek	
	WEST – Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, From Tata Gallery to Deepak Hospital onwards to Sonam Ekta right hand side of the road.	
13 Population Total – 33537 SC – 3045 ST - 827	Location :- Ghodbandar Gaon, Kashi Gaon, Shanti Vidya Nagari, Modern Zopadpatti, Beverly Park	4
	NORTH – From Liberty Corner to Mahadev Complex to Ostawal Avenue till right side road of Vasai Creek.	
	EAST –Vasai Creek. (MBMC Boundary) till Varsova Bridge.	
	SOUTH – From Varsova Bridge to Western Hotel till the right hand side of the National highway No. 8 , Kashmirira Naka	
	WEST – At Chatrapati Shivaji Maharaj Road, Kashmirira Naka from Sarang Hotel to Zankar Company to Vinay Nagar Cross Road, near Vinay Nagar cross road R.N.A Viva till on the right side of the road J.P. Infra. From Archey Garden to Gaurav Row-House, from Gaurav Ro-House to R.B.K School till right hand side of the road of Erashay Building and from Cine Max to right hand side of the Rashmi Sidharth	
14 Population Total – 35655 SC – 2190 ST - 3409	Location :- Kaju Pada, Chene, Laxmi Baag, Mashacha Pada, Dachkul Pada Janta Nagar, Mahajan Wadi	4
	NORTH – From Varsova Bridge till Thane Municipal Corporation Boundary Vasai Creek (MBMC Boundary)	
	EAST – Thane Municipal Corporation Boundary	
	SOUTH – Mumbai Municipal Corporation Boundary	
	WEST – From Varsova Bridge, Hotel Fountain to Thakur Mall till left side of National Highway No. 08 Mumbai Corporation Boundary.	
15 Population Total – 33872 SC – 1431 ST - 333	Location :- Sanghavi Nagar, Plesent Park, Munshi Compound, Mira Gaon, Pandurang Wadi, Lodha	4
	NORTH – At Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, from Pakshal Building to left side of road passing through Neel Vasundhara Building, Neel Vasundhara to Silver Crown (Building on Ravindranath Tagore Marg), from left side of road of Royal Collage (18.00 Mtr. Wide) Bhakti Vedant Swami Marg (30.00 Mtr. Wide), adjoining road to Sukala Talav, from Mhatre Row-House to left hand side of Sai Prabha Bunglow.	
	EAST – At Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, Kashmirira Naka From Sunrise Hotel to left hand side of Pakshal Building.	
	SOUTH – from Kashmirira naka (Sunrise Hotel) till Ajit Palace on the Left hand side of National Highway No. 8 .	
	WEST – On National Highway No. 08 From Hotel Ajit Palace to	

<p>16 Population Total – 32286 SC – 1413 ST - 523</p>	<p>Ganesh Mandir till the right hand side of Sai Prabha Bungalow.</p> <p>Location :- Penkar Pada, Shanti Dham, Srushti Area</p> <p>NORTH – Near Western Railway From Poonam Sagar till Asmita Super Market Nalla, from Asmita Super Market Nalla to Acharya Vinoba Bhawe Marg (Silver Park Road) Srushti Building No. 344 to right hand side of the Balaji Hotel, Till the right hand side of the road Neel Vasundhara, From Neel Vasundhara to left side of Silver Crown (Building on Ravindranath Tagore Marg)</p> <p>EAST – On the National Highway No. 08, from Hotel Ajit Palace, Ganesh Mandir to Sai Prabha Bungalow till road passing through Mhatre Row-House, left hand side of the road beside Sukala Talav, 30 Mtr. Wide (Bhakti Vedant Swami Marg), behind left hand side road of Shanti Dham, Ravindranath Tagore Marg 18.00 Mtr. Wide , till the left hand side of Silver Crown Building.</p> <p>SOUTH – Right Hand side of NH-08 From Ajit Palace till BMC boundary, BMC boundary till western railway.</p> <p>WEST – Western Railway.</p>	<p>4</p>
<p>17 Population Total – 35838 SC – 752 ST - 1144</p>	<p>Location :- Chandresh Accord, Silver Park, Jangid, Srushti</p> <p>NORTH – At Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, From Nirmal Nagar building to left hand side of Royal Palace building, From Poonam Complex to left hand side of R.N.A. Courtyard Building.</p> <p>EAST – At the right side of Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, From Nirmal Nagar to Sankhesh Building</p> <p>SOUTH – At Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, from Sankhesh Building, Jewel Residency to right hand side of Shala Mira Green Avenue, From Balaji Hotel (Om Shanti Chowk) till the right hand side of the road Surya Shopping Center.</p> <p>WEST – from Surya Shopping Center till Jatayu Building road, right hand road side of R.N.A. Courtyard Building.</p>	<p>4</p>
<p>18 Population Total – 35471 SC – 2210 ST - 768</p>	<p>Location :- Kankiya, Pooja Nagar, Vinay Nagar, Green Court Club, Hatkesh Udyog Nagar.</p> <p>NORTH – At Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, From Medona Bar till right hand side road of Rashmi Siddharth Building</p> <p>EAST – From Rashmi Siddharth Building to right hand side of the road Cinemax Theatre till Irayasha Building, From R.B.K. School to right hand side road of J.P. Infra.</p> <p>SOUTH – From Archi Garden to R.N.A. Viva to Pooja Nagar to Vinay Nagar, From Vinay Nagar to right hand side of Chatrapati Shivaji Maharaj Marg.</p> <p>WEST – On the left hand side of the Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, From Medona Bar to Zhankar Company.</p>	<p>4</p>

<p style="text-align: center;">19 Population Total – 31467 SC – 583 ST - 781</p>	<p>Location :- Sheetal Nagar, Saibaba Nagar, Bharati Park, N.H. High School, Parshwa Nagar.</p> <p>NORTH – On the Chatrapati Shivaji Maharaj Marg from Petrol pump to left side road of Parshwa Nagar (Om Sagar Building), From Sunrock A building to left hand side of Haidar Ali Chowk.</p> <p>EAST – On left hand side of Chatrapati Shivaji Maharaj Marg From Jigneshwar Tower to Pinky.</p> <p>SOUTH – On right hand side of Chatrapati Shivaji Maharaj Marg, from Jigneshwar Tower to Vasant Heritage.</p> <p>WEST – from Vasant Heritage to Sheetal Plaza, right side of road passing through Shanti Nagar sector 5-6 & Sheetal Nagar, sector no. 5 to right hand side road of Rasaz Theatre till Haidar Ali Chowk.</p>	4
<p style="text-align: center;">20 Population Total – 33146 SC – 836 ST - 307</p>	<p>Location :- Shanti Nagar Sector No. 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, “D” Plot.</p> <p>NORTH – In Shanti Nagar Sector No. 5, From Janak Apartment to Singapore Plaza till left hand side of Ascon Acre-I (Naya Nagar Mira Road)</p> <p>EAST – In Shanti Nagar Sector No. 5, From Janak Apartment to right hand side road of Sector No. “D”, Venswal Tower Heera Panna Building (Sheetal Nagar & Shanti Nagar Sector No. 5 & 6 road) right side.</p> <p>SOUTH – In Shanti Nagar Sector No. “D” – From Venswal Tower Building to the right hand side of the road Matru Chhaya Building in Sector No. 10.</p> <p>WEST – In Shanti Nagar Sector No. 10 – From Matru Chhaya Building to Pushpa Vihar Building, Sector No.2 to right hand side of Payal Building Sector No.2, In Sector No. 4 From Ankur to Sandhya Appartment to Amrapali Building in the right hand side of sector No.11.</p>	4
<p style="text-align: center;">21 Population Total – 35245 SC – 481 ST - 429</p>	<p>Location :- Shanti Nagar Sector No. 1, 8, 9,</p> <p>NORTH – In Shanti Nagar Sector No. 1 – From Building No. 42-43 to left hand side of Shanti Shopping Center, Building No. 65-66 to left hand side of Western Railway Boundary.</p> <p>EAST – In Shanti Nagar Sector No. 1 – From Building No. 42-43 to Chaitali (Building No.48- 49) to right hand side of Laxmi Jyoti (Building No. B-56), on the road passing through the right hand side of Shanti Vihar Building (Building No. D-17) to right hand side of the MBMC Hospital, In Shanti Nagar Sector No. 9 & 10, from right side of road passing through sector 7 & 8, From RNA Courtyard building to Jatau building to right hand side road of Surya Shopping Center.</p> <p>SOUTH – Near Western Railway From Poonam Sagar till Asmita Super Market Nalla, from Asmita Super Market Nalla to Acharya Vinoba Bhawe Marg (Silver Park Road), from Srushti Building No. 344 to left hand side of road passing through Acharya Vinoba Bhawe Marg (Silver Park Road), Punarvasu Building.</p> <p>WEST – From Shanti Shopping Center to Jafri Khadi (Smashan Bhumi) Western Railway Boundary.</p>	4

<p>22 Population Total – 37138 SC – 18 ST - 46</p>		Location :- Naya Nagar	4
		NORTH – At Narendra Park road front of Abhishek Building through Ashish park & Chandresh Chhaya straight road passing to Western Railway Boundary .	
		EAST – From Abhishek to right hand side of Star Mahendra Park of Narendra Park road, From Haidar Ali Chowk to Wokhard Hospital to right hand side road of Singapore Plaza.	
		SOUTH – From Singapore Plaza to right hand side of Ascon Acre-I of Naya Nagar, till straight road passing through Shanti Nagar Sector No.1 , From Shanti Shopping Center to right side of Western Railway Boundary.	
		WEST – Western Railway Boundary.	
<p>23 Population Total – 31460 SC – 1856 ST - 289</p>		Location :- Ambedkar Nagar Zopadpatii, Murdha Gaon, Rai Gaon, Morva Gaon.	4
		NORTH – Vasai Creek (Municipal Corporation Boundry)	
		EAST – From Vasai Creek Till Uttan Bhaindar Road Murdha Khadi (Murdha Revenue Boundry), On Chhatrapati Shivaji Maharaj Marg From Govind Smruti Building 45.0 Meter Wide Road till right hand side of the Janardan Rakvi Road (Smashan Road), 45.0 Meter Wide Road (Indira Gandhi Marg) till right hand side of Western Railway Boundry, Right hand Side of the Brihanmumbai Municipal Corporation Boundry.	
		SOUTH - Brihanmumbai Municipal Corporation Boundry	
		WEST – Uttan, Dongari & Tarodi Revenue Boundry (Morva Creek)	
<p>24 Population Total – 27305 SC – 373 ST - 603</p>		Location :- Dongari, Tarodi, Chawk, Pali, Uttan	3
		NORTH - Vasai Creek (Municipal Corporation Boundry)	
		EAST – Uttan, Dongari & Tarodi Revenue Boundry (Morva Creek)	
		SOUTH - Brihanmumbai Municipal Corporation Boundry	
		WEST – Arabian Sea	

NOTE :-

1. In case of any discrepancy in description of ward in the Marathi and English Notification, the description as per boundaries shown in the map shall be treated as valid.
2. A map of the Municipal Corporation showing the limits of the wards is available during office hours for inspection in the office of the Municipal Corporation.

Bhaindar,
Date 9th October 2025.

RADHABINOD A. SHARMA (I.A.S),
Commissioner,
Mira-Bhaindar Municipal Corporation.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग दोन

वर्ष ११, अंक ९७ (२)]

मंगळवार, डिसेंबर २, २०२५/अग्रहायण ११, शके १९४७

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये १२.००

असाधारण क्रमांक २११

प्राधिकृत प्रकाशन

मिरा भाईंदर महानगरपालिका

सार्वत्रिक निवडणूक - २०२५

(प्रभागनिहाय अंतिम आरक्षण)

अधिसूचना

परिशिष्ट १२

क्रमांक मिभा/मनपा/नि.वि./१९५/२०२५-२६, दिनांक २८ नोव्हेंबर, २०२५.

ज्याअर्थी; नगर विकास विभागाने दिलेल्या कार्यक्रमानुसार मिरा भाईंदर महानगरपालिकेच्या आगामी सार्वत्रिक निवडणुकीकरिता प्रभाग रचनेची अंतिम अधिसूचना क्र. महाराष्ट्र शासन असाधारण राजपत्र क्र. १८३, दिनांक १० ऑक्टोबर, २०२५ अन्वये शासन राजपत्रात प्रसिध्द करण्यात आली आहे;

आणि ज्याअर्थी; राज्य निवडणूक आयोगाने क्र. रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.५३/का-५, दिनांक १३ नोव्हेंबर, २०२५ च्या पत्रान्वये अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गांच्या आरक्षणास मान्यता दिली आहे ;

आणि ज्याअर्थी; राज्य निवडणूक आयोगाने क्र. रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.४३/का-५, दिनांक २४ ऑक्टोबर, २०२५ च्या आदेशान्वये आरक्षण सोडत काढून त्याची अंतिमरित्या प्रसिध्दी करण्याचे अधिकार संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांना प्रदान केले असून सदर आदेशास अनुसरून दिनांक २७ ऑक्टोबर, २०२५ व दिनांक ३१ ऑक्टोबर, २०२५ रोजी दिलेल्या कार्यक्रमानुसार मिरा भाईंदर महानगरपालिकेच्या आरक्षित प्रभागांची जाहीर सोडत दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०२५ रोजी काढण्यात आली व प्रभागनिहाय आरक्षण प्रसिध्द करून त्यावर दिनांक १७ नोव्हेंबर, २०२५ ते दिनांक २४ नोव्हेंबर, २०२५ या कालावधीमध्ये हरकती व सूचना मागविण्यात आल्या.

आणि त्याअर्थी; मी राधाविनोद अ. शर्मा, आयुक्त, मिरा भाईंदर महानगरपालिका यासंदर्भात प्राप्त झालेल्या हरकती व सूचनांचा काळजीपूर्वक विचार करून राज्य निवडणूक आयोगाने अधिसूचना क्र. महाराष्ट्र शासन असाधारण राजपत्र क्र. १८३, दिनांक १० ऑक्टोबर, २०२५ अन्वये मिरा भाईंदर महानगरपालिकेच्या संदर्भात शासन राजपत्रात प्रसिध्द केलेल्या निवडणूक प्रभागांमध्ये पुढील सार्वत्रिक निवडणुकीच्या प्रयोजनार्थ पुढीलप्रमाणे आरक्षण राहिल असे अधिसूचित करित आहे :-

(१)

एकूण जागांचा तपशील

अ.क्र.	प्रवर्ग	एकूण जागांची संख्या	पैकी त्या प्रवर्गातील महिलांकरिता आरक्षित जागांची संख्या
१	अनुसूचित जाती	४	२
२	अनुसूचित जमाती	१	०
३	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग	२५	१३
४	सर्वसाधारण	६५	३३
एकूण		९५	४८

प्रभागनिहाय आरक्षणाचा तपशील

अ.क्र.	प्रभाग क्रमांक	जागा क्र.	आरक्षण
१	१	१-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
२		१-ब	सर्वसाधारण (महिला)
३		१-क	सर्वसाधारण
४		१-ड	सर्वसाधारण
५	२	२-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
६		२-ब	सर्वसाधारण (महिला)
७		२-क	सर्वसाधारण (महिला)
८		२-ड	सर्वसाधारण
९	३	३-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
१०		३-ब	सर्वसाधारण (महिला)
११		३-क	सर्वसाधारण
१२		३-ड	सर्वसाधारण
१३	४	४-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
१४		४-ब	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
१५		४-क	सर्वसाधारण (महिला)
१६		४-ड	सर्वसाधारण
१७	५	५-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
१८		५-ब	सर्वसाधारण (महिला)
१९		५-क	सर्वसाधारण
२०		५-ड	सर्वसाधारण
२१	६	६-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
२२		६-ब	सर्वसाधारण (महिला)
२३		६-क	सर्वसाधारण
२४		६-ड	सर्वसाधारण

अ.क्र.	प्रभाग क्रमांक	जागा क्र.	आरक्षण
२५	७	७-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
२६		७-ब	सर्वसाधारण (महिला)
२७		७-क	सर्वसाधारण (महिला)
२८		७-ड	सर्वसाधारण
२९	८	८-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
३०		८-ब	सर्वसाधारण (महिला)
३१		८-क	सर्वसाधारण
३२		८-ड	सर्वसाधारण
३३	९	९-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
३४		९-ब	सर्वसाधारण (महिला)
३५		९-क	सर्वसाधारण (महिला)
३६		९-ड	सर्वसाधारण
३७	१०	१०-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
३८		१०-ब	सर्वसाधारण (महिला)
३९		१०-क	सर्वसाधारण (महिला)
४०		१०-ड	सर्वसाधारण
४१	११	११-अ	अनुसूचित जाती (महिला)
४२		११-ब	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
४३		११-क	सर्वसाधारण
४४		११-ड	सर्वसाधारण
४५	१२	१२-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
४६		१२-ब	सर्वसाधारण (महिला)
४७		१२-क	सर्वसाधारण (महिला)
४८		१२-ड	सर्वसाधारण
४९	१३	१३-अ	अनुसूचित जाती
५०		१३-ब	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
५१		१३-क	सर्वसाधारण (महिला)
५२		१३-ड	सर्वसाधारण
५३	१४	१४-अ	अनुसूचित जाती (महिला)
५४		१४-ब	अनुसूचित जमाती
५५		१४-क	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
५६		१४-ड	सर्वसाधारण

अ.क्र.	प्रभाग क्रमांक	जागा क्र.	आरक्षण
५७	१५	१५-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
५८		१५-ब	सर्वसाधारण (महिला)
५९		१५-क	सर्वसाधारण (महिला)
६०		१५-ड	सर्वसाधारण
६१	१६	१६-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
६२		१६-ब	सर्वसाधारण (महिला)
६३		१६-क	सर्वसाधारण (महिला)
६४		१६-ड	सर्वसाधारण
६५	१७	१७-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
६६		१७-ब	सर्वसाधारण (महिला)
६७		१७-क	सर्वसाधारण (महिला)
६८		१७-ड	सर्वसाधारण
६९	१८	१८-अ	अनुसूचित जाती
७०		१८-ब	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
७१		१८-क	सर्वसाधारण (महिला)
७२		१८-ड	सर्वसाधारण
७३	१९	१९-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
७४		१९-ब	सर्वसाधारण (महिला)
७५		१९-क	सर्वसाधारण (महिला)
७६		१९-ड	सर्वसाधारण
७७	२०	२०-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
७८		२०-ब	सर्वसाधारण (महिला)
७९		२०-क	सर्वसाधारण
८०		२०-ड	सर्वसाधारण
८१	२१	२१-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
८२		२१-ब	सर्वसाधारण (महिला)
८३		२१-क	सर्वसाधारण
८४		२१-ड	सर्वसाधारण
८५	२२	२२-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
८६		२२-ब	सर्वसाधारण (महिला)
८७		२२-क	सर्वसाधारण (महिला)
८८		२२-ड	सर्वसाधारण

अ.क्र.	प्रभाग क्रमांक	जागा क्र.	आरक्षण
८९	२३	२३-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग (महिला)
९०		२३-ब	सर्वसाधारण (महिला)
९१		२३-क	सर्वसाधारण
९२		२३-ड	सर्वसाधारण
९३	२४	२४-अ	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग
९४		२४-ब	सर्वसाधारण (महिला)
९५		२४-क	सर्वसाधारण (महिला)

ठिकाण भाईंदर,
दिनांक २ डिसेंबर २०२५.

राधाबिनोद अ. शर्मा, (भा.प्र.से.)
आयुक्त तथा प्रशासक,
मिरा भाईंदर महानगरपालिका.

[Faint, illegible text covering the majority of the page]

[Small horizontal line or mark]

राज्यातील २९ महानगरपालिकांच्या
सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी निवडणूक
कार्यक्रम-२०२५-२६

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

निवडणूक तात्काळ
ई-मेलद्वारे

क्र.रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.८०/का-५,
नवीन प्रशासकीय भवन, मंत्रालयासमोर,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मुंबई- ४०० ०३२.
ई-मेल: sec.corp@mah.gov.in
दिनांक : १५ डिसेंबर, २०२५

प्रति,
सर्व महानगरपालिका आयुक्त,

विषय:- राज्यातील २९ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी
निवडणूक कार्यक्रम-२०२५-२६.

संदर्भ:- मा.सर्वोच्च न्यायालयाने पिटीशन फॉर स्पेशल लिट्ट टू अपिल (सी) क्र.१९७५६/
२०२१ व इतर संलग्न याचिकांमध्ये दि.०६/०५/२०२५ व दिनांक १६/०९/२०२५
रोजी दिलेले निर्देश.

महोदय/महोदया,

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए अन्वये राज्यातील स्थानिक
स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांचे पर्यवेक्षण, संचालन व नियंत्रण याची सर्व जबाबदारी राज्य
निवडणूक आयोगाची आहे. त्याअनुषंगाने महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमांतर्गत
परिशिष्ट - १ मध्ये नमूद केलेल्या २८ महानगरपालिका तसेच बृहन्मुंबई महानगरपालिका अशा
सर्व २९ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुका घेणे आवश्यक आहे.

सर्व २९ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी प्रभाग रचना व आरक्षण अंतिम
करण्यात आले आहे. तसेच मतदार यादीच्या कार्यक्रमानुसार प्रारूप मतदार याद्या प्रसिध्द करून
त्यावर हरकती व सूचना मागविण्यात आल्या आहेत व त्यानुसार अंतिम प्रभाग निहाय मतदार
याद्या अधिप्रमाणित करून दि.१५/१२/२०२५ रोजी प्रसिध्द करण्यात आल्या आहेत व येत आहेत.

मा. सर्वोच्च न्यायालयाने विशेष अनुमती याचिका क्र.१९७५६/२०२१ व संलग्न याचिकांमध्ये दि.०६ मे, २०२५ व दि.१६ सप्टेंबर, २०२५ रोजी दिलेल्या निर्देशानुसार व सदर याचिकेतील अंतिम निर्णयाच्या अधीन राहून सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांची कार्यवाही दि.३१ जानेवारी, २०२६ पर्यंत पूर्ण करणे आवश्यक आहे.

त्यानुसार राज्यातील २९ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांकरीता प्रत्यक्ष निवडणूक कार्यक्रम याद्वारे खालीलप्रमाणे जाहीर करण्यात येत आहे. -

१. निवडणूक कार्यक्रम - २९ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांकरीता प्रत्यक्ष निवडणुकीचा कार्यक्रम खालीलप्रमाणे राबविण्यात यावा.

अ.क्र.	महानगरपालिका	प्रत्यक्ष निवडणूक कार्यक्रम
१	परिशिष्ट-१ मध्ये दर्शविलेल्या २८ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांकरीता	परिशिष्ट-२ मध्ये दर्शविलेल्या वेळापत्रकानुसार
२	बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीकरीता	परिशिष्ट-३ मध्ये दर्शविलेल्या वेळापत्रकानुसार

२. निवडणुका न्यायालय निर्णयाच्या अधीन - उपरोक्त सर्व २९ महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुका ह्या मा. सर्वोच्च न्यायालयाने विशेष अनुमती याचिका क्र.१९७५६/२०२१ व अन्य संलग्न याचिकांमध्ये दि.०६ मे, २०२५, दि.१६ सप्टेंबर, २०२५ व दि. २८ नोव्हेंबर, २०२५ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार या याचिकेमध्ये होणाऱ्या अंतिम निर्णयाच्या अधीन राहतील.

३. पारंपारिक पध्दतीने (offline) नामनिर्देशनपत्र - या निवडणुकांसाठी नामनिर्देशनपत्र स्विकारण्याची प्रक्रिया पारंपारिक पध्दतीने (offline) होणार असून छापील नामनिर्देशनपत्रामध्ये तसेच शपथपत्रामध्ये माहिती भरावी. दृढकथन करून व स्वाक्षरी करून आवश्यकतेनुसार सर्व आवश्यक कागदपत्रे जोडून ते निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांकडे विहित वेळेत व विहित पध्दतीने सादर करावे. अशा प्रकारे भरलेला व स्वाक्षरी केलेला नामनिर्देशन पत्राचा अर्ज नामनिर्देशनपत्र म्हणून ग्राह्य धरण्यात येईल. महानगरपालिकेने नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्र इ. नमुने उमेदवारांकरीता उपलब्ध ठेवावेत.

४. जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्यास मुभा - राखीव जागेवर निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांनी नामनिर्देशन पत्रासोबत जात प्रमाणपत्र व जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक आहे. तथापि, जात वैधता प्रमाणपत्र उपलब्ध नसल्यास त्यांनी पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाची पोचपावती नामनिर्देशन पत्रासोबत सादर करण्याची त्यांना मुभा देण्यात आली आहे. यासंदर्भात शासनाच्या दि.३ नोव्हेंबर, २०२५ च्या अध्यादेशाद्वारे अधिनियमात सुधारणा करण्यात आली असून जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्याकरिता निवडून आल्याच्या दिनांकापासून ६ महिन्यांच्या आत सादर करण्याबाबतची तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार कार्यवाही करावी. उमेदवार निवडून आल्याचे घोषित झाल्याच्या दिनांकापासून अधिनियमातील तरतुदीनुसार जात वैधता प्रमाणपत्र सादर न केल्यास त्यांची निवड भूतलक्षी प्रभावाने रद्द करण्यात येईल असे विहित केलेले हमीपत्र उमेदवाराकडून घेण्यात यावे. त्याअनुषंगाने सुधारीत नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्र यांचे नमुने दि.१२ डिसेंबर, २०२५ च्या आदेशान्वये पाठविण्यात आले आहेत.

५. आचारसंहिता - निवडणुकीची आचारसंहिता निवडणूक कार्यक्रम निर्गमित केलेल्या वेळेपासून व दिनांकापासून लागू झाली असून ती निवडणुकीचा निकाल जाहीर होईपर्यंत अंमलात राहिल. वरील आचारसंहिता सार्वत्रिक निवडणुकांकरिता महानगरपालिकांच्या संपूर्ण क्षेत्रात लागू राहिल. उपरोक्त क्षेत्रातील मतदारांवर प्रलोभन देणारी कोणतीही कृती/ घोषणा कोणत्याही मंत्री, खासदार, आमदार, नगरसेवक, इतर पदाधिकाऱ्यांना किंवा शासनाच्या विभागाला इतरत्र सुध्दा करता येणार नाही. यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाचे क्रमांक-रानिआ/जिपपंस-२०२५/प्र.क्र.४२/का-७, दि.०४ नोव्हेंबर, २०२५ चे आदेश विचारात घ्यावेत.

६. न्यायालयीन प्रकरण - सार्वत्रिक निवडणूक असलेल्या २९ महानगरपालिकांच्या निवडणुकांसंदर्भात न्यायालयात याचिका दाखल झाल्या असल्यास याबाबतची खातरजमा करून न्यायालयाच्या आदेशानुसार आवश्यक ती कार्यवाही करण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांची राहिल. तसेच कोणत्याही रिट याचिकेमध्ये मा. न्यायालयाचे

 ३/७

स्थगिती आदेश प्राप्त झाल्यास निवडणूक कार्यक्रम तात्काळ रद्द/ स्थगित करून तसे आयोगास अवगत करावे.

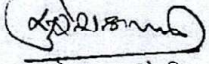
७. पूर्वतयारीचे आदेश - राज्य निवडणूक आयोगाने क्र.रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.७९/का.०५, दि. १४ डिसेंबर, २०२५ रोजीच्या आदेशान्वये सदर निवडणुकांच्या अनुषंगाने करावयाच पूर्वतयारीबाबत सविस्तर आदेश दिलेले आहेत. त्यानुसार योग्य ती कार्यवाही करावी.

८. सदरचा निवडणूक कार्यक्रम आयोगाच्या या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे. राज्य निवडणूक आयोगाचे संकेतस्थळ व ई-मेल आयडी पुढील प्रमाणे:-

संकेत स्थळ : <https://mahasec.maharashtra.gov.in>

ई-मेल : sec.corp@mah.gov.in

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

आपला,

(सुरेश कार्काणी) १९.१२.२०२५
सचिव,

सहपत्र- परिशिष्ट-१ व २

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

- प्रत :- १) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
२) अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
३) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग
४) मुख्य निवडणूक अधिकारी, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
५) अपर मुख्य सचिव (२), नगरविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
६) पोलिस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
७) सर्व विभागीय आयुक्त,
८) सर्व जिल्हाधिकारी
९) सर्व पोलीस आयुक्त
१०) संबंधित जिल्हा पोलिस अधिक्षक
११) संचालक, शासकीय मुद्रण व लेखनसामग्री संचालनालय, चर्नी रोड, मुंबई- ४०० ००४.
१२) राज्य निवडणूक आयोगाचे मा.सर्वोच्च न्यायालय व मा. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या चारही खंडपीठांमध्ये नेमलेले वकील.
१३) माहिती व जनसंपर्क अधिकारी, राज्य निवडणूक आयोग, मुंबई.
१४) राज्य निवडणूक आयोगाच्या कार्यालयातील सर्व कार्यासने

परिशिष्ट - १

परिशिष्ट-२ मधील कार्यक्रमानुसार सार्वत्रिक निवडणुका होणाऱ्या २८ महानगरपालिकांची यादी

अ.क्र.	विभाग	जिल्हा	महानगरपालिकेचे नाव	वर्ग	
१	कोकण विभाग	ठाणे	ठाणे	ब	
२			नवी मुंबई	क	
३			उल्हासनगर	ड	
४			कल्याण-डोंबिवली	क	
५			भिवंडी-निजामपूर	ड	
६			मिरा-भाईंदर	ड	
७			पालघर	वसई-विरार	क
८			रायगड	पनवेल	ड
९	नाशिक विभाग	नाशिक	नाशिक	ब	
१०			मालेगांव	ड	
११		अहिल्यानगर	अहिल्यानगर	ड	
१२		जळगाव	जळगांव	ड	
१३		धुळे	धुळे	ड	
१४	पुणे विभाग	पुणे	पुणे	अ	
१५			पिंपरी-चिंचवड	ब	
१६		सोलापूर	सोलापूर	ड	
१७		कोल्हापूर	कोल्हापूर	ड	
१८			इचलकरंजी	ड	
१९		सांगली	सांगली-मिरज-कुपवाड	ड	
२०	छत्रपती संभाजीनगर विभाग	छत्रपती संभाजीनगर	छत्रपती संभाजीनगर	क	
२१		नांदेड	नांदेड-वाघाळा	ड	
२२		परभणी	परभणी	ड	
२३		जालना	जालना	ड	
२४		लातूर	लातूर	ड	
२५	अमरावती विभाग	अमरावती	अमरावती	ड	
२६		अकोला	अकोला	ड	
२७	नागपूर विभाग	नागपूर	नागपूर	अ	
२८		चंद्रपूर	चंद्रपूर	ड	

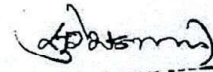
५७

परिशिष्ट - २

२८ महानगरपालिका (बृहन्मुंबई वगळून) सार्वत्रिक निवडणूक कार्यक्रम - २०२५-२६
(राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र.रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र. ८०/का.५, दि. १५/१२/२०२५ सोबतचे सहपत्र)

अ.क्र.	निवडणूकीचा टप्पा	टप्पा सुरु अथवा पूर्ण करण्याचा दिनांक
	मतदार यादी ग्राह्य धरण्याचा दिनांक	दि. ०१ जुलै, २०२५ (मंगळवार)
१	आयुक्त, महानगरपालिका यांनी निवडणूक कार्यक्रमाची सूचना शासन राजपत्र व किमान दोन स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द करण्याची तारीख	दि. १८ डिसेंबर, २०२५ (गुरुवार)
२	नामनिर्देशनपत्र देण्याचा कालावधी	दि. २३ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) ते दि. २९ डिसेंबर, २०२५ (सोमवार) (सकाळी ११ ते दुपारी ३) दि. ३० डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) (सकाळी ११ ते दुपारी २) (गुरुवार दि.२५ डिसेंबर, २०२५ व रविवार दि.२८ डिसेंबर, २०२५ रोजी नामनिर्देशनपत्रे देण्यात येणार नाहीत)
३	बरील नामनिर्देशनपत्रे स्विकारण्याचा कालावधी	दि. २३ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) ते दि. ३० डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) (सकाळी ११ ते दुपारी ३) (गुरुवार दि.२५ डिसेंबर, २०२५ व रविवार दि.२८ डिसेंबर, २०२५ रोजी नामनिर्देशनपत्रे स्विकारण्यात येणार नाहीत)
४	नामनिर्देशनपत्रांची छाननी	दि. ३१ डिसेंबर, २०२५ (बुधवार) (सकाळी ११.०० वाजल्यापासून)
५	वैधरित्या नामनिर्देशित झालेल्या उमेदवारांची यादी प्रसिध्द करणे	छाननी पूर्ण झाल्यानंतर लगेच
६	उमेदवारी मागे घेण्याचा अंतिम दिनांक	दि. ०२ जानेवारी, २०२६ (शुक्रवार) पर्यंत (सकाळी ११ ते दुपारी ३)
७	निवडणूक चिन्ह नेमून देण्याचा दिनांक	दि. ०३ जानेवारी, २०२६ (शनिवार) (सकाळी ११.०० वाजल्यापासून)
८	अंतिमरित्या निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची यादी प्रसिध्द करणे	दि. ०३ जानेवारी, २०२६ (शनिवार)
९	आवश्यक असल्यास मतदानाचा दिनांक	दि. १५ जानेवारी, २०२६ (गुरुवार) (सकाळी ७.३० ते संध्याकाळी ५.३० पर्यंत)
१०	मतमोजणी व निकाल जाहीर करण्याचा दिनांक	दि. १६ जानेवारी, २०२६ (शुक्रवार) (सकाळी १०.०० वाजल्यापासून)
११	शासन राजपत्रात निकाल प्रसिध्द करणे	दि. १९ जानेवारी, २०२६ (सोमवार) पर्यंत

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(सुरेश काकाणी) १२.१२.२०२५

सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

A faint horizontal line of text or a separator across the middle of the page.

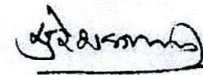
परिशिष्ट - ३

बृहन्मुंबई महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक कार्यक्रम - २०२५-२६

(राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र.रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.८०/का.५, दि. १५/१२/२०२५ सोबतचे सहपत्र)

अ.क्र	निवडणूकीचा टप्पा	टप्पा सुरु अथवा पूर्ण करण्याचा दिनांक
	मतदार यादी ग्राह्य घरण्याचा दिनांक	दि. ०१ जुलै, २०२५ (मंगळवार)
१	आयुक्त, महानगरपालिका यांनी निवडणूक कार्यक्रमाची सूचना शासन राजपत्र व किमान दोन स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द करण्याची तारीख	दि. १६ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार)
२	नामनिर्देशनपत्र देण्याचा कालावधी	दि. २३ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) ते दि. २९ डिसेंबर, २०२५ (सोमवार) (कार्यालयीन वेळेत) दि. ३० डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) (दुपारी ४.०० वाजेपर्यंत) (गुरुवार दि. २५ डिसेंबर, २०२५ व रविवार दि. २८ डिसेंबर, २०२५ रोजी नामनिर्देशनपत्रे देण्यात येणार नाहीत)
३	वरील नामनिर्देशनपत्रे स्विकारण्याचा कालावधी	दि. २३ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) ते दि. ३० डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) (दररोज सकाळी ११ ते दुपारी ५ पर्यंत) (गुरुवार दि. २५ डिसेंबर, २०२५ व रविवार दि. २८ डिसेंबर, २०२५ रोजी नामनिर्देशनपत्रे स्विकारण्यात येणार नाहीत)
४	नामनिर्देशनपत्रांची छाननी	दि. ३१ डिसेंबर, २०२५ (बुधवार) (सकाळी ११.०० वाजल्यापासून)
५	वैधरित्या नामनिर्देशित झालेल्या उमेदवारांची यादी प्रसिध्द करणे	छाननी पूर्ण झाल्यानंतर लगेच
६	उमेदवारी मागे घेण्याचा अंतिम दिनांक	दि. ०२ जानेवारी, २०२६ (शुक्रवार) पर्यंत (सकाळी ११ ते दुपारी ३)
७	निवडणूक चिन्ह नेमून देण्याचा दिनांक	दि. ०३ जानेवारी, २०२६ (शनिवार) (सकाळी ११.०० वाजल्यापासून)
८	अंतिमरित्या निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची यादी प्रसिध्द करणे	दि. ०३ जानेवारी, २०२६ (शनिवार)
९	आवश्यक असल्यास मतदानाचा दिनांक	दि. १५ जानेवारी, २०२६ (गुरुवार) (सकाळी ७.३० ते संध्याकाळी ५.३० पर्यंत)
१०	मतमोजणी व निकाल जाहीर करण्याचा दिनांक	दि. १६ जानेवारी, २०२६ (शुक्रवार) (सकाळी १०.०० वाजल्यापासून)
११	शासन राजपत्रात निकाल प्रसिध्द करणे	दि. १९ जानेवारी, २०२६ (सोमवार) पर्यंत

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(सुरेश काकाणी)

सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग दोन

वर्ष ११, अंक १०३ (५)]

गुरुवार, डिसेंबर १८, २०२५/अग्रहायण २७, शके १९४७

[पृष्ठ ४, किंमत : रुपये १२.००

असाधारण क्रमांक २३२

प्राधिकृत प्रकाशन

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका

सार्वत्रिक निवडणूक २०२५-२६

अधिसूचना

क्रमांक मनपा/नि.वि./२५५/२०२५-२६

ज्याअर्थी, विद्यमान मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेची मुदत दिनांक २८ ऑगस्ट, २०२२ रोजी संपुष्टात आली आहे, आणि ;

ज्याअर्थी, नवीन महानगरपालिकेच्या स्थापनेसाठी सार्वत्रिक निवडणूक घेणे आवश्यक आहे, आणि ;

ज्याअर्थी, मा. राज्य निवडणूक आयोगाने त्यांचे आदेश क्रमांक - रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.८०/का.५, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२५ अन्वये निवडणूकीचा कार्यक्रम निश्चित करून तो अधिसूचित करणेबाबत निर्देश दिलेले असून, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, कलम १४(२) चे अधिकार महापालिका आयुक्त, यांना प्रदान केले आहेत.

त्याअर्थी, मी, राधाविनोद अ. शर्मा, आयुक्त तथा प्रशासक, मिरा-भाईंदर महानगरपालिका, मला प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम अनुसूची ड, प्रकरण १ निवडणूक नियमाखालील नियम ८ अन्वये, मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक निवडणूक - २०२५-२६ साठी प्रभाग क्र. १ ते २४ च्या निवडणूकीसाठी खालीलप्रमाणे निवडणूक कार्यक्रम अधिसूचित करीत आहे :-

अ. क्र.	निवडणूकीचा टप्पा	टप्पा सुरू करण्याची/पुर्ण करण्याची तारीख
(१)	(२)	(३)
१	आयुक्त, महानगरपालिका यांनी निवडणूक कार्यक्रमाची सूचना शासन राजपत्र व किमान दोन स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिद्ध करण्याची तारीख	दिनांक १८ डिसेंबर, २०२५ (गुरुवार)

अ. क्र.	निवडणुकीचा टप्पा	टप्पा सुरू करण्याची/ पुर्ण करण्याची तारीख
(१)	(२)	(३)
२	नामनिर्देशनपत्र देण्याचा कालावधी	दिनांक २३ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) ते दिनांक २९ डिसेंबर, २०२५ (सोमवार) (सकाळी ११ ते दुपारी ३) दिनांक ३० डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) (सकाळी ११ ते दुपारी २) (गुरुवार दिनांक २५ डिसेंबर, २०२५ व रविवार दिनांक २८ डिसेंबर, २०२५ रोजी नामनिर्देशनपत्रे देण्यात येणार नाहीत)
३	वरील नामनिर्देशनपत्रे स्विकारण्याचा कालावधी	दिनांक २३ डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) ते दिनांक ३० डिसेंबर, २०२५ (मंगळवार) (सकाळी ११ ते दुपारी ३) (गुरुवार दिनांक २५ डिसेंबर, २०२५ व रविवार दिनांक २८ डिसेंबर, २०२५ रोजी नामनिर्देशनपत्रे स्विकारण्यात येणार नाहीत)
४	नामनिर्देशनपत्रांची छाननी	दिनांक ३१ डिसेंबर, २०२५ (बुधवार) (सकाळी ११.०० वाजल्यापासून)
५	वैधरित्या नामनिर्देशित झालेल्या उमेदवारांची यादी प्रसिद्ध करणे	छाननी पूर्ण झाल्यानंतर लगेच
६	उमेदवारी मागे घेण्याचा अंतिम दिनांक	दिनांक २ जानेवारी, २०२६ (शुक्रवार) पर्यंत (सकाळी ११ ते दुपारी ३)
७	निवडणूक चिन्ह नेमून देण्याचा दिनांक	दिनांक ०३ जानेवारी, २०२६ (शनिवार) (सकाळी ११.०० वाजल्यापासून)
८	अंतिमरित्या निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची यादी प्रसिद्ध करणे.	दिनांक ३ जानेवारी, २०२६ (शनिवार)
९	आवश्यक असल्यास मतदानाचा दिनांक	दिनांक १५ जानेवारी, २०२६ (गुरुवार) (सकाळी ७.३० ते संध्याकाळी ५.३० पर्यंत)
१०	मतमोजणी व निकाल जाहीर करण्याचा दिनांक	दिनांक १६ जानेवारी, २०२६ (शुक्रवार) (सकाळी १०.०० वाजल्यापासून)
११	शासन राजपत्रात निकाल प्रसिद्ध करणे	दिनांक १९ जानेवारी, २०२६ (सोमवार) पर्यंत

प्रस्तुत, सार्वत्रिक निवडणुकीसाठी प्रभागनिहाय खालीलप्रमाणे निवडणूक निर्णय अधिकारी यांची नियुक्ती करण्यात आली असून, संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकारी यांचे कार्यालयातून वरील तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे नामनिर्देशनपत्रे देणे, स्विकारणे, नामनिर्देशनपत्रांची छाननी करणे तसेच निवडणूक चिन्हाचे वाटप करणे व निवडणुकी संदर्भातील इतर सर्व कामकाज पार पाडण्यासाठी कार्यवाही करण्यात येईल.

निवडणूक निर्णय अधिकारी / सहायक निवडणूक निर्णय अधिकारी यांचे नाव, हुद्दा व त्यांचे कार्यालयाचा पत्ता खालीलप्रमाणे आहे :-

अ. क्र.	निवडणूक निर्णय अधिकारी	सहायक निवडणूक निर्णय अधिकारी	नेमून दिलेले प्रभाग	नामनिर्देशन पत्राचे वाटप, स्विकृती व कार्यवाही ठिकाण	मतमोजणीचे ठिकाण
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
१	श्री. उदय किसवे, उप जिल्हाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ, मुंबई.	श्री. निलेश गौड, अपर तहसीलदार, मिरा भाईंदर.	८, २३, २४ एकूण प्रभाग ३	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर भवन, (नगरभवन), तिसरा मजला हॉल, मांडली तलावाच्या बाजूला, भाईंदर (प.), ता. जि. ठाणे	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर भवन, (नगरभवन) तिसरा मजला हॉल, मांडली तलावाच्या बाजूला, भाईंदर (प.), ता. जि. ठाणे
२	श्रीमती अपर्णा सोमाणी, उप जिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी, धारावी पुनर्विकास प्रकल्प, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई.	श्री. भाऊसाहेब अंधारे, तहसीलदार, वाडा.	१, ६, ७ एकूण प्रभाग ३	मिनी स्पोर्ट्स कॉम्प्लेक्स इमारत, पहिला मजला, नवरंग हॉटेल समोर, ६० फुटी रोड, भाईंदर (प.), ता. जि. ठाणे.	मिनी स्पोर्ट्स कॉम्प्लेक्स इमारत, पहिला मजला, नवरंग हॉटेल समोर, ६० फुटी रोड, भाईंदर (प.), ता. जि. ठाणे.
३	श्री. प्रशांत सूर्यवंशी, उप जिल्हाधिकारी तथा सक्षम प्राधिकारी-६, झोपुप्रा.	श्री. शशिकांत नाचण, नायब तहसीलदार, महसूल, तहसील कार्यालय, वसई.	२, ३, ४, ५ एकूण प्रभाग ४	आरक्षण क्र. २१८, स्व.प्रमोद महाजन हॉल, पहिला मजला, स्व. बाळासाहेब ठाकरे मैदान समोर, इंद्रलोक, भाईंदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.	आरक्षण क्र. २१८, स्व.प्रमोद महाजन हॉल, पहिला मजला, स्व. बाळासाहेब ठाकरे मैदान समोर, इंद्रलोक, भाईंदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.
४	श्री. राजेंद्र चव्हाण, उप जिल्हाधिकारी, (भुमीपरामर्यादा), कोकण विभाग.	श्री. प्रथमेश भुर्के, नायब तहसीलदार, मिरा-भाईंदर.	९, १०, ११, १२ एकूण प्रभाग ४	आरक्षण क्र. २३०, स्व. मिनाताई ठाकरे मंडई, दुसरा मजला, स्वातंत्र्य सैनिक कमलाकर पाटील चौक, सहकार हाईट जवळ, भाईंदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.	आरक्षण क्र. २३०, स्व. मिनाताई ठाकरे मंडई, दुसरा मजला, स्वातंत्र्य सैनिक कमलाकर पाटील चौक, सहकार हाईट जवळ, भाईंदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
५	श्रीमती वंदना खरमाळे, प्रादेशिक अधिकारी, एमआयडीसी, रत्नागिरी.	श्री. विनोद धोत्रे, अपर तहसीलदार (अकृषीक), वसई.	१३, १४, १८ एकूण प्रभाग ३	आरक्षण क्र. २३१, धम्म सम्राट अशोक बुद्ध विहार, भाईदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.	आरक्षण क्र. २३१, धम्म सम्राट अशोक बुद्ध विहार, भाईदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.
६	श्रीमती अर्चना मुळे, महाव्यवस्थापक (पणन), महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई.	श्री. श्रीनिवास जांभळे, निवासी नायब तहसीलदार, बोरीवली.	१५, १६, १७ एकूण प्रभाग ३	आरक्षण क्र. २४१, तिर्थरूप डॉ. आप्पासाहेब धर्माधिकारी हॉल, पहिला मजला, सेव्हेन स्केअर अँकडमी जवळ, दिपक हॉस्पिटल रोड, भाईदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.	आरक्षण क्र. २४१, तिर्थरूप डॉ. आप्पासाहेब धर्माधिकारी हॉल, पहिला मजला, सेव्हेन स्केअर अँकडमी जवळ, दिपक हॉस्पिटल रोड, भाईदर (पूर्व), ता. जि. ठाणे.
७	श्री. सर्जेराव सोनावणे, जिल्हा पुरवठा अधिकारी, रायगड.	श्री. चंद्रजित रजपूत, तहसीलदार, (अति/ निष्का), बोरीवली.	१९, २०, २१, २२ एकूण प्रभाग ४	आरक्षण क्र. १७८, समाजमंदिर, ए.पी. जी. अब्दुल कलाम उद्यानाच्या बाजुला, हैदरी चौक, नयानगर, पहिला मजला, मिरारोड (पूर्व), ता. जि. ठाणे.	आरक्षण क्र. १७८, समाजमंदिर, ए.पी. जी. अब्दुल कलाम उद्यानाच्या बाजुला, हैदरी चौक, नयानगर, पहिला मजला, मिरारोड (पूर्व), ता. जि. ठाणे.

आचारसंहिता पथक प्रमुख यांचे नाव, हुद्दा व त्यांचे कार्यालयाचे ठिकाण खालीलप्रमाणे आहे :-

अ. क्र.	आचारसंहिता प्रमुख	सहायक आचारसंहिता प्रमुख	कार्यक्षेत्र	आचारसंहिता पथक प्रमुख यांचे कार्यालयाचा पत्ता
१	डॉ. संभाजी पानपट्टे, अतिरीक्त आयुक्त (१), मिरा-भाईदर महानगरपालिका.	डॉ. सचिन वांगर, उपायुक्त (मुख्यालय), मिरा-भाईदर महानगरपालिका.	संपूर्ण मिरा-भाईदर महानगरपालिका क्षेत्र एकूण १ ते २४ प्रभाग.	मिरा-भाईदर महानगरपालिका, मुख्य कार्यालय, सभागृह नेता दालन, दुसरा मजला, स्व. इंदिरा गांधी भवन, छत्रपती शिवाजी महाराज मार्ग, भाईदर (प.), ता. जि. ठाणे.

ठिकाण : भाईदर,
दिनांक १८ डिसेंबर २०२५.

राधाबिनोद अ. शर्मा (भा.प्र.से.),
आयुक्त तथा प्रशासक,
मिरा-भाईदर महानगरपालिका.

प्रकरण - ३

नामनिर्देशन पत्राबाबतच्या तरतुदी

१. निवडणूक सूचना :
 - १.१ मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम २५ तसेच यथास्थिती महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाखालील निवडणूक नियम क्र. ८ मधील तरतुदी अन्वये राज्य निवडणूक आयोगाने नेमून दिलेल्या दिनांकास महानगरपालिका आयुक्त हे सार्वत्रिक वा पोट निवडणूक कार्यक्रम जाहीर करतील.
 - १.२ उपरोक्त तरतुदीनुसार महानगरपालिका आयुक्त राज्य निवडणूक आयोगाने दिलेला कार्यक्रम व नामनिर्देशन पत्र स्वीकारण्याचे ठिकाण व इतर तपशील विहित नमुन्यात प्रसिद्ध करतील (प्रकरण- १७, नमुना- १)
२. नामनिर्देशन पत्र :
 - २.१ राज्य निवडणूक आयोगाने विहित केलेल्या नामनिर्देशन पत्राच्या नमुन्यात उमेदवार आपले नामनिर्देशन पत्र दाखल करेल. राज्य निवडणूक आयोगाने दिनांक ०५ ऑक्टोबर, २०१५ च्या आदेशान्वये नामनिर्देशन पत्राचा नमुना विहित केला आहे, तो विचारात घेण्यात यावा. (सोबतचे अनुसूची-२ मधील शपथपत्र विचारात घेण्यात येऊ नये.) राज्य निवडणूक आयोगाने दिनांक १५ मार्च, २००४ च्या आदेशान्वये नामनिर्देशन पत्रासोबत गुन्हेगारी पार्श्वभूमी, शैक्षणिक अर्हता, स्थावर व जंगम मालमत्ता इत्यादी तपशील दर्शविणारे शपथपत्र सादर करण्याची तरतूद केली आहे. मात्र, उपरोक्त दि. १५ मार्च, २००४ च्या आदेशासोबतचे सहपत्र दिनांक १३ ऑगस्ट, २०१८ व दि. १२/१२/२०२५ च्या आदेशान्वये सुधारित केले आहेत, ते विचारात घेऊन अद्ययावत केलेला नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्राचा नमुना विचारात घ्यावा.
 - २.२ राज्य निवडणूक आयोगाने नामनिर्देशनपत्र उमेदवारांना सहजरितीने भरता यावे यासाठी महाआयटीच्या मदतीने एक सॉफ्टवेअर तयार केले आहे. सर्व संभाव्य उमेदवारांनी सॉफ्टवेअरद्वारेच नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्र भरणे आवश्यक आहे. या संगणक प्रणालीद्वारे सर्व उमेदवारांनी त्यांचे नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्र भरावे. त्याची प्रिंट आऊट घेऊन त्यावर स्वाक्षरी करावी. असे स्वाक्षरी केलेले नामनिर्देशनपत्र व सक्षम प्राधिकार्यासमोर दडकथन केलेले शपथपत्र निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे विहित वेळेत व विहित पध्दतीने सादर करावयाचे आहे. असा भरलेला नामनिर्देशनपत्राचा व शपथपत्राचा नमुना नामनिर्देशनपत्र म्हणून ग्राह्य धरण्यात येईल. (यासाठी प्रत्यक्ष निवडणूक कार्यक्रमातील सूचना पहाव्यात.)

नामनिर्देशन पत्रासोबत देण्यात येणारी शपथपत्रे देखील संगणक प्रणालीवर भरण्यात यावीत व त्याचेही प्रिंट आउट्स साक्षांकीत करून नामनिर्देशन पत्राच्या स्वाक्षरी केलेल्या संगणकीय प्रिंट आऊटसोबत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे दाखल करावे.

संगणक प्रणालीद्वारे नामनिर्देशन प्रक्रिया राबविण्याकरिता प्रथम वॉर्ड मास्टर व आरओ मास्टर भरणे आवश्यक आहे. सदर प्रक्रिया पूर्ण केल्याशिवाय उमेदवारांना प्रभागातील आरक्षित जागा इत्यादी तपशिल दिसणार नाही. त्यामुळे ही माहिती नामनिर्देशनपत्र सुरु होण्यापूर्वी संगणक प्रणालीमध्ये अद्ययावत करणे आवश्यक आहे.

मात्र जर राज्य निवडणूक आयोगाने पारंपारीक पध्दतीने (ऑफलाईन) नामनिर्देशनपत्र दाखल करण्याची सुविधा उपलब्ध करून दिली असल्यास त्यानुसार कार्यवाही करावी.

३ सूचक :

३.१ मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम २६ व महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाखालील निवडणूक नियम क्र. ९ नुसार उमेदवाराचे नामनिर्देशन करण्याकरिता सूचक / प्रस्तावक व अनुमोदक कोण राहू शकेल याबाबत तरतुदी आहेत. त्यानुसार कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. जी व्यक्ती मतदार म्हणून अपात्र नसेल व ज्या प्रभागात उमेदवारास नामनिर्देशित करावयाचे आहे, अशा संबंधित प्रभागाच्या मतदार यादीत ज्याचे नाव समाविष्ट केले आहे अशी कोणतीही व्यक्ती सूचक / प्रस्तावक व अनुमोदक म्हणून पात्र राहिल. यासंदर्भातील सविस्तर माहितीकरीता उपरोक्त तरतुदींचे संपूर्ण वाचन करावे.

३.२ राज्य निवडणूक आयोगाकडील मान्यता प्राप्त राजकीय पक्ष, नोंदणीकृत राजकीय पक्ष तसेच अपक्ष अशा सर्व उमेदवारांच्याबाबतीत एक सूचक / प्रस्तावक व एक अनुमोदक राहिल.

४ नामनिर्देशन पत्र दाखल करणे / वेळ / ठिकाण :

४.१ उपरोक्त २.१.२ मध्ये नमूद केलेल्या नोटिशीत नमूद दिवशी, निश्चित केलेल्या वेळेत व जाह्ीर केलेल्या ठिकाणी निवडणूक निर्णय अधिकारी नामनिर्देशन पत्र स्विकारतील.

४.२ नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिवशी निवडणूक निर्णय अधिकार्याच्या दालनात उमेदवारांची गर्दी होण्याची शक्यता असते व त्यामुळे विहित वेळेमध्ये, सर्व कागदपत्रांसह परिपूर्ण नामनिर्देशन पत्र घेऊन दाखल होणाऱ्या सर्व उमेदवारांची नामनिर्देशन पत्रे दाखल करून घेण्यास अडचण होऊ शकते. सबब, आयोगाने दिलेल्या

कार्यक्रमानुसार शेवटच्या दिवशी दुपारी ठिक ३.०० वा (कार्यक्रमात नमूद वेळेस) (बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या बाबतीत दुपारी ५.०० वाजता) निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याच्या कार्यालयाचे दरवाजे बंद करावेत. तत्पूर्वी १० मिनिटे पुकारा करून ठिक ३.०० वा (कार्यक्रमात नमूद वेळेस) दरवाजे (बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या बाबतीत दुपारी ५.०० वाजता) बंद करत असल्याची ताकीद द्यावी व नंतर सर्व कागदपत्रांसह परिपूर्ण नामनिर्देशन पत्र घेऊन दालनात उपस्थित उमेदवारांची नामनिर्देशन पत्रे विहित पद्धतीने स्विकारावीत. अशी सर्व नामनिर्देशन पत्रे विहित वेळेत प्राप्त झाल्याचे मानले जाईल. परंतु कोणत्याही उमेदवारास विहित वेळेनंतर बाहेरून कागदपत्र आणून सादर करण्याची परवानगी दिली जाणार नाही.

- ४.३ आयोगाचे निरीक्षक कार्यालयात उपस्थित असल्यास त्यांनी या सर्व कार्यपद्धतीचे निरीक्षण करावे व आवश्यक तेथे मार्गदर्शन करावे.
- ४.४ नामनिर्देशनपत्रे दाखल करण्याच्या व छाननी तसेच चिन्ह वाटपाच्या सर्व प्रकियेचे डिजीटल कॅमेऱ्याने (तारीख व वेळ दर्शविणाऱ्या) छायाचित्रण करावे.
- ५ नामनिर्देशन पत्र सादर करतेवेळी उपस्थित राहू शकणाऱ्या व्यक्ती व गाड्यांची संख्या :
- ५.१ निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याच्या कार्यालयाच्या १०० मीटर परिसरात जास्तीत जास्त २ वाहनांना परवानगी देण्यात येईल. उमेदवार मिरवणुकीने येत असल्यास १०० मीटर अगोदर मिरवणूक थांबवावी, त्यासाठी योग्य तो पोलीस बंदोबस्त ठेवावा.
- ५.२ सदरचे नामनिर्देशन पत्र उमेदवार स्वतः किंवा सुचकामार्फत निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यास सादर करतील. त्यावेळी त्यांचे सोबत जास्तीत जास्त २ व्यक्तींना निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्या कार्यालयात प्रवेश मिळेल. निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांनी अनावश्यक गर्दी रोखण्यासाठी पोलीस यंत्रणेच्या सहकार्याने, योग्य तो पोलीस बंदोबस्त ठेवावा.
- ६ नामनिर्देशन पत्रांची संख्या :
- ६.१ उमेदवार एकापेक्षा जास्त निवडणूक प्रभागात नामनिर्देशनपत्रे भरू शकतात.
- ६.२ एका निवडणूक प्रभागातील एका जागेसाठी एका उमेदवाराला जास्तीत जास्त चार नामनिर्देशनपत्रे भरता येतात.
- ६.३ एखाद्या उमेदवारास राजकीय पक्षातर्फे आणि अपक्ष अथवा इतर पक्षातर्फे उमेदवारी अर्ज दाखल करावयाचा असल्यास तो प्रत्येक पक्षासाठी किंवा अपक्ष म्हणून स्वतंत्र नामनिर्देशन पत्र भरून दाखल करता येईल.

७ अनामत रक्कम :

महानगरपालिका निवडणुकांकरिता उमेदवाराने आपल्या नामनिर्देशन पत्रासोबत खालीलप्रमाणे अनामत रक्कम भरावयाची आहे.

उमेदवाराचा प्रवर्ग	महानगरपालिका निवडणुकांकरिता अनामत रक्कम
सर्वसाधारण*	रु.५०००/
अनुसूचित जाती	रु.२५००/
अनुसूचित जमाती	रु.२५००/
नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग	रु.२५००/
सर्व प्रवर्गातील महिला	रु.२५००/

*सर्वसाधारण जागेवर जरी अनुसूचित जाती/जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या उमेदवारांनी अर्ज केला तर त्यास अर्धीच अनामत रक्कम देय राहिल. परंतु अशी सूट देण्यास तो पात्र आहे याबाबत निवडणूक निर्णय अधिकारी, उमेदवाराने जात प्रमाणपत्रासंबंधी नामनिर्देशनपत्रासोबत सादर केलेली कागदपत्रे तपासून स्वतःची खात्री करतील. उमेदवाराकडून अनामत रक्कम स्वीकारणे व त्याबाबत पोहोच पावती देणे यासंदर्भात योग्य व्यवस्था करावी.

एकाच निवडणूक प्रभागातील एका जागेसाठी एकापेक्षा जास्त नामनिर्देशन पत्रे भरली तरी अनामत रक्कम एकदाच स्वीकारण्यात यावी. परंतु वेगवेगळ्या प्रभागांमधील अथवा जागांकरिता स्वतंत्र अनामत रक्कम भरावी लागेल.

८ प्रभागातील एकाच जागेची निवडणूक लढविता येते :

राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्र.रानिआ/मनपा-२०१६/प्र.क्र.८/का.५, दि.०३/०९/२०१७ अन्वये बहुसदस्यीय प्रभाग पध्दतीमध्ये एक उमेदवार एका प्रभागातील एकाच जागेवर निवडणूक लढवू शकेल. तथापि, अन्य प्रभागातील जागेवर त्या उमेदवाराने निवडणूक लढविण्यास बंदी असणार नाही. एका उमेदवाराने एकाच प्रभागातील एकापेक्षा जास्त जागांसाठी नामनिर्देशनपत्र दाखल केल्यास छाननीच्यावेळी कोणत्या जागेची निवडणूक लढवावयाची आहे याविषयी उमेदवाराची लेखी इच्छा विचारात घेण्यात यावी. उमेदवाराने अशी इच्छा व्यक्त न केल्यास प्रथमतः प्राप्त झालेले वैध नामनिर्देशनपत्र विचारात घेण्यात यावे. या आदेशांमध्ये बहुसदस्यीय प्रभाग पध्दतीनुसारच्या मतपत्रिकेचे नमुने देखील विहित करण्यात आले आहेत.

९ उमेदवाराचे मतपत्रिकेवरील नाव छापण्याबाबत :

एखादा उमेदवार आपले नाव मतपत्रिकेवर कशा प्रकारे छापण्यात यावे, याबाबत नामनिर्देशनपत्र मागे घेण्याच्या शेवटची तारीख व वेळ यापूर्वी विहित नमून्यात (प्रकरण-१७, नमुना-१५) कळवू शकतो. उमेदवाराचे नाव मतपत्रिकेवर त्यानुसार छापण्याबाबत निवडणूक निर्णय अधिकारी निर्णय घेऊ शकतात. मात्र, त्यानुसार नावे छापताना त्याचा मतपत्रिकेवरील अनुक्रम नगर विकास विभागाने दि.०५ डिसेंबर, २०२५ रोजी नियमात दुरुस्ती केल्यानुसार त्याचा मतपत्रिकेवरील क्रम गटनिहाय त्याचे मराठी वर्णानुक्रमे आडनाव, नाव व पत्ता विचारात घेऊन त्यानुसार राहिल.

१० प्राप्त नामनिर्देशनपत्रांना अनुक्रमांक देणे :

१०.१ निवडणूक निर्णय अधिकार्यांनी प्राप्त होणाऱ्या नामनिर्देशन पत्रांना अनुक्रमांक देणे आवश्यक आहे, उदा.मनपा----/सा.नि. २०--/प्रभाग.क्र.---/जागा क्र.-----अ.क्र.----- तसेच न चुकता प्राप्तीची वेळ, तारीख टाकून सही करावी. सोयीकरिता एक स्वतंत्र रजिस्टर ठेवावे, जेणेकरून दररोज प्राप्त होणाऱ्या नामनिर्देशन पत्रांना सलग क्रमांक देताना गोंधळ होणार नाही.

१०.२ एका उमेदवारास जास्तीत जास्त चार नामनिर्देशनपत्रे भरता येतात व ती तो एकाचवेळी वा वेगवेगळी आणून देऊ शकतो. जर उमेदवार एकाच वेळी ती आणून देत असेल तर त्या सर्वांना एकामागे एक क्रमांक द्यावेत.

११ नामनिर्देशन पत्राची प्राथमिक तपासणी :

११.१ नामनिर्देशन पत्राची प्राथमिक तपासणी म्हणजे छाननी नव्हे, या तपासणीचा उद्देश केवळ टाळल्या जाऊ शकल्या जाणाऱ्या छोट्याशा तांत्रिक वा टंकलेखनाच्या चुकांमुळे नामनिर्देशन पत्र फेटाळले जाऊ नये हा आहे, याकरिता पुढील नमूद केलेल्या बाबी तपासाव्यात:-

i. राखीव जागा असल्यास उमेदवाराचा प्रवर्ग :

जी जागा ज्या प्रवर्गासाठी राखीव आहे, त्याच प्रवर्गातील उमेदवारांना सादर जागेची निवडणूक लढविता येईल. सबब, सादर करण्यात आलेले नामनिर्देशन पत्र हे त्याच प्रवर्गासाठी आहे याची खात्री करावी.

ii. विशेष मागास प्रवर्गात कोणाचा समावेश होतो :

शासनाने विशेष मागासप्रवर्गात ज्या प्रवर्गाचा समावेश केला आहे त्यांना नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यामधून निवडणूक लढविता येईल. यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र.एसईसी/एमएमसी ११९६/प्र.क्र.१९६/का-

३,दि.७/१०/१९९६ व शासनाचे पत्र क्र. सीबीसी-१०९६/सी-१२५८/ प्र.क्र.२३८/ मावक-५, दि.५/१०/१९९६ पत्र पहावे.

iii. नामनिर्देशन पत्रावर उमेदवार, सूचक/प्रस्तावक व अनुमोदक यांची सही आहे.

iv. उमेदवार, सूचक व अनुमोदक यांचे मतदार यादीतील अनुक्रमांक :

नामनिर्देशन पत्रात नमूद उमेदवारांचा / सूचकाचा मतदार यादीतील अनुक्रमांक व नाव हे मतदार यादीतील अनुक्रमांक व नावाशी जुळते आहे वा कसे हे तपासावे. कधी कधी मतदार यादीतील अनुक्रमांक लिहिताना चुका होऊ शकतात. तरी त्या तात्काळ दुरुस्त करून घेता येतात. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ अंतर्गत निवडणूक नियमाच्या नियम क्रमांक ९(९)(ड) मधील तरतुदीनुसार उमेदवाराची ओळख मतदार यादीतील अनुक्रमांकानुसार पटणे आवश्यक आहे. तथापि, यासंदर्भात मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक-३६३८/२००८ व अन्य ८ मध्ये दिनांक १७ जून, २००८ रोजी दिलेल्या एकत्रित निर्णयानुसार उमेदवार, सूचक, अनुमोदक यांचे क्रमांक चुकीचे असतील पण त्यांचे नाव संबंधित मतदार यादीत असेल तर नामनिर्देशनपत्र स्विकारण्यात यावे. या संदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाने पत्र क्र.रानिआ/मनपा २००८/प्र.क्र.१२/का.५, दि. २३ जून, २००८ अन्वये सूचना दिल्या आहेत. मूळ मतदार यादीतच नाव वा फोटोबाबत खात्रीलायक टंकलेखनीय चूक दिसून येत असेल तर निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याने त्याबाबत स्वतः खात्री करावी व योग्य तो निर्णय घ्यावा.

v. विवाहित महिलेचे मतपत्रिकेवरील नाव :

विवाहित महिला उमेदवारास, मतदार यादीमध्ये व नामनिर्देशन पत्रामध्ये नमूद असलेल्या नावाखेरीज त्यांना मतपत्रिकेवर इतर नावाचा उल्लेख करण्याची इच्छा असेल तर नामनिर्देशनपत्र मागे घेण्याच्या अंतिम दिनांकापूर्वी संबंधित उमेदवाराने तसा विनंती अर्ज निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे सादर केला असल्यास व त्यासोबत त्या पृष्ठार्थ आवश्यक पुरावे उदा. विवाह नोंदणी प्रमाणपत्र , राजपत्रात प्रसिध्द केलेले विवाहनंतरचे नाव इ., सादर केले आहे किंवा कसे याबाबत तपासणी करावी. मात्र सदरचे कागदपत्र उपलब्ध नसल्यास मतदाराने मतदान करण्यापूर्वी आपली ओळख पटविण्यासाठी आयोगाचे क्र.रानि-आ/मनपा-२००९/प्र.क्र.१६/का-५, दि.१४/०७/२०२५ रोजीच्या आदेशात नमूद केलेल्या १२ पुराव्यांपैकी उमेदवारास हव्या असलेल्या नावासहित छायाचित्र असलेला कोणताही एक पुरावा जोडला आहे का ते तपासावे.

vi. मतदार यादीचा उतारा (उमेदवार अन्य प्रभागातील मतदार असल्यास) :

उमेदवार हा दुसऱ्या प्रभागातील मतदार असेल त्या बाबतीत, त्या प्रभागातील मतदार यादी किंवा तिचा संबंधीत भाग किंवा त्या मतदार यादीतील संबंधीत नोंदीची एक प्रमाणित प्रत ही नामनिर्देशन पत्रासोबत घ्यावी.

vii. जात प्रमाणपत्र/जातवैधता प्रमाणपत्र अथवा पुरावा :

राखीव जागेसाठी (अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती / नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग) निवडणूक लढविणाऱ्या व्यक्तीने नामनिर्देशन पत्रासोबत सक्षम प्राधिकार्याने दिलेले जातीचे प्रमाणपत्र व पडताळणी समितीने दिलेले वैधता प्रमाणपत्राची सत्यप्रत जोडणे आवश्यक आहे. तसेच नामनिर्देशन पत्राच्या छाननीच्यावेळी पडताळणीसाठी मूळ जाती प्रमाणपत्र व जात पडताळणी समितीने दिलेले वैधता प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक आहे.

मात्र शासनाने दि. ०३ नोव्हेंबर, २०२५ च्या अध्यादेशान्वये जात वैधता प्रमाणपत्र दाखल करण्यास निवडून आल्याच्या दिनांकापासून ६ महिन्यांची मुभा दिली आहे. त्यामुळे नामनिर्देशनपत्र दाखल करताना उमेदवारास जात वैधता प्रमाणपत्र मिळण्यासाठी पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाची सत्यप्रत अथवा अन्य कोणताही पुरावा नामनिर्देशनपत्रासोबत देता येईल. तसेच त्याने निवडून आल्याच्या दिनांकापासून ६ महिन्यांच्या कालावधीत वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्याचे हमीपत्र नामनिर्देशनपत्रासोबत देणे आवश्यक आहे.

viii. हमीपत्र :

नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्याच्या दिनांकापूर्वी उमेदवाराने जात प्रमाणपत्र पडताळणी करण्यासाठी पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाची सत्यप्रत किंवा असा अर्ज केला असल्याचा अन्य कोणताही पुरावा सादर करावा. तसेच निवडून आल्याचे घोषित झाले असेल त्या दिनांकापासून ६ महिन्यांच्या कालावधीत, पडताळणी समितीने दिलेले वैधता प्रमाणपत्र सादर करील असे हमीपत्र घेणे आवश्यक आहे. छाननीच्यावेळी पडताळणीसाठी उमेदवाराने उपरोक्त नमूद कागदपत्रे सादर न केल्यास नामनिर्देशन पत्र नाकारण्यात येईल याची कल्पना उमेदवारांस घ्यावी.

ix. शौचालय वापराबाबतचे प्रमाणपत्र :

शासनाने सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.१९ अन्वये नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे सदस्य होण्याकरीता शौचालयाच्या वापराबाबतची सुधारणा केली आहे. त्यानुसार पदनिर्देशित केलेल्या अधिकाऱ्याचे प्रमाणपत्र किंवा स्वयंप्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक असून आयोगाच्या पत्र क्र.रानिआ/जिपंस-

२०२४/प्र.क्र.०४/का.७, दि.१६ जुलै, २०२४ अन्वये विहित केलेले प्रमाणपत्र / स्वयंप्रमाणपत्र घेण्यात यावे.

x. तृतीयपंथी उमेदवार :

सर्व तृतीयपंथी यांना त्यांनी स्वसमजानुसार केलेल्या लिंग ओळखीच्या आधारे स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका लढविण्याच्या अधिकार असून अशा निवडणूक लढविणाऱ्या व्यक्तीने इतर सर्व हेतूसाठी त्याच निवडलेल्या लिंगाचा वापर केलेला असावा व अशी निवडणूक लढविणारी व्यक्ती इतर सर्व कारणांसाठी त्याच निवडलेल्या लिंगाचा वापर करेल आणि तृतीयपंथी व्यक्ती (हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम २०१९ मध्ये दिलेल्या योग्य प्रक्रियेचे पालन केल्याशिवाय केवळ संधी आहे म्हणून लिंगाची ओळख बदलणार नाही असे शपथपत्र घेण्यात यावे. (याबाबत आयोगाचे आदेश क्र.रानिआ/ग्रापनि-२०२१/प्र.क्र.७ /का.८, दि.२७/०८/२०२१ पहावे.)

xi. राजकीय पक्षांच्या अधिकृत उमेदवारांबाबतची सूचना :

महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५ दि. ०५ मे, २०२५ अन्वये विहित केलेल्या जोडपत्र - १ व २ नुसार नामनिर्देशनपत्र दाखल करण्याच्या अखेरच्या तारखेस दुपारी ३.०० वाजेपर्यंत (बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या बाबतीत सायंकाळी ५.०० वाजेपर्यंत) निवडणूक निर्णय अधिकारी यांचेकडे सादर करणे आवश्यक आहे.

जोडपत्र - २ वर राजकीय पक्षाने प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीची पेनाने केलेली मूळ सही (शाई मधील) असणे आवश्यक राहिल. फॅक्स, झेरॉक्स, ई-मेल, Whats App वरील चालणार नाही.

राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र. रानिआ/रापनो-२०२४/प्र.क्र. २४/का.११, दि. ०७ नोव्हेंबर, २०२५ नुसार महानगरपालिका आयुक्त यांनी जोडपत्र - १ च्या लेखी सूचनांच्या प्रती प्रमाणीत करून संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकार्यांकडे पाठवाव्यात.

xii. परिपूर्ण शपथपत्र :

उमेदवाराने सादर केलेली, गुन्हेगारी पार्श्वभूमी व स्थावर / जंगम मालमत्तेचा तपशील देणारे शपथपत्र राज्य निवडणूक आयोगाच्या दि.०८/०१/२०१५ च्या आदेशानुसार स्टॅम्प पेपरवर करण्याची आवश्यकता नाही. परंतु संबंधित शपथपत्रातील कोणताही रकाना / माहिती कोरी ठेवू नये. माहिती निरंक/संबंधीत नसल्यास / वा माहित नसल्यास (Nil / Not applicable or Not Known) तसे शेरे असणे आवश्यक आहे. रकाने कोरे ठेवल्यास नामनिर्देशनपत्र नाकारले जाऊ शकते. (आयोगाच्या क्र.रानिआ/नप-२०१५/प्र.क्र.५/ का.६, दि.२७/०३/२०१५ च्या

पत्रासोबतच्या भारत निवडणूक आयोगाच्या आदेश क्र.५७६/३/२०१३-एसडीआर, दि. ३०/०९/२०१३ मध्ये दिलेल्या सूचना तपासाव्यात.)

परंतु शपथपत्रातील गुन्हेगारी पार्श्वभूमी व मालमत्तेचा तपशील इत्यादीबाबतच्या माहितीची छाननी अथवा सत्यता निवडणूक निर्णय अधिकारी पडताळून पाहणार नाही अथवा या कारणासाठी नामनिर्देशनपत्र नाकारणार नाही.

११.२ पडताळणी सूची :

उमेदवारांनी दाखल केलेल्या नामनिर्देशनपत्रांमध्ये सर्व तपशील भरलेला आहे किंवा कसे हे तपासण्याकरीता पडताळणी सूची वापरण्यात यावी. पडताळणी सूचीच्या दिलेल्या नमुन्यात आवश्यकतेनुसार योग्य ते बदल करून वापरण्यात यावा. (प्रकरण-१७, नमुना-३)

११.३ प्राथमिक तपासणीतील त्रुटी उमेदवारास कळविणे :

प्राथमिक तपासणीत निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यास त्रुटी आढळल्यास, संबंधित उमेदवारास ती पडताळणी सूचीद्वारे (Check list) लक्षात आणून द्यावी. सदरची चेक लिस्ट २ प्रतीत ठेवावी व त्यावर सही करून एक प्रत उमेदवारास द्यावी. स्थळ प्रतीवर उमेदवाराची सही घेऊन नामनिर्देशन पत्रास लावून ठेवावी.

निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यास प्राथमिक तपासणीत लक्षात आलेल्या त्रुटी उमेदवारांच्या निदर्शनास आणून देण्यात याव्यात व त्रुटी दूर करण्याची त्यांना संधी देण्यात यावी; जेणेकरून नामनिर्देशन पत्रावर उमेदवार अथवा सूचक / अनुमोदक यांची स्वाक्षरी राहिली असल्यास अथवा अन्य काही त्रुटी असल्यास त्यांना त्या दुरुस्त करण्याची संधी मिळू शकेल. निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्यात आल्यानंतर त्यामध्ये दुरुस्ती करता येणार नाही. त्यासाठी उमेदवारास नामनिर्देशनपत्र दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिनांक व वेळेपर्यंत नव्याने नामनिर्देशन पत्र दाखल करावे लागेल. (राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र. रानिआ/मनपा-२०१७/प्र.क्र.३२/का-५, दि.०१ एप्रिल, २०१७.)

१२. अपवादात्मक परिस्थितीत ऑनलाईन मधील प्रिंटआउट मध्ये दुरुस्ती :

उमेदवाराने नामनिर्देशन पत्र ऑनलाईन पध्दतीने भरले असल्यास संगणक प्रणालीमध्ये माहिती भरून त्याचे प्रिंट आऊट घेतल्यानंतर त्यामध्ये काही दुरुस्ती करणे उमेदवारास आवश्यक वाटल्यास त्यांना त्यामध्ये हाताने दुरुस्ती करण्यास परवानगी देण्यात यावी. अशी दुरुस्ती ज्या ठिकाणी केली जाईल त्या ठिकाणी उमेदवारांनी दिनांकासह स्वाक्षरी करणे आवश्यक राहिल. उमेदवाराने अशारितीने हाताने दुरुस्ती

केली असल्यास निवडणूक निर्णय अधिकारी यांनी त्यानुसार संगणकीय प्रणालीमध्ये आवश्यक त्या सुधारणा कराव्यात.

उमेदवारांना वरीलप्रमाणे दुरुस्ती करण्याची संधी नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिनांकाच्या अंतिम वेळेपर्यंतच देण्यात यावी. (राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र. रानिआ/मनपा-२०१७/प्र.क्र.३२/का-५, दि.०१ एप्रिल, २०१७.)

१३. अखेरच्या दिवशी वेबसाईट हॅग झाल्यास :

नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्याच्या अखेरच्या दिवशी वेबसाईट हॅग झाल्यामुळे उमेदवार संगणकीय प्रणालीमध्ये नामनिर्देशन पत्र तसेच शपथपत्रातील माहिती भरून त्याची प्रिंट घेऊ शकणार नाहीत अशी परिस्थिती उद्भवल्यास व याबाबत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांची खात्री झाल्यास त्यांनी राज्य निवडणूक आयोगाशी संपर्क साधून आयोगाचे निर्देश प्राप्त करून घ्यावेत.

१४. विवाहित स्त्रिया जात प्रमाणपत्रातील नावाबाबत :

राखीव जागेवर निवडणूक लढविणाऱ्या विवाहित स्त्री उमेदवाराने नामनिर्देशन पत्रासोबत विवाहपूर्वीच्या नावाने मिळविलेले जात प्रमाणपत्र अथवा जात वैधता प्रमाणपत्र तिच्या नावात बदल झाल्याचा पुराव्यासह अथवा नावात बदल झाला असल्याबाबत प्रतिज्ञापत्र सादर केल्यास ते स्वीकारण्यात यावे. (राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र. रानिआ/मनपा-२०१७/प्र.क्र.३२/का-५, दि.०१ एप्रिल, २०१७.)

१५. नामनिर्देशन पत्राची पोहोच :

निवडणूक निर्णय अधिकार्यांनी उमेदवारांना नामनिर्देशन पत्राची प्राथमिक चाचणी करून चेकलिस्ट दिल्यानंतर नामनिर्देशन पत्राच्या “भाग चार” मध्ये असणारी पोहोच, छाननीचे ठिकाण व वेळ नमूद करून स्वतःच्या सहीने दयावी.

१६. नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्राचा प्रसार :

निवडणूक निर्णय अधिकार्यांने, उमेदवारांनी सादर केलेली प्राप्त नामनिर्देशनपत्र व शपथपत्राच्या प्रती, सूचना फलकावर चिकटवून व वेबसाईटवर टाकून त्याचा प्रसार करावयाचा आहे . प्रचाराचा कालावधी संपेपर्यंत निवडणूक लढविणारा उमेदवार तसेच प्रसिध्दी माध्यमे यांना योग्य ते शुल्क आकारून त्याच्या प्रती देता येतील. कोणत्याही प्रतिस्पर्धी

उमेदवाराने स्वतः शपथपत्राद्वारे परस्परविरोधी माहिती सादर केली असली तरी त्या माहितीचा देखील वरीलप्रमाणेच प्रसार करावयाचा आहे.

तसेच दररोज प्राप्त नामनिर्देशन पत्राची माहिती, प्रभागनिहाय तयार करून सूचना (प्रकरण-१७, नमुना-२) फलकावर व वेबसाईटवर प्रसिध्द करावयाची आहे.

१७ खर्चाची मर्यादा व विहित मुदतीत खर्च सादर करणे :

१७.१ खर्चाची मर्यादा :

आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.४५/का-५, दि. २९ ऑक्टोबर, २०२५ अन्वये महानगरपालिका निवडणुकांकरिता उमेदवाराने करावयाच्या निवडणूक खर्चाची मर्यादा खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आली आहे:-

अ.क्र.	स्थानिक स्वराज्य संस्था	सुधारीत खर्चाची मर्यादा (रुपये)
महानगरपालिका सदस्य		
१	बृहन्मुंबई	१५,००,०००
२	अ वर्ग (पुणे व नागपूर)	१५,००,०००
३	ब वर्ग (पिंपरी-चिंचवड, नाशिक व ठाणे)	१३,००,०००
४	क वर्ग (कल्याण-डोंबिवली, नवी मुंबई, छत्रपती संभाजीनगर व वसई-विरार)	११,००,०००
५	ड वर्ग (उर्वरित १९ महानगरपालिका)	९,००,०००

उमेदवाराने उक्त नमूद मर्यादेतच निवडणूक खर्च करावयाचा आहे.

१७.२ निवडणूक खर्चाकरीता बँक अकाउंट :

आयोगाचे आदेश क्र.रानिआ-२०२३ / उनिख/प्र.क्र.१३ / संगणकीकरण कक्ष (ब), दि.१५/०२/२०२४ अन्वये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीमध्ये उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर करणे तसेच त्याअनुषंगाने करावयाची कार्यपध्दती निश्चित केली आहे. त्यानुसार निवडणूक लढविणाऱ्या प्रत्येक उमेदवाराने राष्ट्रीयकृत/ शेड्यूलड/ सहकारी बँकेत एक स्वतंत्र खाते (बचत किंवा चालू) उघडावे व त्या खात्याचा तपशील नामनिर्देशनपत्र दाखल करताना निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे सादर करावयाचा आहे.

उमेदवाराने नामनिर्देशनपत्रासोबत अशा बँक खात्याच्या पासबुकच्या पहिल्या पृष्ठाची प्रत आणि अद्ययावत अकाउंट स्टेटमेंटची स्वसाक्षांकित प्रत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.

१७.३ निवडणूक खर्चाचा हिशोब ३० दिवसात सादर करण्याबाबत हमीपत्र :

उमेदवाराने विहित नमुन्यात निवडणूक खर्चाचा तपशील निकाल जाहीर झाल्यापासून ३० दिवसांच्या आत सादर न केल्यास तो अनर्ह ठरू शकतो याबाबतची कल्पना उमेदवारास दयावी व त्यांचेकडून तसे हमीपत्र नामनिर्देशन पत्रासोबत घ्यावे.

१८ एका उमेदवाराची सर्व नामनिर्देशनपत्रे छाननीकरीता एकत्र ठेवणे :

नामनिर्देशन पत्र व त्यासोबतची सर्व कागदपत्रे चेक लिस्टसह, निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याच्या ताब्यात राहतील. छाननीवेळी एका उमेदवाराची सर्व नामनिर्देशन पत्रे एकत्र तपासावयाची असल्याने नामनिर्देशन पत्रे व त्यासोबतची कागदपत्रे सोयीकरिता, उमेदवारनिहाय एका प्लॅस्टीक फोल्डरमध्ये ठेवावीत.

१९ सर्व नामनिर्देशित उमेदवारांची यादी :

१९.१ नामनिर्देशन पत्र दाखल करण्याच्या अंतिम दिवशी, शक्य तितक्या लवकर नामनिर्देशन पत्र दाखल करणाऱ्या सर्व उमेदवारांची यादी, निवडणूक प्रभागनिहाय व जागानिहाय तयार करून सूचना फलकावर व वेबसाईटवर प्रदर्शित करावयाची आहे. (प्रकरण-१७, नमुना-२)

२०. निवडणूक प्रतिनिधींची नेमणूक:-

१) निवडणूक प्रतिनिधींची नेमणूक करण्याकरीता उमेदवार विहित नमुन्यात (प्रकरण-१७, नमुना-८) नेमणुकीची सूचना दोन प्रतीमध्ये निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे देतील. निवडणूक निर्णय अधिकारी त्यातील एकप्रत उमेदवारांच्या प्रतिनिधींना सदर नेमणुकीस मान्यता असल्याबाबतची पोचपावती आपल्या सही शिक्क्यानिशी देतील. निवडणूक निर्णय अधिकारी किंवा सहायक निवडणूक निर्णय अधिकारी "फोटो ओळखपत्रे" जारी करतील.

२) निवडणूक प्रतिनिधींची नेमणूक रद्द केल्याची किंवा निवडणूक प्रतिनिधीचे निधन झाल्यास सदरची सूचना (प्रकरण-१७, नमुना-९) देतील.

२१. मतदान प्रतिनिधींची नेमणूक:-

१) उमेदवारास प्रत्येक मतदान केंद्राकरीता किंवा जेथे मतदान घेण्यासाठी ठिकाण नक्की केले आहे त्यासाठी एक मतदान प्रतिनिधी व एक बदली मतदान प्रतिनिधींची नेमणूक करता येईल.

- २) अशी प्रत्येक नेमणूक उमेदवार किंवा त्यांचा निवडणूक प्रतिनिधी मतदान केंद्रावर किंवा मतदान घेण्यासाठी नक्की केलेल्या स्थळी विहित नमुन्यात (प्रकरण-१७, नमुना-१०) तपशील भरून सादर करतील. मतदान केंद्राध्यक्ष त्यांना बिल्ले पुरवतील.
- ३) विहित नमुन्यात (प्रकरण-१७, नमुना-१०) नेमणुकीचे पत्र, पूर्ण भरलेले व घोषणापत्र मतदान केंद्राध्यक्षांसमोर सही केल्याशिवाय मतदान प्रतिनिधीला मतदान केंद्रामध्ये मतदानाच्या दिवशी प्रवेश मिळणार नाही.

२२. मतदान प्रतिनिधींची नेमणूक रद्द करणे किंवा मतदान प्रतिनिधींचे निधन:-

- १) मतदान प्रतिनिधींची नेमणूक रद्द करण्याबाबत विहित नमुन्यामध्ये (प्रकरण-१७, नमुना-११) उमेदवार किंवा त्यांचे निवडणूक प्रतिनिधी यांचे सहीने मतदान केंद्र अध्यक्षाना (अर्ज) सादर करतील. निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यास ज्या दिवशी असा अर्ज प्राप्त होईल त्या दिवसापासून सदर नेमणूक रद्द झाल्याचे मानण्यात येईल. तरी सदर घोषणापत्राची रितसर पोहोच द्यावी.
- २) उमेदवार किंवा त्यांचे निवडणूक प्रतिनिधी मतदान बंद होण्यापूर्वी कोणत्याही वेळी तात्काळ सूचना देऊन दुसऱ्या निवडणूक प्रतिनिधींची नेमणूक करतील.

२३. प्रतिनिधी म्हणून कोणास नेमता येणार नाही :

प्रतिनिधींच्या नेमणूका करताना ज्या व्यक्तीस मतदान करण्यास किंवा निवडून घेण्यास अपात्र ठरविण्यात आले असेल अशी व्यक्ती निवडणूक प्रतिनिधी म्हणून नेमता येणार नाही. तसेच राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/जिपपंस/२०१६/प्र.क्र.२३/का.७, दि.१९/१०/२०१६ अन्वये राज्य विधानमंडळ सदस्य (विधान सभा / विधान परिषद), संसद सदस्य (लोकसभा / राज्य सभा), केंद्र शासन वा राज्य शासनाचा मंत्री तसेच कोणत्याही स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा आजी सदस्य तसेच सुरक्षा व्यवस्था पुरविण्यात आलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस निवडणूक प्रतिनिधी, मतदान प्रतिनिधी तसेच मतमोजणी प्रतिनिधी म्हणून नेमण्यात येऊ नये.

२४ ओळखपत्र :

उमेदवारांप्रमाणे निवडणूक प्रतिनिधींना देखील छायाचित्र असलेले ओळखपत्र देण्यात यावे. त्यासाठी उमेदवाराने २ प्रतीत विहित नमुन्यात (प्रकरण- ८ मधील विहित नमुना) सादर करावे. त्याने सादर केलेल्या नमुन्यावरच उजव्या कोपऱ्यात निवडणूक प्रतिनिधीचा फोटो लावावा व सदर फोटो निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याने साक्षांकीत करावा व तेच ओळखपत्र म्हणून वापरावे.

- २५ आचारसंहिता व इतर निर्बंध
- २५.१ नामनिर्देशन पत्र दाखल करणाऱ्या प्रत्येक उमेदवारास आयोगाकडून निर्गमित केलेल्या आचारसंहिता व इतर निर्बंध विषयक आदेशांचा संच देण्यात यावा. उदा.
१. आचारसंहितेचे एकत्रित आदेश क्र. रानिआ/जिपपंस-२०२५/प्र.क्र.४२/का-७, दि. ०४ नोव्हेंबर, २०२५
 २. पोस्टर्स, पॅम्प्लेट्स छपाई वरील निर्बंध (राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.- एसईसी १०९५/सीआर-७७/१५/ डेस्क-३, दि.२८/०८/१९९५)
 ३. निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५, क्र.रानिआ/मावज/२०२५/प्र.क्र.५/का-१०, दि. ०९ ऑक्टोबर, २०२५.
- २५.२ उपरोक्त सर्व निर्बंधांचे काटेकोर पालन केले जाईल याबाबतची दक्षता निवडणूक निर्णय अधिकारी घेईल तसेच आपल्या क्षेत्रातील स्थानिक छपाई कारखाने व इतर वृत्तपत्रे यांनादेखील या निर्बंधाची कल्पना देईल.

प्रकरण - ६

चिन्ह वाटप

सर्वसाधारण सूचना

राज्य निवडणूक आयोगाने राजकीय पक्षांची नोंदणी व चिन्हांचे वाटप आदेश, दि. २० नोव्हेंबर, २००४ अन्वये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांकरिता पक्षांची नोंदणी प्रथम आवश्यक केली. त्यानंतर दि. ३१ मार्च २००९ च्या आदेशानुसार याबाबत नव्याने एकत्रित आदेश दिले होते. आता राज्य निवडणूक आयोगाने सदर आदेश अधिक्रमित करून महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५, दि. ०५ मे, २०२५ रोजी प्रसिध्द केले आहेत. त्यानुसार जे पक्ष राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी करतील, केवळ त्याच पक्षांना स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूका लढवितांना चिन्ह राखून ठेवता येते किंवा प्राधान्याने चिन्ह वाटप करता येते.

ज्या पक्षांनी राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी केली आहे अशा पक्षांची यादी राज्य निवडणूक आयोग वेळोवेळी प्रसिध्द करते. त्या यादीनुसारच चिन्ह वाटप करणे आवश्यक आहे. कोणत्याही परिस्थितीत केवळ भारत निवडणूक आयोगाच्या पक्षांच्या यादीतील नावांच्या आधारे चिन्ह वाटप करण्यात येऊ नये.

राज्य निवडणूक आयोगाच्या आदेश क्र. रानिआ/रापनों-२०२५/प्र.क्र. ५४/का-११, दि. ०८ नोव्हेंबर, २०२५ अन्वये राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी झालेल्या पक्षांची यादी व चिन्हे अधिसूचित केली आहेत. या यादीमध्ये वेळोवेळी सुधारणा करण्यात येते. प्रत्येक निवडणुकीच्या वेळी अद्ययावत यादी तसेच मुक्त चिन्हांचा तक्ता, राज्य निवडणूक आयोगाकडून प्राप्त करून घ्यावा.

निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची यादी :- उमेदवारी मागे घेण्याच्या अखेरच्या दिनांकानंतर महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमा अंतर्गत निवडणूक नियम क्र. ११ (३) (सुधारित तरतुद विचारात घ्यावी) तसेच बृहन्मुंबई महानगरपालिका निवडणूक नियमावली, २००६ चा नियम क्र. ११ व १३ अन्वये निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची यादी (प्रकरण-१७, नमुना-७) तयार करणे आवश्यक आहे.

निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची यादी तयार करताना महानगरपालिका निवडणुकांकरिता उमेदवारांची नावे मतपत्रिकेवर कशाप्रकारे येतील यासंदर्भात नगरविकास विभागाने अधिसूचना दि.०५ डिसेंबर, २०२५ अन्वये बृहन्मुंबई महानगरपालिका तसेच अन्य महानगरपालिकांच्या निवडणूक नियमात सुधारणा केली असून त्यानुसार वैधरित्या नामनिर्देशित उमेदवारांची यादी खालील प्रमाणे करणे आवश्यक आहे:-

पहिला गट - भारत निवडणूक आयोगाने मान्यता दिलेल्या ज्या पक्षांनी राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी केलेली आहे असे मान्यताप्राप्त राष्ट्रीय पक्ष व महाराष्ट्र राज्यातील मान्यतप्राप्त राज्यस्तरीय पक्ष यांचे उमेदवार .

दुसरा गट - भारत निवडणूक आयोगाने मान्यता दिलेल्या ज्या इतर राज्यातील राज्यस्तरीय पक्षांनी राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी केली आहे अशा पक्षांचे उमेदवार.

तिसरा गट -राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी झालेले अमान्यताप्राप्त राजकीय पक्ष यांचे उमेदवार .

चौथा गट - अपक्ष उमेदवार.

वरीलप्रमाणे प्रत्येक गटातील उमेदवारांचा क्रम लावताना तो मराठी भाषेतील वर्णानुक्रमानुसार लावण्यात यावा. उमेदवारांचा क्रम लावताना प्रथम त्यांचे आडनाव, (आडनाव नसल्यास नाव) व त्यानंतर पत्ता विचारात घ्यावा.

निवडणूक लढविण्याच्या उमेदवारांची यादी देखील वरील सुधारित तरतुदीनुसार करण्यात यावी. पर्यायाने मतपत्रिकेवरील उमेदवारांचा क्रम देखील वरील तरतुदीनुसार राहिल.

मतपत्रिकेवरील नाव कसे राहिल :- एखादा उमेदवार आपले नाव मतपत्रिकेवर कशा प्रकारे छापण्यात यावे, याबाबत नामनिर्देशनपत्र मागे घेण्याच्या शेवटची तारीख व वेळ यापूर्वी कळवू शकतो. उमेदवाराचे नाव मतपत्रिकेवर त्यानुसार छापण्याबाबत निवडणूक निर्णय अधिकारी निर्णय घेऊ शकतात. मात्र, त्यानुसार नावे छापताना त्याचा मतपत्रिकेवरील अनुक्रम वर नमुद केलेल्या तरतुदीनुसार राहिल.

राज्य निवडणूक आयोगाने महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५ दि. ०५ मे, २०२५ च्या आदेशान्वये राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणीकृत राजकीय पक्ष व अपक्ष उमेदवारांना चिन्हांचे वाटप कशाप्रकारे करावे याबाबत अधिसूचित केले आहे. या अधिसूचनेच्या भाग चार मध्ये नमूद केलेल्या तरतुदींच्या आधारे निवडणूक चिन्ह वाटप करण्यात यावे.

१. उपरोक्त आदेशानुसार चिन्ह वाटपाच्या संदर्भातील तरतुदी थोडक्यात खालीलप्रमाणे आहेत:-

i. उमेदवाराच्या नामनिर्देशनपत्रामध्ये तो ज्या पक्षाचा उमेदवार म्हणून निवडणूक लढवित आहे त्याचा उल्लेख असणे आवश्यक आहे.

ii. संबंधित राजकीय पक्षाने विहित कालावधीमध्ये उमेदवाराचे सुचनापत्र व ते सही करण्यास सक्षम असलेला अधिकारी कोण याबाबतची जोडपत्र-१ व जोडपत्र-२, महानगरपालिका आयुक्त आणि संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे नामनिर्देशनपत्र दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिवशी निश्चित केलेल्या वेळेत सादर करणे आवश्यक आहे.

iii. राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी केलेले राष्ट्रीय अथवा राज्यस्तरीय पक्ष तसेच इतर पक्ष यांनी उभे केलेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५ दि. ०५ मे, २०२५ च्या आदेशातील परिच्छेद क्र. २० मधील अटी पूर्ण करित असल्यास त्यांना त्यानुसार त्या पक्षाकरिता राखीव असलेले चिन्ह वाटप करता येईल किंवा चिन्ह वाटपामध्ये प्राधान्य मिळेल.

iv. बहुसदस्यीय प्रभाग पध्दतीमध्ये नोंदणीकृत अमान्यताप्राप्त पक्षाद्वारे उभे करण्यात येणारे उमेदवार तसेच अपक्ष उमेदवार यांना मुक्त चिन्ह वाटप करण्याबाबतची कार्यपध्दती सदर आदेशाच्या परिच्छेद क्र. १५ अन्वये विहित करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार उदा. एखाद्या नोंदणीकृत अमान्यताप्राप्त पक्षाच्या "अ" जागेवरील उमेदवारास वाटप झालेले मुक्त चिन्ह त्याच पक्षाच्या त्या प्रभागातील अन्य जागांवरील उमेदवारांना देता येईल. तसेच प्रभागात निवडणूक लढविणाऱ्या सर्व अपक्ष उमेदवारांना वेगवेगळ्या मुक्त चिन्हांचे वाटप होईल, यादृष्टीने या परिच्छेदात तरतुदी आहेत.

v. जर एखाद्या राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणीकृत अमान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाने संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या लगतच्या मागील सार्वत्रिक निवडणूकीत किमान ५ टक्के जागा जिंकल्या असतील तर त्या पक्षास उपरोक्त आदेशातील परिच्छेद क्र. १७ मधील तरतूदीनुसार मुक्त चिन्हांपैकी एक मुक्त चिन्ह त्या संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या सार्वत्रिक निवडणूकीसाठी तात्पुरत्या स्वरूपात आरक्षित करता येईल.

राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणीकृत अमान्यताप्राप्त असलेल्या इतर पक्षांना मुक्त चिन्हांमधील त्यांनी मागणी केलेले एक मुक्त चिन्ह प्राधान्याने देता येईल. (ज्या पक्षांनी राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी केली आहे अशा पक्षांना राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी न केलेले पक्ष व अपक्ष उमेदवार यांच्यावर प्राधान्याने चिन्ह वाटप करण्यात येते.) याकरिता खालीलप्रमाणे कार्यपध्दती अनुसरावी:-

- (अ) जेथे एखाद्या मुक्त चिन्हाची मागणी केवळ एकाच नोंदणीकृत राजकीय पक्षाच्या उमेदवाराने केली असेल तेथे ते चिन्ह त्या उमेदवारास देण्यात येईल.
- (ब) जेथे एखाद्या मुक्त चिन्हाची मागणी दोन किंवा अधिक नोंदणीकृत राजकीय पक्षांच्या उमेदवारांनी केली असेल त्या ठिकाणी निवडणूक निर्णय अधिकारी चिठ्ठ्या टाकून कोणत्या नोंदणीकृत राजकीय पक्षाच्या उमेदवारास ते मुक्त चिन्ह द्यावयाचे हे ठरवील.

vi. राज्य निवडणूक आयोगाकडे नोंदणी न झालेल्या राजकीय पक्षांच्या उमेदवारांना अपक्ष उमेदवार असल्याचे मानण्यात येईल. या अपक्ष उमेदवार यांना खालीलप्रमाणे मुक्त चिन्ह वाटप करण्यात येईल :-

- (अ) जेथे एकापेक्षा जास्त उमेदवारांनी एकाच मुक्त चिन्हाची मागणी केली असेल त्या ठिकाणी निवडणूक निर्णय अधिकारी चिठ्ठ्या टाकून कोणत्या उमेदवारास ते मुक्त चिन्ह द्यावयाचे हे ठरवील.

२. पर्यायी उमेदवार -

जर नमुन्यांमध्ये एका उमेदवारास मूळ उमेदवार व दुसऱ्या उमेदवारास पर्यायी उमेदवार असल्याचा उल्लेख असेल व पक्षाच्या जोडपत्र-२ वर सही करण्यास सक्षम असणाऱ्या व्यक्तीने दिले असेल अशा वेळी त्या मूळ उमेदवाराचे नामनिर्देशनपत्र वैध ठरल्यास त्याला पक्षाचा अधिकृत उमेदवार गृहित धरावे. अशा परिस्थितीत पर्यायी उमेदवारास त्याने माघार न घेतल्यास व इतर बाबींसंदर्भात पात्र असल्यास अपक्ष उमेदवार समजण्यात येईल. मूळ उमेदवाराचे नामनिर्देशनपत्र

अवैध ठरल्यास अथवा मूळ उमेदवाराने माघार घेतल्यास पर्यायी उमेदवार हा इतर बाबींसंदर्भात पात्र असल्यास पक्षाचा अधिकृत उमेदवार समजण्यात येईल.

३. उपरोक्त दि. ०५ मे, २०२५ च्या आदेशातील परिच्छेद क्र. २१ अन्वये एखाद्या उमेदवाराने एकापेक्षा जास्त राजकीय पक्षांची नामनिर्देशनपत्र दाखल केली असल्यास करावयाची कार्यवाही विहित केली आहे. त्यानुसार उचित कार्यवाही करावी.

४. राजकीय पक्षांच्या अधिकृत उमेदवारांबाबतची सूचना नामनिर्देशनपत्र भरावयाच्या शेवटच्या दिवशी त्यासाठी विहित वेळेपर्यंत किंवा त्यापूर्वी प्राप्त झाली पाहिजे. पक्षाने एकापेक्षा जास्त उमेदवारांना जोडपत्र-२ मधील लेखी सूचनापत्र दिले असल्यास उपरोक्त आदेशातील परिच्छेद क्र. २२ नुसार कार्यवाही करावी. त्यानुसार जर पक्षातर्फे मूळ उमेदवार म्हणून दोघांना विहित नमुने देण्यात आले असतील व त्यापैकी कोणता उमेदवार पक्षाचा अधिकृत उमेदवार राहिल याबाबत नामनिर्देशनपत्र भरण्याच्या शेवटच्या दिवसापर्यंत निश्चित केलेल्या वेळेत पक्षाकडून कोणतेही सूचनापत्र देण्यात आले नसेल तर ज्या उमेदवाराचे नामनिर्देशन प्रथम प्राप्त झाले असेल त्याला पक्षाचा अधिकृत उमेदवार म्हणून गृहीत धरण्यात यावे.

५. उमेदवारी मागे घेणे- वैधरित्या नामनिर्देशित झालेली उमेदवारांची यादी प्रसिध्द झाल्यानंतर उमेदवार आपली उमेदवारी मागे घेण्याबाबतची लेखी सूचना निवडणूक निर्णय अधिकारी यांना नामनिर्देशनपत्रे मागे घेण्याच्या शेवटच्या दिवशी निश्चित केलेल्या वेळेपर्यंत देऊ शकतात अशी सूचना उमेदवार स्वतः अथवा त्याचे सूचक/अनुमोदक अथवा उमेदवाराने प्राधिकृत केलेली व्यक्ती आणून देऊ शकते, निवडणूक निर्णय अधिकारी अशी लेखी सूचना मिळाल्यानंतर त्याचा खरेपणा पडताळून व अशी सूचना आणून देणाऱ्या व्यक्तीची ओळख पटवून त्याची प्रत सूचना फलकावर लावतील.

६. चिन्ह वाटप अत्यंत काळजीपूर्वक करावे, चुकीचे चिन्ह देणे वा एकच चिन्ह दोन उमेदवारास देणे (अपवाद - बहुसदस्यीय प्रभाग पध्दतीमध्ये एकाच प्रभागातील वेगवेगळ्या जागांवरील त्याच पक्षाच्या उमेदवारांना एकच चिन्ह देता येते) यामुळे संपूर्ण निवडणूक प्रक्रिया फोल ठरू शकते. तरी चिन्ह वाटप करताना सर्व सूचनांचा अभ्यास करावा.

अशी चूक झाल्यास व ती संबधित निवडणूक निर्णय अधिकान्याच्या मतदानापूर्वी लक्षात आल्यास, तो योग्य त्या खुलाशासह आयोगास अहवाल सादर करेल, आयोगाकडून परवानगी प्राप्त झाल्यावर आयोग देईल त्या कार्यक्रमाप्रमाणे चिन्ह वाटप प्रक्रियेपासूनची कार्यवाही पुन्हा करेल.

७. चिन्ह वाटपाच्या प्रक्रियेचे छायाचित्रण करावे तसेच सविस्तर इतिवृत्त लिहिण्यात यावे.
८. निवडणूक निर्णय अधिकारी उमेदवारास वाटून देण्यात आलेल्या चिन्हाबद्दल त्या प्रत्येक उमेदवारास किंवा त्याच्या निवडणूक प्रतिनिधीस माहिती देईल. तसेच चिन्हांचा एक नमुना त्यास पुरविल.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये नामनिर्देशनपत्रा सोबत जोडावयाच्या शपथपत्रामध्ये कोणत्याही रकान्यात माहिती न भरल्यास करावयाच्या कार्यवाहीबाबत.....

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक - रानिआ/नप-२०१५/प्र.क्र.५/का-६,
नवीन प्रशासकीय भवन, मंत्रालयासमोर,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : २७/०३/२०१५.

प्रति,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व महानगरपालिका आयुक्त,
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व नगर परिषदा/नगर पंचायतींचे मुख्याधिकारी

विषय:- स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये नामनिर्देशनपत्रासोबत जोडावयाच्या शपथपत्रामध्ये कोणत्याही रकान्यात माहिती न भरल्यास करावयाच्या कार्यवाहीबाबत.....

- संदर्भ:- १. राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. एसईसी/जीईएन/२००२/प्र.क्र.८५/
का-५, दिनांक- १५/३/२००४.
२. राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. एसईसी/जीईएन/२००९/प्र.क्र.२९/का-१०,
दिनांक ३१/०३/२००९.
३. राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/मनपा-२०१४/प्र.क्र.२२/का-५,
दिनांक ८/१/२०१५.
४. भारत निवडणूक आयोगाचे निदेश क्रमांक-५७६/३/२०१३-एसडीआर,
दिनांक ३० सप्टेंबर, २०१३.

महोदय,

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए अन्वये राज्यातील स्थानिक स्वराज्य

...कृ.मा.प/-

//२//

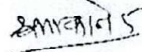
संस्थांच्या निवडणुकांचे अधिक्षण, संचालन व नियंत्रण याची जबाबदारी राज्य निवडणूक आयोगावर सोपविण्यात आलेली आहे.

२. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये शक्यतोवर भारत निवडणूक आयोगाने जी पध्दत वापरली आहे त्यानुसार कार्यवाही करण्याचा निर्णय राज्य निवडणूक आयोगाने घेतला आहे. राज्यामध्ये नुकत्याच पार पडलेल्या विधानसभा निवडणुकांचेवेळी शपथपत्रामध्ये आवश्यक ती माहिती न भरल्यास/कोणत्याही रकान्यामधील माहिती रिक्त ठेवल्यास अशा नामनिर्देशनपत्राच्या संदर्भात काय कार्यवाही करावी याबाबत भारत निवडणूक आयोगाचे निदेश क्रमांक-५७६/३/२०१३-एसडीआर, दिनांक ३० सप्टेंबर, २०१३ ची प्रत सोबत पाठविण्यात येत आहे.

३. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या यापुढे होणाऱ्या सर्व निवडणुकांमध्ये भारत निवडणूक आयोगाच्या उपरोक्त निदेशामध्ये दिलेल्या सूचनांप्रमाणे निवडणूक निर्णय अधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. याबाबत सर्व राजकीय पक्षांना माहिती देण्याकरिता आवश्यक त्या उपाययोजना सर्व जिल्हाधिकारी/महानगरपालिका आयुक्त यांनी कराव्यात.

राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

आपला

(घ. मा. कानेड)

अवर सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग

ELECTION COMMISSION OF INDIA

NIRVACHAN SADAN, ASHOKA ROAD, NEW DELHI-110001

No. 576/3/2013-SDR

Dated: 30th September, 2013

To

The Chief Electoral Officers of
all States and Union Territories.

Sub: Judgment dated 13-09-13 of the Hon'ble Supreme Court in WP (C) No. 121 of 2008-
Resurgence India vs. Election Commission of India and other, regarding filing of
incomplete affidavit of candidates.

Sir/ Madam,

I am directed to enclose herewith a copy of the abovementioned judgment of the Hon'ble Supreme Court. It would be seen that by this judgment, the Hon'ble Supreme Court has held that the voter has the elementary right to know full particulars of a candidate who is to represent him in the Parliament/ Assemblies and such right to get information is universally recognized natural right flowing from the concept of democracy and is an integral part of Art. 19 (1) (a) of the Constitution.

2. The Hon'ble Court has accordingly held that in the affidavits filed by candidates along with their nomination paper, the candidates are required to fill up all columns therein and no column can be left blank. Therefore, at the time of filing of affidavit, RO has to check whether all columns of the affidavit filed with the nomination paper are filled up. If not, the RO shall give a reminder to the candidate to furnish information against blank columns. The Hon'ble Court has held that if there is no information to be furnished against any item, appropriate remarks such as 'NIL' or 'Not Applicable' or 'Not Known' as may be applicable shall be indicated in such column. They should not leave any column blank. If a candidate fails to fill the blanks even after reminder, the nomination paper will be liable to be rejected by the RO at the time of scrutiny of nomination papers.

3. The Hon'ble Court has observed that another clause may therefore be inserted in the standard draft format already prescribed by the Commission for reminding the candidates to fill the blanks with the relevant information thereby conveying the message that no affidavit with blank particulars will be entertained. The Hon'ble Court has categorically mentioned that it is the duty of the Returning Officer to check whatever the information required is fully furnished at the time of filing of affidavit with the nomination paper since such information is very vital for giving effect to the 'right to know' of the citizens. If a candidate fails to fill in the blanks even after the reminder by the Returning Officer, the nomination paper is fit to be rejected.

4. The relevant extracts from the judgment are reproduced below:-

- (i) *The voter has the elementary right to know full particulars of a candidate who is to represent him in the Parliament/Assemblies and such right to get information is universally recognized. Thus, it is held that right to know about the candidate is a natural right flowing from the concept of democracy and is an integral part of Article 19(1) (a) of the Constitution.*
- (ii) *The ultimate purpose of filing of affidavit along with the nomination paper is to effectuate the fundamental right of the citizens under Article 19(1)(a) of the Constitution of India. The citizens are supposed to have the necessary information at the time of filing of nomination paper and for that purpose, the Returning Officer can very well compel a candidate to furnish the relevant information.*
- (iii) *Filing of affidavit with blank particulars will render the affidavit nugatory.*
- (iv) *It is the duty of the Returning Officer to check whether the information required is fully furnished at the time of filing of affidavit with the nomination paper since such information is very vital for giving effect to the 'right to know' of the citizens. If a candidate fails to fill the blanks even after the reminder by the Returning Officer, the nomination paper is fit to be rejected. We do comprehend that the power of Returning Officer to reject the nomination paper must be exercised very sparingly but the bar should not be laid so high that the justice itself is prejudiced.*
- (v) *We clarify to the extent that Para 73 of People's Union for Civil Liberties case (supra) will not come in the way of the Returning Officer to reject the nomination paper when affidavit is filed with blank particulars.*
- (vi) *The candidate must take the minimum effort to explicitly remark as 'NIL' or 'Not Applicable' or 'Not known' in the columns and not to leave the particulars blank.*
- (i) *Filing of affidavit with blanks will be directly hit by Section 125A(i) of the RP Act. However, as the nomination paper itself is rejected by the Returning Officer, we find no reason why the candidate must be again penalized for the same act by prosecuting him/her.*

5. The CHECK LIST of documents required to be filed by a candidate along with the nomination paper was prescribed by the Commission vide letter No.576/3/2009/SDR dated 10-02-2009 in order to ensure transparency and accountability and to streamline the procedure of filing of nomination and scrutiny of nomination papers. The CHECK LIST was modified in pursuance of Hon'ble Supreme Court judgment dated 09-12-2011 in CA No.4956 of 2010 - Ramesh Rout Vs. RavindraNath Rout and circulated vide letter No.576/3/2013/SDR dated 21-01-2013. The same CHECK LIST is now further amended to comply with the direction of the Apex Court in the instant case to insert another clause for reminding the candidates to fill in the blank columns, if any, in the affidavit. A revised format of the CHECK LIST is enclosed herewith. Please replace the existing Format of Check List in the ROs Handbook as well in other records where the Check List is kept.

6 The Commission has directed that the revised format of the CHECK LIST should be brought to the notice of the all Returning Officers for all elections conducted by the Commission, including elections to Rajya Sabha and Legislative Councils (in the States having Legislative Council). You may kindly ensure that all the Returning Officers, including Returning Officers for elections to Council of States and Legislative Councils (in States where Legislative Council is in existence), receive a copy of this letter along with the revised CHECK LIST and acknowledgement of receipt be obtained from every Returning Officer in the State. A consolidated certificate that all the Returning Officers have received the instructions may be forwarded to the Commission within one month of receipt of this letter

Kindly acknowledge receipt.

Yours faithfully

(Ashish Chakraborty)
SECRETARY

Original/Duplicate

(Original to be kept with nomination paper and duplicate to be handed over to candidate)

Check list of documents in connection with filing of nomination

Name of constituency
Name of the candidate
Date and time of filing nomination paper
Sl No. of nomination paper

Sl No.	Documents	Whether filed (Write Yes/No) (if there is any defect/ shortcoming in the documents, the same should be specified)
1	Affidavit in Form 26 --- (a) Whether all columns are filled up (b) If not, which are blank column(s) (Please specify): (c) Whether the affidavit is sworn before an Oath Commissioner or Magistrate of First Class or before a Notary Public	
2	Certified extract of electoral roll(when candidate is an elector of a different constituency)	
3	Form A and B (applicable in the case of candidates set up by political parties)	
4	Copy of cast certificates (if the candidate claims to belong to SC/ ST)	
5	Security deposit (whether made)	
6	Oath and affirmations (whether taken)	

The following documents which have not been filed should be filed as indicated below:

(a) _____ should be filed latest by _____

(b) Above mentioned columns in the Affidavit in Form 26 have been left blank. You must submit a fresh Affidavit with columns duly filled up before the commencement of scrutiny of nominations, failing which the nomination paper will be liable to be rejected

(c) _____ should be filed latest by _____

Received.

.....
(Signature of candidate)

.....
Signature of RO/ARO

Date & time:
Place:

N.B

1. The affidavit in Form 26 and Forms A & B have to be filed latest by 3.00 P M on the last date of filing nominations.
2. The nomination paper will be rejected if a candidate fails to fill the blanks in Form 26 even after reminder by RO by the hour fixed for scrutiny of nomination paper.
3. Oath has to be taken after filing nomination paper and before the date fixed for scrutiny.
4. Certified extract of electoral roll can be filed up to the time of scrutiny.
5. Security deposit should be made either before filing of nomination paper or at the time of filing of nomination paper. Therefore, there is no question of issuing notice for making the security deposit.

महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक लढविणेकामी आवश्यक कागदपत्रांचा तपशिल

अ.क्र.		तपशिल
१	--	नामनिर्देशन पत्र (अनुसूची - १)
२	--	ठेकेदार नसलेबाबत घोषणापत्र (फॉर्ममध्ये नमूद आहे)
३	--	थकबाकी नसलेबाबत घोषणापत्र (फॉर्ममध्ये नमूद आहे)
--		अनुसूची - १ (नामनिर्देशनपत्रासोबत उमेदवाराने द्यावयाचे शपथपत्र) (खाली नमूद केलेले अ.क्र. नामनिर्देशनपत्रासोबत उमेदवाराने द्यावयाचे शपथपत्र (अनुसूची १) मधील आहेत)
४	--	१) वैयक्तिक माहिती
५	--	३) आरक्षित जागेवर निवडणूक लढविताना जात वैधता प्रमाणपत्र किंवा उमेदवाराने जात वैधता प्रमाणपत्रासाठी पडताळणी समितीकडे सादर केलेल्या अर्जाच्या पोच पावतीचा तपशील (निवडून आल्याच्या दिनांकापासून ६ महिन्यांच्या मुदतीत वैधता प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक)
६	--	५) शैक्षणिक अर्हता
७	--	६) १२ सप्टेंबर २००१ नंतरच्या अपत्यांसंबंधी तपशील
८	--	७) गुन्हेगारीसंबंधी शपथपत्र
९	--	८) व्यवसाय किंवा कामधंदा याचा तपशील
१०	--	९अ) वार्षिक उत्पन्नाचा तपशील (आयकर रिटर्न भरणा)
११	--	९ब,क,ड व इ) उमेदवाराचे स्वतः व पती/ पत्नीचे व अवलंबीत १, २ यांचा मागील ३ वर्षांचे उत्पन्नाचा तपशील (फॉर्ममध्ये नमूद आहे)
१२	--	१०-१,२,३,४,५ व ६) - मत्ता व दायित्व (जंगम, स्थावर, इमारती, घर/ सदनिका व इतर) यांचा तपशील
१३	--	१०-३(अ,ब,क) दायित्वे/ थकीत रकमा यांचा तपशील
१४	--	११अ (अ,ब,क,ड) - उमेदवाराचे स्वतः व पती/ पत्नीचे व अवलंबीत १, २ यांचा मागील ३ वर्षांचे कराराचा तपशील
१५	--	११इ) उमेदवाराचे स्वतः व पती/ पत्नीचे व अवलंबीत १, २ यांचा मागील ३ वर्षांचे भागीदार/ डायरेक्टर असलेल्या कराराबाबत तपशील
१६	--	१२अ,ब) उमेदवाराचे स्वतः व पती/ पत्नीचे व अवलंबीत १, २ यांचा मागील परकीय गुंतवणुकीचा तपशील
१७	--	१३) उमेदवाराचे विरुद्ध सुरु असलेले वसुलीबाबत दिवाणी दाव्याचा तपशील
१८	--	१५ (अ) - मागील निवडणूक लढविली असल्यास शपथपत्रात दर्शविलेल्या मागील जंगम व स्थावर मालमत्तेचा तपशील, थकीत रक्कमांचा तपशील
१९	-	शौचालयासंबंधी द्यावयाचे प्रमाणपत्र/ स्वयंप्रमाणपत्र
२०	-	जोडपत्र - १ व जोडपत्र -२ (राजकीय पक्षामार्फत निवडणूक लढवित असल्यास)
२१	-	इतर आवश्यक कागदपत्रे
टिप :- नामनिर्देशनपत्रातील व सोबतच्या शपथपत्रातील सर्व रकाने भरणे बंधनकारक आहे.		

निवडणूक लढविताना जमा करावयाची अनामत रक्कम

अ.क्र.	जागांचा तपशील		अनामत रक्कम
१	अराखीव	--	५,०००/-
२	अनुसूचित जाती	--	२,५००/-
३	अनुसूचित जमाती	--	२,५००/-
४	नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग	--	२,५००/-
५	सर्व प्रवर्गातील महिला	--	२,५००/-

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, एप्रिल २१, २०१६/वैशाख १, शके १९३८
(राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्रमांक रानिआ/मनपा-२०१५/प्र.क्र.२४/का-५, दिनांक ५ ऑक्टोबर २०१५ सोबतचे सहपत्र)

अनुसूची-१

नामनिर्देशनपत्र

मिरा भाईंदर महानगरपालिका

(प्रस्तावक व अनुमोदनकर्ता आणि उमेदवार अथवा संबंधित अधिकारी यांनी भरावयाचे)

भाग एक

आम्ही, याद्वारे ;

महानगरपालिका : _____

प्रभाग क्रमांक : _____ जागा क्रमांक : _____

प्रभागाचे नाव (असल्यास) : _____ मधून निवडणूकीकरिता _____

यांना उमेदवार म्हणून नामनिर्देशित करित आहोत.

- (१) उमेदवाराचे नाव : _____
- (२) वडिलांचे/पतीचे नाव : _____
- (३) लिंग : पुरुष/स्त्री/इतर
- (४) जन्मतारीख व वय : _____ वर्षे _____ महिने
- (५) व्यवसाय/धंदा : _____
- (६) संपूर्ण पत्ता (पोस्टाचा पत्ता) : _____
- (७) उमेदवाराचा मतदार यादीतील तपशील -
- (अ) नाव : _____
- (ब) प्रभाग क्रमांक : _____
- (क) अनुक्रमांक : _____
- (८) उमेदवाराचा प्रवर्ग : अनुसूचित जाती प्रवर्ग: _____
- (राखीव जागेची अनुसूचित जमाती प्रवर्ग: _____
- निवडणूक असल्यास) नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग प्रवर्ग: _____
- (९) महिलांकरिता राखीव असलेल्या जागेकरिता : _____
- निवडणूक आहे काय?
- (१०) मतदार यादीमधील प्रस्तावकाचा तपशील -
- (अ) प्रस्तावकाचे नाव : _____
- (ब) प्रभाग क्रमांक : _____
- (क) अनुक्रमांक : _____

दिनांक:

(प्रस्तावकाची सही किंवा अंगठ्याचा ठसा)

(११) मतदार यादीमधील अनुमोदकाचा तपशील —

(अ) अनुमोदकाचे नाव :

(ब) प्रभाग क्रमांक :

(क) अनुक्रमांक :

दिनांक :

(अनुमोदकाची सही किंवा अंगठ्याचा ठसा)

मी, याद्वारे सूचित करतो की, निवडून आल्यास महानगरपालिका सदस्य म्हणून काम करण्यास मी तयार आहे.

दिनांक :

(उमेदवाराची सही किंवा अंगठ्याचा ठसा)

उमेदवाराने करावयाचे घोषणापत्र

मी, याद्वारे असे घोषित करतो की, माझी या नामनिर्देशनास संमती असून, मी असेही घोषित करतो की,

- (अ) माझ्या वयाची _____ वर्षे पूर्ण झालेली आहेत.
- (ब) महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ च्या कलम १०/मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १६ मधील तरतुदीनुसार मी महानगरपालिका सदस्य म्हणून निवडून येण्यासाठी अपात्र नाही.
- (क) मी महानगरपालिकेचा ठेकेदार नाही.
- (ड) मी महानगरपालिकेस नियमानुसार देय असलेली कोणत्याही रक्कमेची थकबाकी शिल्लक ठेवलेली नाही.

दिनांक :

उमेदवाराची सही किंवा अंगठ्याचा ठसा

नाव _____

प्रभाग क्र _____ जागा क्र _____ व प्रभागाचे नाव (असल्यास) _____

कोणताही रकाना रिक्त ठेवू नये. लागू नसल्यास अथवा निरंक असल्यास तसे स्पष्ट नमूद करावे.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, एप्रिल २१, २०१६/वैशाख १, शके १९३८

भाग दोन

(निवडणूक चिन्हांच्या निवडीबाबतचे घोषणापत्र)

मी, याद्वारे आणखी असे घोषित करतो की,

(अ) मी, या निवडणुकीमध्ये _____ *पक्ष (राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र, मुंबई
यांच्याकडे नोंदणी झालेल्या पक्षाचे नाव) यांच्यातर्फे उभा आहे/मी अपक्ष उमेदवार म्हणून उभा आहे. (लागू नसेल ते खोडावे.)

(ब) मी निवडलेली निवडणूक चिन्हे ही पसंतीक्रमानुसार पुढीलप्रमाणे आहेत :-

(१)

(२)

(३)

दिनांक :

उमेदवाराची सही किंवा अंगठ्याचा ठसा

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, एप्रिल २१, २०१६/वैशाख १, शके १९३८

भाग तीन

नामनिर्देशनपत्राचा अनुक्रमांक _____

हे नामनिर्देशनपत्र, *उमेदवाराने/उमेदवाराच्या प्रस्तावकाने/अनुमोदनकर्त्यानेरोजी
(दिनांक) वाजता (वेळ) माझ्याकडे माझ्या कार्यालयात सुपूर्द केले.

दिनांक :

निवडणूक निर्णय अधिकारी यांची सही

नामनिर्देशनपत्र स्वीकारल्याबद्दल किंवा नाकारल्याबद्दल निवडणूक निर्णय अधिकार्यांचा निर्णय

मी,अधिनियमाच्या कलम नुसार हे नामनिर्देशनपत्र तपासले
असून, पुढीलप्रमाणे निर्णय देत आहे :-

.....
.....

दिनांक :

निवडणूक निर्णय अधिकारी यांची सही

*लागू नसेल ते खोडावे.

भाग चार

(नामनिर्देशनपत्र व छाननीची नोटीस याची पोहोच)

(नामनिर्देशनपत्र सादर करणाऱ्या व्यक्तीकडे द्यावयाची)

नामनिर्देशनपत्राचा अनुक्रमांकमहानगरपालिका प्रभाग क्रमांक व जागा क्रमांक
प्रभागाचे नाव (असल्यास) मधील निवडणूक उमेदवारयांचे
नामनिर्देशनपत्र (दिनांक) रोजी (वेळ) वाजता * उमेदवाराकडून / उमेदवाराच्या प्रस्तावकाकडून /
अनुमोदनकर्त्याकडून माझ्याकडे माझ्या कार्यालयात सुपूर्द करण्यात आले आहे.

सर्व नामनिर्देशनपत्रांची (ठिकाण) येथे (दिनांक) रोजी(वेळ)
वाजता येथे छाननी करण्यात येईल.

दिनांक :

निवडणूक निर्णय अधिकारी यांची सही

*लागू नसेल ते खोडावे.

अनुसूची - १

मिरा भाईंदर महानगरपालिका

नामनिर्देशनपत्रासोबत उमेदवाराने दयावयाचे शपथपत्र

मी ----- वय -----

खालील प्रमाणे प्रतिज्ञेवर सांगतो/सांगते की,

(१) वैयक्तिक माहिती :-

(अ) नाव :-----

(ब) लिंग :-----

(क) वडिलांचे/पतीचे नाव :-----

(ड) जन्मतारीख :-----

(इ) वय :-----

(फ) व्यवसाय/धंदा :-----

(ग) संपुर्ण पत्ता (पोस्टाचा पत्ता) :-----

(ह) दूरध्वनी/भ्रमणध्वनी क्रमांक :-----

(य) ई-मेल आयडी :-----

(२) निवडणूक लढवू इच्छितो त्या जागेचा तपशील -

महानगरपालिकेचे नाव :-----

प्रभाग क्रमांक :-----

प्रभागाचे नाव :-----

(३) जातीबाबतचा तपशील :-

(अ) जातीचा प्रवर्ग :-----

(अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती /
नागरीकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग)

(ब) जात :-----

(क) जात प्रमाणपत्र देणारा अधिकारी : क्र. दिनांक

(ड) जात वैधता प्रमाणपत्र देणारा अधिकारी : क्र. दिनांक

(इ) जात वैधता प्रमाणपत्र नसेल तर उमेदवाराने

जात वैधता प्रमाणपत्रासाठी पडताळणी
समितीकडे :-----

सादर केलेल्या अर्जाच्या पोचपावतीचा तपशील

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, ऑगस्ट १३, २०१८/श्रावण २२, शके १९४०

(४) मत्तदार यादीतील माझा तपशील-

- (अ) नाव :-----
- (ब) प्रभाग क्रमांक :-----
- (क) अनुक्रमांक :-----

(५) माझी शैक्षणिक अर्हता खालीलप्रमाणे आहे

अ.क्र.	शिक्षण	विद्यालय / विश्वविद्यालयाचे नावे	उत्तीर्ण होण्याचे वर्ष

कमाल शैक्षणिक अर्हता नमूद करावी. धारण केलेल्या पदवी / पदविका/ प्रमाणपत्र यांचे संपूर्ण नाव नमूद करावे.

(६) अपत्यांची संख्या -

- (अ) आज रोजी असलेल्या अपत्यांची संख्या :-----
- (ब) त्यापैकी दिनांक १२ सप्टेंबर २००९ नंतर
जन्मलेल्या अपत्यांची संख्या व त्यांच्या
जन्मतारखा :-----

(७) गुन्हेगारी पार्ष्वभूमी :-

- (अ) मला दोषसिध्दीनंतर दोन वर्ष किंवा त्यापेक्षा जास्त कालावधीकरीता कैद होऊ शकेल अशा अपराधांचा माझ्यावर आरोप आहे/नाही त्याबाबत आरोपपत्र दाखल करण्यात आलेले आहे. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे :-
(जिथे दोन वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त कालावधीकरीता शिक्षा होऊ शकेल अशा प्रलंबित प्रकरणांचा तपशील येथे दयावा.)

अ. क्र.	ज्या न्यायालयाने दखल घेतली आहे त्या न्यायालयाचे नाव	दावा क्रमांक	न्यायालयाने दखल घेतलेल्या आदेशाचा दिनांक	कायद्याचे कलम व दखल घेण्यात आलेल्या गुन्ह्यांचा तपशील

- (ब) मला खालील अपराधांसाठी दोषी ठरविण्यात आले आहे. (ज्या अपराधांच्या अपराध सिध्दीमुळे आणि शिक्षेमुळे मला निवडणूक लढविण्याकरिता अपात्र ठरवता येईल अशा अपराधांव्यतिरीक्त) आणि एक वर्ष किंवा त्यापेक्षा अधिक कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा देण्यात आली आहे, त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे :-

अ. क्र.	न्यायालयाचे नाव	दावा क्रमांक	न्यायालयीन आदेशाचा दिनांक	कायद्याचे कलम व दोषी ठरविण्यात आलेल्या गुन्ह्याचा तपशील	दखल घेतलेल्या उपरोक्त आदेशाच्या विरोधात केलेल्या अपील (ले)/ पुनरिक्षण(णे) इत्यादीबाबतचा तपशील

(८) व्यवसाय किंवा कामधंदा याचा तपशील (लागू असेल तिथे ✓ अशी खुण करावी)

अ.क्र.	तपशील	१) शेती	२) नोकरी	३) व्यापार	४) उद्योग	५) इतर
१	स्वतः					
२	पती/पत्नी					
३	अवलंबित १					
४	अवलंबित २					

(९) वार्षिक उत्पन्नाबाबतचा तपशील –

(अ)

अ. क्र.	तपशील	पॅन क्रमांक	आयकर रिटर्न भरणा केलेले मागील वर्ष	रकाना ४ मधील आयकर रिटर्न मध्ये दर्शविलेले एकूण वार्षिक उत्पन्न
१	२	३	४	५
१	स्वतः			
२	पती/पत्नी			
३	अवलंबित १			
४	अवलंबित २			

(ब) उमेदवाराचे मागील ३ वर्षांचे उत्पन्नाबाबतचा तपशील (रुपये हजारात)

अ. क्र.	तपशील	वर्ष १ ले	वर्ष २ रे	वर्ष ३ रे
१	शेती			
२	नोकरी			
३	व्यापार/व्यवसाय			
४	भांडवली नफा			
५	अकृषिक जमिनी, व्यापारी वा निवासी गाळे, इमारती इत्यादी पासून उत्पन्न			
६	बक्षिस/देणगी इत्यादी			
७	इतर उत्पन्न			
८	एकूण उत्पन्न			
९	रिटर्न फाईल केलेचा दिनांक व पावती क्रमांक			

(क) उमेदवाराचे पती/पत्नीचे मागील ३ वर्षांचे उत्पन्नाबाबतचा तपशील

अ. क्र.	तपशील	वर्ष १ ले	वर्ष २ रे	वर्ष ३ रे
१	शेती			
२	नोकरी			
३	व्यापार/व्यवसाय			
४	भांडवली नफा			
५	अकृषिक जमिनी, व्यापारी वा निवासी गाळे, ईमारती इत्यादी पासून उत्पन्न			
५	बक्षिस/देणगी इत्यादी			
७	इतर उत्पन्न			
८	एकूण उत्पन्न			
९	रिटर्न फाईल केलेचा दिनांक व पावती क्रमांक			

(ड) उमेदवाराचे अवलंबित १ चे मागील ३ वर्षांचे उत्पन्नाबाबतचा तपशील

अ. क्र.	तपशील	वर्ष १ ले	वर्ष २ रे	वर्ष ३ रे
१	शेती			
२	नोकरी			
३	व्यापार/व्यवसाय			
४	भांडवली नफा			
५	अकृषिक जमिनी, व्यापारी वा निवासी गाळे, ईमारती इत्यादी पासून उत्पन्न			
६	बक्षिस/देणगी इत्यादी			
७	इतर उत्पन्न			
८	एकूण उत्पन्न			
९	रिटर्न फाईल केलेचा दिनांक व पावती क्रमांक			

(इ) उमेदवाराचे अवलंबित क्र २ चे मागील ३ वर्षांचे उत्पन्नाबाबतचा तपशील

अ. क्र.	तपशील	वर्ष १ ले	वर्ष २ रे	वर्ष ३ रे
१	शेती			
२	नोकरी			
३	व्यापार/व्यवसाय			
४	भांडवली नफा			
५	अकृषिक जमिनी, व्यापारी वा निवासी गाळे, ईमारती इत्यादी पासून उत्पन्न			
६	बक्षिस/देणगी इत्यादी			
७	इतर उत्पन्न			
८	एकूण उत्पन्न			
९	रिटर्न फाईल केलेचा दिनांक व पावती क्रमांक			

(१०) मत्ता व दायित्व याचा तपशील -

१. जंगम मालमत्तेचा तपशील

(संयुक्त नावावर असलेल्या मालमत्तेत संयुक्त मालकीचे प्रमाण नमूद करणे आवश्यक आहे.)

अ. क्र.	वर्णन	स्वतः नाव	पती/पत्नीचे नाव	अवलंबित १ चे नाव	अवलंबित २ चे नाव	अवलंबित ३ चे नाव
१	रोख रक्कम					
२	बँक वित्तीय संस्था व बँकेव्यतिरीक्त वित्तीय कंपनी, सहकारी संस्था यातील ठेवी (बचतखाते, मुदत ठेवी, व इतर सर्व प्रकारच्या ठेवींचा तपशील)					
३	कंपन्या/म्युच्युअल फंडस आणि इतर संस्था यातील बंधपत्र, कर्जरोखे, भाग (शेअर्स) युनिट्स इ. गुंतवणुकीचा तपशील. (बंधपत्रे/कर्जरोखे, भाग यांचे मुल्यसूचीतील कंपनीच्या बाबतीत शेअर बाजारामधील सध्याच्या बाजारातील मुल्यानुसार व सुचिबाहय कंपनीच्या बाबतीत पुस्तकी मुल्यानुसार देण्यात यावे)					

४	इतर वित्तीय दस्तऐवज, राष्ट्रीय बचत पत्रातील गुंतवणूक, पोस्ट ऑफिस मधील ठेवी, एल.आय.सी व इतर कंपन्यांच्या विमा पॉलिसी						
५	जेसीबी, पोकलॅन, रोलर, हार्वेस्टर इत्यादी यंत्र सामुग्रीची रक्कम						
६	मोटर वाहने/विमाने/जहाजे/बोटी इत्यादी (बनावटीचा तपशील इत्यादी) नोंदणी क्रमांक खरेदी वर्ष व रक्कम						
७	जडजवाहीरे, मौल्यवान वस्तु (वजन व मुल्य यांचा तपशील)						
८	फर्म, कंपनी, ट्रस्ट आणि इतर व्यक्ती यांना दिलेली वैयक्तिक कर्जे, अग्रीम रक्कम तसेच ऋणकोकडून येणे असलेली इतर रक्कम						
९	दाव्यांचे / व्याजांचे मुल्य यासारखी इतर मालमत्ता						
१०	भागिदारी फर्म, कंपनी वा इतर संस्था यातील गुंतवणूक						
११	कोणत्याही जंगम मालमत्तेमधील हक्क (उदा. संयुक्त मालकी), हातउसने किंवा उधारीने दिलेली रक्कम						
१२	राजकीय पक्ष/आघाडी, युती, मोर्चा व तत्सम कडून प्राप्त रक्कम/निधी/मुल्यवान मदत						
१३	इतर सर्व प्रकारची जंगम मालमत्ता						

२. स्थावर मालमत्तेचा तपशील
(संयुक्त नावावर असलेल्या मालमत्तेत संयुक्त मालकीचे प्रमाण नमूद करणे आवश्यक आहे.)

अ. क्र.	वर्णन	स्वतः नाव	पती/पत्नीचे नाव	अवलंबित १ चे नाव	अवलंबित २ चे नाव	अवलंबित ३ चे नाव
१	अ) कृषी जमीन					
	स्थान (ने)					
	- सर्वे क्रमांक					
	क्षेत्र (एकूण मोजमाप)					
	वारसा हक्काने वा भेट/ बक्षीसपत्राने (gift) प्राप्त मालमत्ता आहे काय (होय/नाही)					
	स्वयंअर्जित मालमत्ता असल्यास खरेदीची तारीख					
	- खरेदीची किंमत					
	मालमत्ता खरेदी करण्यासाठी च्या रक्कमेचा स्रोत (जसे स्वअर्जित, कर्ज, मालमत्ता विकून, हातउसने, स्त्रीधन विक्री, भागिदारीतून इतर पैकी एक वा अनेक नमूद करावीत)					
	जमिनीवरील बांधकाम व विकासासाठीची केलेली गुंतवणूक रक्कम					
	सध्याचे बाजारभावानुसार मालमत्तेचे मूल्य					
२	ब) अकृषिक जमीन					
	स्थान (ने)					
	- सर्वे क्रमांक/प्लॉट क्र./मालमत्ता क्र.					
	क्षेत्र (एकूण मोजमाप)					

	वारसा हक्काने वा भेट/बक्षीसपत्राने (gift) प्राप्त मालमत्ता आहे काय (होय/नाही)				
	स्वयंअर्जित मालमत्ता असल्यास खरेदीची तारीख				
	- खरेदीची किंमत				
	मालमत्ता खरेदी करण्यासाठी च्या रक्कमेचा स्रोत (जसे स्वअर्जित, कर्ज, मालमत्ता विकून, हातउसने, स्त्रीधन विक्री, भागिदारीतून इतर पैकी एक वा अनेक नमूद करावीत)				
	जमिनीवरील बांधकाम व विकासासाठीची केलेली गुंतवणूक रक्कम				
	सध्याचे बाजारभावानुसार मालमत्तेचे मूल्य				
३	क) इमारती (व्यापारी व निवासी)				
	स्थान (ने)				
	- सर्व क्रमांक				
	क्षेत्र (एकूण मोजमाप)				
	वारसा हक्काने वा भेट/बक्षीसपत्राने (gift) प्राप्त मालमत्ता आहे काय (होय/नाही)				
	स्वयंअर्जित मालमत्ता असल्यास खरेदीची तारीख				
	- खरेदीची किंमत				
	मालमत्ता खरेदी करण्यासाठी च्या रक्कमेचा स्रोत (जसे स्वअर्जित, कर्ज, मालमत्ता विकून, हातउसने, स्त्रीधन विक्री, भागिदारीतून इतर पैकी एक वा अनेक नमूद करावीत)				
	जमिनीवरील बांधकाम व विकासासाठीची केलेली गुंतवणूक रक्कम				
	सध्याचे बाजारभावानुसार मालमत्तेचे मूल्य				

४	(ड) घर/सदनिका इत्यादी					
	स्थान (ने)					
	- सर्वे क्रमांक					
	क्षेत्र (एकूण मोजमाप)					
	वारसा हक्काने वा भेट/बक्षीसपत्राने (gift) प्राप्त मालमत्ता आहे काय होय/नाही)					
	स्वयं अर्जित मालमत्ता असल्यास खरेदीची तारीख					
	- खरेदीची किंमत					
	मालमत्ता खरेदी करण्यासाठी च्या रक्कमेचा स्रोत (जसे स्वअर्जित, कर्ज, मालमत्ता विकून, हातउसने, स्त्रीधन विक्री, भागिदारीतून इतर पैकी एक वा अनेक नमूद करावीत)					
	जमिनीवरील बांधकाम व विकासासाठीची केलेली गुंतवणूक रक्कम					
	सध्याचे बाजारभावानुसार मालमत्ताचे मुल्य					
५	इतर (संपत्तीमधील हक्क यासारखे)					
६	१ ते ५ मधील सद्य बाजारमुल्याची एकूण बेरीज					

३. मी देय असलेल्या सार्वजनिक वित्तीय संस्था यांच्याकडील व शासकीय/निमशासकीय संस्थाकडील दायित्वे/ थकीत रकमा यांचा तपशील (प्रत्येक बाबींचा तपशील स्वतंत्रपणे दयावा.)

अ. क्र.	वर्णन	स्वतः नाव	पती/पत्नीचे नाव	अवलंबित १ चे नाव	अवलंबित २ चे नाव	अवलंबित ३ चे नाव
अ	१. बँकेकडून घेतलेले कर्ज किंवा बँकेला असलेली देणी					
	२. वित्तीय संस्थाकडून घेतलेले कर्ज किंवा वित्तीय संस्थाला असलेली देणी					
	३. बँक/वित्तीय संस्था यांचे नाव					
	४. शिल्लक रक्कम					
	५. कर्जाचा प्रकार (तारणी/बिनतारणी)					
ब	१. वरील अ व्यतिरिक्त इतर व्यक्तीकडून/संस्थेकडून घेतलेले कर्ज/उधार/देणी					
	२. कर्ज/उधार/देणी देणाऱ्याचे नाव व पत्ता					
	३. कर्ज/उधार/देणी देणे रक्कम					
	४. कर्जाचा प्रकार (तारणी/बिगतरारणी)					
क	शासकीय/निमशासकीय देणी					
	१. गृह निर्माण विभागाकडील देणी					
	२. पाणीपुरवठा विभागाकडील देणी					
	३. विद्युत पुरवठा विभागाकडील देणी					
	४. दूरध्वनी / दुरसंचार यांचेकडील देणी					
	५. सार्वजनिक वाहतूक विभागाकडील देणी, (विमान/हेलिकॉप्टर सह)					
	६. इतर शासकीय विभागाकडील देणी, निमशासकीय विभागाकडील देणी, स्थानिक स्वराज्य संस्था, यांची देणी					
	७. आयकर					
८. संपत्तीकर						

९. सेवाकर					
१०. महानगरपालिका/मालमत्ताकर					
११. विक्रीकर					
१२. वस्तु व सेवा कर					
१३. इतर सर्व देणी					
१४. वरील सर्व शासकीय/ निमशासकीय देण्याची रक्कम एकूण					
१५. शासकीय देणेसंदर्भातील विवाद प्रलंबित असल्यास त्याचा तपशील					

(११) (अ) उमेदवाराचा स्वतः चा कराराचा तपशील (मागील ३ वर्षांचा)

अ. क्र.	कराराचे स्वरूप	कराराचे विषयाचा तपशील	कराराचा कालावधी		कराराची रक्कम	आज रोजी कराराची सद्यःस्थिती पुर्णत्वास/अपूर्ण	कराराबाबत विवादाचा तपशील
			पासून	पर्यंत			
१	शासकीय						
२	निम्न शासकीय						
३	स्थानिक स्वराज्य संस्था						
४	सार्वजनिक उपक्रम						
५	सहकारी संस्था						

(ब) उमेदवाराचे पती/पत्नी चा कराराचा तपशील (मागील ३ वर्षांचा)

अ. क्र.	कराराचे स्वरूप	कराराचे विषयाचा तपशील	कराराचा कालावधी		कराराची रक्कम	आज रोजी कराराची सद्यःस्थिती पुर्णत्वास/अपूर्ण	कराराबाबत विवादाचा तपशील
			पासून	पर्यंत			
१	शासकीय						
२	निम्न शासकीय						
३	स्थानिक स्वराज्य संस्था						
४	सार्वजनिक उपक्रम						
५	सहकारी संस्था						

(क) उमेदवाराचे अवलंबित १ चा कराराचा तपशील (मागील ३ वर्षांचा)

अ. क्र.	कराराचे स्वरूप	कराराचे विषयाचा तपशील	कराराचा कालावधी		कराराची रक्कम	आज रोजी कराराची सद्यःस्थिती पुर्णत्वास/अपूर्ण	कराराबाबत विवादाचा तपशील
			पासून	पर्यंत			
१	शासकीय						
२	निम्न शासकीय						
३	स्थानिक स्वराज्य संस्था						
४	सार्वजनिक उपक्रम						
५	सहकारी संस्था						

(ड) उमेदवाराचे अवलंबित २ चा कराराचा तपशील (मागील ३ वर्षांचा)

अ. क्र.	कराराचे स्वरूप	कराराचे विषयाचा तपशील	कराराचा कालावधी		कराराची रक्कम	आज रोजी कराराची सद्यःस्थिती पुर्णत्वास/अपूर्ण	कराराबाबत विवादाचा तपशील
			पासून	पर्यंत			
१	शासकीय						
२	निम्न शासकीय						
३	स्थानिक स्वराज्य संस्था						
४	सार्वजनिक उपक्रम						
५	सहकारी संस्था						

(इ) उमेदवाराचे स्वतः अथवा त्याची पत्नी/पती/ अवलंबित १/अवलंबित २ हे ज्या कंपनीत / फर्म/भागीदारी संस्थामध्ये भागीदार / डायरेक्टर / असतील त्या संस्थेचा मागील तीन वर्षांच्या कराराबाबत तपशील

१. कंपनीचे/फर्म/भागीदार संस्थेचे नाव व पत्ता

२. उमेदवार/पती/पत्नी/ अवलंबित १/अवलंबित २

यापैकी कोणी भागीदार आहे काय ?

अ. क्र.	कराराचे स्वरूप	कराराचे विषयाचा तपशील	कराराचा कालावधी		कराराची रक्कम	आज रोजी कराराची सद्यःस्थिती पुर्णत्वास/अपूर्ण	कराराबाबत विवादाचा तपशील
			पासून	पर्यंत			
१	शासकीय						
२	निम्न शासकीय						
३	स्थानिक स्वराज्य संस्था						
४	सार्वजनिक उपक्रम						
५	सहकारी संस्था						

(१२) (अ) परकीय गुंतवणुकीचा तपशील (जंगम) (उमेदवार, पती/पत्नी, अवलंबित १, अवलंबित २ यांचा सर्वांचा तपशील दयावा.)

असलेली कंपनी/संस्था/भागीदारी	देश	कंपनी/बँकेचे नाव	पत्ता	परदेशातील तात्पुरत्या राहिवासाचा पत्ता	दिनांक	गुंतवणुकीची रक्कम

(ब) परकीय गुंतवणुकीचा तपशील (स्थावर) (उमेदवार, पती/पत्नी, अवलंबित १, अवलंबित २ यांचा सर्वांचा तपशील दयावा.)

देश	स्थावर मिळकतीचे वर्णन	पत्ता	परदेशातील तात्पुरत्या राहिवासाचा पत्ता	दिनांक	रक्कम

(१३) उमेदवाराचे विरुद्ध सुरू असलेले वसुलीबाबत दिवाणी दाव्याचा तपशील

१. न्यायालय
२. दाव्याचा क्रमांक
३. दाव्याची रक्कम
४. दाव्याची सद्यःस्थिती

(१४) वरील शपथपत्रामध्ये सादर केलेल्या तपशीलाचा गोषवारा पुढीलप्रमाणे आहे :-

(उमेदवारांनी दाखल केलेल्या उपरोक्त शपथपत्रातील माहितीचा गोषवारा)

अ. क्र.	तपशील	माहिती
१	वय	
२	शिक्षण	
३	व्यवसाय	
४	अपत्यांची संख्या	
५	दोन वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त कालावधीकरिता शिक्षा होऊ शकेल अशा प्रलंबित प्रकरणांची संख्या	
६	ज्या अपराधासाठी दोषी ठरविण्यात आले आहे आणि एक वर्ष किंवा त्यापेक्षा अधिक कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा देण्यात आली आहे अशा प्रकरणांची संख्या	
७	उमेदवाराचा पॅन क्रमांक	
८	कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न	
९	कुटुंबाच्या जंगम मालमत्तेचा तपशील	
१०	कुटुंबाच्या स्थावर मालमत्तेचा तपशील	
११	एकूण मालमत्ता (अ.क्र.९+१०)	
१२	मी, देय असलेल्या सार्वजनिक वित्तीय संस्था यांच्याकडील व शासकीय/निमशासकीय संस्थांकडील दायित्वे / थकीत रकमा यांचा तपशील	

(१५) (अ) मागील निवडणुकीमध्ये सादर केलेल्या शपथपत्रातील माझी स्थावर व जंगम मालमत्ता तसेच दायित्वे / थकीत रकमा यांच्या तपशीलाचा गोषवारा पुढीलप्रमाणे आहे :-

(उमेदवाराने यापूर्वी मागील निवडणूक लढविली असल्यास, त्या निवडणुकीच्यावेळी सादर केलेल्या माहितीचा गोषवारा)

अ. क्र.	मागील लढविलेल्या निवडणुकीचे नाव	निवडणुकीचे वर्ष	एकूण जाहीर केलेली स्थावर व जंगम मालमत्तेचे मूल्य	दायित्वे / थकीत रकमा यांच्या तपशीलाचा गोषवारा
१	२	३	४	५

(ब) मतदारसंघ विकास योजना

अ. क्र.	प्रश्न उत्तर
१	जर मी निवडून आल्यास स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्राच्या विकासासाठी मी खालीलप्रमाणे उपाययोजना करीन. (कमीत कमी १०० शब्द व जास्तीत जास्त ५०० शब्द)

(१६) मी शपथेवर सांगतो/सांगते की, -

१. वरील मजकूर माझ्या माहिती व समजुतीप्रमाणे सत्य व अचूक आहे. यातील कोणताही भाग खोटा नसून त्यामध्ये कोणतीही महत्त्वाची वस्तुस्थिती लपविण्यात आलेली नाही,
२. दिनांक १२ सप्टेंबर २००९ नंतर माझ्या एकूण मुलांच्या संख्येत भर पडून ती दोनपेक्षा जास्त झाल्यास मी उपरोक्त स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा सदस्य म्हणून राहण्यास अपात्र ठरेन याची मला जाणीव आहे.
- ३(अ). निवडून आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या मुदतीत जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्यात कसूर केल्यास माझी निवड भूतलक्षी प्रभावाने रद्द होईल आणि मी त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा सदस्य राहण्यास अनर्ह/अपात्र ठरेन याची मला जाणीव आहे.
- ३(ब). निवडून आल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या मुदतीत जात पडताळणी समितीने दिलेले जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करीन अशी हमी देत आहे.
४. निकाल जाहीर झाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या कालावधीमध्ये निवडणूक खर्चाचा हिशोब विहित पद्धतीने सादर न केल्यास मी त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा सदस्य राहण्यास अनर्ह/अपात्र ठरेन याची मला जाणीव आहे
५. यथास्थिती महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ च्या कलम १०/ मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १६ मधील तरतुदींचे मी वाचन केले असून त्यानुसार मी महानगरपालिका सदस्य म्हणून निवडून येण्यासाठी अपात्र नाही. मी स्वतः अथवा माझी पत्नी / माझे पती / माझे अवलंबित यांनी कोणतेही अनधिकृत बांधकाम केलेले नाही. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ च्या कलम १० (१ ड) / मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १६ (१ ड) मधील तरतुदीनुसार जर मी निवडून आल्यावर अनधिकृत बांधकाम केले असल्याचे सिध्द झाल्यास मी नगरसेवक पदावर रहाण्यास अनर्ह ठरेन, याची मला जाणीव आहे.
६. सदर निवडणूक, मी मुक्त, निर्भय व पारदर्शकरित्या लढविन तसेच सदर निवडणुकीमध्ये, मी किंवा माझ्यावतीने कोणीही व्यक्ती, कोणत्याही प्रकारच्या भ्रष्ट मार्गाचा अवलंब करणार नाही आणि जर मी किंवा माझ्यावतीने कोणीही भ्रष्ट मार्गाचा अवलंब केला असल्याचे आढळून आल्यास मी कारवाईस पात्र राहीन.

स्थळ:-.....

दिनांक :-.....

(उमेदवाराची सही किंवा अंगठ्याचा ठसा)

पडताळणी

मी वर नमूद केलेला अभिसाक्षी, तपासणी करून घोषित करतो की, या शपथपत्रातील मजकूर माझ्या माहिती व समजुतीप्रमाणे सत्य व अचूक आहे. यातला कोणताही भाग खोटा नसून, त्यापासून कोणतीही महत्त्वाची वस्तुस्थिती लपविण्यात आलेली नाही.

.....येथे दिनांकमाहे.....२०.... रोजी तपासले.

स्थळ:-.....

दिनांक :-.....

अभिसाक्षी,
माझ्यापुढे तपासले,
(तपासणी प्राधिकार्याची स्वाक्षरी व पदनाम शिक्का)

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

मिरा भाईंदर महानगरपालिका

सार्वत्रिक निवडणूक २०२५

नमुना - ५

(पहा नियम ९-अ (१))

उमेदवारी मागे घेण्यासंबंधी सूचना

मिरा भाईंदर महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक- २०२५

मिरा भाईंदर महानगरपालिका निवडणूक प्रभाग क्रमांक....., नाव..... च्या जागा
क्रमांक (असल्यास आरक्षण) ची सार्वत्रिक निवडणूक

प्रति,
निवडणूक निर्णय अधिकारी
यांस,

मी, वरील निवडणूकांसाठी (वैधरित्या नामनिर्देशित
उमेदवार असून) याद्वारे अशी सूचना देतो की, मी आपली उमेदवारी मागे घेत आहे.

ठिकाण :

दिनांक :

.....
(वैधरित्या नामनिर्देशित उमेदवाराची सही)

हि सूचना (दिनांक) / / रोजी (वाजता).....
(नाव) उमेदवार/ सूचक/ अनुमोदक/ प्राधिकृत व्यक्ती यांनी मला माझ्या कार्यालयात आणून दिली.

दिनांक :

निवडणूक निर्णय अधिकारी.

प्रभाग क्र. व नाव

**उमेदवारी मागे घेण्यासंबंधीच्या सूचनेची पावती
(सूचना देणाऱ्या इसमास द्यावी)**

मिरा भाईंदर महानगरपालिका निवडणूक प्रभाग क्रमांक नाव च्या
जागा क्रमांक..... (असल्यास आरक्षण) ची सार्वत्रिक निवडणूकीतील वैधरित्या नामनिर्देशित उमेदवार
श्री यांनी आपली उमेदवारी मागे घेतल्याबद्दलची सूचना मला माझ्या
कार्यालयात श्री यांनी दिनांक / / रोजी (वाजता)
आणून दिली.

निवडणूक निर्णय अधिकारी.

दिनांक :-

नाव

प्रभाग क्र. व

येथे पुढीलपैकी समर्पक असेल तो पर्याय भरावा.

उमेदवार

उमेदवाराचे सूचक ज्यांना उमेदवारांनी ह्या सूचना देण्याकरीता लेखी प्राधिकृत केलेले असेल.

प्रतिनिधी ज्यांना ह्या देण्याकरीता प्राधिकृत

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्र.रानिआ/जिपपंस-२०२४/प्र.क्र.०४/का.७
नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक :- १६ जुलै २०२४.

प्रति,
आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व),
जिल्हाधिकारी (सर्व)(मुंबई शहर व मुंबई उपनगर वगळून)

विषय :- स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या संबंधित अधिनियमातील सुधारीत तरतुदीच्या अनुषंगाने नामनिर्देशन पत्रासोबत सादर करावयाच्या शौचालय वापराबाबतच्या प्रमाणपत्र / स्वयंप्रमाणपत्राबाबत.

- संदर्भ :- १) सन २०१० चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३३, दि. १० जानेवारी, २०११
२) सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १९, दि. ०७ मे, २०१६
३) सन २०१७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २८, दि. १५/०४/२०१७
४) सन २०१७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५२, दि. ३१/०८/२०१७

महोदय/महोदया,

सन २०१० चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.३३, दि.१० जानेवारी, २०११ अन्वये ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांबाबत तर सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.१९, दि.०७ मे, २०१६ अन्वये नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिनियमामध्ये निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांच्या अपात्रतेबाबतच्या कलमामध्ये शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र सादर करण्यास कसूर करेल अशा व्यक्ती निवडून येण्यास व सदस्य होण्यास निरह ठरेल अशी तरतूद समाविष्ट करण्यात आली. सदर अधिनियमानुसार नामनिर्देशन पत्रासोबत शौचालय वापराबाबत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्याबाबतीत "सहायक आयुक्त/ प्रभाग अधिकारी यांचे प्रमाणपत्र" तसेच ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्याबाबतीत "ग्रामसभेच्या ठरावासोबत संबंधित पंचायतीचे प्रमाणपत्र" सादर करण्याची तरतूद करण्यात आली होती.

कृ.मा.प...

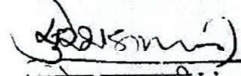
३. तथापि, संदर्भाकीत अ.क्र. ३ व ४ समोरील दि.१५/०४/२०१७ व दि.०९/०९/२०१७ रोजीच्या अधिनियमान्वये उक्त संदर्भाकीत अ.क्र.१ व २ समोरील अधिनियमामध्ये सुधारणा करण्यात आली असून शौचालय वापरासंदर्भात नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेकरिता "सहायक आयुक्त/प्रभाग अधिकारी" किंवा "अशा व्यक्तीचे स्वयंप्रमाणपत्र" तसेच ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थेकरिता "मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याचे किंवा त्याने पदनिर्देशित केलेल्या अधिकाऱ्याचे प्रमाणपत्र किंवा स्वयंप्रमाणपत्र" सादर करण्याबाबतची सुधारीत तरतूद करण्यात आली आहे.

४. उपरोक्त सुधारीत तरतुदीनुसार निवडणूक लढविण्यास इच्छूक असलेल्या व्यक्तीने नामनिर्देशनपत्रासोबत शौचालय वापराचे प्रमाणपत्र / स्वयंप्रमाणपत्र देणे बंधनकारक राहिल. जर नामनिर्देशनपत्र छाननीच्यावेळी नामनिर्देशनापत्रासोबत सादरचे प्रमाणपत्र / स्वयंप्रमाणपत्र सादर न केल्याचे आढळल्यास निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यास संबंधित नामनिर्देशनपत्र या कारणास्तव अवैध ठरविता येईल.

५. उक्त सुधारीत तरतुदीनुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थांची निवडणूक लढविण्याकरिता उमेदवाराने नामनिर्देशन पत्रासोबत द्यावयाच्या शौचालय वापराबाबतच्या प्रमाणपत्र / स्वयंप्रमाणपत्राचा नमुना सोबत जोडला आहे.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार

आपला

(सुरेश काकाणी) १६/०९/२०२२

सचिव

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

पदनिर्देशित केलेल्या अधिकाऱ्याने दयावयाचे प्रमाणपत्र

असे प्रमाणित करण्यात येते की, श्री./श्रीमती/कुमारी-----,
वय-----वर्षे, हे/हया ----- या पत्त्यावर
राहतात.

- * (१) वरील पत्त्यावरील नमूद घर हे त्यांच्या स्वतःच्या मालकीचे असून त्या घरामध्ये शौचालय आहे व ते त्या शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत आहेत.
किंवा
- * (२)(अ) वरील पत्त्यावरील नमूद घर हे त्यांच्या स्वतःच्या मालकीचे नसून त्या घरामध्ये शौचालय आहे व ते त्या शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत आहेत.
किंवा
- * (२)(ब) वरील पत्त्यावरील नमूद घर हे त्यांच्या स्वतःच्या मालकीचे नसून त्या घरामध्ये शौचालय नाही, मात्र ते सामुदायिक/सार्वजनिक शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत आहेत.

ठिकाण :

सही/-

दिनांक :

सहायक आयुक्त/प्रभाग अधिकारी/
मुख्य कार्यकारी अधिकारी किंवा
त्यांनी पदनिर्देशित केलेला अधिकारी

*लागू नसेल ते खोडावे.

उमेदवाराने दयावयाचे स्वयंप्रमाणपत्र

मी, श्री./श्रीमती/कुमारी----- (स्वतःचे नाव)
श्री.-----यांचा/यांची मुलगा/मुलगी/पत्नी, वय-----वर्षे,
राहणार-----पत्ता खालीलप्रमाणे प्रमाणित
करतो/करते की,

- (१) मी ----- महानगरपालिका / नगरपरिषदा /
नगरपंचायती / जिल्हा परिषदा / पंचायत समिती/ग्रामपंचायतीच्या निवडणुकीसाठी
नामनिर्देशन पत्र भरत आहे.
- * (२) मी स्वतःच्या मालकीच्या घरात रहात असून त्या घरामध्ये शौचालय आहे व मी त्या
शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत आहे.
किंवा
- * (३)(अ) मी स्वतःच्या मालकीच्या घरात रहात नसून त्या घरामध्ये शौचालय आहे व मी त्या
शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत आहे.
किंवा
- * (३)(ब) मी स्वतःच्या मालकीच्या घरात रहात नसून त्या घरामध्ये शौचालय नाही, मात्र मी
सामुदायिक/सार्वजनिक शौचालयाचा नियमितपणे वापर करीत आहे.

२. मी वर नमूद केलेली माहिती सत्य व अचूक असून यातील माहिती खोटी असल्याचे आढळून
आल्यास संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा सदस्य म्हणून राहण्यास अपात्र ठरेन याची मला
जाणीव आहे.

ठिकाण :

उमेदवाराची सही

दिनांक :

उमेदवाराचे नाव

*लागू नसेल ते खोडावे.

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

----- महानगरपालिका,
सार्वत्रिक निवडणूक -----

नमुना - ८

निवडणूक प्रतिनिधीची नेमणूक

----- महानगरपालिका प्रभाग क्रमांक -----, नाव ----- च्या
जागा क्रमांक ----- (असल्यास आरक्षण) ----- ची सार्वत्रिक / पोटनिवडणूक

प्रति,
निवडणूक निर्णय अधिकारी,

यांस,

मी ----- वरील निवडणुकीतील उमेदवार, याद्वारे श्री -----

----- राहणार (पत्ता) ----- यांची वरील निवडणुकीसाठी

आजपासून माझा निवडणूक प्रतिनिधी म्हणून नेमणूक करित आहे.

ठिकाण :-

दिनांक :-

उमेदवाराची स्वाक्षरी

मी वरील नेमणुकीचा स्वीकार करतो.

ठिकाण :-

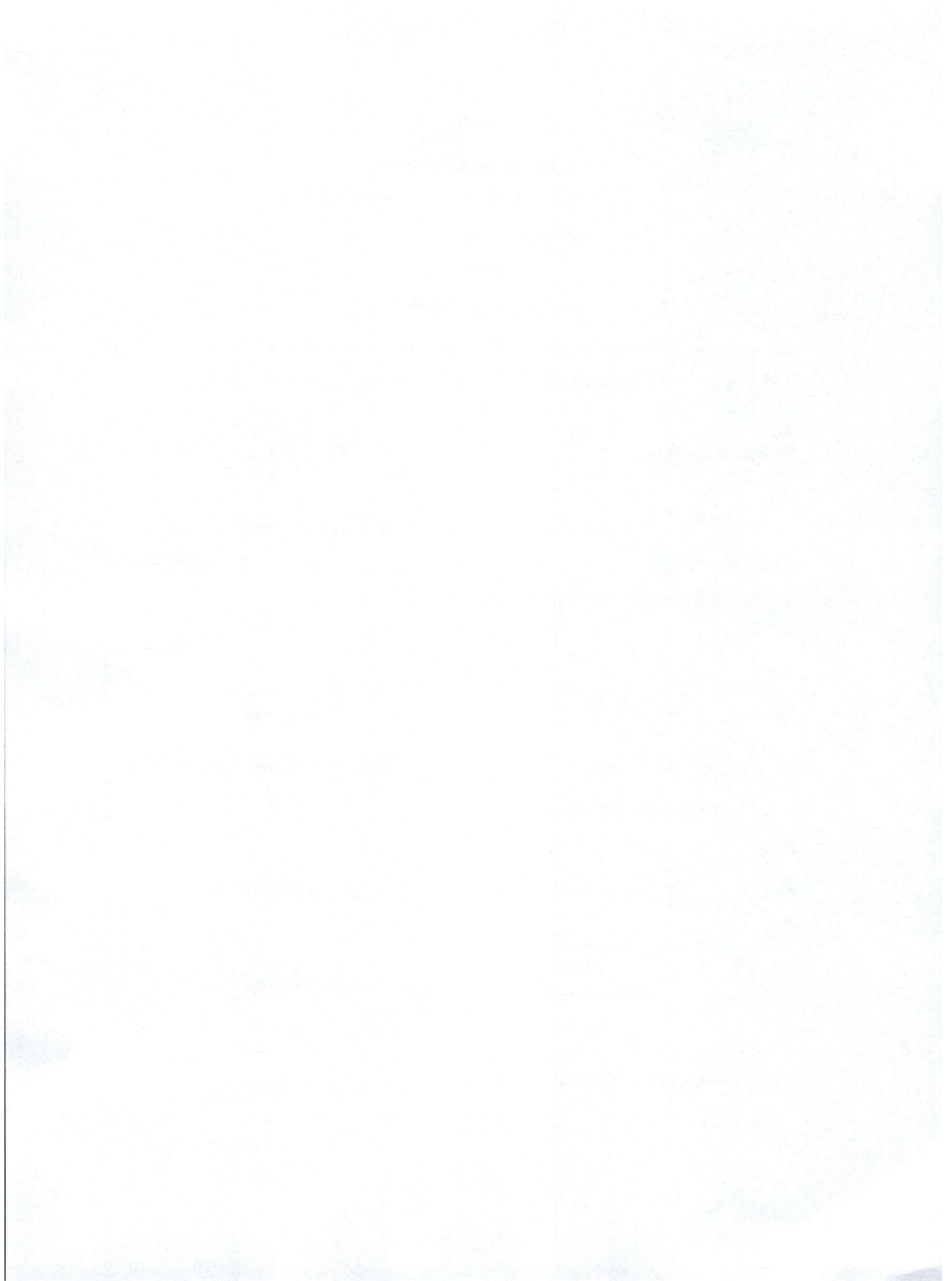
दिनांक :-

निवडणूक प्रतिनिधीची स्वाक्षरी

मान्य

मोहोर

निवडणूक निर्णय अधिकार्याची सही
प्रभाग क्र. व नाव-----

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

----- महानगरपालिका,
सार्वत्रिक निवडणूक -----

नमुना - ९

निवडणूक प्रतिनिधीची नेमणूक रद्द करणेबाबत

----- महानगरपालिका प्रभाग क्रमांक -----, नाव ----- च्या
जागा क्रमांक या मतदार संघातून----- (असल्यास आरक्षण)----- ची सार्वत्रिक / पोटनिवडणूक

प्रति,
निवडणूक निर्णय अधिकारी,

यांस,

मी ----- वरील निवडणुकीतील उमेदवार, याद्वारे माझा निवडणूक
प्रतिनिधी ----- याची नेमणूक रद्द करित आहे.

ठिकाण :-

दिनांक :-

उमेदवाराची स्वाक्षरी

निवडणूक निर्णय अधिकार्याची स्वाक्षरी
प्रभाग क्रमांक व नाव -----

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र
----- महानगरपालिका,
सार्वत्रिक निवडणूक -----
नमुना - १०

***मतदान प्रतिनिधीची नेमणूक**

** ----- महानगरपालिका प्रभाग क्रमांक -----, नाव -----
च्या जागा क्रमांक ----- (असल्यास आरक्षण)----- या मतदार संघातून सार्वत्रिक / पोटनिवडणूक
मी ----- वरील निवडणुकीतील # उमेदवार/उमेदवार (नाव व पत्ता)-----
----- यांचा निवडणूक प्रतिनिधी याद्वारे -----यांची
मतदान केंद्र क्रमांक ----- येथे/ मतदानासाठी निश्चित केलेली जागा ----- येथे ---
----- वाजता हजर राहण्याकरिता मतदान प्रतिनिधी म्हणून नेमणूक करित आहे.

ठिकाण :-

दिनांक :-

उमेदवाराची/निवडणूक प्रतिनिधीची स्वाक्षरी

मी असा मतदान प्रतिनिधी म्हणून काम करण्याचे कगूल करतो.

ठिकाण :-

दिनांक :-

मतदान प्रतिनिधीची स्वाक्षरी

मतदान प्रतिनिधीने मतदान केंद्राध्यक्ष समक्ष स्वाक्षरी करून द्यावयाचे प्रतिज्ञापत्र

मी याद्वारे जाहीर करतो की, -----

लोकप्रतिनिधीत्व अधिनियम, १९५१ चे कलम १२८ मी वाचले/ मला वाचून दाखविण्यात आले असून, त्या कलमाद्वारे निषिद्ध ठरविण्यात आलेले कोणतेही कृत्य मी वरील निवडणुकीत करणार नाही.

ठिकाण :-

दिनांक :-

मतदान प्रतिनिधीची स्वाक्षरी

माझ्या सगळी स्वाक्षरी केली
मतदान केंद्राध्यक्ष

* मतदान केंद्रावर किंवा मतदानासाठी निश्चित केलेल्या ठिकाणी सादर करण्याकरिता मतदान प्रतिनिधीस द्यावा.

** येथे प्रभाग क्रमांक, नाव व जागा क्रमांक लिहावा.

लागू नसेल ते खोडावे.

मतदानाची गुप्तता राखणे :-

१. निवडणुकीच्या वेळी मतनोंदणी अथवा मतमोजणी यांसंबंधीचे कोणतेही कर्तव्य करित असलेल्या प्रत्येक अधिकाऱ्याचे लिपीकाने, प्रतिनिधीने अथवा अन्य व्यक्तीने मतदानासंबंधी गुप्तता राखली पाहिजे व तशी गुप्तता राखण्यास मतद केली पाहिजे आणि (काणत्याही कायद्याद्वारे किंवा त्याखाली संमत अशा एखाद्या प्रयोजनाव्यतिरिक्त) अशा गुप्ततेचा ज्यामुळे भंग होईल, अशी कोणतीही माहिती कोणत्याही व्यक्तीस कळविता कामानथे.
२. पोट कलम (१) मधील तरतुदीचे उल्लंघन करणारी कोणतीही व्यक्ती तीन महिनेपर्यंत कैदेच्या शिक्षेस किंवा दंडास किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल.

६८४

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

महानगरपालिका,
सार्वत्रिक निवडणूक

नमुना - ११

मतदान प्रतिनिधींची नेमणूक रद्द करणेबाबत

महानगरपालिका प्रभाग क्रमांक, नाव
जागा क्रमांक (असल्यास आरक्षण) ची सार्वत्रिक / पोटनिवडणूक

मतदान केंद्राध्यक्ष,
मतदान केंद्र क्रमांक,
यांस,

मी * वरील निवडणुकीतील उमेदवार/ चा
निवडणुकीतील उमेदवार यांचा निवडणूक प्रतिनिधी
यांची मतदान प्रतिनिधी म्हणून करण्यात आलेली नेमणूक रद्द करित आहे.

ठिकाण :-

दिनांक :-

नेमणूक रद्द करणाऱ्या व्यक्तीची स्वाक्षरी

* लागू नसेल ते खोडावे.

६८५

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

महानगरपालिका

नमुना - १५

सार्वत्रिक / पोट निवडणूक

दिनांक / /२०२५

प्रति,

मा.निवडणूक निर्णय अधिकारी,

..... महानगरपालिका, प्रभाग क्रमांक

विषय :- मतपत्रिकेवर नाव छापणेबाबत...

महोदय,

मी..... महानगरपालिकेच्या प्रभाग क्रमांक..... जागा क्रमांक..... प्रभागाचे नाव च्या निवडणूककरीता नामनिर्देशपत्र दाखल केले असून मतपत्रिकेवर माझे नाव खाली दर्शविल्याप्रमाणे छापवे. कारण त्या नावाने लोक मला ओळखतात. त्याप्रमाणे माझे नाव मतपत्रिकेवर छापण्यास माझी संमती आहे.

नामनिर्देशनपत्रात नमूद केलेले नाव १	मतपत्रिकेवर छापवयाचे नाव २
मराठी.....	मराठी.....
इंग्रजी.....	इंग्रजी.....

आपला विश्वासू,

उमेदवाराची स्वाक्षरी

उमेदवार माझे समक्ष हजर होऊन रकाना क्र.२ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे मतपत्रिकेवर नाव छापवे म्हणून कबूल करतात.

निवडणूक निर्णय अधिकारी

टीप-जरी वरीलप्रमाणे नाव छापण्याची विनंती केली असली तरी उमेदवारांच्या मतपत्रिकेवरील अनुक्रम नियमातील तरतुदीनुसार राहिल.

प्रकरण - ८

उमेदवार व विविध प्रतिनिधी यांना ओळखपत्र देण्याची कार्यपध्दती

१. निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांना ओळखपत्र देणे :-

निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांची अंतिम यादी तयार झाल्याबरोबर खालील नमुन्यात, उमेदवाराचे छायाचित्र असणारे ओळखपत्र देण्यात यावे. सदर ओळखपत्र हिरव्या रंगाच्या जाड कागदावर छपाई करून पुरविण्यात यावे.

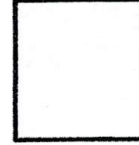
ओळखपत्र देण्याकरीता उमेदवाराकडून २ फोटो घेण्यात यावेत व खालीलप्रमाणे ओळखपत्र तयार करून, १ फोटो ओळखपत्रावर लावण्यात यावा व सदर ओळखपत्र उमेदवारास देण्यात यावे. तसेच कार्यालयीन अभिलेखासाठी प्रभागनिहाय १ रजिस्टर (वा एका रजिस्टरमध्ये विभाग करून) तयार करून त्यात उमेदवाराचे नाव, पक्षाचे नाव / अपक्ष, हा तपशील नोंदवून त्याच रजिस्टरवर फोटो लावावा व उमेदवाराची ओळखपत्र मिळाल्याची पोहच घ्यावी.

उमेदवाराचे ओळखपत्र

-----महानगरपालिका सार्वत्रिक/ पोट निवडणूक २०...

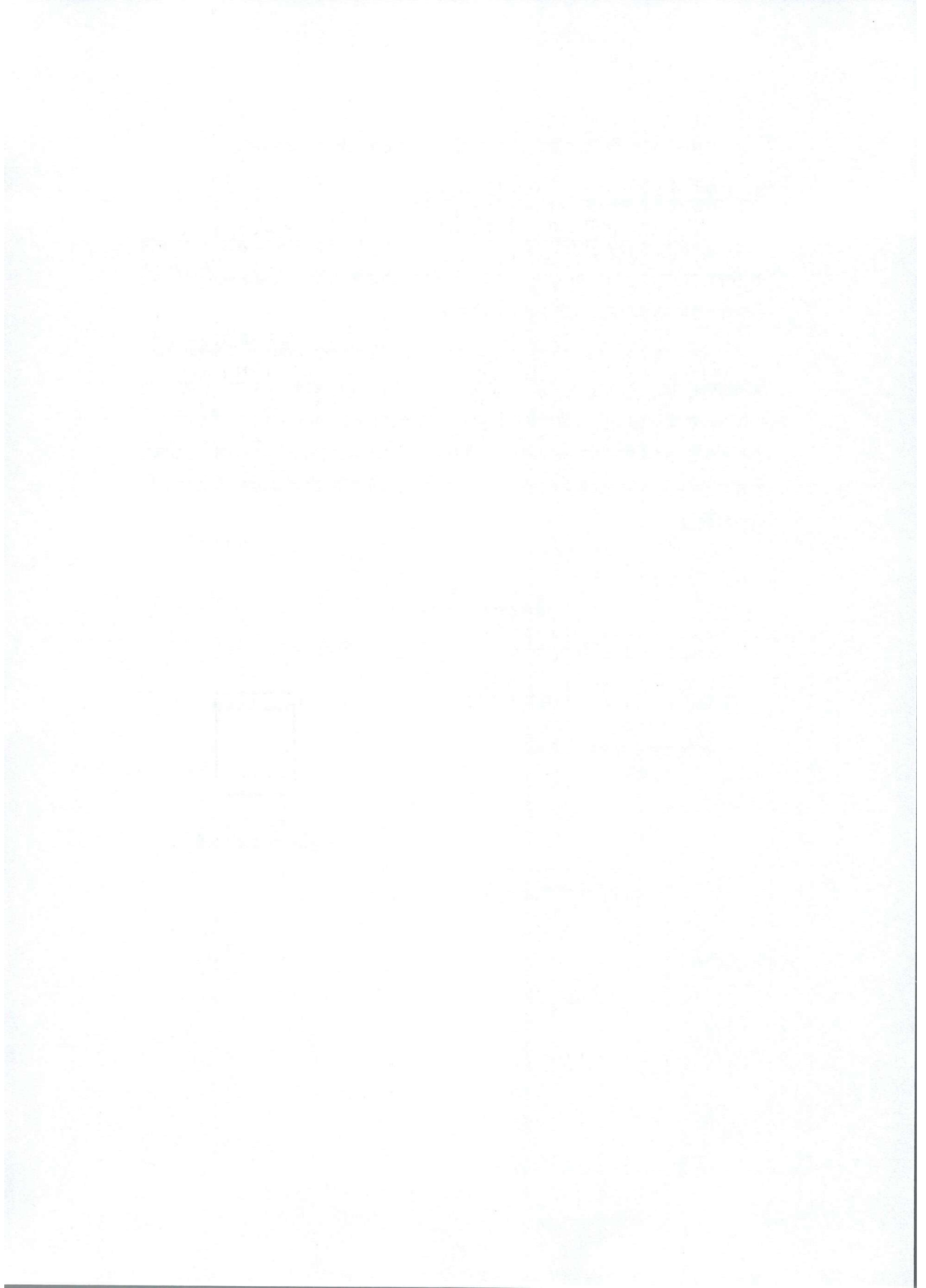
प्रभाग क्र.----- मधील जागा क्र.-----

उमेदवाराचे नाव -----

उमेदवाराचा फोटो

प्राधिकृत अधिकार्याची सही व शिक्का

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक:रानिआ/रापनों-२०२४/प्र.क्र.२४/का.११
१ ला माळा, नवीन प्रशासकीय भवन,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मुंबई-४०० ०३२.
दूरध्वनी क्र२२८७६२२६. Email- sec.mh@gov.in
दि. ०७ नोव्हेंबर २०२५

प्रति,
विभागीय आयुक्त (सर्व)
जिल्हाधिकारी (सर्व)
महानगरपालिका आयुक्त (सर्व)

विषय : नामनिर्देशनपत्रासोबतच्या 'नमुना २-अ' आणि 'जोडपत्र १'
स्वीकारण्यासंदर्भात...

संदर्भ: १) महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक
चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५, दि. ५ मे २०२५.

महोदय,

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांच्या पार्श्वभूमीवर राज्य निवडणूक आयोगाकडील नोंदणीकृत मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाची आयोगाच्या कार्यालयात बैठक आयोजित करण्यात आली होती. जिल्हा परिषद व पंचायत समिती निवडणुकांसाठीचा 'नमुना २-अ' आणि महानगरपालिका, नगरपरिषदा व नगरपंचायतींच्या निवडणुकांसाठीचे 'जोडपत्र-१' ही लेखी सूचना पत्रे स्वीकारण्याबाबत अधिक स्पष्टता करण्यात यावी, अशी सूचना सदर बैठकीत राजकीय पक्षांच्या प्रतिनिधींनी केली होती.

उपरोक्त संदर्भाकित विषयाबाबतचा - महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५ हा आदेश दि. ५ मे २०२५ रोजी राज्य निवडणूक आयोगाने राजपत्रात प्रसिद्ध केला आहे. सदर आदेशातील भाग चारमध्ये निवडणूक चिन्ह आरक्षण व वाटपाबाबत तपशीलवार प्रक्रिया नमूद केली आहे.

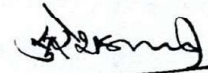
'नमुना २-अ' आणि 'जोडपत्र-१' ही लेखी सूचनापत्रे राजकीय पक्षांनी आपल्या उमेदवारांची नावे कळविण्यासाठी प्राधिकृत करावयाच्या व्यक्तीची माहिती देण्याकरिता आहेत. सदर लेखी सूचनापत्रे संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा महानगरपालिका आयुक्त; तसेच संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे देणे आवश्यक आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या एकाच वेळी मोठ्याप्रमाणात निवडणुका होत असताना सर्व संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे ही मूळ लेखी सूचनापत्रे सादर करणे जिकरीचे आहे, असे मत राजकीय पक्षांच्या प्रतिनिधींनी बैठकीत व्यक्त केले होते. त्यापार्श्वभूमीवर आणि उपरोक्त संदर्भाकित आदेशाच्या भाग सहामधील परिच्छेद २७(१) अन्वये प्राप्त अधिकारानुसार खालीलप्रमाणे स्पष्टिकरण करण्यात येत आहे.

२

१. जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांच्या निवडणुकांसाठी राजकीय पक्षाने मूळ सहीचे 'नमुना २-अ' (जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांच्या निवडणुकांसाठी 'नमुना २-अ' चे स्वतंत्र नमुने आहेत) हे लेखी सूचनापत्र; तर नगरपरिषद व नगरपंचायतींच्या निवडणुकांसाठी 'जोडपत्र-१' सर्व प्रत्येक संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांना विहित मुदतीत देणे आवश्यक आहे आणि ते त्यांना सादर करून त्यांची पोहोच घ्यावी.
२. सदर पोहोच लेखी सूचनापत्रांवरच घेतलेली असावी व त्याची छायांकित प्रत राजकीय पक्षाने आपल्या उमेदवाराला द्यावी. उमेदवाराने आपल्याशी संबंधित मूळ सहीच्या 'नमुना २-ब' किंवा 'जोडपत्र-२' सोबत वरील मुद्दा क्र. १ मधील संदर्भात संबंधित पोहोचची छायांकित प्रतदेखील प्रत्येक निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे विहित मुदतीत देणे आवश्यक आहे.
३. महानगरपालिका निवडणुकांसाठी राजकीय पक्षाने मूळ सहीचे 'जोडपत्र-१' हे लेखी सूचनापत्रे प्रत्येक संबंधित महानगरपालिका आयुक्तांना विहित मुदतीत देणे आवश्यक आहे आणि ते दिल्याची पोहोच घ्यावी.
४. सदर पोहोच लेखी सूचनापत्रांवरच घेतलेली असावी व त्याची छायांकित प्रत राजकीय पक्षाने आपल्या उमेदवाराला द्यावी. उमेदवाराने मूळ सहीचे 'जोडपत्र-२' सोबत वरील मुद्दा क्र. ३ मधील संदर्भात संबंधित पोहोचची छायांकित प्रतदेखील प्रत्येक निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्याकडे विहित मुदतीत देणे आवश्यक आहे.
५. 'नमुना २-अ' 'जोडपत्र-१' प्राप्त झाल्यानंतर जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त यांनी उपरोक्त संदर्भाकित आदेशातील परिच्छेद २०(३) नुसार सदर लेखी सूचनापत्रांच्या प्रती प्रमाणित करून त्या प्रत्येक निर्वाचन अधिकारी/ निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांकडे तातडीने पाठवाव्यात.
६. संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकारी यांनी जिल्हाधिकारी किंवा महानगरपालिका आयुक्त यांच्याकडून आलेल्या प्रमाणित 'नमुना २-अ' किंवा 'जोडपत्र-१' ची प्रत; तसेच उमेदवाराने दिलेल्या या लेखीसूचनाची पोहोचची प्रत पडताळून पुढील कार्यवाही करावी.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या मान्यतेनुसार,

आपला,

(सुरेश काकाणी)

सचिव

राज्य निवडणूक आयोगमहाराष्ट्र,

प्रत माहितीसाठी: राज्य निवडणूक आयोगाकडील सर्व नोदणीकृत राजकीय पक्ष.

४६ महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, मे ५, २०२५/वैशाख १५, शके १९४७
[महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५, दि. ५ मे २०२५ चे सहपत्र/ लेखी सूचनापत्र]

महानगरपालिका सदस्य/ थेट महापौर; तसेच नगरपरिषदा व नगरपंचायतींच्या थेट अध्यक्ष/ सदस्यपदासाठी

जोडपत्र- १

राजकीय पक्षांनी आपल्या उमेदवारांची नावे कळविण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीबाबत द्यावयाचे लेखी सूचनापत्र.

प्रति,

- (१) आयुक्त,..... महानगरपालिका
(२) जिल्हाधिकारी,
(३) निवडणूक निर्णय अधिकारी,सदस्य महानगरपालिका/ सदस्य नगरपरिषद/ सदस्य नगरपंचायत प्रभाग क्र...../ थेट महापौर/ थेट अध्यक्ष या पदाची निवडणूक (नको असलेले खोडावे)

विषय :(स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव) सार्वत्रिक/ पोट निवडणूक सदस्य महानगरपालिका/ सदस्य नगरपरिषद/ सदस्य नगरपंचायत प्रभाग क्र...../ थेट महापौर/ थेट अध्यक्ष, जिल्हा.....चिन्ह वाटपासाठी उमेदवारांची नावे कळविण्याच्या दृष्टीने राजकीय पक्षाने व्यक्तींना प्राधिकृत करण्याबाबत.

महोदय,

मी, याद्वारे हा पक्ष, जो राज्य निवडणूक आयोगाकडील नोंदणीकृत राजकीय पक्ष असून, वरील निवडणुकीसाठी सदर पक्षाच्या उमेदवारांची नावे कळविण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीची नावे खालीलप्रमाणे कळवू इच्छितो:

अ.क्र.	सूचनापत्र पाठविण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे नाव/ व्यक्तीची नावे	पक्षामध्ये धारण करित असलेले पदमहानगरपालिकेचा प्रभाग क्र...../ थेट महापौर.नगरपरिषद/ नगरपंचायतीचा प्रभाग क्र...../ थेट अध्यक्षबाबत प्राधिकृत
(१)	(२)	(३)	(४)

२. वर नमूद केलेल्या व्यक्तीची/ व्यक्तींच्या नमुना स्वाक्षऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत:

(१) श्री. यांची नमुना स्वाक्षरी

(अ)

(ब)

(क)

(२) श्री. यांची नमुना स्वाक्षरी

(अ)

(ब)

(क)

(३) श्री. यांची नमुना स्वाक्षरी

(अ)

(ब)

(क)

ठिकाण:.....

तारीख:.....

आपला/ आपली विश्वासू,

सही

अध्यक्ष/ सचिव,

(शाईची अथवा बॉलपॉईंट पेनची स्वाक्षरी)

पक्षाचे नाव-.....

पक्षाची मुद्रा (सील)

टीप:

१) सदर लेखी सूचनापत्रावर पक्षाचे अध्यक्ष किंवा सचिव अथवा अशी सूचना पाठविण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या पक्षाच्या अन्य पदाधिकाऱ्यांची शाईने अथवा बॉलपॉईंट पेनने स्वाक्षरी केलेली असावी.

(२) सदर लेखी सूचनापत्र नामनिर्देशनपत्रे दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिवशी दुपारी ३.०० वाजेपर्यंत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे पोहोचविणे आवश्यक आहे; वृहन्मुंबई महानगरपालिका निवडणुकीसाठी मात्र नामनिर्देशनपत्रे दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिवशी सायंकाळी ५.०० वाजेपर्यंत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे पोहोचविणे आवश्यक आहे

४८ महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, मे ५, २०२५/वैशाख १५, शके १९४७
[महाराष्ट्र राज्य राजकीय पक्ष नोंदणी, विनियमन आणि निवडणूक चिन्ह (आरक्षण व वाटप) आदेश, २०२५, दि. ५ मे २०२५ चे सहपत्र/ लेखी सूचनापत्र]

महानगरपालिका सदस्य/ थेट महापौर; तसेच नगरपरिषदा व नगरपंचायतींच्या थेट अध्यक्ष/ सदस्यपदासाठी

जोडपत्र- २

राजकीय पक्षांच्या उमेदवारांची नावे कळविण्यासाठीचे लेखी सूचनापत्र

प्रति,

(१) आयुक्त,..... महानगरपालिका

(२) जिल्हाधिकारी,

(३) निवडणूक निर्णय अधिकारी,.....महानगरपालिका सदस्य/ थेट महापौर/ नगरपरिषद/ नगरपंचायत सदस्य/
थेट अध्यक्षपदाची निवडणूक, प्रभाग क्र.....

विषय :(स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव) सार्वत्रिक/पोट निवडणुकीत महानगरपालिका सदस्य/ थेट महापौर/
नगरपरिषद/ नगरपंचायत सदस्य/ थेट अध्यक्ष पदासाठी उमेदवार उभे करण्याबाबत...

महोदय,

.....पक्षातर्फे..... (स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव) सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकीत सदस्य
पदाकरिता प्रभाग क्र..... / थेट महापौर/ थेट अध्यक्ष पदासाठी उभे करण्यात आलेल्या उमेदवारांची नावे मी खालीलप्रमाणे
कळवू इच्छितो:

सदस्य/ थेट महापौर/ थेट अध्यक्ष/ प्रभागाचे नाव/ क्रमांक	पक्षाच्या उमेदवाराचे नाव	पक्षाच्या उमेदवाराच्या वडिलांचे/ पतीचे नाव	पक्षाच्या उमेदवाराचा पोस्टाचा पत्ता	पक्षाच्या उमेदवाराचे नामनिर्देशन छाननीमध्ये रद्द झाल्यास अथवा मूळ उमेदवाराने माघार घेतल्यास त्याची जागा घेणाऱ्या पक्षाच्या पर्यायी/ बदली उमेदवाराचे नाव	पक्षाच्या पर्यायी उमेदवाराच्या वडिलांचे/ पतीचे नाव	पक्षाच्या पर्यायी उमेदवाराचा पोस्टाचा पत्ता
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)

ठिकाण:.....

तारीख:.....

आपला/ आपली विश्वासू,

सही

नावे कळविण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे नाव व स्वाक्षरी,
(शाईची अथवा बॉलपॉईंट पेनची स्वाक्षरी)

पक्षाचे नाव.....

पक्षाची मुद्रा (सील)

टिप: १) सदर सूचनापत्रावर पक्षाचे अध्यक्ष किंवा सचिव अथवा अशी सूचना पाठविण्यास अधिकृत केलेल्या पक्षाच्या अन्य पदाधिकाऱ्यांची शाईने अथवा बॉलपॉईंट पेनने स्वाक्षरी केलेली असावी.

२) सदर लेखी सूचनापत्र नामनिर्देशनपत्रे दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिवशी दुपारी ३.०० वाजेपर्यंत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे पोहोचविणे आवश्यक आहे; वृहन्मुंबई महानगरपालिका निवडणुकीसाठी मात्र नामनिर्देशनपत्रे दाखल करण्याच्या शेवटच्या दिवशी सायंकाळी ५.०० वाजेपर्यंत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे पोहोचविणे आवश्यक आहे.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या
सार्वत्रिक निवडणुका-२०२५
उमेदवाराने निवडणुकांमध्ये करावयाच्या
खर्चाची मर्यादा निश्चित करण्याबाबत....

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक - रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र. ४५/का-५
नवीन प्रशासकीय भवन, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई- ४०००३२.
ई मेल - sec.corp@mah.gov.in
दिनांक : २९ ऑक्टोबर, २०२५

- संदर्भ :- १. रानिआ/मनपा-२०१६/प्र.क्र.४६/का-५, दि.३१ जानेवारी, २०१७.
२. रानिआ/नप-२०१६/प्र.क्र.३७/का-६, दि.२९ ऑक्टोबर, २०१६,
२४ ऑक्टोबर, २०१६ व १७ नोव्हेंबर, २०१७.
३. रानिआ/ग्रापंनि-२०१७/प्र.क्र.११/का-८, दि. २९ ऑगस्ट, २०१७.

आ दे श

ज्याअर्थी, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए अन्वये राज्यातील पंचायती व नगरपालिका यांच्या सर्व निवडणुकांचे अधिक्षण, संचालन व नियंत्रण याची जबाबदारी राज्य निवडणूक आयोगावर सोपविण्यात आली आहे;

ज्याअर्थी, स्थानिक स्वराज्य संस्थांची निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवाराने निवडणूक खर्चाचा हिशोब आयोगाने निर्धारित केलेल्या कालावधीमध्ये आणि विहित केलेल्या रितीने सादर करण्यात कसूर करणाऱ्या उमेदवारास अनर्ह ठरविण्याची तरतूद मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १६(१), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १०(१ई), महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १६(१ड), महाराष्ट्र जिल्हा परिषद

आणि पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम १५-ब(१) आणि ५८(१ई) व महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १४ ब(१) मध्ये करण्यात आली आहे.

ज्याअर्थी, उपरोक्त तरतुदीस अनुसरून राज्य निवडणूक आयोगाने संदर्भाधिन आदेशान्वये विविध स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांकरिता उमेदवाराने करावयाच्या खर्चाची मर्यादा निश्चित केली आहे.

ज्याअर्थी, राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.रानिआ-२०२३/उनिख/ प्र.क्र.१३/संगणकीकरण कक्ष (ब), दि. १५ फेब्रुवारी, २०२४ अन्वये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये उमेदवाराने करावयाच्या निवडणूक खर्चाची मर्यादा राज्य निवडणूक आयोगाने वेळोवेळी निश्चित केल्यानुसार राहिल असे विहित केले आहे.

आणि ज्याअर्थी, राज्य निवडणूक आयोगाने संदर्भाधिन आदेशान्वये सन २०१६-१७ मध्ये विहित केलेली निवडणूक खर्चाची मर्यादा निश्चित करून सुमारे ८ वर्षांचा कालावधी झाला असून, आगामी निवडणुकांच्या अनुषंगाने सदर मर्यादा सुधारीत करणे आवश्यक झाले आहे.

त्याअर्थी, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए; तसेच मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १८ अ(४), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १४ (४), महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १०-अ (४), महाराष्ट्र जिल्हा परिषद आणि पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम ९ अ व महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १०-अ (४) नुसार प्राप्त अधिकारांचा वापर करून संदर्भाधिन सर्व आदेश अधिक्रमित करून, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक / पोट निवडणुकांकरिता उमेदवाराने करावयाच्या निवडणूक खर्चाची मर्यादा पुढीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे. :-

अ.क्र.	स्थानिक स्वराज्य संस्था	सुधारीत खर्चाची मर्यादा (रुपये)	
महानगरपालिका सदस्य			
१	बृहन्मुंबई	१५,००,०००	
२	अ वर्ग (पुणे व नागपूर)	१५,००,०००	
३	ब वर्ग (पिंपरी-चिंचवड, नाशिक व ठाणे)	१३,००,०००	
४	क वर्ग (कल्याण-डोंबिवली, नवी मुंबई, छत्रपती संभाजीनगर व वसई-विरार)	११,००,०००	
५	ड वर्ग (उर्वरित १९ महानगरपालिका)	९,००,०००	
नगरपरिषद / नगरपंचायत			
		थेट नगराध्यक्ष	सदस्य
६	अ वर्ग नगर परिषद (न.प.)	१५,००,०००	५,००,०००
७	ब वर्ग (न.प.)	११,२५,०००	३,५०,०००
८	क वर्ग (न.प.)	७,५०,०००	२,५०,०००
९	नगर पंचायत	६,००,०००	२,२५,०००
जिल्हा परिषद / पंचायत समिती			
	जिल्हे	जिल्हा परिषद सदस्य	पंचायत समिती सदस्य
१०	७१ ते ७५ निवडणूक विभाग	९,००,०००	६,००,०००
११	६१ ते ७० निवडणूक विभाग	७,५०,०००	५,२५,०००
१२	५० ते ६० निवडणूक विभाग	६,००,०००	४,५०,०००
ग्रामपंचायत			
	सदस्य संख्या	थेट सरपंच	सदस्य
१३	७ ते ९ सदस्य	७५,०००	४०,०००
१४	११ ते १३ सदस्य	१,५०,०००	५५,०००
१५	१५ ते १७ सदस्य	२,६५,०००	७५,०००

राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.रानिआ-२०२३/उनिख/प्र.क्र.१३/संगणकीकरण कक्ष (ब), दि.१५ फेब्रुवारी, २०२४ अन्वये विहित केल्यानुसार उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब वेळोवेळी सादर करणे बंधनकारक राहिल.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(सुरेश काकाणी)

सचिव

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

प्रति,

१. अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग (नवि-२), मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ३२

२. प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. सर्व विभागीय आयुक्त
४. सर्व महानगरपालिका आयुक्त
५. सर्व जिल्हाधिकारी
६. सर्व मुख्याधिकारी, नगरपरिषद/नगरपंचायत
७. मा. सर्वोच्च न्यायालय व मा. उच्च न्यायालयातील राज्य निवडणूक आयोगाचे वकील
८. आयोगातील सर्व कार्यासने
९. निवड नस्ती.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर करणे तसेच तद्नुषंगिक कार्यवाही करण्याची कार्यपध्दती निश्चित करण्याबाबत...

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

आदेश क्रमांक: रानिआ-२०२३/उनिख/प्र.क्र.१३/संगणकीकरण कक्ष (ब)

नवीन प्रशासन भवन, मंत्रालयासमोर,

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक:- १५/०२/२०२४

वाचा:

- १) राज्य निवडणूक आयोगाचे क्र. एसइसी १०९५/१०९/डेस्क ३, दि. ०७/०२/१९९५ चे आदेश
- २) राज्य निवडणूक आयोगाचे क्रमांक रानिआ- २०१६/उनिख/प्र.क्र.१३/संगणकीकरण कक्ष, दि.१५/१०/२०१६, दि.२५/१०/२०१६, दि.०२/०२/२०१७, दि.०७/०९/२०२१ आणि दि.२४/०९/२०२३ चे आदेश
- ३) राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्र. रानिआ/रापनों-२०१६/प्र.क्र.०४/का.११, दि.२०/१०/२०१६ आणि दि. २४/११/२०२१ च्या अधिसूचना
- ४) राज्य निवडणूक आयोगाचे क्र.रानिआ/ग्रापंनी-२०२०/प्र.क्र.०१/का-८, दि.२४/१२/२०२० चे आदेश
- ५) राज्य निवडणूक आयोगाचे क्र. रानिआ/ग्रापनि-२०२३/प्र.क्र.०६/का-८, दि.२०/०७/२०२३ चे आदेश

आदेश

ज्याअर्थी, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए अन्वये राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका मुक्त, निर्भय वातावरणात व पारदर्शक पध्दतीने घेण्याची पूर्ण जबाबदारी राज्य निवडणूक आयोगावर सोपविण्यात आली आहे;

ज्याअर्थी, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने सिव्हील अपिल क्र.५७५६/२००५, श्री.किशनसिंग तोमर वि. अहमदाबाद महानगरपालिका व इतर मध्ये दि.१९/१०/२००६ रोजी दिलेल्या निर्णयामध्ये राज्य निवडणूक आयोगाचा दर्जा, अधिकार व जबाबदाऱ्या भारत निवडणूक आयोगाशी समतुल्य आहेत, असे नमूद करण्यात आलेले आहे;

ज्याअर्थी, राज्य निवडणूक आयोगावर असलेली सांविधानिक जबाबदारी योग्यरितीने पार पाडण्याच्या दृष्टीने भारत निवडणूक आयोगाकडून घेण्यात येणाऱ्या लोकसभा व विधानसभा निवडणुकीच्या वेळी ज्या पध्दतीने व ज्या बाबींवर कार्यवाही केली जाते त्या सर्व बाबींवर स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीच्यावेळी आवश्यकतेनुसार कार्यवाही केली जाणे अपेक्षित आहे.

2

ज्याअर्थी, निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवाराने निवडणूक खर्चाचा हिशोब आयोगाने निर्धारित केलेल्या कालावधीमध्ये आणि विहित केलेल्या रितीने सादर करण्यात कसूर करणाऱ्या उमेदवारास अनर्ह ठरविण्याची तरतूद मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १६ (१ई), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १० (१ई), महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १६ (१ड), महाराष्ट्र जिल्हा परिषद आणि पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम १५-ब (१) आणि ५८ (१ई) व महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १४-ब (१) मध्ये करण्यात आली आहे;

ज्याअर्थी, उपरोक्त तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य निवडणूक आयोगाने वेळोवेळी संदर्भाधीन आदेश निर्गमित केले आहेत. या आदेशांची अंमलबजावणी करताना क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांकडून नेमका अर्थ काढताना होणारा संभ्रम दूर करणे, उमेदवारांना सादर आदेशांची अंमलबजावणी करताना काही व्यावहारिक अडचणी येत असणे, तांत्रिक व क्षुल्लक कारणावरून मोठ्या प्रमाणात अनर्ह ठरविणे, न्यायालयाने विविध याचिकांमध्ये वेळोवेळी पारित केलेल्या आदेशांची दखल घेऊन राज्य निवडणूक आयोगाच्या आदेशामध्ये सुधारणा करणे, आदेशाच्या अंमलबजावणीमध्ये एकसूत्रता आणणे, निवडणुकीशी संबंधित विविध घटकांनी करावयाची कार्यवाही निश्चित करणे, माहिती तंत्रज्ञान आज्ञावलीचा अंगिकार करणे इ. बाबी विचारात घेऊन एकत्रित आदेश देखील निर्गमित करणे आवश्यक आहे.

आणि ज्याअर्थी, राजकीय पक्षांकडून दरवर्षी वार्षिक लेखा परीक्षित लेख्याची प्रत आणि संबंधित वर्षातील भरलेल्या आयकर विवरणाची (रिटर्नची) एक प्रत संबंधित वित्तीय वर्ष संपल्यापासून एका वर्षाच्या आत आयोगाच्या कार्यालयास देणे आवश्यक असते. त्यामुळे राजकीय पक्षांकडून संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थानिहाय निवडणुकांसाठी करण्यात येणारा खर्च स्वतंत्रपणे सादर करण्याबाबतचे आदेश देखील अधिक्रमित करणे आवश्यक आहे.

त्याअर्थी, भारतीय संविधानातील अनुच्छेद २४३ के व अनुच्छेद २४३ झेडए; तसेच मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १८अ (४), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १४ (४), महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ चे कलम १०-अ (४), महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम ९ अ, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १०-अ (४) अन्वये तसेच राज्य निवडणूक आयोगास याबाबतीत समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र संदर्भाधीन सर्व आदेश अधिक्रमित करून खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे:-

२

१. उमेदवारांनी विहित मुदतीत निवडणूक खर्च दाखल करणे अनिवार्य:- स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका लढविणाऱ्या उमेदवारांनी संबंधित सर्व अधिनियमातील तरतुदीनुसार निवडणुकीवर केलेल्या खर्चाचा हिशोब राज्य निवडणूक आयोगाने विहित केलेल्या वेळेत व रितीने (Time & Manner) सादर करणे अनिवार्य आहे. सदर तरतूद बिनविरोध निवडून आलेल्या उमेदवारांनादेखील लागू राहिल.
२. उमेदवार व उमेदवारांसाठी निवडणूक खर्चाचे स्रोत खालील प्रमाणे असतात:-
 - (अ) उमेदवाराने स्वतः अगर त्याच्या प्रतिनिधीने केलेला खर्च.
 - (ब) राजकीय पक्षाने केलेला खर्च (याबाबत स्वतंत्र आदेश आहेत.)
 - (क) इतर व्यक्ती (जसे नातेवाईक, आप्तेष्ट, मित्रमंडळी, हितचिंतक, समर्थक इ.) किंवा संस्थेने त्यांच्यावर केलेला खर्च.
३. निवडणूक खर्चाची मर्यादा:- स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये उमेदवाराने करावयाच्या निवडणूक खर्चाची मर्यादा राज्य निवडणूक आयोगाने वेळोवेळी निश्चित केल्यानुसार राहिल.
 - ३.१ राजकीय पक्षाने केलेला एकत्रित खर्च:- राजकीय पक्षातर्फे निवडणुकीत उमेदवारांसाठी एकत्रित खर्च करण्यात येतो. सदर खर्च संबंधित उमेदवारांमध्ये विभाजित करण्याबाबत राज्य निवडणूक आयोगाचे स्वतंत्र आदेश आहेत. त्यानुसार तो खर्च संबंधित उमेदवाराने आपल्या एकूण खर्चामध्ये समाविष्ट करणे बंधनकारक आहे.
 - ३.२ प्रचलित दर निश्चित करणे- जिल्हाधिकारी यांनी जिल्हानिहाय (आवश्यकता असेल तर स्थानिक स्वराज्य संस्थानिहाय) व महानगरपालिका आयुक्त यांनी संबंधित महानगरपालिकेकरिता, उमेदवारांकडून निवडणुकीमधील ज्या मुख्य बाबींवर खर्च केला जातो, त्या बाबींचे स्थानिक स्तरावर प्रचलित दर हे राजकीय पक्ष यांच्याशी सल्लामसलत करून निश्चित करावेत. लगतच्या कालावधीत पार पडलेल्या इतर निवडणुकीकरिता दरनिश्चिती झाली असल्यास, त्यामध्ये योग्य भाववाढ विचारात घेऊन सदर दर निश्चित करावेत.
 - ३.३ प्रचलित दर प्रसिध्द करणे- जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त यांनी निश्चित केलेल्या स्थानिक प्रचलित दराची प्रसिध्दी सोबत जोडलेला नमुना क्र.५ नुसार करावी.
४. अधिकार प्रदान:-

उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर करणे, निवडणूक यंत्रणेने खर्चाचा हिशोब तपासणे, प्राधिकृत अधिकारी यांनी अनर्हतेचा निर्णय घेणे इ. बाबी सुलभ करून त्या संबंधित अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याकडून विहित कालमर्यादेत पूर्ण करणे शक्य व्हावे, याकरिता सुस्पष्ट कार्यपध्दती निश्चित करून त्यानुसार अधिकार प्रदान करणे आवश्यक आहे.

याकरिता राज्य निवडणूक आयोग निवडणूक खर्चाचा हिशोब स्वीकारणे, तपासणे, अनर्हतेबाबत निर्णय घेणे, याबाबतचे अधिकार खालीलप्रमाणे प्रदान करीत आहे:-

अ. क्र.	स्थानिक स्वराज्य संस्था	अधिनियमांतर्गत अनर्हतेबाबतची तरतूद	खर्च कोणाकडे सादर करावा	तपासणी अधिकारी	रकाना क्र.३ नुसार अनर्हतेबाबत निर्णय घेण्याचे अधिकार प्रदान केलेले अधिकारी
१	२	३	४	५	६
१	महानगरपालिका	१. मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८चे कलम १६ (१ई), २. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाचे कलम १० (१ई)	महानगरपालिका आयुक्त यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी	महानगरपालिका आयुक्त	विभागीय आयुक्त
२	नगरपरिषद ("अ" आणि "ब" वर्ग)	महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगर अधिनियम, १९६५ चे कलम १६(१ ड)	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी	जिल्हाधिकारी अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले उपजिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त
३	नगरपरिषदा ("क" वर्ग) आणि नगरपंचायत	महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ चे कलम १६(१ ड)	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले उपजिल्हाधिकारी	जिल्हाधिकारी
४	जिल्हापरिषद	महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम १५-ब (१)	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी	जिल्हाधिकारी अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले उपजिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त
५	पंचायत समिती	महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम ५८(१ ई)	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले अधिकारी	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले तहसीलदार	जिल्हाधिकारी
६	ग्रामपंचायत	महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाचे कलम १४-ब (१)	तहसीलदार यांनी प्राधिकृत केलेले मंडळ अधिकारी	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेले तहसीलदार	जिल्हाधिकारी

प्रत्येक स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकीपूर्वी संबंधित महानगरपालिका आयुक्त/ जिल्हाधिकारी/ तहसीलदार यांनी वरीलप्रमाणे प्राधिकृत अधिकारी कोण असतील, ते घोषित करावे.

५. निवडणुकीसाठी निधी स्वीकारणे व खर्च करणे इत्यादी कारणासाठी स्वतंत्र बँक खाते उघडणे:-
 - ५.१ निवडणूक लढविणाऱ्या प्रत्येक उमेदवाराने राष्ट्रीयकृत/ शेड्यूलड/ सहकारी बँकेत एक स्वतंत्र खाते (बचत किंवा चालू) उघडावे व त्या खात्याचा तपशील नामनिर्देशनपत्र दाखल करताना निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे सादर करावा.
 - ५.२ उमेदवाराने निवडणुकीसंबंधित सर्व आर्थिक व्यवहार हे सदर स्वतंत्र बँक खात्यातूनच करावेत, मात्र प्रत्येक निवडणुकीच्या वेळी नव्याने बँकखाते उघडण्याची आवश्यकता नाही.
 - ५.३ उमेदवाराने नामनिर्देशनपत्रासोबत अशा बँक खात्याच्या पासबुकच्या पहिल्या पृष्ठाची प्रत आणि अद्ययावत अकाऊंट स्टेटमेंटची स्वसाक्षात्कृत प्रत निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.
 - ५.४ स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीसाठी सदर आर्थिक व्यवहार बँक खात्यामधून करताना सर्व व्यवहार जसे देणग्या स्वीकारणे, कर्ज स्वीकारणे, पक्ष निधी मदत, निवडणूक खर्च करणे, देयके अदा करणे इ. सर्व व्यवहार धनादेशाद्वारे (Cheque) अथवा online पध्दतीने करावेत. रोखीने करावयाचे व्यवहार प्राप्तीकर कायद्यातील मर्यादेनुसार असावेत.
 - ५.५ अशा सर्व व्यवहारांची देयके, व्हाऊचर्स, पावत्या इ. उमेदवाराने जतन करून ठेवणे बंधनकारक आहे. सदर कागदपत्रांची प्राधिकृत अधिकारी यांच्याकडून अथवा त्यांच्या कार्यालयाकडून मागणी झाल्यास उमेदवारांना ती सादर करणे आवश्यक राहिल.
 - ५.६ उमेदवाराचा स्वतःचा निधी, इतरांकडून प्राप्त झालेला निधी, भेटी स्वरूपात प्राप्त झालेल्या वस्तू उदा. बँकर/पत्रके/निवडणूक प्रचारविषयक साहित्य इत्यादी बाबींची नोंद नमुना क्र.१ मध्ये करणे आवश्यक आहे.
 - ५.७ उपरोक्त परिच्छेद क्र.५.१, ५.२, ५.३ व ५.४ च्या तरतुदी ग्रामपंचायत निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांना बंधनकारक असणार नाहीत. मात्र त्यांनी निवडणुकीसाठी केलेल्या सर्व खर्चाचा हिशोब व इतर व्यवहार जसे देणग्या स्वीकारणे, भेटी स्वीकारणे, निवडणूक साहित्य स्वीकारणे इत्यादींचा तपशील ग्रामपंचायत निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांनी देखील विहित शपथपत्रासह नमुना क्र.१ ते ३ नुसार सादर करणे बंधनकारक असेल.
६. उमेदवाराने केलेल्या खर्चाचा हिशोब सादर करण्याची कार्यपध्दती:-
 - ६.१ निवडणूक दैनंदिन व एकूण निवडणूक खर्च आणि शपथपत्र:- उमेदवाराने निवडणुकीसाठी केलेल्या खर्चाचा हिशोब भरण्यासाठी राज्य निवडणूक आयोगाकडून मोबाईल ॲप्लिकेशन (उदा. True Voter App) व संकेतस्थळावर (Website) ऑनलाईन सुविधा वेळोवेळी उपलब्ध करून देण्यात येते. उमेदवारांनी दैनंदिन जमा व खर्चाचा हिशोबाची नोंद नमुना क्र. १ व २ मध्ये दररोज करावी. उमेदवारांना निवडणुकीचा दैनंदिन खर्च ऑनलाईन पध्दतीने दररोज भरावयाचा आहे. दैनंदिन खर्च दररोज कार्यालयात प्रत्यक्ष सादर करावयाची यापूर्वीची अट

याद्वारे रद्द करण्यात येत आहे. मात्र निकाल जाहीर झाल्यानंतर संपूर्ण जमा खर्चाचा हिशोब शपथपत्रासह संबंधित कार्यालयात प्रत्यक्ष सादर करणे बंधनकारक आहे.

- ६.२ उमेदवारांना निवडणूक खर्च भरण्यासाठी खालीलप्रमाणे नमुने विहित करण्यात येत आहेत:-
- १) उमेदवाराचा स्वनिधी, प्राप्त निधी व भेट वस्तूंचा तपशील- नमुना १
 - २) दैनंदिन खर्च व एकत्रित खर्चाचा हिशोब- नमुना २
 - ३) शपथपत्र- नमुना ३
- ६.३ मोबाईल ॲप्लिकेशनमध्ये निवडणूक खर्च दाखल करणे- राज्य निवडणूक आयोगाकडून ठरवून देण्यात आलेले मोबाईल ॲप्लिकेशन (उदा. True Voter App) व संकेतस्थळावर (Website) भरलेल्या खर्चाचा तपशील व विहित माहितीचा समावेश असलेल्या नमुना क्र. १ ते ३ यांची प्रिंटआऊट घेवून त्यावर उमेदवाराने स्वाक्षरी करावी. त्यासोबत खर्चाची देयके/ पावत्या/ व्हाऊचर्स इ. च्या स्वसाक्षांकीत झेरॉक्स प्रती जोडण्यात याव्यात. सदर स्वसाक्षांकीत कागदपत्रे उमेदवाराने स्वतः अथवा त्याच्या प्रतिनिधीमार्फत सदर आदेशातील परिच्छेद क्र.०४ मधील रकाना क्र.०४ मध्ये दर्शविल्यानुसार नियुक्त प्राधिकृत अधिकाऱ्याकडे, संबंधित निवडणुकीचा निकाल जाहीर झाल्यानंतर, लगतच्या ३० दिवसांच्या आत सादर करावीत व विहित नमुना क्र.४ मध्ये पोहोच घ्यावी.
- ६.४ मोबाईल ॲप्लिकेशनमध्ये तांत्रिक अडचणी आल्यास- मोबाईल ॲप्लिकेशन व संकेतस्थळाचा (Website) वापर करण्यामध्ये तांत्रिक अडचणी उद्भवल्यास सर्व संबंधित उमेदवारांनी सदर आदेशात विहित केलेले नमुना क्र.१ ते ३ मध्ये आवश्यक तपशील भरून, त्यासोबत वर नमूद केलेली कागदपत्रे जोडून त्यावर स्वतःची स्वाक्षरी करून सदर कागदपत्रे परिच्छेद क्र.०४ मधील रकाना क्र.०४ मध्ये दर्शविल्यानुसार नियुक्त प्राधिकृत अधिकाऱ्याकडे, संबंधित निवडणुकीचा निकाल जाहीर झाल्यानंतर लगतच्या ३० दिवसांची मुदत संपल्यानंतर, पुढील १५ दिवसांच्या आत सादर करावित. कागदपत्रे सादर केल्यानंतर संबंधित कार्यालयाची विहित नमुना क्र.४ मध्ये पोहोच घ्यावी.
- ६.५ निवडणूक खर्चाचा हिशोब कोणी सादर करावा- निवडणूक लढविणाऱ्या (बिनविरोध निवडून आलेल्या उमेदवारांसह) प्रत्येक उमेदवाराने निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर करावा. उमेदवाराने एकापेक्षा अधिक प्रभाग/ निवडणूक विभाग/ निर्वाचक गणातून निवडणूक लढविल्यास त्या- त्या प्रभाग/ निवडणूक विभाग/ निर्वाचक गणाकरिता भरण्यात आलेल्या निवडणूक खर्चाचा प्रभागनिहाय तपशील विहित नमुने क्र.१ ते ३ मध्ये स्वतंत्रपणे सादर करणे आवश्यक राहिल. मात्र ज्या प्रभाग / निवडणूक विभाग / निर्वाचक गणातून उमेदवारी मार्गे घेतली असेल, त्या प्रभाग/ निवडणूक विभाग/ निर्वाचक गणाकरिता निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

७. निवडणूक खर्च स्वीकारणारे अधिकारी (परिच्छेद क्र.०४ मधील तक्त्यातील रकाना क्र.०४) यांनी करावयाची कार्यवाही:-
- ७.१ खर्चाचा हिशोब सादर केल्यानंतर पोहोच देणे- उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब (नमुना क्र.१ ते ३ सोबत) सादर केल्यानंतर संबंधित कार्यालयाने सादर उमेदवारास विहित नमुना क्र.४ नुसार पोहोच देणे बंधनकारक असेल. उमेदवार आणि संबंधित कार्यालयाने सादर कागदपत्रे व पोहोच व्यवस्थित जतन करणे आवश्यक आहे.
- ७.२ किती उमेदवारांनी खर्च सादर केला याचा आढावा घेणे- उमेदवारांनी निवडणूकीत केलेल्या खर्चाचा हिशोब सादर करण्याची मुदत संपल्यानंतर संबंधित अधिकारी यांनी निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांपैकी किती उमेदवारांनी खर्चाचा हिशोब सादर केला आहे व किती उमेदवारांनी केला नाही, याचा आढावा घ्यावा.
- ७.३ उमेदवारांच्या खर्च तपशिलात त्रुटी असल्यास करावयाची कार्यवाही- विहित मुदतीत निवडणूक खर्च सादर केलेल्या उमेदवारांची कागदपत्रे तपासून त्यामध्ये काही त्रुटी असल्यास त्याची पूर्तता करण्याबाबत सादर उमेदवारास, संबंधित अधिकारी यांनी निवडणूक खर्चाची कागदपत्रे सादर करण्यासाठी परिच्छेद ६.३ अथवा ६.४ मध्ये विहित केलेली मुदत संपल्याच्या दिनांकापासून १५ दिवसांच्या आत नोटीस द्यावी. संबंधित उमेदवारास सादरची नोटीस मिळाल्यानंतर त्या पुढील १५ दिवसांत त्रुटींची पूर्तता करण्याची संधी देण्यात यावी.
- ७.४ उमेदवारांनी विहित मुदतीत हिशोब सादर न केल्यास- ज्या उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा कोणताही हिशोब (नमुना क्र.१ ते ३) सादर केलेला नाही अशा उमेदवारांना, खर्च स्वीकारणाऱ्या संबंधित अधिकारी यांनी खर्चाचा हिशोब सादर करण्यासाठी "खर्चाचा हिशोब विहित नमुन्यात व आवश्यक कागदपत्रांसह सादर करावा" अशा आशयाची नोटीस परिच्छेद ६.३ अथवा ६.४ मध्ये नमूद केलेली विहित मुदत संपल्याच्या दिनांकापासून पुढील १५ दिवसात काढावी. संबंधित उमेदवाराने नोटीस मिळाल्यापासून पुढील १५ दिवसांच्या आत विलंबाच्या खुलाशासह सादर हिशोब सादर करण्यासाठी कळवावे.
- ७.५ उमेदवारांच्या निवडणूक खर्चाची माहिती तपासणी अधिकारी यांना सादर करणे- वरील प्रमाणे वाजवी संधी देवूनही निवडणूकीच्या खर्चाचा हिशोब सादर न करणाऱ्या आणि त्रुटींची पूर्तता न करणाऱ्या उमेदवारांचे अनर्हतेचे प्रस्ताव तयार करण्यासाठी सर्व कागदपत्रे यथास्थिती परिच्छेद ६.३, ६.४, ७.३ व ७.४ मध्ये नमूद केलेली विहित मुदत संपल्याच्या दिनांकापासून १० दिवसांत संबंधित तपासणी अधिकारी यांच्याकडे पाठविण्यात यावीत.
८. तपासणी अधिकारी (परिच्छेद क्र.०४ मधील तक्त्यातील रकाना क्र.०५) यांनी करावयाची कार्यवाही:-
- ८.१ उमेदवाराचा खर्च सूचना फलकावर प्रसिद्ध करणे- उमेदवाराने सादर केलेला निवडणूक खर्च परिच्छेद-०४ मधील रकाना क्र.०५ मध्ये दर्शविलेल्या प्राधिकृत तपासणी अधिकारी यांनी सूचना

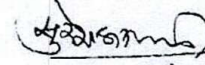
फलकावर प्रसिद्ध करावा. याबाबत तक्रारी प्राप्त झाल्यास किंवा निवडणूक संनियंत्रण यंत्रणेने काही आक्षेपार्ह बाबी नजरेस आणल्या तर तपासणी अधिकारी यांनी याबाबत संबंधित उमेदवारांना नोटीस देऊन, त्याची बाजू ऐकून, जिल्हाधिकारी अथवा महानगरपालिका आयुक्त यांनी परिच्छेद ३.१ नुसार वेळोवेळी निश्चित केलेल्या दरपत्रकाशी तुलना करून, झालेला खर्च योग्य आहे किंवा कसे, याची चौकशी / खात्री करून निर्णय घ्यावा. दरपत्रकापेक्षा कमी खर्च दाखविण्यात आला असेल किंवा खर्च लपविण्यात आला असेल तर दरपत्रकाप्रमाणे खर्च ग्राह्य घरण्यात यावा.

- ८.२ अनर्हतेचे प्रस्ताव सादर करणे- तपासणीअंती ज्या उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर केला नाही अथवा सूचना दिल्यानंतरदेखील त्रुटीची पूर्तता केली नाही, अशा सर्व उमेदवारांच्या बाबतीत संबंधित तपासणी अधिकारी यांनी अभिप्रायासह परिच्छेद क्र.०४ मधील रकाना क्र.०६ मध्ये दर्शविलेल्या प्राधिकृत अधिकारी यांच्याकडे अनर्हतेचा प्रस्ताव सादर करावा. या प्रस्तावासोबत निवडणूक लढविणारे सर्व उमेदवार (बिनविरोधसह), त्यापैकी निवडणूक खर्च सादर करणारे, सादर न करणारे अथवा हिशोबात त्रुटी असणारे अशा सर्व उमेदवारांची नमुना क्र. ०६ नुसार प्रमाणित यादी जोडावी.
- ८.३ प्राप्त प्रस्ताव सादर करण्याकरिता तपासणी अधिकारी यांच्यासाठी मुदत- संबंधित प्राधिकृत अधिकारी यांच्याकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर तपासणी अधिकारी यांनी शक्यतो ३० दिवसांत, राज्य निवडणूक आयोगाने अनर्हतेबाबत निर्णय घेण्यासाठी परिच्छेद क्र.०४ मधील रकाना ०६ मध्ये नमूद केलेल्या प्राधिकृत अधिकाऱ्याकडे प्रस्ताव सादर करावेत.
९. अनर्हतेबाबत निर्णय घेण्याकरिता प्राधिकृत अधिकाऱ्यांनी (परिच्छेद क्र.०४ मधील तक्त्यातील रकाना क्र.०६) करावयाची कार्यवाही:-
- ९.१ निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवाराने निवडणूक खर्च सादर न केल्यास- निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवाराने विहित केलेल्या मुदतीत व रितीने निवडणूक खर्च सादर न केल्यास अशा उमेदवारांना अनर्ह ठरविण्याबाबत खालील प्रक्रियेचे पालन करून योग्य निर्णय घ्यावा.
- ९.२ अनर्हतेच्या प्रस्तावाची छाननी करणे- अनर्हता आदेश काढण्यापूर्वी राज्य निवडणूक आयोगाने परिच्छेद क्र.०४ मधील रकाना ०६ मध्ये नमूद केलेल्या प्राधिकृत अधिकाऱ्याने प्राप्त प्रस्तावांची छाननी करून, त्यामध्ये काही त्रुटी आढळल्यास त्याची पूर्तता करण्यासाठी तपासणी अधिकाऱ्यांना कळवावे.
- ९.३ सुनावणी घेणे- तपासणी अधिकाऱ्यांकडून आवश्यक ती पूर्तता होताच प्रकरण दाखल करून घेऊन सुनावणीची तारीख निश्चित करावी. ज्या उमेदवारांनी निवडणूक खर्चाचा हिशोब सादर केला नाही, अशा प्रत्येक उमेदवाराच्या अनर्हतेबाबत निर्णय घेण्यासाठी प्राधिकृत अधिकारी यांनी व्यक्तिशः सुनावणी घ्यावी. सुनावणी घेण्याचे अधिकार इतर अधिकाऱ्यांना प्रदान करता येणार नाहीत.

- १.४ नैसर्गिक न्याय तत्वाचे पालन करणे- प्राधिकृत अधिकारी (जिल्हाधिकारी/ विभागीय आयुक्त) यांनी अनर्हतेचे निर्णय घेण्यापूर्वी नैसर्गिक न्याय तत्वाचे (Principles of Natural Justice) पालन करावे.
- १.५ अनर्हतेचे आदेश- प्राधिकृत अधिकार्यांनी अशी प्रकरणे दाखल झाल्यापासून शक्यतो ६० दिवसांत संबंधितांना सुनावणी देऊन व यथायोग्य आदेश पारित करून ती निकाली काढावीत. सदर आदेश बोलके (Speaking Order) व स्वयंस्पष्ट असावेत. प्राधिकृत अधिकारी यांनी सुनावणीअंती अनर्ह ठरणाऱ्या प्रत्येक उमेदवारासाठी स्वतंत्र आदेश निर्गमित करावेत. "सदर आदेशाने व्यथित झालेल्या उमेदवारास, आदेशाच्या दिनांकापासून ६० दिवसांच्या आत राज्य निवडणूक आयोगाकडे विशेष अर्ज दाखल करता येईल" ही बाब आदेशात स्पष्टपणे नमूद करावी.
- १.६ अनर्ह ठरणाऱ्या उमेदवारांची नावे शासन राजपत्रात प्रसिध्द करणे- एखाद्या उमेदवाराला अनर्ह ठरविल्याबाबत आदेश पारित केल्यानंतर, असे अनर्ह ठरणाऱ्या सर्व उमेदवारांची नावे संबंधित विभागीय आयुक्त/ जिल्हाधिकारी यांनी शासन राजपत्रात ७ दिवसांत प्रसिध्द करावेत.
- १.७ खर्चाचा हिशोब सादर करण्यात आले नसल्याबाबतची तक्रार- निवडणूक खर्च सादर केले नसल्याची तक्रार प्राप्त झाल्यास, सदर तक्रारीची संबंधित तपासणी अधिकारी यांच्यामार्फत तातडीने प्राथमिक चौकशी पूर्ण करून त्यात तथ्य आढळल्यास वर नमूद केल्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
१०. अनर्हता दूर करणे अथवा अनर्हतेचा कालावधी कमी करण्याचे अधिकार:-
- १०.१ आयोगाचे अधिकार- मुंबई महानगरपालिका अधिनियम १८८८ च्या कलम १६ (१फ), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १०(१फ), महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम १९६५ च्या कलम १६ (१ ई), महाराष्ट्र जिल्हापरिषदा आणि पंचायत समिती अधिनियम १९६१ चे कलम १५-ब (२) व ५८ (१ई) आणि महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १४-ब (२) मधील तरतूदीनुसार अनर्हता दूर करणे, अनर्हतेचा कालावधी कमी करण्याबाबत राज्य निवडणूक आयोगाचे विशेषाधिकार आहेत. सदर अधिकार हे राज्य निवडणूक आयोगास स्वतःहून अथवा अनर्ह झालेल्या उमेदवाराच्या विशेष अर्जावरून वापरता येतात.
- १०.२ विशेष अर्ज- सदर अधिकार हे स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिनियमांमध्ये एखाद्या उमेदवाराला अनर्ह ठरविण्याकरिता सक्षम प्राधिकार्याने (वरील परिच्छेद क्र.०४ रकाना क्र.०६ नुसार अधिकार प्रदान केलेले प्राधिकारी) पारित केलेल्या आदेशामुळे व्यथित झालेल्या व्यक्तीने दाखल करावयाचा 'विशेष अर्ज' व 'अपील' हे संपूर्णपणे भिन्न आहेत. सबब, खर्चाचा हिशोब सादर न केल्यामुळे अनर्ह झालेल्या उमेदवाराने राज्य निवडणूक आयोगाकडे केवळ 'विशेष अर्ज' दाखल करणे आवश्यक आहे.

- १०.३ विशेष आदेश- राज्य निवडणूक आयोगाकडे अनर्हता दूर करणे अथवा अनर्हतेचा कालावधी कमी करण्याबाबत केलेल्या विनंती अर्जास 'विशेष अर्ज' आणि त्यावर देण्यात आलेल्या आदेशास 'विशेष आदेश' असे संबोधण्यात येईल.
- १०.४ राज्य निवडणूक आयोगाचा निर्णय अंतिम- अनर्हता दूर करणे अथवा अनर्हतेचा कालावधी कमी करण्याबाबतचे अधिकार राज्य निवडणूक आयोगाकडे निहित आहेत. राज्य निवडणूक आयोगाकडे प्राप्त विशेष अर्जावर घेण्यात येणाऱ्या सुनावणीच्या वेळी संबंधित कार्यालयाने/ उमेदवाराने खर्च दाखल करत वेळी दिलेली कागदपत्रे व त्याची पोहोच तसेच उमेदवाराला वेळोवेळी दिलेल्या नोटीस इ. कागदपत्रे सादर करणे आवश्यक राहिल. राज्य निवडणूक आयोगाने सादर विशेषाधिकार वापरून पारित केलेले आदेश अंतिम असतील.
- १०.५ सादर आदेश हे या आदेशाच्या दिनांकानंतर होणाऱ्या सर्व सार्वत्रिक व पोटनिवडणुकांकरिता लागू असतील.

मा.राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(सुरेश काकाणी)

सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

१५.०२.२०२४

प्रति,

१. प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई.
२. प्रधान सचिव(२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई.
३. संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई.
४. विभागीय आयुक्त (सर्व)
५. जिल्हाधिकारी (सर्व)
६. महानगरपालिका आयुक्त (सर्व)
७. नगरपरिषदा/ नगर पंचायतींचे संबंधित मुख्याधिकारी (सर्व)/ प्रशासक तथा तहसीलदार
८. राज्य निवडणूक आयोगाच्या पॅनेलवरील सर्व वकील
९. राज्य निवडणूक आयोगातील सर्व कार्यासने
१०. निवड नस्ती

नमुना -3

उमेदवाराचे शपथपत्र

मी (नाव).....वडिलाचे/ आईचे/ पतीचे नाव वय
वर्ष, राहणार पुढीलप्रमाणे या शपथपत्राद्वारे जाहीर करतो/ करते की,

१. मी महानगरपालिका/ नगरपरिषद/ नगरपंचायत/ जिल्हापरिषद/ पंचायत समिती/ ग्रामपंचायतीच्या - प्रभाग क्रमांक/ गट/ गण मधून सार्वत्रिक/ पोटनिवडणूक मधून..... या जागेसाठी निवडणूक लढविली होती व तिचा निकाल दिनांकरोजी घोषित करण्यात आला होता. सदर निकालानुसार मी विजयी / पराभूत झालो आहे/ मी बिनविरोध निवडून आले/आलेलो आहे. (लागू नसेल ते खोडावे)
२. मी/ माझ्या प्रतिनिधीने नामनिर्देशन दिनांक..... ते निकाल घोषित करण्यात आलेल्या दिनांक(दोन्ही दिवस धरून) या काळात केलेले सर्व निवडणूक खर्चाचे खरे व बिनचूक हिशोब ठेवलेले आहेत; तसेच खर्चाचे पूरक पुराव्याचे कागददेखील जतन केले आहेत.
३. मी राज्य निवडणूक आयोगाच्या आदेशातील सर्व निदेशाचे तंतोतंत पालन केलेले आहे, अशी खात्री देतो.
४. मी सादर केलेल्या खर्चांमध्ये कोणतीही बाब लपवून ठेवलेली नाही किंवा रोखून ठेवलेली नाही.
५. मी स्वतः केलेला खर्च, पक्षाने माझ्यासाठी केलेला खर्च व इतर व्यक्तींनी माझ्यासाठी केलेला खर्च संपूर्णपणे खरा व अचुकपणे मी माझ्या एकूण खर्चात अंतर्भूत केलेला आहे.
६. मी निवडणुकीकरिता देणगी, भेटी, कर्ज, पक्ष निधी इत्यादी स्वरूपात गोळा केलेल्या निधीचा अचूक तपशील सादर केला आहे. हा सर्व निधी स्वखुशीने देण्यात आलेला आहे.
७. मी ठेवलेली हिशोबाची पुस्तके व त्यासंबंधातील खर्चाच्या पृष्ठचर्च ठेवलेली पावती/ बील/ व्हाऊचर इ. यांच्या मूळ प्रती, मी निवडणूक अधिकारी/ निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्या मागणीनुसार पडताळणीसाठी न चुकता व विनाविलंब सादर करील.
८. मी पेड न्युजचा अवलंब केलेला नाही.

मी शपथेवर सांगतो की, वर वर्णन केलेली माहिती खरी असून कोणतीही माहिती खोटी व लपवून ठेवलेली नाही.

उमेदवाराची स्वाक्षरी:-.....

नाव:-

दिनांक:-

टिप:- शपथपत्र स्टॅम्प पेपरवर सादर करण्याची आवश्यकता नसून साध्या कागदावर तयार करून सक्षम प्राधिकार्यासमोर दृढकथन करून सादर करावे.

१,

नमुना -४

उमेदवारांनी सादर केलेल्या खर्चाचा हिशोब स्वीकारतांना उमेदवाराला द्यावयाची पोच पावती

कार्यालयीन वापराकरिता:-

उमेदवाराचे नाव:- -----	
स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव:- -----	प्रभाग क्र:-
तालुका:-	जिल्हा:-
निकाल घोषित केल्याचा दिनांक:-	
खर्चाचा हिशोब सादर केल्याचा दिनांक:-	
नमुना क्र १ --	जोडला आहे/ नाही
नमुना क्र २ --	जोडला आहे/ नाही
नमुना क्र ३ --	जोडला आहे/ नाही
उमेदवार/ प्रतिनिधी यांची स्वाक्षरी:-	
खर्चाचा हिशोब स्वीकारणाऱ्या प्राधिकृत अधिकारी/कर्मचारी याचे नाव:-	
पद:-	
प्राधिकृत अधिकारी/ कर्मचारी यांची दिनांकासह स्वाक्षरी:-	
कार्यालयीन शिक्का	

उमेदवारास द्यावयाची पोहोच:-

उमेदवाराचे नाव:- -----	
स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव:- -----	प्रभाग क्र:-
तालुका:-	जिल्हा:-
निकाल घोषित केल्याचा दिनांक:-	
खर्चाचा हिशोब सादर केल्याचा दिनांक:-	
नमुना क्र १ --	जोडला आहे/ नाही
नमुना क्र २ --	जोडला आहे/ नाही
नमुना क्र ३ --	जोडला आहे/ नाही
उमेदवार/ प्रतिनिधी यांची स्वाक्षरी:-	
खर्चाचा हिशोब स्वीकारणाऱ्या प्राधिकृत अधिकारी/ कर्मचारी याचे नाव:-	
पद:-	
प्राधिकृत अधिकारी/ कर्मचारी यांची दिनांकासह स्वाक्षरी:-	
कार्यालयीन शिक्का	

नमुना - ५				
स्थानिक प्रचलित दर				
जिल्ह्याचे / महानगरपालिकेचे नाव -				
सार्वत्रिक/ पोर्टनिवडणूक -				
मतदानाचा दिनांक -				
स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव -				
जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने व राजकीय पक्षांच्या उपस्थितीत; तसेच मान्यतेने निश्चित केलेले स्थानिक प्रचलित दर				
अ.क्र.	खर्चाची मुख्य बाब	खर्चाची आंतर बाब	तपशील /voucher	स्थानिक प्रचलित दर
१	२	३	४	५
१	प्रचारादरम्यान भाडे खर्च	प्रचार कार्यालय प्रचार मैदाने प्रचारातील वाहने उमेदवाराची वाहने कार्यालयीन वाहने विविध प्रतिनिधींना दिलेले वाहने जाहिरातीची ठिकाणे व्यासपीठ मंडप बुथ खुर्ची, टेबल इ. विविध इलेक्ट्रॉनिक व इलेक्ट्रीकल उपकरणे इतर अनुबंगिक खर्च		
२	प्रचार कार्यालयावरील खर्च	प्रचारकांचा भत्ता प्रतिनिधी भत्ता मतदान प्रतिनिधी भत्ता मतमोजणी प्रतिनिधी भत्ता दूरध्वनी/ भ्रमणध्वनी खर्च वीज/ पाणी/ चहा खर्च इतर कार्यालयीन खर्च		
३	प्रचार साहित्यावरील खर्च	जाहीरनामा छपाई व वितरण वैयक्तिक माहिती पुस्तिका पोस्टर छपाई व वितरण हॅन्डबिल छपाई व वितरण भिंतीवरील प्रचाराचे लिखाण कोटर स्लिप इतर साहित्य खर्च		

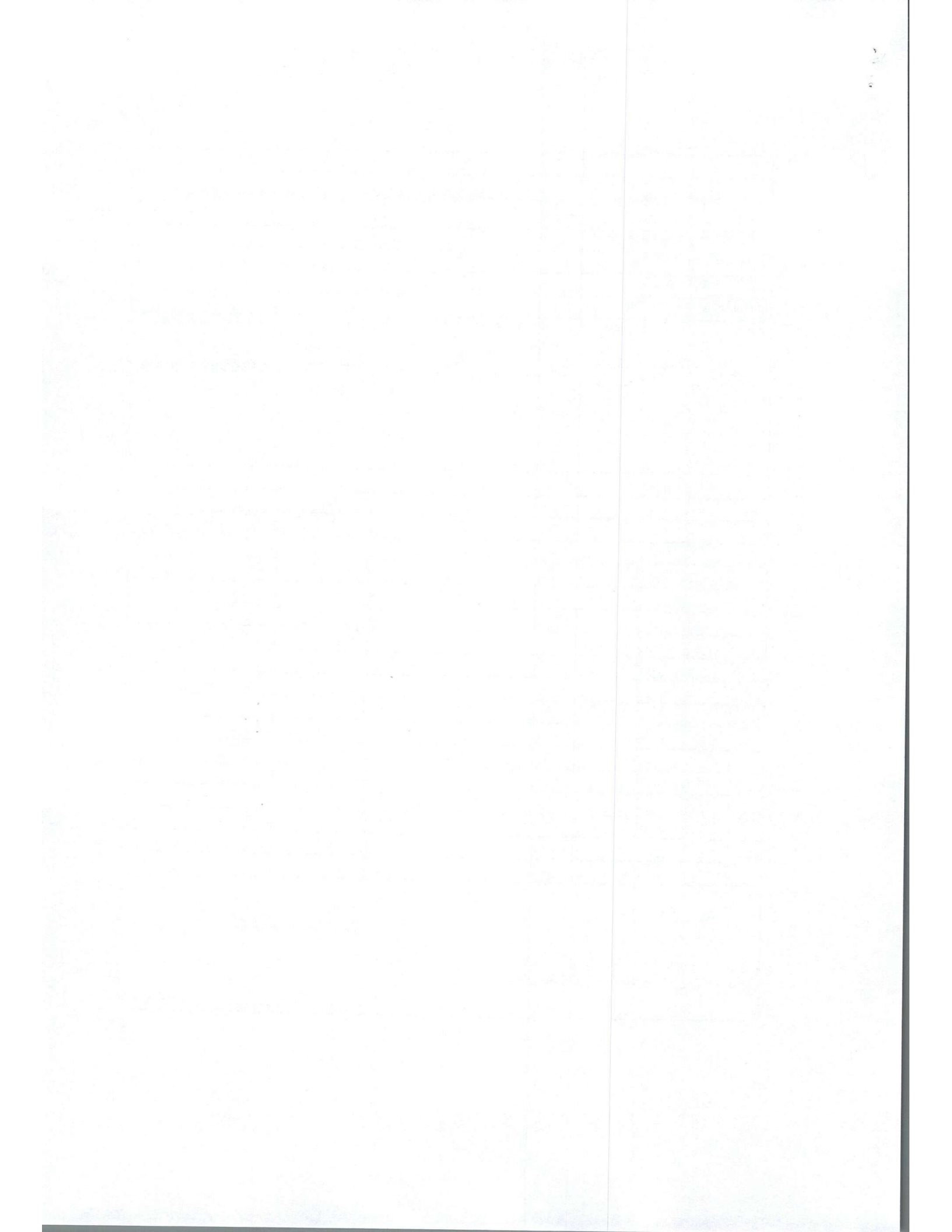
अ.क्र.	खर्चाची मुख्य बाब	खर्चाची आंतर बाब	तपशील /voucher	स्थानिक प्रचलित दर
१	२	३	४	५
४	प्रसार माध्यमावरील खर्च	वर्तमान पत्रातील जाहिरात खर्च होर्डिंग खर्च ऑडिओ जाहिरात व्हिडिओ जाहिरात एसएमएस केबल टीव्ही संकेत स्थळ इ. इंटरनेट माध्यम सोशल मीडिया रेडिओ /एफएम प्रवेशद्वाराची कमान टीव्ही चॅनेल इतर प्रचार माध्यम		
५	प्रचारावरील खर्च	मिरवणूक/रोड शो (रॅली) जनसमा/प्रचारसभा व्हीआयपीवरील खर्च सजावट खर्च इतर खर्च		
६	खानपान	प्रचारातील खानपान मतदान प्रतिनिधी खानपान मतमोजणी प्रतिनिधी खानपान कार्यकर्ता खानपान इतर खर्च		
७	इतर खर्च (जे वरील बाबीत मोडत नाहीत)			

जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त यांची स्वाक्षरी

दिनांक
टीप -

१. सदर दर हा समितीचे सदस्य व राजकीय पक्षांच्या प्रतिनिधीच्या उपस्थितीत निश्चित करण्यात आलेले आहेत.

२. उमेदवाराने जर स्थानिक प्रचलित दरापेक्षा कमी दराने खर्च केला तर त्या उमेदवाराला प्रचलित दरापेक्षा कमी दर का दाखविण्यात आले आहेत यांच्या कागदपत्रांच्या पुराव्यासह योग्य कारण देणे आवश्यक राहिल.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या
सार्वत्रिक निवडणुका-२०२५
आदर्श आचारसंहितेबाबत एकत्रित आदेश

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक - रानिआ/जिपंपंसा-२०२५/प्र.क्र.४२/का-७
नवीन प्रशासकीय भवन, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरू चौक, मुंबई- ४०००३२.
ई मेल - sec.zpps@mah.gov.in
दि. ०४ नोव्हेंबर, २०२५

संदर्भ:- राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/ नप-२०१६/
प्र.क्र.३१/का-६, दि. १४ ऑक्टोबर, २०१६.

ज्याअर्थी, भारतीय संविधानामध्ये झालेल्या दुरुस्तीनुसार प्रत्येक राज्यात अनुच्छेद २४३-के व अनुच्छेद २४३-झेडए नुसार राज्य निवडणूक आयोगाची स्थापना करण्यात आली असून राज्यातील सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांचे अधिक्षण, संचालन व नियंत्रण यांची जबाबदारी राज्य निवडणूक आयोगावर सोपविण्यात आलेली आहे. मा. सर्वोच्च न्यायालयाने सिव्हिल अपिल क्र.५७५६/२००५ (श्री. किशनसिंग तोमर विरुद्ध अहमदाबाद महानगरपालिका व इतर) या याचिकेमध्ये दि.१९/१०/२००६ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार राज्य निवडणूक आयोग यांचे अधिकार, शक्ती व दर्जा भारत निवडणूक आयोगाच्या समकक्ष आहेत.

२. ज्याअर्थी, पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक-२७०/१९९७ श्री. हरबन्सलाल जलाल विरुद्ध भारत सरकार, भारत निवडणूक आयोग व इतर या दाव्यामध्ये दिलेल्या निर्णयानुसार निवडणूक आयोगाला निवडणुका मोकळ्या वातावरणात व योग्यरितीने व्हाव्यात यासाठी निवडणुकीची अधिसूचना निघण्याच्या पूर्वीपासून आदर्श आचारसंहिता लावण्याचे अधिकार

आहेत व तिचे पालन सर्व राजकीय पक्षांनी करणे आवश्यक आहे असे नमूद केले आहे. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने स्पेशल लिव्ह पिटिशन (सिव्हील) क्रमांक- २२७२४/१९९७ यामध्ये भारत सरकार व भारत निवडणूक आयोग यांच्यामध्ये दि.- १६ एप्रिल, २००१ रोजी झालेल्या करारानुसार पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक- २७०/१९९७ मध्ये दिलेल्या आदेशांबाबत पुढे काही आदेश देण्याची आवश्यकता नाही, असे म्हटले आहे.

३. ज्याअर्थी, लोकसभा व विधानसभेच्या निवडणुकांप्रमाणेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका निर्भय, मुक्त व पारदर्शक होणे आवश्यक असल्याने राज्य निवडणूक आयोगाने लोकसभा व विधानसभेसाठी वापरण्यात येणारी आदर्श आचारसंहिता स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी सुध्दा स्वीकारलेली आहे. याकरिता राज्य निवडणूक आयोगाने वेळोवेळी दिलेले सर्व आदेश एकत्रित करून आदेश क्र. रानिआ/नप-२०१६/प्र.क्र.३१/का-६, दि. १४ ऑक्टोबर, २०१६ रोजी निर्गमित केले होते.

४. ज्याअर्थी, २०१६ पासून झालेल्या नवीन घडामोडी, भारत निवडणूक आयोग व राज्य निवडणूक आयोगाने निर्गमित केलेले नवीन आदेश, इत्यादी या सर्व बाबींचा विचार करून वर नमूद दि. १४ ऑक्टोबर, २०१६ चे आदेश रद्द करून आदर्श आचारसंहितेबाबत सुधारित आदेश काढणे आवश्यक झाले आहे.

५. त्याअर्थी, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये आचारसंहितेची अंमलबजावणी प्रभावीपणे व्हावी यासाठी भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए तसेच मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १८ ए (४), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १४(४), महाराष्ट्र नगरपालिका, नगर पंचायत आणि औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १०-ए (४), महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ (सन १९६२ चा महा ५) च्या कलम ९-ए (४), मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम, १९५८ (सन १९५९ चा मुंबई ३) च्या कलम १०-ए (४) अनुसार प्राप्त अधिकारांचा वापर करून, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका स्वच्छ,

पारदर्शक, मोकळ्या व भयमुक्त वातावरणात व्हाव्यात यासाठी यापूर्वीचे दि. १४ ऑक्टोबर, २०१६ रोजीचे आदेश अधिक्रमित करून पुढीलप्रमाणे आदेश देण्यात येत आहेत :-

आदेश

१) आदर्श आचारसंहितेचा उद्देश -

आचारसंहितेचे तत्व आणि ती लागू करण्याबाबतचा उद्देश खालीलप्रमाणे आहे:-

- (i) शांततापूर्ण आणि नियमबद्ध आचरण (Peaceful and orderly conduct)
- (ii) समान संधी (Equal opportunity)
- (iii) नागरिकांचा शांततेचा अधिकार (Right of citizens to peace)
- (iv) प्रचाराकरिता पाळवयाची सभ्यता (Decorum in campaign)
- (v) निवडणुकीमधील भ्रष्ट आचरण आणि निवडणूक विषयक गुन्हे प्रतिबंधित करणे
(Preventing corrupt practices and electoral offences)
- (vi) शासकिय यंत्रणा आणि पदाचा दुरुपयोग यावर प्रतिबंध (Preventing misuse of government machinery and position of power)
- (vii) आचारसंहिता आणि शासन (MCC and Government)

सर्व निवडणुका निर्भय, मुक्त व पारदर्शक वातावरणात होतील याकरिता निवडणुकांशी निगडित सर्व अधिकारी/कर्मचारी यांनीही कोणताही पक्ष व उमेदवार यांची बाजू न घेता (प्रामुख्याने सत्तेमध्ये असलेल्या पक्षांबाबत) निःपक्षपणे व नियमाप्रमाणे कामे करावीत. तसेच मतदारांवर विपरीत प्रभाव टाकणाऱ्या किंवा प्रलोभन देणाऱ्या सर्व योजना किंवा कृत्यांवर लक्ष ठेवून अंकुश ठेवावेत.

२) आचारसंहितेची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी-

आदर्श आचारसंहितेच्या अंमलबजावणीची जबाबदारी नगरपरिषद/नगरपंचायती, जिल्हा परिषद/पंचायत समिती व ग्रामपंचायतींकरिता संबंधित जिल्हाधिकारी व महानगरपालिकांकरिता संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांची राहिल.

जिल्हाधिकारी व महानगरपालिका आयुक्त यांनी आचारसंहितेचे आदेश लक्षात घेऊन आवश्यक ती कार्यवाही करावी. ज्या बाबींच्या संदर्भात स्पष्टता नसेल अशा बाबींच्या संदर्भात लोकसभा व विधानसभा निवडणुकांबाबत भारत निवडणूक आयोगाने दिलेल्या सूचना विचारात घ्याव्यात. तसेच जर भारत निवडणूक आयोगाच्या सूचना उपलब्ध नसतील तर राज्य निवडणूक आयोगाचे मार्गदर्शन मागवावे.

या आदेशात आचारसंहितेसंदर्भात विविध विषयांबाबत दिलेले निदेशांचे संकलन हे सर्वसमावेशक नाही. राज्य निवडणूक आयोगाने कायदा व सुव्यवस्थेबाबत क्र.रानिआ/जिपपंस-२०२५/प्र.क्र.४१/का.७, दि.०४/११/२०२५ अन्वये एकत्रित आदेश दिलेले आहेत. या आदेशांच्या अनुषंगाने आचारसंहितेची अंमलबजावणी योग्यरितीने करण्यात येईल याबाबत दक्षता घ्यावी. निवडणुकीच्या प्रक्रीयेमध्ये या आदेशात उदाहरणादाखल दिलेल्या संकलनामध्ये नमूद नसलेली कोणतीही अपवादात्मक परिस्थिती उद्भवल्यास वरील परिच्छेदात नमूद केल्यानुसार कार्यवाही करावी.

आदर्श आचारसंहितेचे उल्लंघन झाले असेल तर जिल्हाधिकारी, महानगरपालिका आयुक्त व निवडणुकीशी निगडित संबंधित अधिकाऱ्यांनी राजकीय पक्ष/उमेदवार/अधिकारी-कर्मचारी व इतर यांच्याविरुद्ध तातडीने खालील प्रमाणे कार्यवाही करावी :-

- (अ) आदर्श आचारसंहितेअंतर्गत संबंधितांना Reprimand, Censure, Condemnation करावे व आवश्यक तेथे संबंधितांना निर्देश किंवा मार्गदर्शन द्यावे.
- (ब) निवडणूकविषयक कायदा व तरतुदीअंतर्गत संबंधित अधिनियमातील तरतुदीनुसार गुन्हे दाखल करावेत.
- (क) अस्तित्वात असलेल्या इतर कायदांतर्गत उदा. भारतीय न्याय संहिता, २०२३; सार्वजनिक संपत्तीस हानी प्रतिबंध अधिनियम, १९८४; महाराष्ट्र मालमत्ता विरुपण प्रतिबंधक अधिनियम, १९९५; प्राण्यांना क्रूरतेने वागविण्यास प्रतिबंध करण्याबाबत अधिनियम, १९६० इत्यादी अन्वये गुन्हे दाखल करावेत.

निवडणूक ही एक कालबद्ध प्रक्रिया आहे, ज्यामध्ये अनेक घडामोडी घडत राहतात. त्यामुळे आदर्श आचारसंहितेचे उल्लंघन झाल्यावर त्याबाबत अत्यंत तातडीने कार्यवाही होणे अपेक्षित आहे.

३) आदेश अंमलात येण्याचा दिनांक -

हे आदेश स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या म्हणजेच, महानगरपालिका, नगरपरिषद/नगरपंचायती, जिल्हा परिषद/पंचायत समित्या व ग्रामपंचायतींच्या या आदेशाच्या दिनांकांनंतर होणाऱ्या सर्व निवडणुकांसाठी लागू होतील.

४) आचारसंहितेचे क्षेत्र -

सार्वत्रिक निवडणुकीची आचारसंहिता संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संपूर्ण क्षेत्रासाठी लागू राहिल व पोटनिवडणुकीची आचारसंहिता संबंधित प्रभाग किंवा संबंधित निवडणूक विभाग किंवा संबंधित निर्वाचक गण यांच्यापुरतीच लागू असेल.

आचारसंहिता जरी निवडणूक होणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रापुरती लागू होणार असली तरी त्या बाहेरील आजूबाजूच्या क्षेत्रात घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमांमुळे मतदारांवर प्रभाव पडून रादर निवडणुकीवर परिणाम होऊ शकेल, असे कार्यक्रम आयोजित करता येणार नाहीत. उदा. जिल्हा परिषदेची जर निवडणूक असेल तर जिल्ह्याच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी जरी ते मुख्यालय ग्रामीण क्षेत्रात समाविष्ट होत नसले तरीही तेथे निवडणूक होणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मतदारांवर प्रभाव पडेल असा कार्यक्रम आयोजित करता येणार नाही. तसेच महानगरपालिका अथवा नगर परिषद / नगरपंचायत क्षेत्रात निवडणूक असताना त्याला लागतच्या ग्रामीण क्षेत्रात असा कार्यक्रम किंवा अशी कृती करता येणार नाही ज्यामुळे महानगरपालिका / नगरपरिषद/ नगरपंचायतींच्या निवडणूका/मतदारांवर परिणाम होईल. त्याशिवाय, संपूर्ण राज्यामध्ये आचारसंहितेच्या कालावधीत संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या मतदारांवर प्रभाव पडेल असा कार्यक्रम आयोजित करता येणार नाही.

५) आचारसंहितेचा कालावधी -

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीची आचारसंहिता राज्य निवडणूक आयोगाने निवडणुका घोषित केल्याची वेळ व दिनांकापासून ते मतमोजणीच्या निकालापर्यंत लागू राहिल. या आचारसंहितेचे सर्वसाधारणपणे दोन टप्पे असतील.

पहिल्या टप्प्यात म्हणजे राज्य निवडणूक आयोगाने निवडणुका जाहीर केल्यापासून ते नामनिर्देशनपत्रे स्वीकारण्याच्या आदल्या दिवसापर्यंत, संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्याबाबत तसेच या संस्थांनी कोणतेही धोरणात्मक निर्णय घ्यावयाचे झाल्यास त्याबाबत राज्य निवडणूक आयोगाची पूर्वपरवानगी घेण्यात यावी. हा धोरणात्मक निर्णय राज्य शासन अथवा संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था यापैकी कोणीही घ्यावयाचा असल्यास त्यांना हे आदेश लागू होतील.

आचारसंहितेचा दुसरा टप्पा नामनिर्देशनपत्रे स्वीकारण्यास सुरुवात झाल्यापासून सुरु होईल. नामनिर्देशनपत्रे स्वीकारण्यास सुरुवात झाल्यानंतर कोणत्याही प्रकारचे धोरणात्मक निर्णय घेता येणार नाहीत. त्यामुळे यासंदर्भातील कोणत्याही स्वरूपाचा प्रस्ताव राज्य निवडणूक आयोगाकडे पाठविण्यात येऊ नये. मात्र निवडणुका जाहीर करतेवेळी जी कामे प्रत्यक्ष सुरु असतील ती तशीच पुढे चालू ठेवता येतील.

६) जाहीर प्रचाराचा कालावधी -

जाहीर प्रचारबंदीचा कालावधी विविध स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिनियम/ नियमात वेगवेगळा नमूद केला आहे. त्यानुसार जाहीर प्रचारबंदीचा कालावधी पुढीलप्रमाणे राहिल :-

अ.क्र.	स्थानिक स्वराज्य संस्था	जाहीर प्रचारबंदीचा कालावधी
१	महानगरपालिका	मतदान समाप्तीच्या ४८ तास अगोदर, म्हणजे १० तारखेस संध्याकाळी ५.३० वाजेपर्यंत मतदानाची वेळ निश्चित केली असल्यास ८ तारखेला संध्याकाळी ५.३० वाजता प्रचार बंद होईल. तसेच निवडणूक प्रचाराशी संबंधित जाहिरात प्रसिध्दी / प्रसारण देखील बंद होईल.

२	नगरपरिषद / नगरपंचायत	मतदान सुरु होण्याच्या दिनांकापूर्वी २४ तास अगोदर, म्हणजे १० तारखेस मतदान सुरु होत असल्यास ८ तारखेला रात्री १२.०० वाजता प्रचार बंद होईल. मात्र ८ तारखेला रात्री १०.०० नंतर सभा /मोर्चे / ध्वनीक्षेपकाचा वापर करता येणार नाही. तसेच निवडणूक प्रचाराशी संबंधित जाहिरात प्रसिध्दी / प्रसारण देखील बंद होईल.
३	जिल्हा परिषदा/पंचायत समित्या	मतदान सुरु होण्याच्या दिनांकापूर्वी २४ तास अगोदर, म्हणजे १० तारखेस मतदान सुरु होत असल्यास ८ तारखेला रात्री १२.०० वाजता प्रचार बंद होईल. मात्र ८ तारखेला रात्री १०.०० नंतर सभा /मोर्चे / ध्वनीक्षेपकाचा वापर करता येणार नाही. तसेच निवडणूक प्रचाराशी संबंधित जाहिरात प्रसिध्दी / प्रसारण देखील बंद होईल.
४	ग्रामपंचायत	मतदान समाप्तीच्या ४८ तास अगोदर, म्हणजे १० तारखेस संध्याकाळी ५.३० वाजेपर्यंत मतदानाची वेळ निश्चित केली असल्यास ८ तारखेला संध्याकाळी ५.३० वाजता प्रचार बंद होईल. तसेच निवडणूक प्रचाराशी संबंधित जाहिरात प्रसिध्दी / प्रसारण देखील बंद होईल.

सर्वसाधारण वर्तणूक

७) धार्मिक तणाव -

कोणताही पक्ष अथवा उमेदवार, वेगवेगळ्या जाती, धर्म, भाषा अथवा सामाजिक गट यांच्यामध्ये मतभेद होणारी किंवा ज्यामुळे, त्यांच्यात परस्परांमध्ये द्वेष किंवा तणाव निर्माण होईल अशी कोणतीही कृती करणार नाही.

८) प्रतिस्पर्धावरील टीका -

इतर राजकीय पक्षांवर टीका करण्यात येईल तेव्हा ती पक्षांची धोरणे किंवा कार्यक्रम, त्यांचे पूर्वीचे कार्य यांच्यापुरती मर्यादित असेल. पक्षाच्या नेत्यांच्या किंवा कार्यकर्त्यांच्या सार्वजनिक कामांशी

संबंधित नसलेल्या, खाजगी आयुष्याच्या कोणत्याही पैलूवर टिका करण्यापासून, पक्ष आणि उमेदवार दूर राहतील. बिनबुडाचे आरोप आणि विपर्यस्त माहिती यांच्या आधारावर पक्ष आणि त्यांचे कार्यकर्ते यांच्यावर टीका केली जाणार नाही.

राजकीय पक्ष आणि उमेदवारांना एखाद्या व्यक्तीची राजकीय मते वा कामे कितीही नापसंत असली तरी शांत आणि स्वस्थ जीवन जगण्याच्या प्रत्येक माणसाच्या अधिकारांचा आदर केला जाईल. लोकांच्या मतांचा किंवा त्यांच्या कामांचा निषेध करण्यासाठी त्यांच्या घरासमोर निदर्शने करणे किंवा धरणे देणे या उपायांचा कोणत्याही परिस्थितीत अवलंब केला जाणार नाही.

९) प्रार्थना स्थळांचा वापर -

मते मिळविण्याकरिता धर्म, जात, वर्ग अथवा गट यांच्या भावनांना आवाहन केले जाणार नाही. कोणत्याही प्रार्थनास्थळांचा निवडणूक प्रचाराचे व्यासपीठ म्हणून वापर केला जाणार नाही. तसेच कोणत्याही प्रार्थना स्थळांचा निवडणूक कामासाठी वापर करता येणार नाही. विशिष्ट जाती, जमाती, धर्माच्या सभा घेण्यात येऊ नयेत.

१०) मतदारांना प्रलोभन / धाक -

मतदारांना लाच देणे, वस्तूंचे, पैशाचे, मद्याचे वाटप करणे, मतदारांना धाकदपटशा दाखविणे, मतदारांची तोतयेगिरी, मतदानाच्या दिवशी मतदान केंद्राजवळच्या १०० मीटर्स क्षेत्रामध्ये प्रचार करणे या बाबी कारवाईस पात्र ठरतील. मतदानापूर्वी जाहीर प्रचार बंद करण्यासंबंधी तरतुदींचे पालन करणे आवश्यक राहिल. तसेच प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर सार्वजनिक सभा घेणे आणि मतदारांची मतदान केंद्रावर ने-आण करण्यासाठी वाहतुकीची आणि वाहनांची व्यवस्था करणे यासारख्या "भ्रष्टाचाराच्या" आणि निवडणूक कायदांतर्गत गुन्हा समजल्या जाणाऱ्या गोष्टी, सर्व पक्ष आणि उमेदवार कटाक्षाने टाळतील. सोशल मीडिया, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया/प्रिंट मीडियाचा वापर करून

प्रलोभने किंवा लाच देता येणार नाही. कोणताही उमेदवार किंवा त्याचा प्रतिनिधी यांनी संपूर्ण आचारसंहितेच्या काळात दारुचे, पैशांचे तथा भेट वस्तूंचे वाटप करू नये.

११) निवडणूक आचारसंहितेमध्ये येणाऱ्या सार्वजनिक सणांमधील आचरणाबाबत -

बऱ्याचदा निवडणुकीच्या आचारसंहितेच्या कालावधीत विविध धर्मियाचे महत्वाचे सण येतात. सदर सणानिमित्त बरेच सार्वजनिक कार्यक्रम तसेच सहभोजनाच्या कार्यक्रमाचा समावेश असतो. या सर्व कार्यक्रमांमुळे आचारसंहितेस बाधा येऊ शकते काय अशी विचारणा वेगवेगळ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून करण्यात येते. सर्व बाबींचा विचार करून व सामाजिक सलोखा लक्षात ठेवून विशेष बाब म्हणून राज्य निवडणूक आयोग या कार्यक्रमाबद्दल पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक तत्वे ठरवून देत आहे.

- १) राजकीय पक्षाचे नेते, उमेदवार, कार्यकर्ते या सण / उत्सवाच्या कार्यक्रमांमध्ये व्यक्तिगतरीत्या सहभागी होऊ शकतात.
- (२) सण / उत्सवाच्या एखाद्या मंडळाचे विश्वस्त किंवा पदाधिकारी, उमेदवार म्हणून एखादी राजकीय व्यक्ती असल्यास तिचे नाव कार्यक्रम पत्रिकेवर राहू शकते. परंतु, तेथे ते कुठल्या पक्षाशी संबंधित आहे किंवा कुठल्या प्रभागातील / जिल्हा परिषद विभागातील / पंचायत समिती गणातील उमेदवार आहे याचा उल्लेख नसावा.
- (३) या सणांमध्ये कोणत्याही राजकीय नेत्याचा/ उमेदवाराचा सत्कार आयोजित करण्यात येऊ नये.
- (४) या सण / उत्सवाच्या निमित्ताने कोणत्याही राजकीय नेत्याने अथवा उमेदवाराने कोणत्याही वस्तूंचे वाटप करू नये अथवा त्यासाठी कुठल्याही सार्वजनिक मंडळाचा आधार घेऊ नये.
- (५) सण/उत्सव निमित्त लावण्यात आलेल्या पोस्टर्स, बॅनर्सवर उमेदवारांचा फोटो व नाव असू शकेल तथापि, त्या बॅनर्स पोस्टर्स वर प्रचाराचा तसेच निवडणूक चिन्हाचा / पक्षाच्या नावाचा उल्लेख असू नये.
- (६) निवडणूक आचारसंहिता कालावधीमध्ये भोजनावळ/जेवणाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करू नये. ही तत्वे सार्वत्रिक निवडणूक असलेल्या सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कार्यक्षेत्रात लागू राहिल.

१२) मतदान प्रतिनिधी नियुक्तीबाबत

निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवाराचा मतदान प्रतिनिधी म्हणून नियुक्त करावयाची व्यक्ती संबंधित प्रभागात राहणारी असावी व तिला मतदार ओळखता यावेत. ज्या उमेदवारांना मतदान प्रतिनिधी नेमावयाचा आहे, त्यांनी मतदान प्रतिनिधी किंवा त्याचा पर्यायी प्रतिनिधी यांची नावे व पत्ते निवडणुकीच्या दिनांकापूर्वी किमान एक दिवस आधी निवडणूक निर्णय अधिकारी यांना कळवावीत. ज्या व्यक्तीविरुद्ध गुन्हेगारीची नोंद असेल किंवा निवडणूक विषयी गैरव्यवहारात समाविष्ट असल्याची पूर्वीची नोंद असेल किंवा त्यांच्या वर्तणुकीमुळे मतदारांमध्ये दहशत पसरू शकेल अथवा ज्या व्यक्तीचा मतदारांवर प्रभाव पडेल अशा व्यक्तींना मतदान प्रतिनिधी म्हणून नेमू नये.

१३) सुरक्षा रक्षक पुरविण्यात आलेल्या व्यक्तीस तसेच लोकप्रतिनिधीस निवडणूक प्रतिनिधी, मतदान प्रतिनिधी तसेच मतमोजणी प्रतिनिधी न नेमणेबाबत-

राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्र. रानिआ/जिपपंस-२०१६/प्र.क्र.२३/का-७, दि. १९ ऑक्टोबर, २०१६ च्या आदेशान्वये सुरक्षा व्यवस्था पुरविण्यात आलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस निवडणूक प्रतिनिधी, मतदान प्रतिनिधी तसेच मतमोजणी प्रतिनिधी म्हणून नेमता येणार नाही.

१४) राजकीय पक्षांकडून निवडणुकांमध्ये करण्यात येणारा खर्च व प्रमुख प्रचारकांच्या (Star Campaigner) प्रवास खर्चास सूट देण्याबाबत -

राज्य निवडणूक आयोगाने आदेश क्रमांक रानिआ/रापनों/२०२४/प्र.क्र.२४ /का.११, दि. ५ मे, २०२५ अन्वये राजकीय पक्षांनी आपल्या उमेदवारांवर प्रचाराकरिता केलेला खर्च कशा प्रकारे विभाजित करावा याबाबत सविस्तर आदेश दिले आहेत. तसेच या आदेशात प्रमुख प्रचारक (Star Campaigner) यांची नावे कळविण्याची तरतूद आहे. त्यानुसार उमेदवाराच्या खर्चामध्ये केवळ ज्यांची नावे प्रमुख प्रचारक (Star Campaigner) म्हणून कळविण्यात आली आहेत त्यांच्या प्रवासाचा खर्च समाविष्ट होणार नाही. कोणत्याही उमेदवारास स्वतःच्या प्रभागात स्वतःचे नाव प्रमुख प्रचारक म्हणून घोषित करता येणार नाही.

सत्तारुढ पक्ष / शासनासंबंधी

१५) राज्य निवडणूक आयोगाने निवडणुका घोषित केल्यापासून कोणतेही मंत्री अथवा इतर प्राधिकारी (शासन/स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे पदाधिकारी) यांनी -

- (क) कोणत्याही प्रकारची वित्तीय अनुदान देण्याची किंवा ती देण्याबाबतची अभिवचने घोषित करता कामा नयेत,
- (ख) कोणत्याही प्रकारचे प्रकल्प किंवा योजना यांच्या कोनशिला बसवता कामा नयेत,
- (ग) रस्त्यांचे बांधकाम करण्याची किंवा पिण्याच्या पाण्याची सुविधा इत्यादींसाठी तरतूद करण्याबाबत कोणतेही अभिवचन देता कामा नये,
- (घ) शासन, सार्वजनिक उपक्रम तथा स्थानिक स्वराज्य संस्था इत्यादीमध्ये कोणत्याही नवीन अधिकारी, कर्मचारी यांच्या नियुक्त्या करता कामा नये. तसे केल्यास सत्तारुढ पक्षाच्या बाजूने मतदारांवर प्रभाग पाडल्यासारखे होईल.

१६) घोषणा व जाहिराती-

वित्तीय अनुदान किंवा इतर कल्याणकारी योजना घोषित करण्याच्या संबंधात निवडणूक आचारसंहितेच्या आदेशात नमूद करण्यात आल्याप्रमाणे सर्व मनाई आदेश हे निवडणुका घोषित करण्यात आल्यानंतरच लागू होतील याची आयोगाला जाणीव आहे. तथापि, केंद्रातील आणि राज्यातील व स्थानिक स्वराज्य संस्थांमधील सत्तारुढ पक्षांनी निरनिराळ्या प्रकारच्या कल्याणकारी योजना आणि इतर सवलतींची घोषणा करून, तसेच सार्वजनिक निधीतून मुद्रित होणाऱ्या किंवा इलेक्ट्रॉनिक माध्यम इत्यादीद्वारे केंद्रात आणि राज्यातील शासनाची कानगिरी ठळकपणे निदर्शनास आणून देऊन शासन पुरस्कृतरितीने कोणत्याही पक्षाचा प्रचार वाढविण्यासाठी अधिकाराचा वापर करण्यास बंदी राहिल.

जाहीर प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर इलेक्ट्रॉनिक व प्रिंट मिडीयाद्वारे कोणत्याही प्रचारविषयक जाहिराती देता येणार नाहीत. मतदानाच्या आदल्या दिवशी व मतदानाच्या दिवशी वृत्तपत्रांमधून तसेच प्रसार माध्यमांद्वारे कोणत्याही प्रचारविषयक जाहिराती देण्यात येणार नाहीत याची खबरदारी सर्व उमेदवार व राजकीय पक्षांनी घ्यावी.

१७) जात, धर्म, जमात किंवा भाषा याच्या आधारे आचारसंहिता कालावधीत अधिवेशने घेता येणार नाहीत.

१८) दुष्काळ, पाणी टंचाई, साथीचे आजार, पूर परिस्थिती इत्यादी नैसर्गिक आपत्ती, गंभीररित्या आजारी असलेल्यांना मदत व सुरु असलेल्या योजना पुढे चालू ठेवण्याबाबत -

आचारसंहिता असल्याने एखाद्या ठिकाणी दुष्काळ असेल अथवा पाणी टंचाई असेल तर ती दूर करण्याबाबत कार्यवाही करू नये असा आचारसंहितेचा अर्थ होत नाही. त्यामुळे दुष्काळ, पाणीटंचाई, साथीचे आजार, पूर परिस्थिती इत्यादी नैसर्गिक आपत्ती निवारणासाठी कामे करण्यास किंवा अशी आपत्ती निवारणाची कामे हाती घेण्यास कोणतीही बंदी असणार नाही.

मरणासन्न किंवा गंभीररित्या आजारी असलेल्या व्यक्तींना रोख रक्कम किंवा वैद्यकीय सवलती देण्याचे; महानगरपालिकांच्या बाबतीत महानगरपालिका आयुक्तांच्या व अन्य निवडणुकांच्या बाबतीत जिल्हाधिकार्यांच्या मान्यतेने चालू ठेवता येईल.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये आचारसंहितेचे पालन सर्व संबंधितांनी करणे अत्यंत गरजेचे आहे. आचारसंहितेचे पालन याचा अर्थ प्रामुख्याने निवडणुका जाहीर झालेल्या क्षेत्रातील मतदारांवर प्रभाव पाडणारे निर्णय निवडणुकीच्या तोंडावर सत्ताधारी पक्षांनी घेऊ नयेत अथवा अशी कोणतीही कृती करू नये असा होतो. पण याच बरोबर हे सुध्दा आवश्यक आहे की, विकास कामांच्या योजना, ज्या सुरु होऊन काही प्रमाणात पूर्ण झाल्या आहेत, त्या आचारसंहितेच्या कालावधीत बंद पडू

नयेत. जी कामे निवडणुका जाहीर होण्याआधीपासून प्रत्यक्षरित्या सुरु झाली असतील ती तशीच पुढे सुरु ठेवता येतील.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांमधील पोटनिवडणुकांच्यावेळी ज्या कामांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अर्थसंकल्पामध्ये तरतूद असेल व जे काम एखाद्या विशिष्ट भागांशी संबंधित नसेल असे कोणतेही काम हाती घेण्यास बंदी राहणार नाही. मात्र, ज्या कामांसाठी अर्थसंकल्पामध्ये तरतूद नाही किंवा जी कामे एखाद्या विशिष्ट प्रभागासाठी सुरु होतात त्या कामांची सुरुवात करण्यापूर्वी किंवा त्यासाठी निविदा सूचना काढण्यापूर्वी राज्य निवडणूक आयोगाची परवानगी आवश्यक असेल. सार्वत्रिक निवडणुकीच्यावेळी फक्त जी कामे आधीपासून सुरु असतील केवळ तीच पुढे सुरु ठेवता येतील.

राज्य निवडणूक आयोगाकडे नवीन कामांना परवानगीची विनंती करताना महानगरपालिकेच्या बाबतीत महानगरपालिका आयुक्तांचे तर इतर सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्याबाबत जिल्हाधिकाऱ्यांचे स्पष्ट मत आवश्यक असेल.

१९) निवडणुकांचे कामकाज कर्तव्यदक्ष व निःपक्ष अधिकारी/कर्मचारी यांच्याद्वारे हाताळणे तसेच इतर प्रतिबंधात्मक उपाययोजना-

राज्य निवडणूक आयोगाने क्र. रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.६/का-५, दि.१६/०७/२०२५ च्या आदेशान्वये निवडणुकांचे कामकाज हाताळणारे अधिकारी/कर्मचारी हे कर्तव्यदक्ष व निःपक्ष असण्याच्या दृष्टीने तसेच निवडणुका निर्भय, मुक्त व पारदर्शक रितीने घेण्यामध्ये अडथळा येऊ नये या दृष्टीने करावयाच्या प्रतिबंधात्मक उपाययोजनांबाबत तरतूद केली आहे. तरी सदर आदेशाची अंमलबजावणी प्रभावीपणे होईल याची दक्षता सर्व संबंधितांनी घ्यावी.

२०) बदल्या - आचारसंहितेच्या काळात निवडणुकांशी संबंधित अधिकारी / कर्मचाऱ्यांच्या बदल्या करावयाच्या असल्यास त्याला राज्य निवडणूक आयोगाची पूर्वपरवानगी आवश्यक असेल. यासंदर्भात

राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.एसईसी/१०९५/सी.आर-५/९५/डी-३, दि. १५/०३/१९९५ लागू राहतील. निवडणुकांशी संबंधित अधिकारी / कर्मचारी यामध्ये संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थामधील अधिकारी / कर्मचारी, पोलिस अधिकारी वा निवडणुकीशी संबंधित इतर अधिकारी जसे, जिल्हाधिकारी, उप जिल्हाधिकारी, तहसिलदार इत्यादी यांचाही समावेश होतो.

२१) आचारसंहितेच्या कालावधीमध्ये नेमणुका / भरती करण्याच्या दृष्टीने जाहिराती देणे, मुलाखती घेणे व प्रत्यक्ष नियुक्त्या करणेबाबत -

आचारसंहितेच्या कालावधीमध्ये शासन सेवेत तसेच निमसरकारी संस्था, शासकीय मंडळे / महामंडळे सार्वजनिक उपक्रम इ. संस्थामध्ये कायमस्वरूपी, तात्पुरती किंवा कंत्राटी पध्दतीने भरती करण्याच्या दृष्टीने जाहिरात देणे, मुलाखती घेणे इ. करण्यात येऊ नये.

१) आचारसंहिता लागू होण्यापूर्वीच शासकीय/ निमशासकीय पदावर कायमस्वरूपी, तात्पुरती किंवा कंत्राटी पध्दतीने भरती करण्याच्या अनुषंगाने लेखी परीक्षेबाबत पत्रे पाठविले असल्यास त्यासाठी लेखी परीक्षा घेण्यास हरकत नाही. मात्र मुलाखती घेणे, निकाल जाहिर करणे व प्रत्यक्ष नेमणुका करणे इत्यादी बाबतची कार्यवाही आचारसंहिता कालावधीत करता येणार नाही.

२) ज्या संस्थांच्या भरती प्रक्रियेचे वेळापत्रक निश्चित होऊन ते अगोदरच प्रसिध्द केले असेल अशा प्रकरणी आचारसंहिता लागू होण्यापूर्वी जाहिरात देऊन:-

i) लेखी परीक्षा, शारिरीक चाचणी, मुलाखत व निकाल जाहिर केला असला तरी ही नियुक्ती पत्र देता येणार नाही.

ii) लेखी परीक्षा, शारिरीक चाचणी, मुलाखत ही प्रक्रिया पूर्ण केली असली तरी निकाल जाहिर करता येणार नाही.

iii) लेखी परीक्षा, शारिरीक चाचणी, मुलाखत, निकाल ही प्रक्रिया पूर्ण होऊन नियुक्ती पत्र देखील देण्यात आले असेल तर अशा प्रकरणी संबंधित उमेदवाराला हजर होण्याची मुभा देण्यास हरकत नाही.

iv) ज्या संस्थानी भरतीसंबंधी वार्षिक कार्यक्रम तयार करून तो जाहिर केला असल्यास आचारसंहितेच्या अंमल कालावधीमध्ये अशा संस्थाना त्यांच्या वार्षिक कार्यक्रमानुसार जाहिरात, लेखी परीक्षा, शारिरीक चाचणी, मुलाखती इत्यादी टप्पे पार पाडता येतील. मात्र निकाल जाहिर करता येणार नाही अथवा नियुक्तीपत्र देता येणार नाही.

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत करण्यात येणाऱ्या सेवाभरतीसाठी जर संघ लोकसेवा आयोगाच्या (UPSC) धर्तीवर अगोदरच वेळापत्रक जाहिर केलेले असल्यास, ही अट लागू असणार नाही.

3) ज्या संस्थांचे भरतीचे वेळापत्रक वर नमूद केल्यानुसार अगोदरच निश्चित झालेले नसते अशा प्रकरणी भरती प्रक्रियेचा कोणताही टप्पा सुरु करता येणार नाही.

२२) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सर्वसाधारण सभा व बैठका -

स्थानिक स्वराज्य संस्थेमधील विविध समित्यांच्या (स्थायी समिती, विषय समिती इ.) बैठका ज्या कायदानुसार घेणे बंधनकारक आहे, त्या घेता येतील. परंतु नेमणुका, अनुदान, कर्ज अथवा आर्थिक सहाय्य मंजूर किंवा अदा करण्यात येऊ नये. तसेच मतदारांवर कोणत्याही प्रकारे प्रभाव पडेल असे कोणतेही धोरणात्मक निर्णय घेता येणार नाहीत.

२३) आचारसंहिता कालावधीत नियोजन समितीच्या व अन्य समित्या यांच्या बैठका -

आचारसंहिता लागू असलेल्या क्षेत्रामध्ये नियोजन समितीची व अन्य समित्यांची बैठक घेता येत नाही. तसेच त्या क्षेत्राकरिता कोणतीही नवीन योजना जाहिर करता येत नाही. मात्र दुष्काळ, साथीचे आजार, पाणीटंचाई अथवा नैसर्गिक आपत्ती दूर करण्यासंदर्भात आवश्यक कार्यवाही करता येते.

यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाने क्रमांक रानिआ/ग्रापनि/२०१२/प्र.क्र.६/का.८, दि. २१ ऑगस्ट २०१२ अन्वये सविस्तर आदेश जारी केलेले आहेत. अशा नियोजन समिती व अन्य समित्या, ज्यांचे अध्यक्ष / पदाधिकारी लाभाचे पद धारण करणारे असतील त्यांनादेखील हे आदेश लागू राहतील. ज्या समित्यांचे अध्यक्षपद जिल्हाधिकारी अथवा अन्य शासकीय अधिकाऱ्याकडे असेल त्यांना हे आदेश लागू होणार नाहीत. मात्र अशा समित्यांच्या बैठकांकरिता लाभाचे पद धारण करणाऱ्या पदाधिकाऱ्यांना बोलविता येणार नाही.

२४) आचारसंहितेच्या कालावधीत लोकशाही दिन साजरा करण्याबाबत -

स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणूक आचारसंहितेच्या कालावधीत लोकशाही दिन साजरा करावयाचा झाल्यास त्यामध्ये लोकांकडून नेमणुका, अनुदान, आर्थिक कर्ज किंवा आर्थिक सहाय्य याबाबत प्रस्ताव स्वीकारता येत नाहीत. तसेच मतदारांवर प्रभाव पडेल असे कोणतेही निर्णय घेता येत नाहीत, याबाबत राज्य निवडणूक आयोगाने क्रमांक रानिआ/ग्रापनि/२०१३/प्र.क्र.५/का.८, दि. ४ मार्च २०१३ अन्वये सविस्तर आदेश निर्गमित केलेले आहेत. त्यांचे पालन करून लोकशाही दिन साजरा करता येईल. लाभाचे पद धारण करणारे पदाधिकारी, इ. यांनी निवडणूक आचारसंहितेच्या कालावधीमध्ये लोकशाही दिन साजरा करू नये.

२५) भूमीपूजन, उद्घाटन व समारंभ-

निवडणुका जाहीर झाल्यानंतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रामध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्था अथवा राज्य शासनाच्या/ केंद्र शासनाच्या खर्चाने पूर्ण झालेल्या कामांचे भूमीपूजन व उद्घाटन, समारंभ इत्यादी आयोजित करता येणार नाहीत. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या किंवा राज्य शासनाच्या किंवा केंद्र शासनाच्या किंवा केंद्र शासन अथवा राज्य शासन यांच्या अधिपत्याखालील महामंडळांच्या अथवा स्वायत्त संस्थेच्या खर्चातून पूर्ण झालेल्या कामांचा उपयोग जनतेसाठी तात्काळ व्हावा, यादृष्टीने समारंभ आयोजित न करता देखील पूर्ण झालेली कामे, सक्षम प्राधिकाऱ्याचे पूर्णता प्रमाणपत्र घेऊन जनतेच्या उपयोगासाठी खुली/ सुरू करता येतील. यामध्ये राजकीय व्यक्ती, उमेदवार यांना सहभागी करून घेता येणार नाही. आचारसंहिता एका विशिष्ट क्षेत्रापुरती (जिल्हापुरती किंवा महानगरपालिका/

नगरपरिषद/ नगरपंचायत क्षेत्रापुरती) मर्यादित असली तरी आजुबाजूच्या क्षेत्रात अथवा संपूर्ण राज्यामध्ये आचारसंहितेच्या कालावधीत संबंधीत निवडणूक होणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मतदारांवर प्रभाव पडू शकेल असे कार्यक्रम आयोजित करता येणार नाहीत.

२६) लोकप्रतिनिधींना स्वेच्छा निधीतून (Discretionary Grant) खर्च करण्यावर निर्बंध-

राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्र. रानिआ-२०१६/लोस्वेनि/प्र.क्र.१२/सं.क्र., दि. ५ ऑक्टोबर, २०१६ च्या आदेशानुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थेची मुदत संपण्याच्या तीन महिने आधीपासून किंवा निवडणूक कार्यक्रम जाहीर केल्यापासून कोणत्याही लोकप्रतिनिधींना त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रातील कामांवर स्वेच्छा निधीतून खर्च करता येणार नाही.

राजकीय पक्ष / उमेदवार यांच्यासंबंधीत

२७) इलेक्ट्रॉनिक मिडीयाद्वारे प्रचार करणेबाबत-

राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्र.रानिआ/मावज/२०२५/प्र.क्र.५/का.१०, दि. ९ ऑक्टोबर, २०२५ रोजी आदेशानुसार इलेक्ट्रॉनिक मिडीयाद्वारे कोणतेही साहित्य प्रसारित करण्यापूर्वी यासंदर्भात महानगरपालिका अथवा जिल्हाधिकारी कार्यालयात अथवा राज्य स्तरावर गठित केलेल्या समितीकडून सदर साहित्य तपासून प्रमाणपत्र घेणे आवश्यक आहे. यासंदर्भात समितीचे अध्यक्ष व सदस्य कोण राहतील हे निश्चित करण्यात आले आहे. प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर इलेक्ट्रॉनिक मिडीयाद्वारे तसेच प्रिंट मिडीयाद्वारे देखील प्रचारावर बंदी राहिल. यामध्ये मेसेजिंग ॲपस् तसेच सोशल मिडीया, उदा. व्हॉट्स अप, फेसबुक, ट्विटर, इत्यादीचाही समावेश होतो. निवडणूकीच्या कालावधीत इलेक्ट्रॉनिक मिडीयाचा गैरवापर केल्यास, इलेक्ट्रॉनिक मिडीयाद्वारे आक्षेपाई संदेश प्रसिद्ध केल्यास सायबर गुन्हांचा (बंदी, प्रतिबंध इ.) कायदा २०१५ अंतर्गत असलेल्या तरतुदीनुसार तसेच, संबंधित इतर लागू असलेल्या कायद्यांनुसार कायदेशीर कारवाईस पात्र राहतील.

२८) निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन-

राज्य निवडणूक आयोगाने अदेश क्रमांक-रानिआ/मावज-२०२५/प्र.क्र.५/का-१०,
दि.९/१०/२०२५ अन्वये खालील बाबींच्या अनुषंगाने तरतुदी केल्या आहेत:-

- (i) निवडणुकांदरम्यान सर्व इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठी प्रस्तावित जाहिरातींचे पूर्व प्रमाणन
- (ii) पेड न्यूजला आळा घालणे
- (iii) सर्व समाज माध्यमांवर जाहिरात प्रसारण / प्रसिध्दी / प्रचार व त्या अनुषंगिक बाबींसंदर्भात कार्यपध्दती निश्चित करणे
- (iv) जनमत आणि मतदानोत्तर चाचण्यासंदर्भातील दक्षता
- (v) जाहीर प्रचाराची समाप्ती व जाहिरातींची प्रसिध्दी
- (vi) आचारसंहितेच्या कालावधीतील शासनाच्या जाहिराती
- (vii) राजकीय स्वरुपाच्या मुलाखती व चर्चात्मक कार्यक्रम
- (viii) मतदान व मतभोजणी केंद्रावर प्रसार माध्यमांच्या प्रतिनिधींनी घ्यावयाची दक्षता

उपरोक्त आदेशानुसार जिल्हास्तरावर, महानगरपालिका स्तरावर तसेच राज्यस्तरावर समित्या स्थापन करण्यात येतात. तरी उपरोक्त बाबींच्या अनुषंगाने सदर समित्यांचे कार्यक्षेत्र विचारात घेऊन संबंधित समित्यांकडे विहित नमुन्यात अर्ज करून योग्य त्या परवानग्या घेणे आवश्यक आहे.

२९) खाजगी व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या जागांवर बॅनर/फलक लावण्याबाबत -

कोणताही राजकीय पक्ष वा उमेदवार ध्वजदंड उभारण्यासाठी, फलक टांगण्यासाठी, सूचना, भिक्तीपत्रके चिकटविण्यासाठी, घोषणा लिहिण्यासाठी, बॅनर लावण्यासाठी वगैरे कोणत्याही व्यक्तीच्या जमीन, इमारत, कुंपण इत्यादींचा त्याच्या मालकाच्या लेखी परवानगीशिवाय वापर करणार नाही. तसेच यासंदर्भात संबंधित महानगरपालिका अथवा जिल्हाधिकारी कार्यालय अथवा आवश्यकतेनुसार संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था यांच्याकडूनही परवानगी आवश्यक असेल. (महाराष्ट्र मालमत्ता विरुपण प्रतिबंधक अधिनियम, १९९५ चे काटेकोरपणे पालन करणे आवश्यक आहे. सदर अधिनियमाचे उल्लंघन केल्यास सदर अधिनियमातील कलमांनुसार संबंधितांवर कारवाई करणे आवश्यक असेल.)

स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या मालकीच्या असलेल्या जागांवर निवडणूक प्रचाराचे बॅनर / फलक लावण्याकरिता परवानगी घ्यावी किंवा कसे याबाबत संबंधित महानगरपालिका आयुक्त / मुख्याधिकारी / जिल्हाधिकारी यांनी निर्णय घेणे आवश्यक आहे. अशा ठिकाणी निवडणूक प्रचाराचे फलक / बॅनर लावण्यास परवानगी द्यावयाची असल्यास सर्व उमेदवार अथवा राजकीय पक्षांना समान व न्याय्य पध्दतीने त्याचे वाटप करता येईल. कोणत्याही उमेदवारास / पक्षास झुकते माप दिले जाणार नाही याची खबरदारी घेऊन आवश्यक तर सोडत पध्दतीने असे वाटप करण्यात यावे.

३०) निवडणूक प्रचारासंदर्भात उमेदवाराने भिंतीपत्रके, पोस्टर्स, बॅनर्स लावण्याबाबत -

निवडणूक प्रचार मोहिमांच्यावेळी राजकीय पक्षांचे व उमेदवारांचे कार्यकर्ते खाजगी व सार्वजनिक इमारतींच्या भिंतीवर निवडणूकविषयक भिंतीपत्रके चिकटवून, घोषणा लिहून, निवडणूक चिन्हे रंगविण्यासाठी भिंतीचा वापर करतात. तसेच या गोष्टी इमारतींच्या मालकांची परवानगी न घेताच केल्या जातात व त्यांना त्या अतिशय त्रासदायक ठरतात. याबाबतीत सध्या अस्तित्वात असलेला सार्वजनिक मालमत्ता नुकसान प्रतिबंध कायदा, १९८४ व तसेच खाजगी वा सरकारी मालमत्ता विद्रुपन कायदा, १९९६ खालील तरतुदी पुरेशा परिणामकारक आहेत, वरील प्रकारची अनिष्ट कृत्ये करणाऱ्या पक्षांविरुद्ध/व्यक्तींविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात यावा. राज्य निवडणूक आयोगाने मालमत्ता विद्रुपीकरणसंदर्भात पत्र क्र.एसईसी/१०९५/सी.आर.२५/९५/आरआर, दि. २१/०१/१९९५ अन्वये दिलेल्या सूचना यासंदर्भात लागू राहतील.

निवडणुका सुरु असलेल्या कालावधीत राजकीय पक्ष वा उमेदवार यांनी त्यांच्या अनुयायांना चिन्हे लावणे, फलक लावणे, नोटीसा चिकटवणे व घोषणा लिहिणे इत्यादींसाठी खाजगी जमीन, इमारती, भिंती इत्यादींचा मालकांच्या लेखी परवानगीशिवाय वापर करण्यास अनुमती देता कामा नये. तसेच राजकीय पक्ष वा उमेदवार किंवा त्यांचे कार्यकर्ते यांना कोणत्याही खाजगी किंवा सार्वजनिक इमारतींवर आपली भिंतीपत्रके चिकटविणे, घोषणा लिहिणे, आपली निवडणूक चिन्हे रंगविणे अशा प्रकारे विद्रुपित करण्याचे अधिकार नाहीत.

पोस्टर, बॅनर इत्यादीबाबत परवानगी, जाहीर प्रचाराचा कालावधी संपेपर्यंतच्या कालावधीसाठी देण्यात येईल. जाहीर प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर सदर साहित्य संबंधित उमेदवार/ पक्षांनी तात्काळ काढून टाकणे आवश्यक राहिल. जर त्यांनी असे प्रचार साहित्य जाहीर प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर काढले नाहीतर त्याबाबत उपरोक्त मालमत्ता विद्रुपीकरण कायद्यानुसार गुन्हा दाखल करावा व असे प्रचार साहित्य त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेने काढून टाकावे आणि ते साहित्य काढण्याकरिता आलेल्या खर्चाचा समावेश संबंधित उमेदवारांच्या खर्चामध्ये करावा.

निवडणुकांच्या संदर्भात राजकीय पक्ष/उमेदवारांनी संबंधितांची लेखी परवानगी न घेता खाजगी मालमत्तेवर त्यांची भितीपत्रके, घोषणा, निवडणूक चिन्हे इत्यादी चिकटवून किंवा लिहून ती मालमत्ता विद्रुपित केली असल्यास त्यांनी सदर भितीपत्रके, घोषणा, निवडणूक चिन्हे, पोस्टर, बॅनर्स काढून टाकून ती मालमत्ता पूर्ववत करण्याबाबत त्यांना सूचना देण्यात याव्यात.

३१) प्रचारामध्ये प्राणी व पक्ष्यांच्या वापरास प्रतिबंध-

राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्रमांक रानिआ/मनपा-२०११/प्र.क्र.२६/का.५, दि. २३ डिसेंबर २०११ च्या आदेशानुसार निवडणूक प्रचारामध्ये प्राण्यांचा वापर करण्यास बंदी घातलेली आहे. त्यानुसार कोणत्याही परिस्थितीत निवडणूक प्रचाराकरिता प्राण्यांचा वापर करण्यात येऊ नये.

३२) निवडणूक प्रचारामध्ये लहान मुलांचा वापर न करण्याबाबत -

निवडणुकीच्या प्रचाराच्या मिरवणुका तसेच निवडणूक प्रचाराशी संबंधित कार्यक्रमांमध्ये १४ वर्षाखालील मुलांना सामील करण्यात येऊ नये.

३३) मतदान केंद्रात मंत्र्यांच्या प्रवेशाबाबत -

मतदानाच्या दिवशी मंत्री अथवा राज्यमंत्री यांचा शासकीय वाहनांचा ताफा पोलीस सुरक्षा इत्यादी सोबत घेऊन मतदान केंद्रांना भेट देत असल्याच्या तक्रारी राज्य निवडणूक आयोगाकडे प्राप्त होतात. वास्तविक पाहता, केंद्र तथा राज्य शासनाच्या मंत्री/राज्यमंत्री/उपमंत्री यांनी आपली सुरक्षा

यंत्रणा तसेच शासकीय वाहने इत्यादी घेऊन मतदान केंद्रांना भेटी दिल्यास मतदान करण्यासाठी आलेल्या मतदारांवर प्रभाव पडण्याची शक्यता नाकारता येत नाही व अशा प्रकारामुळे निवडणुका मुक्त व निर्भय वातावरणात पार पडण्यामध्ये अडचणी निर्माण होतात.

मंत्री, राज्यमंत्री, उपमंत्री इत्यादींनी त्यांचे नाव ज्या मतदान केंद्रात आहे, अशा मतदान केंद्रात त्यांनी फक्त मतदान करण्यासाठीच प्रवेश करावा. अन्य कोणत्याही मतदान केंद्रात त्यांना प्रवेश देऊ नये अथवा त्यांनी भेट देऊ नये. या सूचनांचे सर्व संबंधितांकडून काटेकोरपणे पालन करण्यात येईल, याची दक्षता घेण्यात यावी.

३४) मुद्रक व प्रकाशकाचे नाव छापणेबाबत-

प्रचारासाठी छापण्यात येणाऱ्या साहित्यावर मुद्रणालयाचे व प्रकाशकाचे नाव व पत्ता असणे आवश्यक आहे.

३५) प्रचार फेरीतील वाहनांबाबत -

प्रचार फेरी किंवा मिरवणुका यामध्ये किती वाहने वापरावीत याबाबत राज्य निवडणूक आयोगाने क्र. रानिआ/जिपपंस-२०१६/ प्र.क्र.३१ /का.७, दि.१२/११/२०१६ अन्वये आदेश दिले आहेत. त्यानुसार महानगरपालिका, नगरपरिषदा/नगरपंचायती, जिल्हा परिषद व पंचायत समिती निवडणुकांकरिता जास्तीत जास्त १० वाहने वापरता येतील. (यामध्ये जास्तीत जास्त ३ वाहने चारचाकी अथवा तीनचाकी व इतर वाहने दुचाकी असू शकतील) तर ग्रामपंचायत निवडणुकांकरिता जास्तीत जास्त ३ वाहने वापरता येतील. (यामध्ये १ वाहन तीन किंवा चारचाकी व इतर वाहने दुचाकी असू शकतील) राज्य निवडणूक आयोगाने या आदेशांमध्ये प्रचारादरम्यान वाहन वापराच्या अनुषंगाने विविध तरतुदी केल्या आहेत. त्यांचे काटेकोरपणे पालन करण्याची दक्षता घेणे आवश्यक आहे.

३६) प्रचार कार्यालयांची संख्या-

राज्य निवडणूक आयोगाने उमेदवाराने निवडणुकीमध्ये करावयाच्या खर्चाची मर्यादा निश्चित केलेली आहे. उमेदवाराने उघडलेल्या सर्व प्रचार कार्यालयांचा खर्च, त्यांच्या निवडणूक खर्चात समाविष्ट होतो. त्यामुळे किती प्रचार कार्यालये उघडावीत यासंदर्भातील मर्यादा राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्रमांक रानिआ/मनपा-२००७/प्र.क्र.६/का.५. दि.४ फेब्रुवारी २०१२ अन्वये काढून टाकण्यात आलेली आहे. त्यानुसार प्रचार कार्यालयांना परवानगी देताना सर्व उमेदवारांना समान तत्वानुसार परवानगी द्यावी. तसेच महानगरपालिका आयुक्त अथवा जिल्हाधिकारी आणि पोलिस यंत्रणा यांनी सुरक्षितता आणि जागोजागी प्रचार कार्यालये उघडल्यास नागरिकांची गैरसोय होणार नाही याची खबरदारी घेऊन प्रचार कार्यालयांना परवानगी देणे आवश्यक आहे. प्रचार कार्यालये ही सकाळी ६.०० वाजल्यापासून ते रात्री १०.०० वाजेपर्यंत उघडे ठेवण्याची मुभा राहिल.

३७) नामनिर्देशनपत्र भरण्यासाठी येणाऱ्या उमेदवारांना सूचना-

निवडणुकीसाठी नामनिर्देशनपत्र भरताना निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्या कार्यालयाच्या आवारात फक्त उमेदवार, सूचक/अनुमोदक अथवा दोन व्यक्ती यांना परवानगी द्यावी. मिरवणुकीने येत असल्यास निवडणूक निर्णय अधिकारी यांचे कार्यालयापासून १०० मीटर अगोदर मिरवणूक थांबवावी.

निवडणूक सभांच्या आयोजनाबाबत

३८) पक्ष/उमेदवारांच्या सभेच्या जागा निश्चित करणे-

संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेने सभेची जागा निश्चित व वाटप करण्यासाठी नियम/धोरण निश्चित करून सर्व संबंधितांना अवगत करावे. असे धोरण ठरविताना सर्व पक्ष व उमेदवार यांना न्याय्य पध्दतीने सभेच्या जागांचे वाटप होईल याची दक्षता घ्यावी.

३९) सभेच्या परवानगीबाबत-

स्थानिक पोलीस प्राधिकाऱ्यांना वाहतुकीचे नियंत्रण करणे आणि शांतता आणि सुव्यवस्था राखणे शक्य व्हावे यासाठी पक्ष किंवा उमेदवारास, कोणत्याही प्रस्तावित सभेची जागा आणि वेळ त्यांना

४८ तास अगोदर कळविणे बंधनकारक असेल. सभेसाठी प्रस्तावित केलेल्या जागेत कोणतेही निर्बंधक किंवा प्रतिबंधक आदेश जारी केलेले आहेत किंवा कसे, ट-बदल पक्ष किंवा उमेदवार अगोदर खात्री करून घेईल, अशा आदेशांमधून काही सूट हवी असल्यास, त्यासाठी अर्ज करून अशी सूट अगोदर प्राप्त केली जाईल. सभेची परवानगी देताना सर्वांना समान संधी निळावी आणि प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य (FIRST COME FIRST SERVED) या तत्वाचा अवलंब करावा.

४०) ध्वनिक्षेपकाच्या वापराबाबत -

ध्वनिक्षेपकाचा वापर करण्यासाठी किंवा प्रस्तावित सभेच्या संदर्भात इतर कोणत्याही सुविधेसाठी परवानगी किंवा लायसन्स मिळवावयाचे असल्यास पक्ष किंवा उमेदवार संबंधित प्राधिकार्याकडे त्यासाठी ४८ तास अगोदर अर्ज करून अशी परवानगी किंवा लायसन्स प्राप्त करील. तसेच याबाबतचे The Noise Pollution (Regulation and Control) Rules, २००० ची अंमलबजावणी बंधनकारक राहिल.

४१) सभेमध्ये अडथळा निर्माण न करणेबाबत -

आपले समर्थक, इतर पक्षांनी आयोजित केलेल्या सभा किंवा मिरवणुका यामध्ये अडथळा निर्माण करित नाहीत किंवा ते उधळून लावीत नाहीत याची राजकीय पक्षांनी आणि उमेदवारांनी दक्षता घ्यावी. एक राजकीय पक्षाचे कार्यकर्ते आणि समर्थक, दुसऱ्या पक्षाने आयोजित केलेल्या सार्वजनिक सभामध्ये तोंडी किंवा लेखी प्रश्न विचारून किंवा स्वतःच्या पक्ष ची पत्रके वाटून अडथळा निर्माण करणार नाहीत. एक पक्ष सभा घेत असेल अशा ठिकाणी दुसरा पक्ष निरवणूक घेऊन जाणार नाही. एका पक्षाने लावलेली भितीपत्रके दुसऱ्या पक्षाचे कार्यकर्ते काढणार नाहीत. सभेमध्ये अडथळा उत्पन्न करणाऱ्या किंवा इतर मार्गांनी गोंधळ माजविणाऱ्या व्यक्तींचा बंदोबस्त करण्याकरिता सभेचे आयोजक स्वतः अशा व्यक्तींविरुद्ध कारवाई करणार नाहीत. तथापि, कर्तव्यार्थ असलेल्या पोलिसांची मदत घ्यावी.

निवडणुकांच्या अनुषंगाने मिरवणुकांच्या आयोजनाबाबत

४२) मिरवणुकीची वेळ व जागा निश्चितीबाबत -

पक्ष किंवा उमेदवार, मिरवणूक सुरु होईल ती वेळ किंवा आणि ती जेथून जाईल तो मार्ग आणि मिरवणूक संपेल ती वेळ आणि जागा अगोदर निश्चित करील. कार्यक्रमांमध्ये सहसा बदल होणार नाही. कार्यक्रमाच्यावेळी स्थानिक पोलीस प्राधिकार्यांनी आवश्यक ती व्यवस्था करावी यासाठी आयोजक त्यांना कार्यक्रमासंबंधी सर्व माहिती आगाऊ पुरवतील. मिरवणूक जेथून जाणार असेल त्या भागात काही निर्बंधक आदेश जारी असतील तर आयोजक त्याबद्दल खातरजमा करून घेतील आणि सक्षम प्राधिकार्यांनी त्यामधून सूट दिली नसल्यास, त्या निर्बंधाचे अनुपालन करतील. वाहतुकीच्या विनियमांचे आणि निर्बंधांचेही काळजीपूर्वक पालन केले जाईल.

४३) वाहतूक नियंत्रणाबाबत -

वाहतुकीची कोंडी होऊ नये किंवा तिला अडथळा होऊ नये अशारितीने मिरवणूक नेण्याची व्यवस्था करण्यासाठी आयोजक आगाऊ उपाययोजना करतील, मिरवणूक जर खूप लांब असेल तर तिचे सोयीस्कर आकाराच्या तुकड्यांमध्ये विभाजन केले जाईल, ज्यायोगे काही ठराविक स्थळांवर, विशेषतः मिरवणुकीला चौकांमधून जावयाचे असेल तेव्हा अडकलेल्या वाहतुकीला टप्पाटप्पाने मोकळे करता येईल आणि वाहतुकीची कोंडी होणे टाळता येईल. मिरवणुकीसंबंधी कर्तव्यार्थ असलेल्या पोलिसांचे निदेश आणि सल्ला यांचे काटेकोरपणे अनुपालन केले जावे. सभा, मिरवणूक, इ.च्यावेळी उमेदवारांनी / पक्षाने त्यांचे कार्यकर्ते अथवा स्वयंसेवक नेमून रहदारीचे नियंत्रण अशाप्रकारे करावे जेणेकरून सभा अथवा मिरवणुकीचा त्रास सर्वसामान्य जनतेला होणार नाही.

४४) दोन मिरवणुका समोरासमोर येऊ न देणेबाबत -

दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक राजकीय पक्ष एकाच मार्गावरून किंवा त्याच्या भागांवरून साधारणपणे एकाच वेळी मिरवणूक नेण्याचे ठरवित असतील तर आयोजक पुरेसे अगोदर संपर्क प्रस्थापित करतील आणि मिरवणुकी एकमेकांसमोर येणार नाहीत किंवा त्या वाहतुकीला अडथळा करणार नाहीत यादृष्टीने काय उपाययोजना करावयाच्या ते निश्चित करतील. समाधानकारक

उपाययोजना निश्चित करण्यासाठी स्थानिक पोलिसांची मदत घेतली जाईल, पक्ष या प्रयोजनासाठी पोलिसांशी शक्य तेवढ्या लवकर संपर्क साधतील.

४५) मिरवणुकीदरम्यान बाळगावयाच्या वस्तूबाबत -

असामाजिक तत्वांकडून, विशेषतः प्रक्षुब्ध मनःस्थितीत ज्यांचा दुरुपयोग केला जाऊ शकेल अशा, धारदार वस्तू, शस्त्रे किंवा विस्फोटक साहित्य जवळ बाळगता येणार नाहीत. बाळगलेली आढळल्यास ती जप्त करण्यात येतील व कायदानुसार कारवाई करण्यात येईल.

४६) प्रतिकृतींच्या वापराबाबत -

इतर राजकीय पक्षांचे, सदस्यांचे किंवा त्यांच्या नेतृत्वाचे प्रतिनिधित्व करीत असल्याचे समजल्या जाणाऱ्या त्यांच्या प्रतिकृती घेऊन जाणे, त्यांचे जाहीरपणे दहन करणे, बॅनरवरील फोटोला जोडे मारणे हे आणि असे निदर्शनांचे प्रकार कोणत्याही पक्षाकडून किंवा उमेदवाराकडून खपवून घेतले जाणार नाहीत.

४७) प्रचारफेरीतील वाहनांची संख्या व खर्चाबाबत -

प्रचारफेरी किंवा प्रचार मिरवणुकीत महानगरपालिका, नगरपरिषदा, नगरपंचायती, जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांच्या क्षेत्रामध्ये जास्तीत जास्त १० तर ग्रामपंचायत क्षेत्रात ३ वाहनांचा समावेश करण्यात येईल. ही प्रचारफेरी अथवा मिरवणूक जर एकाच उमेदवाराची असेल तर त्या उमेदवाराने त्या प्रचारफेरीचा येणारा खर्च आपल्या खर्चात समाविष्ट केला पाहिजे. जर प्रचारफेरी पक्षातर्फे अथवा आघाडीतर्फे काढण्यात आली असेल तर ती प्रचारफेरी अथवा मिरवणूक ज्या प्रभागांमधून (जिल्हा परिषदेबाबत मतदार गट अथवा पंचायत समितीबाबत मतदार गण) जाईल त्या सर्व प्रभागांमधील त्या पक्षाच्या किंवा आघाडीच्या उमेदवारांमध्ये तो खर्च विभागून दाखविण्यात येईल.

मतदानाचा दिवस

४८) मतदारांना द्यावयाच्या ओळखचिठ्या- उमेदवारांनी मतदारांना पुरविलेल्या ओळखचिठ्या स्वच्छ पांढऱ्या कागदाच्या आहेत आणि त्यांच्यावर कोणतेही चिन्ह, उमेदवाराचे नाव किंवा पक्षाचे नाव नाही याची खातरजमा करून घेतली जाईल.

४९) उमेदवाराचे तात्पुरते कार्यस्थान (उमेदवार/पक्षामार्फत चिठ्ठी वाटपाकरिता लावण्यात येणारे टेबल) -

पक्षाचे व उमेदवारांचे कार्यकर्ते समर्थक यांच्यामधील संघर्ष आणि तणाव टाळण्याच्या दृष्टीने पक्षांनी आणि उमेदवारांनी मतदान केंद्रापासून १०० मीटर लांब उभारलेल्या तात्पुरत्या कार्यस्थानाजवळ विनाकारण गर्दी होऊ देऊ नये. उमेदवाराच्या तात्पुरत्या कार्यस्थळाच्या भागावर कोणतेही भितीपत्रक, ध्वज, चिन्हे किंवा इतर प्रचार साहित्य लावलेले असणार नाही. तेथे कोणत्याही खाद्यपदार्थाचे वाटप केले जाणार नाही किंवा गर्दी होईल अशी कोणतीही कृती केली जाणार नाही.

५०) मतदानाच्या दिवशी वाहनांच्या वापराबाबत -

मतदानाच्या दिवशी वाहनांच्या वापराबाबत राज्य निवडणूक आयोगाचे क्र. एसईसी/जीईएन-१९९८/प्र.क्र.१/का.३, दि. ६ जानेवारी १९९८ च्या आदेशान्वये दिलेल्या निर्बंधाचे अनुपालन करताना सर्व पक्षांचे उमेदवार व कार्यकर्ते संबंधित प्राधिकाऱ्याशी सहकार्य करतील आणि वाहने चालविताना त्यासाठी आवश्यक परवाने मिळवून ते त्या वाहनांच्या दर्शनी भागांवर ठळकपणे लावले जातील. मतदानाच्या दिवशी वापरावयाच्या वाहनांच्या मर्यादेमध्ये बदल करण्यात येत असून त्यानुसार मतदानाच्या दिवशी प्रत्येक उमेदवारास स्वतःच्या किंवा निवडणूक प्रतिनिधीच्या वापरासाठी दोन वाहने वापरण्याचा अधिकार असेल. ही वाहने त्याच्या मतदारसंघातच वापरता येतील.

५१) मतदान केंद्रामध्ये प्रचार साहित्य नेण्यावरील निर्बंध - निवडणूक चिन्ह, पार्टीचे/उमेदवाराचे नाव असलेले कोणतेही प्रचार साहित्य उदा. चिन्ह छपाई केलेले टी शर्ट, टोप्या, उपरणे तसेच छापील चिठ्ठ्या इ. मतदानाच्या दिवशी मतदान केंद्रामध्ये आणता येणार नाही.

५२) मतदान केंद्रात उमेदवाराच्या प्रवेशाबाबत -

उमेदवार/उमेदवाराचा निवडणूक प्रतिनिधी यांना मतदानाचे निरीक्षणासाठी मतदान केंद्राचे आत ३ मतदारांचे मतदान होईपर्यंतच थांबता येईल. त्यानंतर उमेदवाराने मतदान केंद्राच्या बाहेर पडणे अपेक्षित असेल. या सूचनांचा भंग करणाऱ्या उमेदवारास / उमेदवाराच्या प्रतिनिधीस पोलीसांमार्फत त्या क्षेत्राच्या बाहेर काढावे. उमेदवारास/उमेदवाराचा निवडणूक प्रतिनिधीस एका केंद्रामध्ये संपूर्ण मतदानाच्या कालावधीत जास्तीत जास्त तीन वेळा जाता येईल.

५३) मतदारांची ने-आण करण्यास वाहनांच्या वापरास बंदी असल्यास -

कोणत्याही उमेदवारास अथवा पक्षाला मतदारांची ने-आण करण्यासाठी कुठल्याही वाहनाचा वापर करता येणार नाही, असे वाहन आढळल्यास पोलिसांनी ते तात्काळ ताब्यात घ्यावे व नियमानुसार योग्य ती कारवाई करावी.

५४) मतदानाच्या दिवशी वाहनांच्या सर्वसाधारण वापराबाबत -

मतदानाच्या दिवशी सर्व प्रकारच्या वाहनांच्या रहदारीवर बंदी घालून जनतेला गैरसोय होईल असा निवडणूक आयोगाचा कोणताही हेतू नाही. निवडणुकीच्या कामाखेरीज अन्य आवश्यक असलेल्या खऱ्याखऱ्या प्रयोजनासाठी मतदानाच्या दिवशी पुढील प्रकारची वाहने वापरण्यास निवडणूक आयोगाची परवानगी असेल.

- (अ) खाजगी वाहनांच्या मालकांना त्यांच्या स्वतःच्या खाजगी वापरासाठी वापरण्यात येणारी खाजगी वाहने. परंतु, निवडणुकीच्या कामाशी त्यांचा कोणताही संबंध नसावा.
- (ब) खाजगी वाहनांच्या मालकांना त्यांच्या स्वतःसाठी किंवा त्यांच्या स्वतःच्या कुटुंबातील व्यक्तीसाठी मतदानाचा हक्क बजावता येण्याकरिता मतदान केंद्रावर जाण्यासाठी खाजगी वाहने. परंतु मतदान केंद्रापासून १०० मीटर त्रिज्येच्या आत अशी वाहने नेता येणार नाहीत.
- (क) रुग्णालयातील वाहने, रुग्णवाहिका, दूधगाड्या, वॉटर टँकर्स, तातडीच्या वीज पुरवठ्याची वाहने, कामावर असलेल्या पोलिसांची वाहने, निवडणुकीच्या कामावर असलेल्या अधिकाऱ्यांची वाहने यासारख्या अत्यावश्यक सेवांसाठी वापरण्यात येणारी वाहने.

- (ड) ठराविक थांब्यावरून व ठराविक मार्गांनी चालविण्यात येणाऱ्या सार्वजनिक परिवहन सेवेच्या बसगाड्या.
- (इ) विमानतळ, रेल्वे स्टेशन, आंतरराज्यीय बस स्थानक, इस्पितळ येथे जाण्यासाठीचा जो प्रवास अनिवार्य ठरत असेल त्यासाठी टॅक्सी, तीन चाकी स्कूटर, रिक्शा इत्यादीचा वापर.
- (फ) आजारी किंवा विकलांग व्यक्ती यांनी स्वतःच्या उपयोगासाठी केलेला खाजगी वाहनांचा वापर.

५५) उमेदवारांनी खर्चाचा हिशोब सादर करणेबाबत -

नामनिर्देशनपत्र भरल्यापासून ते मतमोजणीपर्यंतच्या कालावधीत प्रत्येक उमेदवाराने निवडणुकीवर किती खर्च करावा यासाठी आयोगाने मर्यादा घालून दिलेली आहे. तसेच निवडणुका पार पाडल्यानंतर विहित कालावधीत सादर हिशोब व त्याबाबतचे शपथपत्र संबंधित अधिकाऱ्याकडे सादर करणे आवश्यक आहे. यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.रानिआ- २०२३/उनिख/ प्र.क्र.१३/संगणकीकरण कक्ष (ब), दि.१५/०२/२०२४ नुसार विहित केलेल्या रितीने खर्चाचा हिशोब सादर करणार नाहीत अथवा राज्य निवडणूक आयोगाने वेळोवेळी विहित केलेल्या मर्यादेत खर्च करणार नाहीत असे उमेदवार अधिनियमातील तरतुदीनुसार अनर्हतेस पात्र आहेत. त्यामुळे यासंदर्भातील सूचनांचे पालन काटेकोरपणे होणे आवश्यक आहे. राज्य निवडणूक आयोगाने आदेश क्र. रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र. ४५/का-५, दि. २९/१०/२०२५ अन्वये निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांनी करावयाच्या निवडणूक खर्चाची मर्यादा खालीलप्रमाणे सुधारीत केली आहे:-

अ.क्र.	स्थानिक स्वराज्य संस्था	सुधारीत खर्चाची मर्यादा (रुपये)
महानगरपालिका सदस्य		
१	बृहन्मुंबई	१५,००,०००
२	अ वर्ग (पुणे व नागपूर)	१५,००,०००
३	ब वर्ग (पिंपरी-चिंचवड, नाशिक व ठाणे)	१३,००,०००
४	क वर्ग (कल्याण-डोंबिवली, नवी मुंबई, छत्रपती संभाजीनगर व वसई-विरार)	११,००,०००
५	ड वर्ग (उर्वरित १९ महानगरपालिका)	९,००,०००

अ.क्र.	स्थानिक स्वराज्य संस्था	सुधारीत खर्चाची मर्यादा (रुपये)	
नगरपरिषद / नगरपंचायत			
		थेट नगराध्यक्ष	सदस्य
६	अ वर्ग नगर परिषद (न.प.)	१५,००,०००	५,००,०००
७	ब वर्ग (न.प.)	११,२५,०००	३,५०,०००
८	क वर्ग (न.प.)	७,५०,०००	२,५०,०००
९	नगर पंचायत	६,००,०००	२,२५,०००
जिल्हा परिषद / पंचायत समिती			
	जिल्हे	जिल्हा परिषद सदस्य	पंचायत समिती सदस्य
१०	७१ ते ७५ निवडणूक विभाग	९,००,०००	६,००,०००
११	६१ ते ७० निवडणूक विभाग	७,५०,०००	५,२५,०००
१२	५० ते ६० निवडणूक विभाग	६,००,०००	४,५०,०००
ग्रामपंचायत			
	सदस्य संख्या	थेट सरपंच	सदस्य
१३	७ ते ९ सदस्य	७५,०००	४०,०००
१४	११ ते १३ सदस्य	१,५०,०००	५५,०००
१५	१५ ते १७ सदस्य	२,६५,०००	७५,०००

५६) विश्रामगृहाच्या (शासकीय, निमशासकीय व महामंडळे, स्वायत्त संस्था यांच्या मालकीचे) वापराबाबत -

आचारसंहितेच्या कालावधीमध्ये विश्रामगृहाचे (Circuit House/Rest House इ.) वाटप करण्याचे अधिकार संबंधित जिल्हाधिकारी यांच्याकडे राहतील. विश्राम भवन (Circuit House/Rest House इ.) कसे द्यावे यासंदर्भात पुढीलप्रमाणे कार्यपद्धती अवलंबण्यात यावी:-

- (I) आचारसंहितेच्या कालावधीमध्ये शासकीय विश्रामगृह, निवडणूक कर्तव्यार्थ असलेले राज्य निवडणूक आयोगातील अधिकारी/कर्मचारी तसेच निवडणुकीशी संबंधित अधिकारी व कर्मचारी यांना सर्वोच्च प्राधान्याने उपलब्ध करून देणे आवश्यक राहिल.
- (II) केंद्राच्या तसेच राज्य शासनाच्या मंत्र्यांना विश्रामगृह (Circuit House/Rest House) देण्यास हरकत नाही. तथापि, मंत्र्यांना आपल्या शासकीय कामकाजासाठी काढलेल्या

दौऱ्याकी ढिवडणुकीच्या कामकाजाशी सांगड घालू ढये आणल ढिवडणुकीच्या कामाकाजासाठी सरकारी यंत्रणा व कर्मचारीवर्ग यांचा वापर करू ढये.

- (III) विश्रामगृह विश्राम भवन (Circuit House/Rest House) चा वापर फक्त सत्ताधारी पक्ष किंवा त्यांच्या उमेदवारांसाठी असू ढये आणल अशा ढिवासी व्यवस्थेचा वापर इतर पक्षांना किंवा उमेदवारांनाही ढ्याय्य पद्धतीने उपलब्ध करून देण्यात यावा. मात्र, कोणत्याही पक्षाला किंवा उमेदवाराला विश्राम भवन, विश्रामगृहे अथवा अन्य कोणत्याही शासकीय/ढिमशासकीय संस्थांच्या इमारतीचा अथवा आवाराचा ढिवडणुकीच्या मोहिमेसाठी, उमेदवारांच्या मुलाखतीसाठी, बैठकीसाठी अथवा प्रचारासाठी किंवा ढिवडणुकीशी संबंधित पत्रकार परिषदेसाठी वापर करता येणार ढाही. तसा वापर झाल्याचे ढिदर्शनास आल्यास अथवा कोणी ढिदर्शनास आणून दिल्यास महानगरपालिका आयुक्त अथवा जिल्हाधिकारी यांनी तात्काळ कार्यवाही करावी व असे प्रकार तात्काळ थांबविण्यात यावेत.
- (IV) आचारसंहितेच्या कालावधीत राज्य ढिवडणूक आयोगाचे अधिकारी/कर्मचारी यांनी ढिवडणुकीच्या कामासाठी जर विश्रामगृहात आरक्षण केले असेल तर ते कुठल्याही परिस्थितीत रद्द करता येणार ढाही. अन्य शासकीय अधिकारी किंवा कर्मचारी यांनी जर आरक्षण केले असेल तर ते राजकीय नेत्यांच्या ढिवडणूक दौऱ्याकरिता रद्द करता येणार ढाही.
- (V) ढिवडणुकीच्या प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर ते ढिकाल लागेपर्यंत कोणत्याही राजकीय व्यक्तीस / नेत्यास विश्रामगृहाचा वापर करता येणार ढाही, राजकीय नेत्यांमध्ये मंत्री, राज्यमंत्री तसेच लाभाचे पद धारण करणारे पदाधिकारी यांचाही समावेश असेल.

५७) शासकीय दौऱा, तसेच त्यास जोडून प्रचार दौऱा ढ घेण्याबाबत -

केंद्रीय मंत्री, राज्याचे मंत्री, लाभाचे पद धारण करणारे अन्य पदाधिकारी, आचारसंहिता कालावधीत जर आचारसंहिता लागू असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात शासकीय दौऱ्यावर येणार असतील तर त्यांच्या खाजगी सचिवाने असा दौऱा का आवश्यक आहे, या स्पष्टीकरणासह महानगरपालिका ढिवडणुकांच्या बाबतीत महानगरपालिका आयुक्तांना व इतर सर्व ढिवडणुकांच्या

बाबतीत संबंधित जिल्हाधिकार्यांना किमान दोन दिवस आधी कळविले पाहिजे. अशा दौऱ्याला जोडून कोणताही खाजगी किंवा निवडणूक प्रचाराचा कार्यक्रम ठेवता येणार नाही.

५८) शासकीय वाहनांच्या वापराबाबत -

स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या आचारसंहितेच्या कालावधीत महानगरपालिका आयुक्त, जिल्हाधिकारी व इतर शासकीय अधिकारी अथवा इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे अधिकारी यांच्याकडून दौऱ्यावर असलेल्या मंत्री महोदयांना डी.व्ही. कार देता येणार नाही.

निवडणुकीच्या काळात प्रचार मोहिम, निवडणूक कार्य किंवा निवडणुकीशी संबंधित प्रचार करण्यासाठी शासकीय वाहनांचा वापर होणार नाही, याची दक्षता घ्यावयाची आहे. शासकीय वाहनामध्ये केंद्र शासन, राज्य शासन, केंद्र व राज्य शासनाचे सार्वजनिक उपक्रम, केंद्र व राज्य शासनाचे संयुक्तिक क्षेत्र उपक्रम, स्थानिक स्वराज्य संस्था, महानगरपालिका, नगर परिषदा, नगर पंचायती, जिल्हा परिषदा अथवा पंचायत समित्या, ग्रामपंचायती, पणन मंडळे, सहकारी संस्था, महामंडळे, स्वायत्त संस्था, ज्यामध्ये जनतेच्या पैशांची गुंतवणूक आहे, अशा अन्य कोणत्याही संस्था यांच्या वाहनाचा वापर करता येणार नाही.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या ज्या पदाधिकार्यांना वाहनांच्या वापराची परवानगी असते अशा पदाधिकार्यांना आचारसंहितेच्या काळात शासकीय कामासाठी फक्त निवासस्थान ते कामकाजाचे ठिकाण एवढ्याच वापराची परवानगी असेल. मात्र याचा अर्थ असा नाही की, सदर पदाधिकार्यांची वाहने निवडणुकांच्या कामाकरिता महानगरपालिका आयुक्त अथवा संबंधित जिल्हाधिकारी यांना अधिग्रहित करता येणार नाहीत. नामनिर्देशपत्रे स्वीकारण्यास सुरुवात झाल्यापासून सहकारी संस्था, पणन मंडळे, शैक्षणिक संस्था इत्यादींचीही वाहने वापरण्यावर बंदी असेल. अशा बंदीचे उल्लंघन होताना आढळल्यास ते वाहन ताब्यात घेण्याचा अधिकार संबंधित जिल्हाधिकारी/महानगरपालिका आयुक्त यांना असेल. आचारसंहिता कालावधीत पदाधिकार्यांकडून शासकीय वाहन इतर कोणत्याही कामासाठी वापर करणार नाहीत, याची लेखी हमी घेण्यात यावी.

शासकीय वाहनांचा निवडणूक प्रचारकामी गैरवापर झाल्याचे आढळून आल्यास दाहने ज्या शासकीय विभाग प्रमुखांच्या अखत्यारीत आहेत ते व्यक्तीशः जबाबदार राहतील व त्यांचेविरुद्ध कायदेशीर कारवाई करावी.

आचारसंहितेच्या कालावधीत केंद्र शासनाची, राज्य शासनाची वा इतर सार्वजनिक उपक्रमांची विमाने किंवा हेलिकॉप्टर्स प्रचार दौऱ्याकरिता राजकीय नेत्यांनी वापरण्यावर पूर्णपणे बंदी असेल. राजकीय नेते यामध्ये मंत्र्यांचाही समावेश होतो, भारताचे प्रधानमंत्री मात्र शासकीय विमानाने अथवा हेलिकॉप्टरने प्रवास करू शकतील, सरकारी बल्यु पुस्तकामध्ये ज्या सुरक्षा आवश्यकता प्रधानमंत्र्यांसाठी नियंत्रित केलेल्या आहेत त्या भारताचे प्रधानमंत्री यांना लागू राहतील, तसेच, ज्या व्यक्तींना झेड प्लस सुरक्षा पुरविण्यात आली आहे अशा व्यक्तीच्या बाबत भारत निवडणूक आयोगाच्या सूचना लागू राहतील. मात्र, बुलेट प्रुफ वाहनांचा वापर अशासकीय कारणासाठी करण्यात आल्यास सदर वाहन वापरावरील खर्च त्या विशिष्ट व्यक्तीला सोसावा लागेल.

प्रचाराकरिता खाजगी विमाने अथवा हेलिकॉप्टर्स यांचा वापर करता येईल. मात्र त्याचा खर्च पक्षाने करावयाच्या खर्चामध्ये समाविष्ट करण्यात यावा. राज्य निवडणूक आयोगाने आचारसंहिता कालावधीत केंद्र शासनाची, राज्य शासनाची वा इतर सार्वजनिक उपक्रमांची विमाने किंवा हेलिकॉप्टर्स प्रचार दौऱ्याकरिता राजकीय नेत्यांनी वापरण्यावर पूर्णपणे बंदी असेल. राजकीय नेते यामध्ये मंत्र्यांचाही समावेश होतो.

५९) वाहने, कर्मचारी व मालमत्ता अधिग्रहित करणेबाबत -

राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.एसईसी./१०९५/३०६/डेक्स-३, दि.०२/०३/१९९५ व क्र.एसईसी/झेडपीपीएस/२०१७/सीआर.४४/डी.७, दि.१८/०७/२०१८ रोजीच्या शुध्दीपत्रकानुसार महानगरपालिका आयुक्त अथवा जिल्हाधिकारी हे निवडणुकीच्या कामाकरिता वाहने, कर्मचारी व मालमत्ता अधिग्रहित करण्याकरिता सक्षम असून सदर आदेशांचे उल्लंघन करणारी व्यक्ती आदेशात नमूद शिक्षेस पात्र राहिल.

६०) ध्वजारोहण व शासकीय सण -

आचारसंहितेच्या कालावधीत प्रजासत्ताक दिन, स्वातंत्र्य दिन अथवा महाराष्ट्र दिन असे दिवस आल्यास ध्वजारोहण करण्यासंदर्भात विचारणा होत असते. यासंदर्भात असे नमूद करण्यात येते की, जिल्हयांमध्ये संबंधित पालकमंत्र्यांनी अथवा महानगरपालिकांमध्ये महापौरांनी, जिल्हा परिषदांमध्ये जिल्हा परिषद अध्यक्ष, नगरपरिषद / नगरपंचायतीमध्ये त्यांच्या अध्यक्षांनी, पंचायत समितीच्या सभापतींनी व ग्रामपंचायतीमध्ये सरपंचांनी, प्रजासत्ताक दिनी, स्वातंत्र्य दिनी अथवा महाराष्ट्र दिनी ध्वजारोहण करण्यास हरकत नाही. तथापि, अशा कार्यक्रमांच्या नेहमीच्या स्थळामध्ये बदल करण्यात येऊ नये. तसेच या समारंभात करावयाची भाषणे स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी बलिदान केलेल्या हुतात्म्यांचा तसेच देशाचा गौरव यापुरतीच मर्यादित ठेवण्यात यावीत. कोणत्याही परिस्थितीत या समारंभात निवडणूक प्रचाराविषयी भाषणे करता येणार नाहीत. या सूचना सद्भावना दिन व मराठवाडा दिन अशा अन्य दिवसांसाठीही लागू राहतील.

६१) मतदान केंद्राच्या आतील चित्रीकरण -

मतदान केंद्रातील प्रत्यक्ष मतदानाचे, मतदान कक्षाचे तसेच ज्यामुळे मतदानाची गुप्तता भंग होऊ शकते अशा कुठल्याही बाबींचे व मतदान केंद्राच्या आतील भागाचे चित्रीकरण करता येणार नाही.

पोलीस विभागाशी संबंधित

६२) शस्त्रास्त्र बंदी -

निवडणुका जाहीर झाल्यापासून शस्त्रास्त्रे बाळगण्यास निर्बंध घालणे आवश्यक आहे. ही बंदी निवडणूक प्रक्रिया पूर्ण होईपर्यंत अंमलात राहिल व यासंदर्भातील आदेश जिल्हाधिकारी अथवा अन्य संबंधित पोलीस अधिकारी यांच्याकडून काढले जातील, याची दक्षता संबंधित जिल्हाधिकारी व महानगरपालिका आयुक्त यांनी घ्यावी. निवडणुकांच्या कालावधीमध्ये शस्त्र जमा करण्याबाबत छाननी समिती गठीत करण्यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाच्या क्र. रानिआ/मनपा-२०१५/सं.क्र.२७९ /

का.५, दि. ०९ एप्रिल, २०१५ च्या पत्रान्वये कळविण्यात आले आहे. त्यानुसार योग्य ती कार्यवाही करावी.

६३) दारुबंदी -

मतदानाच्या आदल्या दिवशी, मतदानाच्या दिवशी व मतमोजणीच्या दिवशी मद्यविक्रीवर बंदी राहिल व कोणताही उमेदवार किंवा त्याचा प्रतिनिधी संपूर्ण आचारसंहितेच्या काळात मद्याचे वाटप करू शकणार नाही. यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.एसईसी /१०९५ /सी.आर.१ /९५ /डेव्स ३, दि. ०७/०३/१९९५ लागू राहतील.

६४) पैशाचा अवैध वापर व मद्याची अवैध वाहतूक -

महानगरपालिका / जिल्हा / तालुका पातळीवर सर्व बँका, पतपेढ्या इत्यादीशी समन्वय साधून मोठ्या प्रमाणावर होणाऱ्या पैशाच्या व्यवहारावर लक्ष ठेवावे.

विमानतळ, रेल्वे, उत्पादन शुल्क, वन विभाग, नेव्ही, कोस्टगार्ड, इत्यादी विभागांशी समन्वय साधून पैशाची व मद्याची अवैध मार्गाने होणारी वाहतूक व अन्य संशयास्पद हालचालींवर लक्ष ठेवणे.

६५) ध्वनिक्षेपकाच्या वापराबाबत -

ध्वनिक्षेपकाच्या वापराबाबत पूर्वपरवानगी घेणे आवश्यक असेल. तसेच रात्री १० ते सकाळी ६ वाजेपर्यंत ध्वनिक्षेपकाच्या वापरावर बंदी राहिल. यासंदर्भात राज्य निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र.एसईसी /१०९५/सी.आर.९/९५/डेस्क-३, दि. १८/०३/१९९५ अन्वये ध्वनिक्षेपकाच्या वापराबाबत दिलेल्या सूचना लागू राहतील. याबाबत असलेले The Noise Pollution (Regulation and Control) Rules, 2000 ची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी.

६६) प्रचार संपल्यानंतर हद्दीमध्ये वास्तव्य न करणेबाबत -

राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र.रानिआ/मनपा-२००९/प्र.क्र.४/का-५, दि.०९/०४/२०१० अन्वये प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर मतदार नसलेल्यांना त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीमध्ये वास्तव्य न करण्याचे आदेश दिले आहेत. सदर आदेशाचे उल्लंघन करणाऱ्या व्यक्तींना पोलीस, हद्दीबाहेर हलविण्याबाबतची कार्यवाही करू शकतील.

६७) वाहनांच्या गैरवापराबाबत -

अनिष्ट/अवैध कृत्यांना पायबंद घालण्यासाठी निवडणूक लढविणारे उमेदवार व त्यांचे इतर पक्ष नेते यांच्यासोबतच्या व्यक्तींकडून वापरण्यात येणाऱ्या वाहनांनी बेकायदेशीर दारुगोळा व शस्त्रास्त्रे वाहून नेणे यासारख्या गुन्हेगारी कृत्यांसह कोणत्याही संभाव्य अपकृत्यांवर जिल्हा प्रशासनाने बारीक लक्ष ठेवले पाहिजे. जर या वाहनांपैकी एकतर पक्षाची किंवा खाजगी मालकीची वाहने, अशा कोणत्याही कृत्यामध्ये किंवा मतदारांच्या मनात धाकदपटशा दाखविण्यासाठी किंवा दहशत निर्माण करण्याच्या हेतूने समाजविघातक व्यक्तींची ने-आण करण्यासाठी वापरात असल्याचे दिसून आल्यास अशी वाहने अटकावून ठेवणे आणि निवडणूक प्रक्रिया पूर्ण होईपर्यंत त्यांना मुक्त न करणे हे स्थानिक प्रशासनाचे कर्तव्य असेल. याशिवाय, जे अशा अवैध कृत्यांमध्ये गुंतलेले आहेत असे वाहनांचे मालक, वहिवाटदार आणि उमेदवार/राजकीय पक्ष यांच्या विरुद्धदेखील कायदानुसार फौजदारी कारवाई करण्यात येईल.

परिशिष्टे

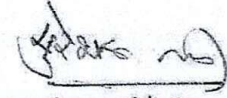
६८) काय करावे किंवा काय करू नये याबाबतची सुची सोंबतच्या परिशिष्ट १ मध्ये दिली आहे. सदर सूची केवळ उदाहरणदाखल असून ती सर्वसमावेशक नाही. वरील विषयावरील इतर तपशीलवार आदेश, निदेश/सूचना यांना पर्यायी असणार नाही. त्यांचे काटेकोरपणे पालन करावे.

६९) निवडणुकीदरम्यान प्रचार, वाहन वापर, सभा, प्रसार माध्यम व जाहिरात प्रमाणन इत्यादीसाठी लागणाऱ्या विविध परवानग्यांकरीता मार्गदर्शक यादी परिशिष्ट २ मध्ये दिली आहे.

७०) आचारसंहितेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने सुलभ संदर्भाकरिता विविध अधिनियम/नियम/संहिता यामध्ये असलेल्या तरतुदी परिशिष्ट ३ मध्ये दिल्या आहेत.

आचारसंहितेची अंमलबजावणी योग्यरितीने करण्यात येईल याबाबत सर्वांनी कसोशीने प्रयत्न करावेत. आचारसंहितेच्या अंमलबजावणीबाबत या आदेशात नमूद नसलेली काही अपवादात्मक परिस्थिती उद्भवल्यास महानगरपालिका आयुक्त / जिल्हाधिकारी यांनी स्वयंस्पष्ट अभिप्रायासह प्रस्ताव राज्य निवडणूक आयोगाच्या मान्यतेसाठी सादर करावा. कोणत्याही प्रकारे आचारसंहितेचा भंग झाल्यास तात्काळ नियमानुसार कार्यवाही करून त्याचा अहवाल विनाविलंब आयोगास सादर करावा.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(सुरेश काकांणी)

०४.११.२०१५

सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

सोबत- परिशिष्ट १ ते ३

प्रति,

मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई
अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय मुंबई
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य
संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय
सर्व विभागीय आयुक्त
सर्व महानगरपालिका आयुक्त
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व पोलीस आयुक्त
सर्व पोलीस अधिक्षक
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व मुख्य/ अधिक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग
सर्व मुख्याधिकारी, नगर परिषदा/ नगर पंचायती
राज्य निवडणूक आयोगातील सर्व कार्यासने
निवड नस्ती

परिशिष्ट-१
काय करावे व काय करू नये

(अ) “ काय करावे”

१. चालू असलेले कार्यक्रम/ योजना पुढे सुरु ठेवता येतील.
२. ज्याविषयी शंका निर्माण होईल अशा बाबींच्या संबंधात, राज्य निवडणूक आयोग/ महानगरपालिका आयुक्त/ जिल्हाधिकारी यांच्याकडून स्पष्टीकरण / मान्यता प्राप्त करण्यात यावी.
३. पूर, अवर्षण, साथीचे रोग किंवा अन्य नैसर्गिक आपत्ती यामुळे बाधित झालेल्या क्षेत्रातील जनतेसाठी साह्यकारी व पुनर्वसनाच्या उपाययोजना चालू करता येतील व या संदर्भात चालू असलेल्या योजना पुढे सुरु ठेवता येतील.
४. मरणासन्न किंवा गंभीररित्या आजारी असलेल्या व्यक्तींना रोख रक्कम किंवा वैद्यकीय सवलती देण्याचे समुचित मान्यतेने पुढे चालू ठेवता येईल.
५. मैदानासारख्या सार्वजनिक जागा सर्व पक्षांना/ निवडणुकीत उभे असलेल्या उमेदवारांना निवडणूक सभा घेण्यासाठी निःपक्षपातीपणे उपलब्ध करून दिल्या पाहिजे. त्याचप्रमाणे सर्व पक्षांना/ निवडणुकीस उभे असलेल्या उमेदवारांना हेलिपॅडच्या वापर निःपक्षपातीपणे उपलब्ध करून दिला पाहिजे.
६. विश्रामगृहे, डाकबंगले व इतर शासकीय निवासस्थाने वगैरे बाबतीत निवडणूक आयोगाने व त्या अनुषंगाने शासनाने काढलेल्या आदेशास संपूर्णतः अधीन राहून सर्व राजकीय पक्षांना व निवडणुकीस उभे असलेल्या सर्व उमेदवारांना समानतेच्या तत्त्वावर उपलब्ध करून देता येणे अनुज्ञेय असल्यास त्याप्रमाणे देण्यात यावेत.
७. इतर राजकीय पक्ष किंवा उमेदवार यांच्यावर करण्यात येणारी टीका ही त्यांची धोरणे, कार्यक्रम, पूर्वीची कामगिरी, पार पडलेली कामे, केवळ या बाबींशी संबंधित असावी.
८. शांततामय व उपद्रवरहित गृहस्थ जीवन जगण्याच्या प्रत्येक व्यक्तीच्या अधिकाराचे पूर्णपणे जतन करण्यात यावे.
९. प्रस्तावित सभेची जागा व वेळ याविषयी स्थानिक पोलीस प्राधिकार्यांना पूर्ण माहिती देण्यात यावी आणि त्यासाठी आवश्यक त्या सर्व परवानग्या मिळविण्यात याव्यात.

१०. प्रस्तावित सभेच्या जागी निर्बंधात्मक व प्रतिबंधक आदेश जारी केलेले असल्यास त्यांचे पूर्णपणे पालन करण्यात यावे. आवश्यक असल्यास त्याबाबत सवलत मिळण्याविषयी अर्ज केले पाहिजेत व वेळीच अशी सवलत मिळविली पाहिजे.
११. प्रस्तावित सभेसाठी ध्वनिक्षेपक (Loudspeaker) किंवा कोणत्याही इतर अशा सवलतीचा वापर करण्यासाठी योग्य परवानगी मिळविली पाहिजे.
१२. सभेमध्ये अडथळे आणणाऱ्या किंवा अव्यवस्था निर्माण करणाऱ्या व्यक्तींना प्रतिबंध करण्यासाठी पोलीसांचे सहाय्य मिळविण्यात यावे.
१३. कोणत्याही मिरवणुकीची प्रारंभीची वेळ व जागा, मिरवणूक ज्या मार्गाने जाईल तो मार्ग व मिरवणुकीची अखेर होईल अशी वेळ व स्थान ही बाब आगाऊ स्वरूपात निश्चितपणे ठरविण्यात यावी व पोलीस प्राधिकार्यांकडून त्यासाठी आगाऊ परवानगी घेण्यात यावी.
१४. मिरवणूक ज्या वस्तीमधून जात असेल त्या वस्त्यांबाबत कोणतेही निर्बंधात्मक आदेश जारी केलेले असल्यास त्या विषयी खात्री करून त्याचे पूर्णपणे अनुपालन करण्यात यावे. त्याचप्रमाणे सर्व वाहतूक नियमांचे व अन्य निर्बंधांचे अनुपालन करण्यात यावे.
१५. मिरवणुकीमुळे वाहतुकीत कोणताही अडथळा निर्माण होऊ देऊ नये.
१६. ज्यांचा क्षेत्राचे किंवा हत्यारे म्हणून गैरवापर होऊ शकेल अशा कोणत्याही वस्तू मिरवणुकीत सहभागी असलेल्या व्यक्तींनी बाळगू नयेत.
१७. मतदानाचे काम शांतता व सुव्यवस्थेने पार पडावे यासाठी सर्वतोपरी सर्व निवडणूक अधिकार्यांना सहकार्य देण्यात यावे. उमेदवार व त्यांच्या अधिकृत कार्यकर्त्यांनी विहित परवानगी घेऊन योग्य असे बिल्ले व ओळखपत्रे, निवडणूक प्रशासनाकडून मिळवावीत व ती निवडणुकीचे काम करणाऱ्या व्यक्तींनी ती दर्शनी भागावर लावावीत.
१८. मतदारांना देण्यात येणाऱ्या ओळखचिह्ना साध्या (पांढऱ्या) कागदावर देण्यात येतील व त्यावर कोणतेही चिन्ह, उमेदवाराचे किंवा पक्षाचे नाव यांचा निर्देश असणार नाही.
१९. मतदानाच्या दिवशी वाहनांच्या वापरावरील निर्बंधांचे पूर्णपणे पालन करण्यात यावे.
२०. राज्य निवडणूक आयोगाचे, महानगरपालिका आयुक्त यांचे अथवा जिल्हाधिकार्यांचे किंवा त्यांनी प्रधिकृत केलेल्या अधिकार्याने दिलेले वैध प्राधिकारपत्र असल्याखेरीज कोणत्याही व्यक्तीस कोणत्याहीवेळी मतदान कक्षात प्रवेश करता येणार नाही. वरच्या दर्जाच्या कोणत्याही व्यक्तींना (उदा. मुख्यमंत्री, मंत्री, राज्यमंत्री, संसद सदस्य, विधानसभा सदस्य, विधानपरिषद सदस्य) यांनाही यातून सूट देण्यात आलेली नाही.

२१. निवडणूक पार पाडण्याच्या संबंधातील कोणतीही तक्रार किंवा समस्या, निवडणूक निर्णय अधिकारी/ क्षेत्र/ प्रभाग दंडाधिकारी यांच्या किंवा राज्य निवडणूक आयोग यांनी नियुक्त केलेल्या निरीक्षकांच्या निदर्शनास आणून देण्यात यावी.
२२. राज्य निवडणूक आयोग/ आयुक्त, महानगरपालिका/ जिल्हाधिकारी/ निवडणूक निर्णय अधिकारी यांचे निवडणुकीच्या विविध पैलूंच्या संबंधातील सर्व बाबींविषयीचे निर्देश/ आदेश/ अनुदेश यांचे पालन करण्यात यावे.

(ब) “काय करू नये”

१. शासकीय वाहने किंवा कर्मचारी वर्ग किंवा यंत्रणा यांचा निवडणूक प्रचारविषयक कामासाठी वापर करण्यात येऊ नये. शासकीय वाहनात पुढील कार्यालयाच्या वाहनाचा समावेश असेल:-
 - (१) केंद्र शासन (२) राज्य शासन (३) केंद्र व राज्य शासनाचे सार्वजनिक उपक्रम, मंडळे, महामंडळे (४) केंद्र शासन व राज्य शासनाच्या संयुक्त क्षेत्रातील उपक्रम (५) स्थानिक स्वराज्य संस्था (६) महानगरपालिका (७) नगर परिषदा/ नगर पंचायती (८) पणन मंडळ (कोणत्याही नावाचे) (९) सहकारी संस्था (१०) जिल्हा परिषदा/ पंचायत समित्या/ ग्रामपंचायती (११) ज्यामध्ये सार्वजनिक निधी मग तो एकूण निधीच्या हिश्यातील कितीही अल्पांशाने असो गुंतवण्यात आला आहे अशी कोणतीही संस्था व (१२) संरक्षण मंत्रालय, गृह मंत्रालय, राज्य शासन, केंद्रीय पोलिस संघटना इत्यादीच्या मालकीची असलेली पुढील वाहने-मालमोटारी, लॉरी, टेंपो, जीपगाड्या, मोटारगाड्या, ऑटोरिक्षा, बसगाड्या, विमाने, हेलिकॉप्टर, जहाजे, बोटी, हॉवर क्रॉफ्ट व इतर सर्व वाहने.
२. सत्तेमध्ये असलेला पक्ष/शासन यांनी साध्य केलेल्या उद्दीष्टांबाबत सरकारी कोषागाराच्या खर्चाने कोणतीही जाहिरात देऊ नये.
३. कोणत्याही वित्तीय अनुदानाची घोषण करणे, कोनशिला बसविणे, नवीन रस्ते इ. बांधण्याचे वचन देणे इत्यादी गोष्टी करू नयेत.
४. शासन/सार्वजनिक उपक्रम यांच्या सेवेत कोणत्याही तदर्थ (Ad hoc)नियुक्त्या करू नयेत.
५. मंत्री (राज्यमंत्री व उपमंत्रीसहित) हे उमेदवार असल्याखेरीज किंवा प्राधिकृत प्रतिनिधी असल्याखेरीज किंवा मतदानासाठी मतदार या नात्याने असेल त्याखेरीज मतदान कक्षामध्ये किंवा मतमोजणीच्या जागी प्रवेश करणार नाहीत.
६. निवडणूक मोहिम/प्रचार यांच्या जोडीने कोणतेही सरकारी काम पार पाडण्यात येऊ नये.

७. मतदारास आर्थिक किंवा अन्य प्रकारचे कोणतेही प्रलोभन दाखविण्यात येऊ नये.
८. मतदाराच्या जातीय व धार्मिक भावनांना आवाहन करण्यात येऊ नये.
९. विभिन्न जाती, जमाती यांच्यातील किंवा धार्मिक किंवा भाषिक गटातील मतभेद ज्यामुळे अधिक तीव्र होतील किंवा परस्परातील वैमनस्य वाढेल किंवा त्यांच्यात तणाव निर्माण होईल अशी कोणतीही कृती करण्याचा प्रयत्न करण्यात येऊ नये.
१०. इतर पक्षांचे कोणतेही नेते किंवा कार्यकर्ते यांच्या सार्वजनिक कार्यांशी संबंधित नसेल अशा त्यांच्या खाजगी जीवनातील कोणत्याही पैलूवर टीका करण्याची परवानगी देण्यात येऊ नये.
११. ज्यांचा खरेखोटेपणा पडताळून पाहिलेला नाही असे आरोप ठेवून किंवा त्यास विकृत स्वरूप देऊन इतर पक्ष किंवा त्यांचे कार्यकर्ते यांच्यावर टीका करण्यात येऊ नये.
१२. निवडणूक प्रचार तसेच भाषणे, निवडणूक प्रचाराचे फलक, संगीत इत्यादी साठी कोणत्याही प्रार्थनास्थळांचा वापर करण्यात येऊ नये.
१३. लाच देणे, आवजवी प्रभाव टाकणे, मतदारांना धाकदपटशा दाखविणे, खोट्या नावाने मतदान करणे, मतदारांना मतदान कक्षापर्यंत पोहोचविणे व तेथून परत नेणे यासारख्या भ्रष्ट प्रथा किंवा निवडणूक विषयक अपराध करण्यास प्रतिबंध आहेत.
१४. व्यक्तींची मते किंवा कृत्ये याविरुद्ध निषेध व्यक्त करण्यासाठी त्यांच्या घरासमोर निदर्शने किंवा धरणे धरण्यात येऊ नये.
१५. कोणत्याही व्यक्तीला, अन्य कोणत्याही व्यक्तीची जमीन, इमारत आवारभित्त इत्यादींचा वापर त्यांच्या मालकांच्या परवानगीखेरीज करणे, ध्वजदंड उभारणे, कापडी फलक लावणे, नोटीशी चिकटविणे किंवा घोषणा लिहिणे इत्यादी करता येणार नाही. यामध्ये शासकीय, सार्वजनिक व खाजगी जागांचा समावेश असेल.
१६. इतर राजकीय पक्षांच्या किंवा उमेदवारांच्या सार्वजनिक सभांमध्ये किंवा मिरवणुकीत कोणत्याही प्रकारचा अडथळा निर्माण करण्यात येऊ नये.
१७. एका पक्षाची जेथे सभा चालू असेल अशा जागी दुसऱ्या पक्षाद्वारे मिरवणूक काढण्यात येऊ नये.
१८. दुसऱ्या पक्षांनी किंवा उमेदवारांनी लावलेली प्रचारपत्रके, भितीपत्रके काढून टाकण्यात येऊ नयेत. मात्र याबाबत काही आक्षेप असल्यास पोलिसांच्या किंवा निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्या निदर्शनास आणावे.

W

१९. मतदानाच्या दिवशी ओळखचिठ्ठ्या वितरीत करण्याच्या जागी किंवा मतदान कक्षाजवळ प्रचारपत्रके, पक्षांचे ध्वज, चिन्हे किंवा इतर प्रचार साहित्य यांचे प्रदर्शन करू नये.
२०. ध्वनिक्षेपकांचा मग ते एकाच जागी लावलेले असोत किंवा फिरत्या वाहनांवर बसविलेले असोत, सकाळी ६.०० वाजण्यापूर्वी किंवा रात्री १०.०० वाजल्यानंतर आणि संबंधित प्राधिकाऱ्यांची लेखी पूर्वपरवानगी घेतलेली असल्याखेरीज वापर करू नये. तसेच याबाबत असलेले The Noise Pollution (Regulation and Control) Rules, 2000 ची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी
२१. तसेच संबंधित प्राधिकाऱ्यांची लेखी पूर्वपरवानगी असल्याखेरीज सार्वजनिक सभेच्या जागी किंवा मिरवणुकीत किंवा प्रचारफेरीत ध्वनिक्षेपकाचा वापर करू नये. अशा सभा/ प्रचारफेरी रात्री १०.०० वाजल्यानंतर चालू ठेवण्याची परवानगी देण्यात येणार नाही. याबाबत मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाचे पालन व्हावे तसेच घालून दिलेल्या अटीचे पालन करावे. याखेरीज, ती स्थानिक कायदे, त्या क्षेत्रातील सुरक्षिततेच्या आवश्यकतेचा स्थानिक दृष्टीकोन आणि हवामान, सणासुदीचे दिवस, परिक्षेचा काळ यांच्या अधीनतेने असतील.
२२. निवडणुकीच्या काळात कोणत्याही प्रकारच्या पैशाचे, मद्याचे, वस्तूचे वाटप करण्यात येऊ नये.

१

परिशिष्ट-२

अ. क्र.	परवानगीचा तपशील	परवानगी देणारे अधिकारी/ विभाग	परवानगीसाठी करावयाची पूर्तता
१	चौक सभा व सर्व प्रकारच्या जाहीर सभा	पोलीस विभाग	१. अर्ज २. जागा नालकाचे संमतीपत्र ३. स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा ना-हरकत दाखला
२	पोस्टर्स/ झेंडे सभेच्या ठिकाणी लावणे	संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था	१. अर्ज २. खाजगी जागा असल्यास मालकाचे संमतीपत्र ३. स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा ना-हरकत दाखला
३	खाजगी जागेवर जाहिरात फलक (कटआऊट वगळून)	संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था	१. अर्ज २. खाजगी जागेच्या मालकाचे संमतीपत्र ३. फलक लावल्याची माहिती निवडणूक निर्णय अधिकारी यांना देणे आवश्यक आहे.
प्रचार वाहन परवानगी			
४	फक्त उमेदवाराच्या मतदारसंघाच्या कार्यक्षेत्रापर्यंत	निवडणूक निर्णय अधिकारी	१. अर्ज २. वाहन मालकाचे संमतीपत्र ३. वाहन नोंदणीपत्र ४. वाहनचालक परवाना
५	उमेदवाराचे तात्पुरते प्रचार कार्यालय	पोलीस विभाग व निवडणूक निर्णय अधिकारी	१. अर्ज २. जागा नालकाचे संमतीपत्र ३. स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे ना-हरकत परवाना
६	हेलिपॅडवर हेलिकॉप्टर उतरविणे	संचालक, नागरी विमान सेवा	१. अर्ज २. जिल्हाधिकारी/ पोलीस आयुक्त नाहरकत ३. स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आकारलेले शुल्क भरलेची पावती तसेच त्याचा ना-हरकत दाखला ४. P.W.D., Fire, Ambulance ची एनओसी
७	ध्वनिक्षेपकाची परवानगी	पोलीस विभाग	१. अर्ज पोलीस ना-हरकत/ परवानगी

निवडणुकीदरम्यान लागणारे विविध परवाने

अ. क्र.	परवानगीचा तपशील	परवानगी देणारे अधिकारी/ विभाग	परवानगीसाठी करावयाची पूर्तता
८	भिरवणूक/ रोड शो	पोलीस विभाग	१. अर्ज २.पोलीस ना-हरकत/ परवानगी
९	प्रसार माध्यमांद्वारे देण्यात येणाऱ्या जाहीरातींच पूर्वप्रमाणन	प्रसार माध्यम संनियंत्रण समिती १.राज्यस्तरीय समिती - संपूर्ण राज्यात जाहीरात देणे. २.जिल्हास्तरीय समिती - नगरपरिषद/ नगरपंचायत तसेच ग्रामीण स्था.स्व. सं. ३.महानगरपालिकास्तरीय समिती - महानगरपालिका निवडणुकांकरिता	राज्य निवडणूक आयोगाच्या दि.०९/१०/२०२५ रोजीच्या आदेशातील तरतुदीनुसार विहित नमुन्यात यथास्थिती राज्यस्तरीय/ जिल्हास्तरीय/ महानगरपालिका स्तरीय समितीकडे अर्ज करणे आवश्यक.

परिशिष्ट-३

भारतीय न्याय संहिता २०२३ मधील तरतुदी

अ.क्र.	कलम	कलमाची अनुषंगिक माहिती
१	कलम १७०	मते मागण्यासाठी लाच देणे या अपराधासाठी एक वर्षापर्यंत शिक्षा होऊ शकते.
२	कलम १७१	निवडणुकांमध्ये गैरवाजवी प्रभाव पाडणे.
३	कलम १७२	निवडणुकांमध्ये तोतयेगिरी करणे.
४	कलम १७४	निवडणुकीत अनुचित प्रभाव पाडल्याबाबत किंवा व्यक्तीरेखेबद्दल
५	कलम १७५	निवडणुकीच्या संबंधात खोटे कथन करणे.
६	कलम १७६	निवडणुकीच्या संबंधात अवैधपणे पैसे खर्च करणे.
७	कलम १७७	निवडणुकीचे हिशेब ठेवण्यास चुकणे.
८	कलम १७०	मते मागण्यासाठी लाच देणे या अपराधासाठी एक वर्षापर्यंत शिक्षा होऊ शकते.
९	कलम १९७	राष्ट्रीय एकात्मकतेला बाधा आणणारे वक्तव्य करणे, लिखाण करणे, अथवा कृती करणे यासाठी ५ वर्षासाठी शिक्षा व दंड होऊ शकतो.
१०	कलम २१२	कोणत्याही प्राधिकृत अधिकाऱ्यास खोटी माहिती देणे
११	कलम २१६	शपथेवर खोटी माहिती देणे
१२	कलम २२३	सक्षम अधिकाऱ्यांच्या आदेशाचे उल्लंघन केल्यास.

१	कलम ११ व ३१	प्राण्यांचा छळ प्रतिबंध अधिनियम १९६०
२	कलम ३ व ४	सार्वजनिक संपत्तीस हानी प्रतिबंध अधिनियम, १९८४
३	कलम ३ ते ५	महाराष्ट्र मालमत्ता विरुपण प्रतिबंधक अधिनियम, १९९५

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक- रानिआ/जिपपंस-२०२५/प्र.क्र.४१/का.७

नवीन प्रशासन भवन, मादाम कामा रोड,

हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई:-४०० ०३२.

दि. ०४ नोव्हेंबर, २०२५.

ई मेल - sec.zpps@mah.gov.in

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या
सार्वत्रिक निवडणूका २०२५-
कायदा व सुव्यवस्थेबाबत एकत्रित आदेश

- संदर्भ :- १. राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/मनपा-२०२५/
प्र.क्र.६/का.५ दि. १६ जुलै, २०२५.
२. राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/जिपपंस -२०२५/
प्र.क्र.४२/का.७ दि. ०४ नोव्हेंबर, २०२५.(आचरसंहितेचे आदेश)
३. राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/मावज/२०२५/
प्र.क्र.५/का.१०, दि. ०९ ऑक्टोबर, २०२५.

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए अन्वये राज्यातील सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूकांचे पर्यवेक्षण, संचालन व नियंत्रणाची जबाबदारी राज्य निवडणूक आयोगाची आहे.

ज्याअर्थी, राज्य निवडणूक आयोगाने निवडणूक प्रक्रिया शांत, निर्भय, मुक्त व पारदर्शक वातावरणामध्ये पार पाडण्याच्या अनुषंगाने संदर्भाधीन आदेशान्वये खालील बाबींच्या अनुषंगाने सविस्तर आदेश दिलेले आहेत.:-

- निवडणूक प्रक्रिया कर्तव्यदक्ष व निःपक्ष अधिकारी यांच्याद्वारे हाताळणे.
- आचारसंहितेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी पोलीस व इतर विभागामार्फत प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे.

- iii. आचारसंहितेच्या अनुषंगाने एकत्रित आदेश -२०२५.
- iv. प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५.

ज्याअर्थी, उपरोक्त आदेशांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याकरीता राज्यातील निवडणूक यंत्रणेबरोबर पोलीस यंत्रणेचा देखील निःपक्षपाती सहभाग असणे आवश्यक असून, त्याअनुषंगाने एकत्रित आदेश देणे आवश्यक आहे.

त्याअर्थी, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये कायदा व सुव्यवस्था राखून आचारसंहितेची प्रभावी अंमलबजावणी व्हावी यासाठी भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३ के व २४३ झेडए तसेच मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ च्या कलम १८ ए (४), महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १४(४), महाराष्ट्र नगरपालिका, नगर पंचायत आणि औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ च्या कलम १०-ए (४), महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ (सन १९६२ चा महा ५) च्या कलम ९-ए (४), मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम, १९५८ (सन १९५९ चा मुंबई ३) च्या कलम १०-ए (४) अनुसार प्राप्त अधिकारांचा वापर करून, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका स्वच्छ, पारदर्शक, मोकळ्या व भयमुक्त वातावरणात व्हाव्यात यासाठी पुढीलप्रमाणे आदेश देण्यात येत आहेत :-

आदेश

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांदरम्यान राज्यातील निवडणुकांची प्रक्रीया शांत, निर्भय, मुक्त व पारदर्शक वातावरणात पार पाडण्याच्या दृष्टीने राज्याच्या पोलीस महासंचालकांनी सर्व संबंधित पोलीस आयुक्त (CP) व पोलीस अधिक्षक (SP) यांना त्यांच्या कार्यक्षेत्रात कायदा व सुव्यवस्था राखण्याच्या अनुषंगाने योग्य ते निर्देश द्यावेत.

महानगरपालिका क्षेत्रात संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांनी संबंधित जिल्हाधिकारी तसेच पोलीस आयुक्त / पोलीस अधिक्षक यांच्याशी समन्वय साधून; तर अन्य निवडणुकांबाबत संबंधित

जिल्हाधिकारी यांनी यथास्थिती संबंधित पोलीस आयुक्त / पोलीस अधिक्षक यांच्यासोबत समन्वय साधून निवडणुकांदरम्यान कायदा व सुव्यवस्था राखून आचारसंहितेची अंमलबजावणी करण्याकरीता कोणत्या उपाययोजना करणे आवश्यक आहे याचा शास्त्रीय अभ्यास करून एक कृती आराखडा तयार करावा. या आराखड्यामध्ये खालील बाबींचा समावेश असावा.

- (i) कायदा व सुव्यवस्था राखणे -प्रतिबंधात्मक उपाययोजनांसह (संवेदनशील, नक्षलग्रस्त, इत्यादी भागांसाठी विशेष व्यवस्था)
- (ii) आर्थिक बळाचा दुरुपयोग टाळणे
- (iii) मतदारांवर प्रभाव टाकण्याकरीता देण्यात येणाऱ्या वस्तू, मद्य (Liquor), पैसा इत्यादींच्या वाटपावर अंकुश ठेवणे.
- (iv) रोख रकमांच्या ने-आण संदर्भात लक्ष ठेवणे. त्यासाठी सर्व महत्वाच्या ठिकाणी उदा. विमानतळ, रेल्वे स्थानक, हॉटेल्स, फार्म हाऊस यांच्यावर नजर ठेवणे.
- (v) असे व्यवहार करणाऱ्यांच्या हालचालीवर जसे तारण, वित्तीय हवाला दलाल (Pawn Brokers, Financial Brokers, Hawala Agents) लक्ष ठेवणे.
- (vi) बँकांमार्फत, पतसंस्थेमार्फत होणाऱ्या मोठ्या व संशयास्पद आर्थिक व्यवहारांवर लक्ष ठेवणे.
- (vii) आयोगाचे आदेश क्र. रानिआ/मावज/२०२५/प्र.क्र.५/का.१०, दि. ०९ ऑक्टोबर, २०२५ प्रमाणे पेड न्यूज, सोशल कमेंट, सोशल मीडिया व इंटरनेट इत्यादींवर लक्ष ठेवणे.

१. निवडणूक कार्यक्षेत्रात कर्तव्यदक्ष व निःपक्ष अधिकारी यांच्या नेमणुका करणे-

राज्य निवडणूक आयोगाने आदेश क्र.रानिआ/मनपा-२०२५/प्र.क्र.६/का-५, दि. १६ जुलै, २०२५ अन्वये या संदर्भात सविस्तर आदेश काढलेले आहेत. त्यानुसार सद्याच्या पदावर तीन वर्ष पूर्ण झालेल्या अधिकाऱ्यांना निवडणूक कार्यक्षेत्रात नेमणूक देता येणार नाही. तसेच ज्यांचे स्वग्राम अथवा सेवा पुस्तकातील रहिवाशी पत्ता निवडणुका असलेल्या क्षेत्रातील असल्यास त्यांना तेथे नियुक्त करता येणार नाही. यामध्ये पोलीस ठाण्याचे प्रभारी (SHO), उप विभागीय पोलीस अधिकारी (SDPO) व

अतिरिक्त पोलीस अधीक्षक (Addl. SP) यांचा समावेश आहे. नेमणुका करताना प्रामाणिकपणा आणि निष्पक्षता या बाबींचा विचार करावा.

निवडणुकीदरम्यान जर एखादा अधिकारी पक्षःपातीपणे वागत असल्याचे आढळले तर राज्य निवडणूक आयोगाच्या मंजूरीनंतर त्याची बदली करता येईल. जर प्रशासकीय कारणास्तव सदर अधिकार्याची बदली करणे शक्य नसल्यास त्या अधिकार्यास निवडणुकीशी संबंधित बंदोबस्तावर न नेमता कार्यालयीन कामकाज देण्याबाबत कार्यवाही करावी.

२. कायदा व सुव्यवस्था राखणे-

राज्य पोलीस दल हे पोलीस महासंचालक (DGP) यांच्या सर्वसाधारण नियंत्रणाखाली असतात; संबंधित पोलीस आयुक्त (CP), जिल्हा पोलिस अधीक्षक (SP) हे त्यांच्या कार्यक्षेत्रात कायदा व सुव्यवस्थेसाठी जबाबदार असतील. याबाबत त्यांचे अधिपत्याखालील अधिकारी व कर्मचारी यांचेवर नियंत्रण ठेवणे, त्यांना आवश्यक ते निर्देश देणे, त्यांना दिलेल्या आदेशाची अंमलबजावणी करणे इत्यादी बाबी महत्वाच्या आहेत. पोलीस दलाने आपल्याकडे उपलब्ध व आवश्यक असलेल्या मनुष्यबळाची निश्चिती करून आवश्यक त्या ठिकाणी गृहरक्षक दल (Home Guards), गावसुरक्षा दल (Village Defence Force), राज्य राखीव दल (SRPF) यांची मदत घ्यावी.

संबंधित पोलीस आयुक्त, संबंधित जिल्हा पोलिस अधीक्षक यांनी त्यांच्या क्षेत्रातील गंभीर गुन्हे, किरकोळ गुन्हे, जातीय दंगली, जमावबंदी विषयक गुन्हे, निवडणुकीशी संबंधित गुन्हे इत्यादी बाबी विचारात घेऊन तयार केलेल्या कृती आराखड्याच्या अंमलबजावणीसाठी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करावी.:-

(i) जिल्हा दंडाधिकारी व पोलीस अधीक्षक यांचे संयुक्त दौरे:

मतदानपूर्व कालावधीमध्ये जिल्ह्यातील संवेदनशील भागांचा जिल्हाधिकारी व पोलीस अधीक्षक (SP) यांनी एकत्रित दौरा करून सर्व संबंधित घटक, राजकीय पक्ष, समाजातील निष्कलंक व

प्रतिष्ठीत व्यक्ती इत्यादींसमवेत बैठक घेऊन कायदा व सुव्यवस्था कायम राखण्यासाठी करावयाच्या उपाययोजनांचा आढावा घ्यावा.

(ii) उप विभागीय अधिकारी (SDM) / उप विभागीय पोलीस अधिकारी (SDPO) यांचे संयुक्त दौरे:

SDM आणि SDPO यांनी आपल्या क्षेत्रातील (शहर व गाव) संवेदनशील मतदान केंद्र असलेल्या परिसरांना भेट द्यावी व परिस्थितीचे आकलन करून आवश्यक उपाययोजना करण्यात व मतदारांचा विश्वास वाढविण्यासाठी प्रयत्न करावेत.

(iii) पोलीस ठाण्याचे प्रभारी (SHO) ची सर्व मतदान केंद्रांना भेट:

SHO ने आपल्या कार्यक्षेत्रातील सर्व मतदान केंद्रांना व गावांना भेट द्यावी. या भेटीचा उद्देश मतदारांचा आत्मविश्वास वाढवणे, खोट्या मतदानाविरोधात जनजागृती करणे, त्रासदायक व्यक्तींची ओळख पटविणे आणि परवाना असलेल्या शस्त्रांची यादी अद्ययावत करणे हा आहे. गावातील जातीय, धार्मिक व राजकीय तणावांची माहिती घेऊन योग्य प्रतिबंधक कारवाई करावी. यापूर्वीच्या कोणत्याही निवडणुकीतील कायदा व सुव्यवस्था बिघडलेल्या संवेदनशील मतदान केंद्र व सभोवतालचा परिसर यावर लक्ष ठेवण्याबाबत विशेष काळजी घेण्यात यावी.

(iv) गुप्तचर माहिती संकलन:

निवडणूक कार्यक्षेत्रात प्रचारासाठी किंवा तत्सम कामासाठी कार्यक्षेत्राबाहेरील नवख्या व अनोळखी व्यक्तींबाबत माहिती घेणे, त्यांच्या हालचालींवर लक्ष ठेवणे यासोबतच सदर कार्यक्षेत्रात गैरकायदेशीर शस्त्रे, दारू, स्फोटके याबाबत माहिती घेऊन त्यावर त्वरीत आवश्यक कार्यवाही करावी.

(v) आवश्यक मनुष्यबळाची संख्या:

उपरोक्त सर्व कार्यवाही अंती अतिरिक्त दल, शस्त्रे, संवाद साधने, बजेट आणि वाहने यांची गरज ओळखून सुरक्षा व्यवस्थेचा अहवाल तयार करावा. यामध्ये मतदान केंद्रावर येणाऱ्या पडदानशील महिलांची तपासणी/खात्री करण्यासाठी पुरेशा प्रमाणात महिला पोलीस किंवा महिला होमगार्ड असल्याबाबत खात्री करावी..

(vi) अनुकूल वातावरण निर्मिती:

शांततेत निवडणुका पार पडाव्यात यासाठी वातावरण अनुकूल ठेवणे आवश्यक आहे. फ्लॅग मार्च, प्रसार माध्यमं द्वारे कायदा अंमलबजावणीच्या तयारीची माहिती, गुंडांना आवर घालण्यासाठी खुले सराव शिबिरे आयोजित करणे इत्यादी उपक्रम राबवावेत.

३. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना-

निवडणुकांदरम्यान सुरुवातीपासूनच पोलीस विभाग, राज्य उत्पादन शुल्क विभाग व इतर संबंधित विभागांनी सर्व प्रकारच्या प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सुरु कराव्यात :-

i) निर्भय, मुक्त व पारदर्शकरीतीने निवडणुका घेण्यामध्ये अडथळा येऊ शकेल अशा व्यक्तींची उदा. सराईत गुन्हेगार, गुंड प्रवृत्तीचे व्यक्ती, फरार घोषित करण्यात आलेले व परागंदा गुन्हेगार, संशयित व्यक्ती, जामीनावर सुटका केलेले अथवा पॅरोलवर असलेले व तत्सम इत्यादीची यादी तयार करून त्यांच्यावर भारतीय न्याय संहिता, २०२३ अन्वये आवश्यक कारवाई करण्यात यावी. यामध्ये प्रतिबंधात्मक कारवाई करणे, पॅरोल व जामीनावर सुटलेल्या व्यक्ती जामीनाच्या अटी, शर्तीचे पालन करतात काय यावर लक्ष ठेवणे, चांगल्या वर्तणुकीसाठी बंधपत्र लिहून घेणे, आवश्यक कार्यपध्दतीचा अवलंब करून त्यांना तडीपार करणे, इ. प्रकारच्या कारवाईचा समावेश असू शकेल.

ii) विविध न्यायालयांनी व प्राधिकरणांनी जारी केलेले वॉरंट/समन्स बजावून कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे पुढील कार्यवाही करणे.

- iii) मुंबई दारुबंदी अधिनियम, १९४९ अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारानुसार विनापरवाना किंवा अवैधरित्या दारु तयार करणारे यासोबतच विनापरवाना विक्री करणाऱ्यांवर धाडी घालणे, मतदानाच्या आदल्या दिवशी, मतदानाच्या दिवशी व मतमोजणीच्या दिवशी अवैध दारु विक्री होणार नाही याकरीता योग्य त्या उपाययोजना करणे, सदर अधिनियमांतर्गत दाखल असलेल्या व निकाली न निघालेल्या सर्व प्रकारच्या प्रकरणांचा पाठपुरावा करणे, त्यामधील अपचारी यांना कायद्यातील तरतुदीनुसार शिक्षा होण्यासाठी पाठपुरावा करणे इ.
- iv) यापूर्वी झालेल्या निवडणुकीत, दाखल झालेल्या प्रलंबित निवडणूक संबंधी गुन्ह्यांचा/दाव्यांचा पाठपुरावा करणे, इत्यादी.
- v) निवडणुका जाहीर झाल्यापासून शस्त्रां बाळगण्यास बंदी राहिल. ही बंदी निवडणूक प्रक्रिया पूर्ण होईपर्यंत शस्त्र अधिनियम, १९५९ अन्वये आवश्यक त्या कार्यपध्दतीचा अवलंब करून अंमलात आणावी. बेकायदेशीर शस्त्रे, दारु, स्फोटके बाळगणाऱ्या गुंडांविरुद्ध विशेष मोहिम राबवावी.

४. आर्थिक बळाचा दुरुपयोग टाळणे-

आचारसंहितेची प्रभावी अंमलबजावणी व उमेदवारांच्या निवडणूक खर्चावर नियंत्रण ठेवणे, आर्थिक बळाचा दुरुपयोग टाळणे व मतदारांवर प्रभाव टाकणाऱ्या वस्तूंच्या वाटपावर अंकुश ठेवण्यासाठी योग्य त्या उपाययोजना कराव्यात.

- i) मतदारांवर प्रभाव टाकण्याकरीता देण्यात येणाऱ्या वस्तू, मद्य (Liquor), पैसा इत्यादींच्या वाटपावर लक्ष ठेवण्यासाठी विमानतळ, रेल्वे, परिवहन, राज्य उत्पादन शुल्क, वन, नेव्ही, कोस्टगार्ड इत्यादी विभागांशी समन्वय साधून विमानतळ, रेल्वेस्थानक, हॉटेल्स, फार्महाऊस, रिसॉर्ट याठिकाणी होणाऱ्या पैशाच्या, मद्याच्या अवैध मार्गाने होणाऱ्या वाहतुकीवर व अन्य संशयास्पद हालचालींवर लक्ष ठेवावे.

- ii) रोख रकमांच्या मोठ्या व्यवहारावर सर्व संबंधित ठिकाणी उदा. बँक, पतपेढ्या इत्यादी ठिकाणी संबंधित अधिकाऱ्यांशी समन्वय साधून लक्ष ठेवणे.
- iii) सर्व व्यवहार व हालचालीवर जसे तारण, वित्तीय हवाला दलाल (Pawn Brokers, Financial Brokers, Hawala Agents) लक्ष ठेवणे.

५. आचारसंहितेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी करावयाच्या आवश्यक उपाययोजना-

(i) व्हिडीओग्राफी सर्व्हिलियन्स पथक (Video Surveillance Team)-

आचारसंहिता कालावधीमध्ये निवडणुकीच्या क्षेत्रामध्ये घडणाऱ्या महत्वाच्या घटना, मिरवणुका, प्रचार फेऱ्या, सभा अथवा आचारसंहितेच्यादृष्टीने महत्वाच्या घटनांचे व्हिडिओ चित्रीकरण करण्यात यावे.

अवाजवी खर्चाबाबत किंवा आचारसंहितेचा भंग होणाऱ्या घटनांबाबत या पथकाने निवडणूक निर्णय अधिकारी यांना त्वरित विनाविलंब माहिती उपलब्ध करून द्यावी. एखादया प्रकरणी व्हिडिओग्राफी सर्व्हिलियन्स पथक (Video Surveillance Team) उपलब्ध होवू न शकल्यास अधिकारी / कर्मचारी यांनी मोबाईलवर अशा प्रकरणांचे चित्रीकरण करून निवडणूक निर्णय अधिकारी यांना संबंधित क्लिपसह अहवाल सादर करावा. या क्लिप तपासणीसाठी Video Viewing Team ठेवावी.

(ii) भरारी पथक (Flying Squad) :-

पैशाची व मद्याची अवैध मार्गाने वाहतूक, मतदारांना प्रलोभन ठरतील अशा व अन्य संशयास्पद हालचालींवर लक्ष ठेवण्यासाठी भरारी पथक (Flying Squad) तैनात करण्यात यावे. या पथकाने योग्य ती तपासणी करून आवश्यक त्या वस्तू जप्त कराव्यात व पुढील कायदेशीर कारवाई करावी.

(iii) चेक पोस्टसाठी पथक (Static Surveillance Team):-

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रातील नहत्वाचे नाके, इत्यादी जेथून मद्य / पैशाची अवैध वाहतूक तसेच मतदारांना प्रलोभन ठरतील अशा वस्तूंची / पैशांची वाहतूक होऊ शकते, अशा ठिकाणी चॅक पोस्ट तयार करून वरील पथक नेमावे. या पथकाने योग्य ती तपासणी करून बेकायदेशीर वस्तू जप्त करून पुढील कायदेशीर कारवाई करावी. या सर्व गोष्टींचे व्हिडीओ चित्रीकरण करण्यात यावे.

(iv) तक्रार निवारण कक्ष :-

आचारसंहिता भंगाची तक्रार स्विकारण्यासाठी व त्यावर तातडीने कार्यवाही करण्यासाठी आवश्यकतेप्रमाणे जिल्हास्तर किंवा स्थानिक स्वराज्य संस्थानिहाय कंट्रोल रूम/ कॉल सेंटरची स्थापना करण्यात यावी. या कंट्रोल रूममध्ये उपलब्ध असलेले दूरध्वनी / मोबाईल क्रमांक यांना योग्य ती प्रसिध्दी द्यावी.

(iv) वरील तिन्ही पथके व तक्रार निवारण कक्षासाठी महानगरपालिका आयुक्त/जिल्हाधिकारी यांनी पोलिस आयुक्त / पोलीस अधिक्षक यांच्याशी सल्लामसलत करून योग्य अधिकारी / कर्मचारी यांची नियुक्ती करावी. उदा. महानगरपालिकेचे सक्षम अधिकारी, नायब तहसिलदार, पोलीस उप निरीक्षक, व्हिडिओग्राफर व शस्त्रधारी पोलिस, इत्यादी तसेच त्यांना त्यांचे काम व्यवस्थित रितीने करता यावे यासाठी आवश्यक ती सर्व व्यवस्था (वाहनासह) उपलब्ध करून द्यावी.

६. आदर्श आचारसंहितेचे पालन-

राज्य निवडणूक आयोगाने आचारसंहितेच्या अनुषंगाने क्र. रानिअ / जिपपंस-२०२५ / प्र.क्र.४२ / का-७, दि. ०४ नोव्हेंबर, २०२५ अन्वये सविस्तर आदेश दिलेले आहेत. जिल्हाधिकारी आणि पोलीस अधिक्षक यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात व महानगरपालिका आयुक्त आणि पोलीस आयुक्त यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात आचारसंहितेचे पालन सुनिश्चित करावे. मतदारांना प्रलोभन देणे, समाजाच्या विविध घटकांमध्ये तणाव निर्माण करणे, वाहनांचा गैरवापर, दारू विक्री, मालमत्तेचे विद्रुपीकरण,

ध्वनीवर्धकांचा वापर, सार्वजनिक सभा व प्रचार यावर नियंत्रण ठेवावे. नाननिर्देशनपत्र भरताना कायद्याचे व आदर्श आचारसंहितेचा भंग होऊ नये म्हणून पुरेसा बंदोबस्त करावा.

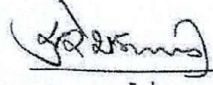
७. प्रसार माध्यमांचा गैरवापर टाळणे तसेच निवडणूक जाहिराती प्रमाणन-

राज्य निवडणूक आयोगाने क्र.रानिआ/मावज/२०२५/प्र.क्र.५/का-१०, दि. ०९ ऑक्टोबर, २०२५ अन्वये निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसार माध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५ लागू केले आहेत. त्यानुसार उमेदवारांनी, पक्षांनी, पत्रकारांनी तसेच प्रसारमाध्यमांनी पाळावयाच्या नियमावलीबाबत त्यांना माहिती द्यावी.

८. निवडणूक निरीक्षक-

निवडणूक प्रक्रियेवर देखरेख ठेवण्यासाठी राज्य निवडणूक आयोगाकडून निवडणूक निरीक्षक नेमण्यात येणार आहेत. निर्भय, मुक्त व पारदर्शक निवडणूकांसाठी आवश्यक त्या सर्व व्यवस्था बरोबर, आचारसंहितेची प्रभावी अंमलबजावणी, खर्चावर नियंत्रण, आर्थिक बळाचा दुरुपयोग व मतदारांवर प्रभाव टाकणाऱ्या वस्तूंच्या वाटपावर अंकुश, इत्यादी कामांवर त्यांनी लक्ष ठेवावयाचे आहे.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(सुरेश काकाणी) ०४.११.२०२५
सचिव,

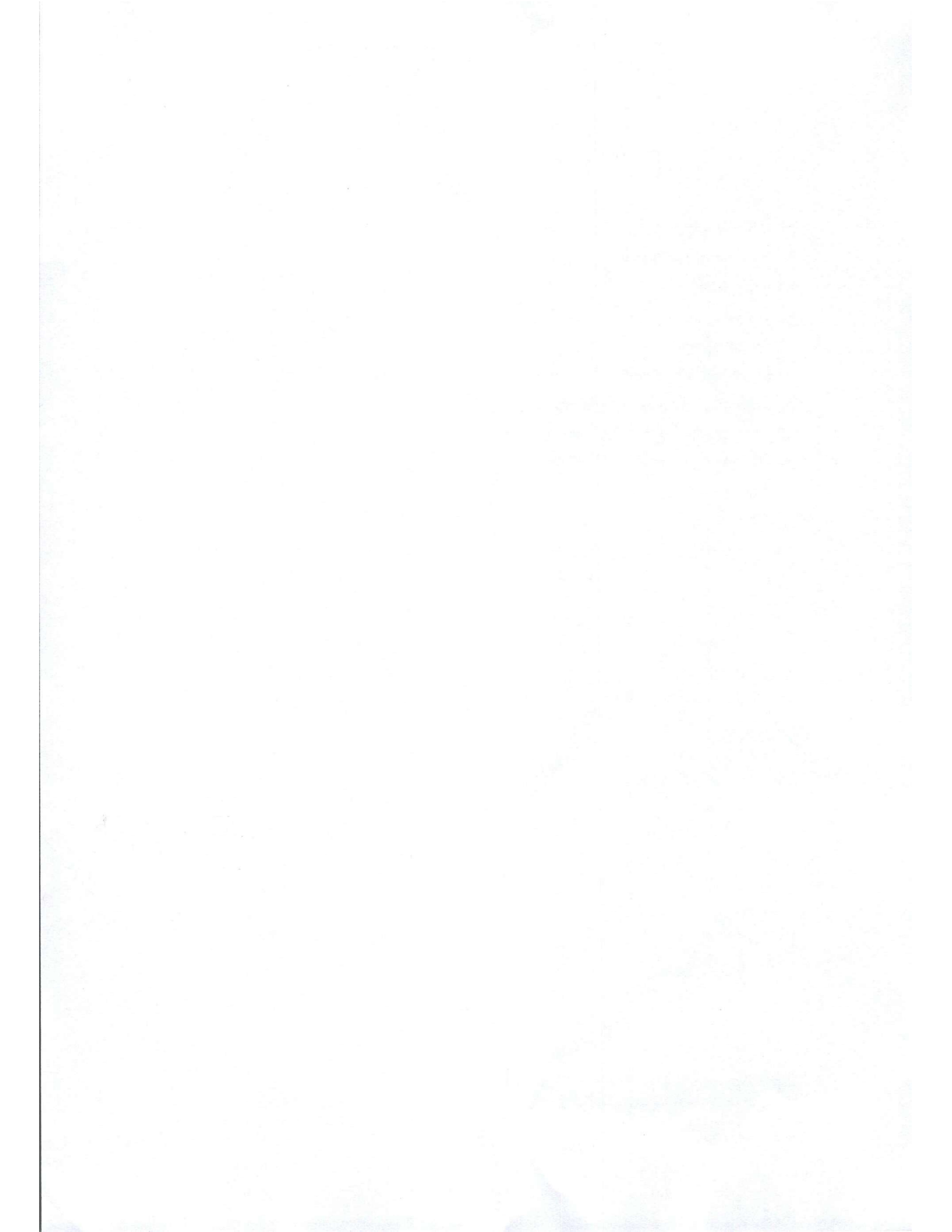
राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

प्रति,

मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई
अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय मुंबई
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य
संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय

सर्व विभागीय आयुक्त
सर्व महानगरपालिका आयुक्त
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व पोलीस आयुक्त
सर्व पोलीस अधिक्षक
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व मुख्य/ अधिक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग
सर्व मुख्याधिकारी, नगर परिषदा/ नगर पंचायती
राज्य निवडणूक आयोगातील सर्व कार्यासने
निवड नस्ती

[Handwritten signature]

सत्यमेव जयते

निवडणूक विभाग
आ. क्र.: 359
दिनांक: 9.10.2024

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग

वर्ष ११, अंक ३२]

गुरुवार, ऑक्टोबर ९, २०२५/आश्विन १७, शके १९४७

[पृष्ठे ४८, किंमत : रुपये २६.००

असाधारण क्रमांक ६१

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या, ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा, प्राथमिक शिक्षण आणि स्थानिक निधी लेखापरीक्षा अधिनियम यांखालील (भाग चार-ब मध्ये प्रसिद्ध करण्यात आलेले आदेश व अधिसूचना यांव्यतिरिक्त) आदेश व अधिसूचना.

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

पहिला मजला, नवीन प्रशासकीय भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई-४०० ०३२.

अधिसूचना

निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५.

संदर्भ :

- १) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूक आचारसंहिता कालावधीमध्ये राजकीय पक्ष, उमेदवार यांच्या इलेक्ट्रॉनिक प्रसारमाध्यमांद्वारे प्रसारित करण्यात येणाऱ्या मुलाखती इ. बाबत: स्थास्वसं-११०३/प्र.क्र. ३२/का-५, दि. १७ मार्च २००५.
- २) इलेक्ट्रॉनिक प्रसारमाध्यमांवर प्रसारित/ प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या प्रस्तावित जाहिरातींच्या प्रमाणनाबाबत: क्र. रानिआ/मनपा/२००९/प्र. क्र. १/का.५, दि. ०६ जानेवारी २००९.
- ३) जाहिरात प्रमाणनासाठी समिती स्थापन करण्याबाबत: क्र. रानिआ/मनपा-२००९/प्र. क्र. १/का.५, दि. २२ डिसेंबर २०११.
- ४) पेड न्यूजसंदर्भात कार्यवाही करण्याविषयी कार्यपद्धती ठरविणे आणि समिती गठित करण्याबाबत: क्र. रानिआ/मनपा/२००९/प्र. क्र. १/का.५, दि. १६ जानेवारी २०१२.
- ५) वृत्तवाहिन्यांवरील चर्चात्मक कार्यक्रमांच्या परवानगीबाबत: दि. १८ जानेवारी २०१२.
- ६) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांमध्ये जनमत चाचणी आणि मतदानोत्तर चाचणी घेणे, निष्कर्ष प्रसिद्ध करण्याबाबत निर्बंध: क्र. रानिआ/मनपा/२०१२/प्र.क्र.१३/का-५, दि. ०२ फेब्रुवारी २०१२.
- ७) आचारसंहिता लागू असलेल्या क्षेत्रामधील शासनाच्या जाहिरातींबाबत: क्र. रानिआ/मनपा-२०१७/ प्र. क्र. ५/का.५, दि. १६ जानेवारी २०१७.

(१)

क्रमांक रानिआ/मावज/२०२५/प्र.क्र. ५/ का. १०, दि. ०९ ऑक्टोबर २०२५.—ज्याअर्थी, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद '२४३ ट' (243K) आणि '२४३ यक' (243ZA) अन्वये; तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या संबंधित कायदांतील तरतुदींन्वये राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सर्व निवडणुकांचे अधीक्षण, संचालन व नियंत्रण याबाबतचे अधिकार राज्य निवडणूक आयोगास प्राप्त झाले आहेत ;

ज्याअर्थी, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने सिव्हिल अपील क्र. ५७५६/२००५, श्री. किसनसिंग तोमर वि. अहमदाबाद महानगरपालिका व इतर मध्ये दि. १९ ऑक्टोबर २००६ रोजी दिलेल्या निर्णयामध्ये राज्य निवडणूक आयोगाचा दर्जा, अधिकार व जबाबदाऱ्या भारत निवडणूक आयोगाशी समतुल्य आहेत, असे नमूद केले आहे;

ज्याअर्थी, प्रत्येक राजकीय पक्ष/ उमेदवार/ गट/ संस्था/ संघ किंवा व्यक्तीने दूरदर्शन वाहिन्या आणि केबल नेटवर्कवर द्यावयाच्या सर्व प्रस्तावित राजकीय जाहिराती भारत निवडणूक आयोगाने विविध स्तरांवर स्थापन करावयाच्या निर्देशित प्रमाणन समितीद्वारे पूर्वप्रमाणित केलेल्या असल्या पाहिजेत, असे आदेश मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १३ एप्रिल २००४ रोजी (एसएलपी (सी) क्र. ६६७९ मध्ये माहिती व प्रसारण मंत्रालय विरुद्ध मे. जेमिनी टीव्ही प्रा. लि.) दिले आहेत;

ज्याअर्थी, सुदृढ लोकशाहीच्यादृष्टीने 'पेड न्यूज' हा प्रकार मोठे आव्हान ठरू शकते. त्यातून निष्पक्ष निवडणूक प्रक्रियेत अडथळा येऊ शकतो आणि सर्वसामान्य मतदारांच्या मतावर अनुचित प्रभाव पडू शकतो. हे धोके टाळण्यासाठी दि. ०४ ऑक्टोबर २०१० व दि. ०९ मार्च २०११ रोजी भारत निवडणूक आयोग व राजकीय पक्षांची एकत्रित बैठक झाली होती. त्यात विविध उपाययोजना करण्याचा निर्णय झाला होता;

ज्याअर्थी, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका मुक्त, निर्भय, पारदर्शक, निःपक्षपातीपणे व कार्यक्षमतेने पार पाडण्याच्यादृष्टीने पेड न्यूजला आळा घालणे, सर्व माध्यमांवर जाहिरात प्रसारण/ प्रसिद्धी/ प्रचार व त्या अनुषंगिक बाबींसंदर्भात कार्यपद्धती निश्चित करणे आवश्यक झाल्यामुळे राज्य निवडणूक आयोगाने विविध आदेश निर्गमित केले आहेत;

आणि ज्याअर्थी, उपरोक्त संदर्भाकित आदेशांची अंमलबजावणी करताना होणारा संभ्रम दूर करणे, त्यांच्या अंमलबजावणीमध्ये एकसूत्रता व सुलभता आणणे; तसेच प्रसारमाध्यमांच्या बदलत्या स्वरूपाची नोंद घेणे इत्यादी बाबी विचारात घेऊन काही सुधारणा करणे आवश्यक आहे, अशी राज्य निवडणूक आयोगाची खात्री झाली आहे;

त्याअर्थी, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद '२४३ट' व '२४३यक'; मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ कलम १८अ(४); महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १४(४); महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ चे कलम १०-अ (४); महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम ९अ; महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १०-अ (४) अन्वये; तसेच राज्य निवडणूक आयोगास याबाबतीत समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र उपरोक्त संदर्भाकित सर्व आदेश अधिक्रमित करून खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे:-

आदेश

भाग एक

आदेशाचे नाव आणि व्याप्ती

१. नाव व्याप्ती आणि प्रारंभ :

- (१) या आदेशाला 'निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५' असे संबोधण्यात येईल.
- (२) मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या याचिका क्र. ६६७९/२००४ संदर्भातील दि. १३ एप्रिल २००४ रोजीच्या आदेशानुसार निवडणूकविषयक इलेक्ट्रॉनिक मीडियाच्या जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन करणे आवश्यक आहे.
- (३) सर्व राजकीय पक्ष व उमेदवारांना समान स्पर्धेची संधी मिळावी, 'पेड न्यूज' मुळे होणारी मतदारांची दिशाभूल टळावी, त्यांच्यावर गैरवाजवी दडपण येऊ नये, या दृष्टीने सर्व प्रसारमाध्यमांचे/ समाजमाध्यमांचे संनियंत्रण होणे आवश्यक आहे.
- (४) या आदेशाची व्याप्ती महाराष्ट्र राज्यभर राहिल व तो राज्यातील सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांकरिता लागू राहिल.
- (५) हा आदेश निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येईल.

भाग दोन

व्याख्या

२. व्याख्या: या आदेशात संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,

- (१) 'आयोग' म्हणजे भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद '२४३ट' व '२४३यक' अन्वये गठित राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र.
- (२) 'जाहिरात पूर्वप्रमाणन' म्हणजे सर्व प्रकारच्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे प्रसारित/ प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूकविषयक प्रस्तावित जाहिरातींचे प्रसारमाध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समितीकडून पूर्वप्रमाणन करून घेणे.
- (३) 'प्रसारमाध्यमे' म्हणजे मुद्रित, इलेक्ट्रॉनिक, डिजिटल, समाजमाध्यमे इ.
- (४) 'मुद्रित माध्यमे' (प्रिंट मीडिया) म्हणजे वृत्तपत्रे, नियतकालिके, भित्तिपत्रिका, हस्तपत्रके, हॉर्डिंग्स, बॅनर्स इ.
- (५) 'इलेक्ट्रॉनिक माध्यमे' (इलेक्ट्रॉनिक मीडिया) म्हणजे दूरदर्शन, उपग्रह वाहिन्या, केबल वाहिन्या, यूट्यूब वाहिन्या, केबल नेटवर्क, आकाशवाणी, खाजगी एफएम वाहिन्या, सिनेमागृह, सार्वजनिक ठिकाणचे दृकश्राव्य फलक (ऑडिओ व्हिज्युअल डिसप्ले), ई-वृत्तपत्रे, ब्लक एसएमएस, व्हॉईस एसएमएस, समाजमाध्यमे, संकेतस्थळे इ.
- (६) 'समाजमाध्यमे' (सोशल मीडिया) म्हणजे महाजालाद्वारे (इंटरनेट) वापरली जाणारी संवादाची आणि माहितीची अशी व्यासपीठे (platforms) की, ज्याद्वारे लोक एकमेकांशी संवाद साधतात, माहिती शेअर करतात, प्रतिक्रिया व्यक्त करता, मते किंवा विचार मांडतात, आणि विविध प्रकारची सामग्री (फोटो, व्हिडीओ, लेख, बातम्या) इतरांपर्यंत पोहोचवतात. उदाहरणार्थ सोशल नेटवर्किंग साईट्स (उदा. फेसबुक, लिंकडइन इ.), मायक्रोब्लॉगिंग साईट्स (उदा. ट्विटर, एक्स इ.), व्हिडीओ शेअरिंग प्लॅटफॉर्म (उदा. इन्स्टाग्राम, यूट्यूब इ.), इंस्टंट मेसेजिंग ॲप्स (उदा. व्हॉट्सॲप, टेलिग्राम इ.); तसेच कोलॅबोरेटिव्ह टूल्स (उदा. विकी, डिस्कशन फोरम्स इ.) इत्यादींचा समावेश होतो.
- (७) 'पेड न्यूज' म्हणजे कोणत्याही प्रसारमाध्यमांत (मुद्रित, इलेक्ट्रॉनिक व समाजमाध्यमे) पैशाच्या मोबदल्यातून अथवा प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष प्रतिलाभातून किंवा वस्तूच्या मोबदल्यात प्रसिद्ध होणारी कोणतीही बातमी किंवा विश्लेषण.
- (८) 'हेट स्पीच' म्हणजे कोणत्याही व्यक्ती किंवा संस्था अथवा राजकीय पक्ष यांच्या विरोधातील द्वेषपूर्ण वक्तव्य मग ते उच्चारलेले असो, लिखित असो, प्रतिकात्मक चिन्हाच्या स्वरूपात असो अथवा वर्तनात्मक असो इत्यादी.
- (९) 'प्रसारमाध्यम संनियंत्रण' म्हणजे स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूकविषयक इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठीच्या प्रस्तावित जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन करणे, पेड न्यूजसंदर्भातील राज्यस्तरीय तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी करणे, त्यांचे निराकरण करणे; तसेच विविध प्रसारमाध्यमांतील वृत्तांकनाच्या संकेतांच्या पालनाबाबत संनियंत्रण आणि समाजमाध्यमांसंदर्भात देखरेख करणे.

- (१०) 'जिल्हास्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती' म्हणजे (परिशिष्ट- १ प्रमाणे) नगरपरिषदा/ नगरपंचायती, जिल्हा परिषदा/ पंचायत समित्या व ग्रामपंचायत निवडणुकांकरिता इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठीच्या प्रस्तावित जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन, पेड न्यूजसंदर्भातील तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी, त्यांचे निराकरण; तसेच विविध प्रसारमाध्यमांतील वृत्तांकनाच्या संकेतांच्या पालनाबाबत संनियंत्रण आणि समाजमाध्यमांसंदर्भात देखरेख करणारी जिल्हास्तरीय समिती.
- (११) 'महानगरपालिकास्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती' म्हणजे (परिशिष्ट- २ प्रमाणे) महानगरपालिका निवडणुकांकरिता इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठीच्या प्रस्तावित जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन, पेड न्यूजसंदर्भातील तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी, त्यांचे निराकरण; तसेच विविध प्रसारमाध्यमांतील वृत्तांकनाच्या संकेतांच्या पालनाबाबत संनियंत्रण आणि समाजमाध्यमांसंदर्भात देखरेख करणारी महानगरपालिकास्तरीय समिती.
- (१२) 'राज्यस्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती' म्हणजे (परिशिष्ट- ३ प्रमाणे) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूकविषयक इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठीच्या प्रस्तावित राज्यस्तरीय जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन, पेड न्यूजसंदर्भातील राज्यस्तरीय तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी, त्यांचे निराकरण, जिल्हास्तरीय व राज्यस्तरीय समित्यांच्या निर्णयाविरुद्धच्या अपिलांवर कार्यवाही; तसेच विविध प्रसारमाध्यमांतील वृत्तांकनाच्या संकेतांच्या पालनाबाबत संनियंत्रण आणि समाजमाध्यमांसंदर्भात देखरेख करणारी राज्यस्तरीय समिती.
- (१३) 'जनमत किंवा मतदानोत्तर चाचण्या' म्हणजे विशिष्ट नमुन्यांच्या आधारावर स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूक निकालांबाबत वर्तविले जाणारे संभाव्य अंदाज किंवा निष्कर्ष.
- (१४) 'स्थानिक स्वराज्य संस्था' म्हणजे-
- (क) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम अन्वये गठित ग्रामपंचायत किंवा,
- (ख) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ अन्वये गठित जिल्हा परिषद अथवा पंचायत समिती किंवा,
- (ग) महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ अन्वये गठित नगरपरिषदा, नगरपंचायती अथवा औद्योगिक नगरी किंवा,
- (घ) मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ किंवा महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, अन्वये गठित महानगरपालिका.
- (१५) सदर आदेशात वापरलेले; परंतु व्याख्या न केलेले शब्द आणि वाक्यप्रयोग यांना राज्यातील सध्या अस्तित्वात असणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांशी संबंधित अधिनियमांत किंवा त्याखालील नियमांद्वारे जे अर्थ दिले असतील तेच अर्थ प्राप्त होतील, अन्य कोणतेही नाही.

भाग तीन

माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती

३.

विविध स्तरांवरील माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समित्या:

- (१) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका निर्भय, मुक्त व पारदर्शक वातावरणात पार पाडण्याच्यादृष्टीने सर्व राजकीय पक्ष व उमेदवारांना समान संधी मिळण्याकरिता

निवडणूकविषयक सर्व इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठीच्या प्रस्तावित जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन, पेड न्यूजसंदर्भातील तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी, त्यांचे निराकरण; तसेच विविध प्रसारमाध्यांतील वृत्तांकनाच्या संकेतांच्या पालनाबाबत संनियंत्रण आणि समाजमाध्यमांसंदर्भात देखरेख करण्यासाठी विविध स्तरांवर समित्या कार्यरत असतील.

- (क) संबंधित नगरपरिषद/ नगरपंचायत/ जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ ग्रामपंचायतीच्या सार्वत्रिक व पोटनिवडणुकीसाठी जिल्हास्तरीय समिती कार्यरत असेल. सदर निवडणुका जाहीर झाल्यानंतर संबंधित जिल्हाधिकारी **परिशिष्ट- १** प्रमाणे लगेचच या समितीची स्थापना करतील.
- (ख) संबंधित महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक व पोटनिवडणुकीसाठी महानगरपालिकास्तरीय समिती असेल. सदर निवडणुका जाहीर झाल्यानंतर संबंधित महानगरपालिका आयुक्त **परिशिष्ट- २** प्रमाणे लगेचच या समितीची स्थापना करतील.
- (ग) सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक व पोटनिवडणुकांसंदर्भातील राज्यस्तरीय प्रकरणांसाठी राज्य निवडणूक आयोगाच्या स्तरावर **परिशिष्ट- ३** प्रमाणे राज्यस्तरीय समिती असेल. ती स्थायी स्वरूपाची असेल.

भाग चार

जाहिरात प्रमाणन

४. इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे प्रसारित/ प्रसिद्ध करावयाच्या प्रस्तावित जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन:

- (१) सर्व प्रकारच्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे प्रसारित/ प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूकविषयक जाहिरातींचे माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समितीकडून पूर्वप्रमाणन करून घेणे आवश्यक आहे.
- (२) खालील स्वरूपाच्या आशयाचा समावेश असलेल्या जाहिराती प्रसारित/ प्रसिद्ध करता येणार नाहीत व अशा स्वरूपाच्या जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणनही केले जाणार नाही,
- (क) भारतीय संविधानाची पायमल्ली, केंद्र/ राज्य शासनाच्या कायदांचे उल्लंघन,
- (ख) राज्य निवडणूक आयोगाच्या आदेशांची पायमल्ली,
- (ग) धर्म, वंश, जात, लिंग, भाषा, पेहराव इत्यादींच्या आधारे तेढ अथवा शत्रुत्वाची शक्यता,
- (घ) प्रार्थना स्थळांचे छायाचित्र/ छायाचित्रणाचा समावेश,
- (ङ) कायदा व सुव्यवस्थेला आव्हान, हिंसेला प्रोत्साहन, शांततेचा भंग,
- (च) न्यायालयाचा अथवा एखाद्या व्यक्ती किंवा संस्थेची बदनामी,
- (छ) देशाच्या ऐक्याला, सार्वभौमत्वाला आणि राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा,
- (ज) अन्य कुठल्याही देशावर टिका, अवमानजनक टिप्पणी अथवा तिरस्कारपूर्ण विधान,
- (झ) संरक्षण दलाच्या अधिकारी/ कर्मचारी अथवा संरक्षण दलाचे छायाचित्र/ छायाचित्रण,
- (ञ) राजकीय पक्ष, राजकीय नेता किंवा अन्य कोणावरही खोटे आरोप,
- (ट) कुठल्याही राजकीय नेत्याच्या अथवा व्यक्तीच्या खाजगी आयुष्यात हस्तक्षेप,
- (ठ) नीतिमत्ता व सभ्यतेचे उल्लंघन,
- (ड) अशिललतेला प्रोत्साहन,

- (३) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांसंदर्भातील प्रस्तावित जाहिरातीचे संबंधित समितीने पूर्वप्रमाणन केले नसल्यास, अशा जाहिरातीचे प्रसारमाध्यमांना प्रसारण/ प्रसिद्धी करता येणार नाही.
- (४) निवडणूकविषयक जाहिरातींवर राजकीय पक्षाने खर्च केला असल्यास त्याचा समावेश पक्षाच्या; तर उमेदवाराने खर्च केला असल्यास त्याचा समावेश उमेदवाराच्या निवडणूक खर्चात करणे आवश्यक आहे.
- (५) एखाद्या व्यक्तीस किंवा मतदारास आपल्या वैयक्तिक सोशल मीडिया हॅडलवरून राजकीय मत व्यक्त करण्यास साधारणतः कुठलेही बंधन नाही. (मात्र, त्यातून कायदा- सुव्यवस्था, सभ्यता/ नीतिमत्ता, निवडणुकीत अडथळा, अपराधास चिथावणी इत्यादींसंदर्भात प्रश्न उपस्थित होता कामा नये. त्याचबरोबर अब्रुनुकसान किंवा न्यायालयाचा अवमान होणार नाही, याबाबत दक्षता घेणे आवश्यक राहिल.) त्यास राजकीय जाहिरात म्हणून समजले जाणार नाही. त्यामुळे त्यास पूर्वप्रमाणनाची आवश्यकता नाही; परंतु निवडणुकीची आचार संहिता लागू झाल्यापासून कुठल्याही व्यक्ती/ मतदारास एखाद्या राजकीय पक्षाच्या किंवा उमेदवाराच्या प्रचारार्थ त्या राजकीय पक्षाच्या किंवा उमेदवाराच्या लेखी परवानगीशिवाय परस्पर जाहिरात किंवा प्रचार करता येणार नाही. तशी जाहिरात किंवा तसा प्रचार करावयाचे असल्यास तिचे पूर्वप्रमाणन करणे बंधनकारक असेल व त्या प्रस्तावित जाहिरातीचा किंवा प्रचाराचा खर्च यथास्थिती संबंधित राजकीय पक्ष किंवा उमेदवाराच्या/उमेदवारांच्या निवडणूक खर्चात समाविष्ट करणे आवश्यक राहिल.

५. प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी अर्ज:

- (१) प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी विविध स्तरांवर माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समित्या कार्यरत असतील, त्यासाठी परिशिष्ट- ४ नुसार अर्ज करता येईल.
 - (क) प्रस्तावित जाहिरात विशिष्ट नगरपरिषद/ नगरपंचायत/ जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ ग्रामपंचायतीच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकीसाठी एखाद्या राजकीय पक्षाची अथवा या निवडणुकांतील एक किंवा एकापेक्षा जास्त उमेदवारांसाठी असल्यास, अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी संबंधित जिल्हास्तरीय समितीकडे अर्ज करावा लागेल.
 - (ख) प्रस्तावित जाहिरात विशिष्ट महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकीसाठी एखाद्या राजकीय पक्षाची अथवा या निवडणुकीतील एक किंवा एकापेक्षा जास्त उमेदवारांसाठी असल्यास, अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी संबंधित महानगरपालिकास्तरीय समितीकडे अर्ज करावा लागेल.
 - (ग) प्रस्तावित जाहिरात स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या १० किंवा त्यापेक्षा कमी जिल्ह्यातील नगरपरिषद/ नगरपंचायत/ जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ ग्रामपंचायतीच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांसाठी किंवा १० पेक्षा कमी महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांसाठी असल्यास अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी संबंधित समित्यांकडे स्वतंत्र अर्ज करावे लागतील.

- (घ) प्रस्तावित जाहिरात संपूर्ण राज्यभरातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी असल्यास किंवा १० पेक्षा अधिक स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी असल्यास अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी राज्यस्तरीय समितीकडे अर्ज करावा लागेल. (प्रस्तावित जाहिरात दहापेक्षा अधिक स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी असल्यास संबंधित दहा स्थानिक स्वराज्य संस्थांची नावे त्या प्रस्तावित जाहिरातीमध्ये असणे आवश्यक असेल.)
- (ङ) प्रस्तावित जाहिरात संपूर्ण राज्यभरातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी नसल्यास किंवा १० पेक्षा अधिक स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी नसल्यास अथवा अन्य कारणासाठी अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी राज्यस्तरीय समितीकडे आलेला अर्ज संबंधित जिल्हास्तरी किंवा महानगरपालिकास्तरीय समितीकडे अग्रेषित करण्याचा अधिकार राज्यस्तरीय समितीला/ राज्य निवडणूक आयोगाला असेल.
- (२) प्रस्तावित जाहिरात प्रसारित/ प्रसिद्ध करण्याच्या दिनांकापूर्वी कार्यालयीन कामकाजाच्या किमान ५ दिवस आधी संबंधित समितीकडे तिच्या पूर्वप्रमाणनासाठी अर्ज करावा लागेल.
- (३) पूर्वप्रमाणनाच्या अर्जासोबत प्रस्तावित जाहिरातीची इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपातील प्रत आणि राजकीय पक्षाच्या पदाधिकाऱ्याने किंवा उमेदवाराने साक्षांकित केलेल्या जाहिरात संहितेच्या दोन मुद्रित प्रती (प्रिंट) जोडाव्यात.
- (४) "जाहिरात प्रसारण/ प्रसिद्धीसाठी येणाऱ्या खर्चाची सर्व देयके, धनादेश/ धनाकर्ष/ ऑनलाईन पद्धतीने अदा करण्यात येतील. कुठल्याही परिस्थितीत ही देयके रोकड स्वरूपात अदा करण्यात येणार नाहीत," असे पूर्वप्रमाणनासाठीच्या अर्जात (परिशिष्ट- ४) नमूद करणे बंधनकारक राहिल.
- (५) मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी भाषेव्यतिरिक्त अन्य भाषेतील प्रस्तावित जाहिरातीचे पूर्वप्रमाणन करण्यासाठी अर्ज सादर करताना संबंधित भाषेतील जाहिरातीच्या इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपातील दोन प्रती द्याव्यात. त्याचबरोबर त्या जाहिरात संहितेचा मराठी, हिंदी किंवा इंग्रजी भाषेत अनुवाद करून राजकीय पक्षाच्या पदाधिकाऱ्याने किंवा उमेदवाराने साक्षांकित केलेल्या जाहिरात संहितेच्या दोन मुद्रित प्रती (प्रिंट) जोडाव्यात. त्यासोबत "सादर प्रस्तावित जाहिरातीचा मराठी/ हिंदी/ इंग्रजी भाषेत यथार्थ अनुवाद करण्यात आला असून, कोणत्याही चुकांकरिता अर्जदार जबाबदार असेल, असे निश्चयपूर्वक कथन करण्यात येत आहे," असे नोटलाईन्ड प्रतिज्ञापत्र **परिशिष्ट- ५** प्रमाणे सादर करणे आवश्यक असेल.
६. **प्रस्तावित जाहिरात पूर्वप्रमाणनाचा अर्ज निकाली काढणे:**
- (१) प्रस्तावित जाहिरात पूर्वप्रमाणनाचा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर तो कार्यालयीन कामकाजाच्या ३ दिवसांच्या आत संबंधित समिती निकालात काढेल.
- (२) अर्ज निकाली काढताना समिती, जाहिरातीचा कोणताही भाग वगळेल अथवा फेरबदल करेल किंवा दुरुस्ती सूचवेल त्यानुसार कार्यवाही करणे संबंधित राजकीय पक्ष/ उमेदवार/ अर्जदारावर बंधनकारक असेल.

c

- (३) समितीने पूर्वप्रमाणन मंजूर केल्यास प्रस्तावित जाहिरातीच्या प्रसारण/ प्रसिद्धीसाठी परिशिष्ट- ६ प्रमाणे प्रमाणपत्र देण्यात येईल.
७. प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासंदर्भातील समितीच्या निर्णयाविरुद्ध अपीलः
- (१) प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासंदर्भात जिल्हास्तरीय/ महानगरपालिकास्तरीय समितीचा निर्णय मान्य नसल्यास संबंधित राजकीय पक्ष/ उमेदवार/ अर्जदारास त्याबाबत कार्यालयीन कामकाजाच्या ३ दिवसांच्या आत राज्यस्तरीय समितीकडे अपील दाखल करता येईल.
- (२) राज्यस्तरीय समिती नैसर्गिक न्यायाच्या तत्वाचे अवलंब करून गुणवत्तेच्या आधारे अपिलावर निर्णय घेऊन संबंधितास अवगत करेल.
८. पूर्वप्रमाणन केलेल्या जाहिरातींचे प्रसारण/ प्रसिद्धी थांबविणेः
- (१) प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनानंतर ती जाहिरात प्रसारित/ प्रसिद्ध झाल्यावर या आदेशाचे किंवा कोणत्याही कायद्याचे उल्लंघन होत असल्याचे आढळल्यास, राज्य निवडणूक आयोग अथवा राज्य निवडणूक आयोगाने प्राधिकृत केलेला अधिकारी किंवा सक्षम प्राधिकारी सदर जाहिरातीचे प्रसारण/ प्रसिद्धी थांबविण्याचे आदेश देईल व संबंधित साहित्य जप्त करण्याबरोबरच सर्व संबंधितांविरुद्ध कायदेशीर कार्यवाही करण्याचा मार्ग अनुसरेल.
९. मुद्रित माध्यमांद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या जाहिरातीः
- (१) मुद्रित माध्यमांद्वारे प्रसिद्ध करावयाच्या जाहिरातींचे पूर्वप्रमाणन करण्याची आवश्यकता नाही; परंतु अशा माध्यमातून जाहिराती प्रसिद्ध करताना आचारसंहिता किंवा संबंधित कायद्यांचे उल्लंघन होता कामा नये.
- (२) राज्य निवडणूक आयोगाच्या आदेश क्र. एसईसी- १०९५/सीआर७७/९५/डेस्क-३, दि. २८ ऑगस्ट १९९५ अनुसार प्रचारासाठी मुद्रित करण्यात येणाऱ्या साहित्याबाबत विहित केलेली कार्यपद्धती अनुसरणे आवश्यक आहे. प्रचार साहित्यावर प्रतीची संख्या, प्रत क्रमांक, मुद्रणालयाचे व प्रकाशकाचे नाव व पत्ता असणे आवश्यक आहे. या आदेशांचे पालन न झाल्याचे आढळल्यास 'प्रेस अॅक्ट' व वेळोवेळी करण्यात आलेल्या इतर अधिनियमांनुसार कार्यवाही केली जाईल.

भाग पाच

पेड न्यूज

१०. पेड न्यूजचे प्रकार रोखण्यासाठीः

- (१) काही उमेदवार किंवा राजकीय पक्ष निवडणुकांमध्ये प्रसारमाध्यमांत बातम्यांच्या स्वरूपात आपली जाहिरात करतात. या जाहिरातीचे दृश्य स्वरूप बातमीसारखे असले तरी, प्रत्यक्षात विविध स्वरूपात किंमत मोजून प्रसारमाध्यमांमध्ये अशा बातम्या छापून आणतात. त्याला आळा घालणे आवश्यक आहे.
- (२) एखादा उमेदवार/ राजकीय पक्ष किंवा निवडणुकी दरम्यानच्या घटनांसंदर्भात अतिशयोक्तिपूर्ण अहवाल देणे या गोष्टीत प्रसारमाध्यमांनी सहभागी होणे अपेक्षित नसते.

- (३) प्रसारमाध्यमांनी एखाद्या विशिष्ट उमेदवाराच्या/ पक्षाच्या प्रचारात गुंतणे अपेक्षित नाही. अशा प्रकरणात दुसरा उमेदवार/ राजकीय पक्षालासुद्धा त्यांची बाजू मांडण्याची किंवा उत्तर देण्याचा हक्क शाबूत राखला पाहिजे.
- (४) एखादी बातमी/ वृत्तांत 'पेड न्यूज' असल्याचे सिद्ध झाल्यास, त्याचा खर्च यथास्थिती उमेदवाराच्या किंवा राजकीय पक्षाच्या खर्चात समाविष्ट केला जाईल.
- (५) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांमध्ये उमेदवाराने करावयाच्या खर्चाबाबत राज्य निवडणूक आयोग स्वतंत्र आदेशाद्वारे वेळोवेळी तशी मर्यादा निश्चित करेल.

११. पेड न्यूज ओळखण्यासंदर्भातील कसोट्या:

- (१) एखादी बातमी/ वृत्तांत/ विश्लेषण पेड न्यूज असल्याचे सिद्ध करण्यासाठी साधारणतः पुढील कसोट्या महत्वाच्या आहेत:
 - (क) साधारणतः एकाच वेळी निरनिराळ्या लेखकांची नामपंक्ती (बायलाईन) असणाऱ्या किंवा लेखकांच्या नावांशिवाय स्पर्धात्मक प्रसारमाध्यमांत दिसून येणाऱ्या चित्रफिती/ छायाचित्रे/ शीर्षके आदींबाबत बहुतांश प्रमाणात जुळणारा वृत्तांत,
 - (ख) एखाद्या वृत्तपत्राच्या एकाच पृष्ठावर एकाच जागेवरील दोघेही उमेदवार जिंकण्याच्या शक्यतेचा दावा करणाऱ्या व प्रतिस्पर्धी (Contesting) उमेदवारांची स्तुती करणारे लेख,
 - (ग) एखाद्या उमेदवाराला समाजाच्या प्रत्येक घटकाचा पाठिंबा मिळत आहे आणि तो उमेदवार विजयी होईल, असे ठळकपणे नमूद करणारी बातमी,
 - (घ) अतिशय छोट्या घटना, घडामोडींच्या अनुषंगाने एखाद्या उमेदवाराला अतिशयोक्तिपूर्ण/ वारंवार अधिकची प्रसिद्धी देणे आणि त्याच वेळेस विरोधी उमेदवार किंवा बातम्यांना अजिबात स्थान न देणे,
 - (ङ) निवडणूक असलेल्या क्षेत्रात प्रसिद्ध होणाऱ्या/ वितरित होणाऱ्या वृत्तपत्रांमध्ये येणाऱ्या बातम्या विशिष्ट पक्षाशी/ उमेदवाराशी संबंधित असणे व त्याची वारंवारता जास्त प्रमाणात असणे,
 - (च) एखाद्या प्रसारमाध्यमामार्फत विशिष्ट पक्षाची अथवा उमेदवाराची प्रचारसभा, भाषणे किंवा इतर कार्यक्रमांला अंवास्तव प्रसिद्धी देणे.
- (२) पेड न्यूजसंदर्भातील वर दिलेल्या कसोट्या ढोबळ स्वरूपाच्या असल्या तरी इतरही विविध स्वरूपाने पेड न्यूजचे प्रकार समोर येऊ शकतात, त्याबाबत माध्यम प्रमाणन व सनियंत्रण समितीने सजग राहणे आवश्यक आहे.
- (३) निवडणूका आणि पेड न्यूजच्या अनुषंगाने मीडिया कौन्सिल ऑफ इंडियाने वृत्तांकनासंदर्भात निर्गमित केलेली मार्गदर्शक तत्वे महत्वाची आहेत. ती परिशिष्ट- ७ मध्ये माहितीसाठी दिली असून, त्यांचे अवलोकन करणे अपेक्षित आहे. त्यात वेळोवेळी बदल किंवा दुरुस्त्या झाल्यास त्याचेही अवलोकन होणे अपेक्षित आहे.

१२. पेड न्यूजसंदर्भात माध्यम प्रमाणन व सनियंत्रण समित्यांचे कार्य:

- (१) स्थानिक स्वराज्य संस्थेची निवडणूक जाहीर झाल्यानंतर संबंधित जिल्हा किंवा महानगरपालिकास्तरीय माध्यम प्रमाणन व सनियंत्रण समिती आपल्या स्तरावर पत्रकार

परिषद घेईल व त्यात पेड न्यूजबाबत सर्व सविस्तर माहिती देईल. पेड न्यूजसंदर्भातील तक्रारींचे निवारण करण्याकरिता समितीचे गठन करण्यात आले असल्याचे प्रसारमाध्यमांच्याद्वारे सर्वांच्या निदर्शनास आणून दिले जाईल आणि सदर आदेशानुसार कार्यपद्धती अनुसरून कार्यवाही करेल.

- (२) आपल्या कार्यक्षेत्रात प्रसारित/ प्रसिद्ध/ वितरित होणाऱ्या प्रसारमाध्यमांमध्ये 'पेड न्यूज' प्रसारित/ प्रसिद्ध होत असल्याच्या तक्रारी आल्यास, संबंधित माध्यम प्रमाणन व सैनियंत्रण समिती तक्रारीची शहानिशा करेल. त्यानंतर "पेड न्यूजवर झालेला खर्च आपल्या निवडणूक खर्चात का समाविष्ट करण्यात येऊ नये?" अशी नोटीस संबंधित पक्ष/ उमेदवार आणि प्रसारमाध्यमास शक्यतोवर ३ दिवसांच्या आत देईल.
- (३) समितीकडे संबंधित राजकीय पक्ष, उमेदवार आणि प्रसारमाध्यमाने आपली बाजू लेखी स्वरूपात मांडल्यानंतर सदर समिती अंतिम निर्णय घेईल. एखादी बातमी 'पेड न्यूज' असल्याचे समितीचे मत झाल्यास, त्यावर झालेला खर्च संबंधित उमेदवाराच्या निवडणूक खर्चामध्ये समाविष्ट करण्याबाबत संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यास समिती कळवेल.
- (४) समितीने पेड न्यूजसंदर्भात आपली बाजू मांडण्यासाठी नोटीस मिळाल्यानंतर त्यास संबंधित पक्ष किंवा उमेदवार अथवा प्रसारमाध्यम संस्थेने २ दिवसांच्या आत उत्तर न दिल्यास, अशा प्रकरणी समितीचा निर्णय अंतिम असेल.
- (५) संबंधित बातमी 'पेड न्यूज' असल्याचा निष्कर्ष समितीने काढला असल्यास, संबंधित राजकीय पक्षाने किंवा उमेदवाराने तिच्या स्वतःच्या निवेदानानुसार प्रसारमाध्यम संस्थेला किती रक्कम प्रदान केली आहे किंवा नाही, हे समिती लक्षात घेणार नाही. त्याऐवजी माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाने (डीजीआयपीआर) निश्चित केलेल्या दरानुसार किंवा त्यांनी दर निश्चित केले नसल्यास सेंट्रल ब्यूरो ऑफ कम्युनिकेशन (जुने नाव डीएव्हीपी) निश्चित केलेल्या दरानुसार सदर पेड न्यूजच्या खर्चाचा उमेदवार अथवा राजकीय पक्षाच्या निवडणूक खर्चामध्ये समावेश करण्यात येईल.
- (६) पेड न्यूजच्या खर्चाचा समावेश राजकीय पक्षांच्या निवडणूक खर्चात झाल्यास राज्य निवडणूक आयोगाच्या राजकीय पक्ष नोंदणीसंदर्भातील दि. ५ मे २०२५ रोजीच्या आदेशानुसार अशा पक्षाने सदर खर्च संबंधित उमेदवारांमध्ये विभाजित करून, त्या उमेदवारांच्या निवडणूक खर्चामध्ये दर्शविणे बंधनकारक आहे.
- (७) संबंधित बातमी पेड न्यूज असल्याचा समितीने निष्कर्ष काढला असल्यास, मुद्रित माध्यमांसंदर्भातील माहिती सदर समिती प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडियाला; तर इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसंदर्भातील माहिती राष्ट्रीय प्रसारण मानक प्राधिकरणाला कळवेल व त्याबाबत पुढील कार्यवाही करण्याबाबत शिफारस करेल.

१३. पेड न्यूजसंदर्भातील माध्यम प्रमाणन व सैनियंत्रण समितीच्या निर्णयाविरुद्ध अपील:

- (१) पेड न्यूजसंदर्भातील जिल्हास्तरीय/ महानगरपालिकास्तरीय समितीचा निर्णय मान्य नसल्यास संबंधित राजकीय पक्ष किंवा उमेदवारास त्याबाबत ३ दिवसांच्या आत राज्यस्तरीय समितीकडे अपील दाखल करता येईल.

- (२) राज्यस्तरीय समिती अशा अपील प्रकरणी नैसर्गिक न्यायानुसार सर्व बाजू तपासून यथोचित निर्णय घेईल आणि तो सर्व संबंधितांना कळवेल. सदर आदेश सर्व संबंधितांना बंधनकारक असेल.

भाग सहा

समाजमाध्यमे (सोशल मीडिया)

१४. समाजमाध्यमांसंदर्भातील सनियंत्रण:

- (१) नागरिक व मतदारांमध्ये समाजमाध्यमांद्वारे विविध प्रकारच्या माहितीची देवाण- घेवाण होत असते. त्यावरून ती आपली मते बनवितात. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांवरही त्यातून प्रभाव पडतो. त्यामुळे माध्यम प्रमाणन व सनियंत्रण समितीने समाजमाध्यमांचे सनियंत्रण करणे आवश्यक आहे.
- (२) समाजमाध्यमांद्वारे प्रसारित होणाऱ्या खोट्या बातम्यांना (फेक न्यूज) किंवा चुकीच्या माहितीला आळा घालण्यासाठी माध्यम प्रमाणन व सनियंत्रण समितीने नेहमीच सजग राहणे आवश्यक आहे.
- (३) खोट्या बातम्यासंदर्भात वस्तुस्थिती जाणून घेण्यासाठी (फॅक्ट चेक) पत्र सूचना कार्यालय (पीआयबी), माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाकडे (डीजीआयपीआर) किंवा पोलिस यंत्रणेकडे सुविधा उपलब्ध असल्यास, त्या सुविधेचा आधार किंवा संबंधितांची मदत घेता येईल.
- (४) समाजमाध्यमांवरील खोट्या बातम्या किंवा चुकीची माहिती निदर्शनास आल्यास किंवा ती अन्य कुणी निदर्शनास आणून दिल्यास त्याबाबत तातडीने उचित कार्यवाही करणे आवश्यक राहिल.
- (५) राज्य निवडणूक आयोगाचे आदेश असल्यास किंवा तसे आदेश दिल्यास उमेदवारांनी नामनिर्देशनपत्रे दाखल करताना आपल्या अधिकृत समाजमाध्यम खात्यांचा (सोशल मीडिया हँडल्स) तपशील देणे आवश्यक असेल. त्यात ई-मेल आयडीसह अन्य तपशील नमूद करणे बंधनकारक राहिल.
- (६) समाजमाध्यमांचा समावेश इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांच्या श्रेणीत करण्यात आला आहे. त्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसंदर्भातील सोशल मीडियासाठीच्या प्रस्तावित जाहिरातींचेसुद्धा परिच्छेद- ४(१) नुसार पूर्वप्रमाणन करणे आवश्यक आहे.
- परंतु, अन्य इलेक्ट्रॉनिक मीडियासाठी प्रस्तावित जाहिरातीचे पूर्वप्रमाणन केले असल्यास, सदर जाहिरात सोशल मीडियावरदेखील प्रसारीत/ प्रसिद्ध करता येईल. त्यासाठी पुन्हा पूर्वप्रमाणन करण्याची आवश्यकता नाही.
- (७) निवडणुकीच्या प्रचारासाठी समाजमाध्यमांचा वापर केला असल्यास त्यासाठी आलेल्या खर्चाचा (उदा. मजूर तयार करणे, क्रिएटिव्ह तयार करणे, समाजमाध्यमे हाताळणाऱ्यांचा मोबदला इ.) समावेश संबंधित उमेदवार किंवा राजकीय पक्षाने आपल्या निवडणूक खर्चात करणे आवश्यक आहे.

- (८) प्रसारमाध्यमांच्या विविध संस्था/ संघटनांनी स्वेच्छेने तयार केलेल्या आचारसंहितेचे किंवा मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करणे अपेक्षित आहे. त्याचबरोबर राज्य निवडणूक आयोगाने स्वतंत्र आदेशाद्वारे निर्गमित केलेल्या सर्वसमावेशक आचारसंहितेबाबतही दक्षता घेणे आवश्यक आहे.

भाग सात

जनमत आणि मतदानोत्तर चाचणी

१५. जनमत आणि मतदानोत्तर चाचण्यांसंदर्भातील दक्षता:

- (१) जनमत चाचण्या (ओपिनियन पोल) आणि मतदानोत्तर चाचण्याबाबत (एक्झिट पोल) प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडियाने असा सल्ला दिला आहे की, वृत्तपत्रांनी बहुमूल्य मंचाचा वापर, निवडणुकांचा विपर्यास आणि त्यात ढवळाढवळ करण्यासाठी केला जाऊ नये म्हणून खबरदारी घ्यावी.
- (२) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसंदर्भातही नमुन्याच्या (सॅम्पल) आधारावर विविध चाचण्या घेतल्या जातात. त्यातून निवडणुकांच्या निकालांबाबत वर्तविल्या जाणाऱ्या अंदाजांचा/ निष्कर्षांचा लोकमतावर/ मतदारांवर प्रभाव पडण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.
- (३) विविध चाचण्यांच्या निष्कर्षांचा मतदारांवरील संभाव्य प्रभाव टाळण्यासाठी, संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणुकीचा जाहीर प्रचाराचा कालावधी समाप्तीपासून ते मतदानाची वेळ संपल्याच्या पुढील एक तासापर्यंत अशा चाचण्यांचे निष्कर्ष जाहीर करता येणार नाहीत.
- (४) मतदान प्रक्रिया विविध टप्प्यांत पार पडणार असल्यास, पहिल्या टप्प्याच्या मतदानाचा जाहीर प्रचाराचा कालावधी समाप्तीपासून ते शेवटच्या टप्प्याचे मतदान संपल्याच्या पुढील एक तासापर्यंत कोणत्याही अशा चाचण्यांचे निष्कर्ष जाहीर करता येणार नाहीत.
- (५) आवश्यकता भासल्यास राज्य निवडणूक आयोगाकडून यथोचित प्रासंगिक स्वरूपात स्वतंत्रपणे या चाचण्यांसंदर्भात स्पष्टीकरण करण्यात येईल.

भाग आठ

जाहिरात प्रसिद्धीचा कालावधी

१६. जाहीर प्रचाराची समाप्ती व जाहिरातींची प्रसिद्धी:

- (१) संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांचा जाहीर प्रचाराचा कालावधी संपल्यानंतर मुद्रित, इलेक्ट्रॉनिक, समाजमाध्यम इत्यादी माध्यमाद्वारे कोणत्याही प्रचारविषयक जाहिराती देता येणार नाहीत.
- (२) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांचा जाहीर प्रचार समाप्तीच्या कालावधी संबंधित विविध कायद्यांमध्ये खालीलप्रमाणे नमूद आहे-
 - (क) मुंबई महानगरपालिका अधिनियम, १८८८ कलम '२७अअ' अन्वये, "कोणत्याही व्यक्तीला एखाद्या मतदान क्षेत्रातील कोणत्याही निवडणुकीतील मतदान समाप्तीच्या

- अड्डेचाळीस तास अगोदर, त्या मतदान क्षेत्रात सार्वजनिक सभा बोलविता, भरविता येणार नाही किंवा तिला हजर राहता येणार नाही.”
- (ख) महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १४(४) द्वारे राज्य निवडणूक आयोगास बृहन्मुंबई वगळता अन्य सर्व महानगरपालिका निवडणुकांसंदर्भात समर्थ करणाऱ्या तरतुदीन्वये प्राप्त अधिकारानुसार आयोगास आदेश निर्गमित करण्याचे अधिकार आहेत.
- (ग) महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ चे कलम २३(१) अन्वये, “कोणत्याही व्यक्तीने एखाद्या प्रभागामध्ये ज्या तारखेस किंवा तारखांस त्या प्रभागातील एखाद्या निवडणुकीकरिता मतदान घेण्यात येईल, त्या तारखेस किंवा तारखांस कोणतीही जाहीर सभा बोलविता, भरविता किंवा सभेला हजर राहता कामा नये.”
- (घ) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम २८ब(१) अन्वये, “कोणत्याही व्यक्ती कोणत्याही मतदार विभागामध्ये, मतदानास सुरुवात होण्याच्या दिनांकापूर्वी चोवीस तासांमध्ये किंवा त्या मतदार विभागात निवडणुकीसाठी ज्या दिनांकास किंवा दिनांकास मतदान घेण्यात येईल. त्या दिनांकास किंवा दिनांकास कोणतीही सार्वजनिक सभा बोलविणार नाही, भरविणार नाही किंवा अशा सभेस हजर राहणार नाही.
- (ङ) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १०-अ (४) अन्वये, द्वारे राज्य निवडणूक आयोगास ग्रामपंचायत निवडणुकांसंदर्भात समर्थ करणाऱ्या तरतुदीन्वये प्राप्त अधिकारानुसार आयोगास आदेश निर्गमित करण्याचे अधिकार आहेत.
- (३) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या संबंधित कायद्यातील जाहीर प्रचारासंदर्भातील उपरोक्त तरतुदी लक्षात घेता, जाहीर प्रचार समाप्तीनंतर मुद्रित, इलेक्ट्रॉनिक आणि समाजमाध्यमांद्वारे खाली नमूद केलेल्या कालावधीनंतर कोणत्याही व्यक्तीस, उमेदवारास, राजकीय पक्षास प्रचार करता येणार नाही किंवा प्रचाराच्या जाहिराती प्रसिद्ध/ प्रसारित करता येणार नाहीत,
- (क) **महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांबाबत**, मतदान समाप्तीच्या ४८ तास अगोदर निर्बंध असतील. उदा. १० तारखेस सायंकाळी ५.३० वाजता मतदानाची मुदत संपत असल्यास ८ तारखेला सायंकाळी ५.३० वाजता प्रचारासोबत जाहिरात प्रसिद्धी/ प्रसारणदेखील बंद होईल.
- (ख) **नगरपरिषद/ नगरपंचायतीच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांबाबत**, मतदान सुरू होण्याच्या दिनांकास निर्बंध असतील. उदा. १० तारखेस मतदान असल्यास ९ तारखेला रात्री १२.०० वाजता प्रचारासोबत जाहिरात प्रसिद्धी/ प्रसारणदेखील बंद होईल. मात्र ९ तारखेला रात्री १०.०० नंतर प्रचलित अधिनियम/ नियमानुसार सभा/ प्रचारफेऱ्या/ ध्वनिवर्धकाचा वापर करता येणार नाही.
- (ग) **जिल्हा परिषद/ पंचायत समितीच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांबाबत**, मतदान सुरू होण्याच्या दिनांकापूर्वी २४ तास अगोदर निर्बंध असतील. उदा. १० तारखेस मतदान

असल्यास ८ तारखेला रात्री १२.०० वाजता प्रचारासोबत जाहिरात प्रसिद्धी/ प्रसारणदेखील बंद होईल. मात्र ८ तारखेला रात्री १०.०० नंतर प्रचलित अधिनियम/ नियमानुसार सभा/ प्रचारफेऱ्या/ ध्वनिवर्धकाचा वापर करता येणार नाही.

- (घ) ग्रामपंचायतीच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांबाबत, मतदान समाप्तीच्या ४८ तास अगोदर निर्बंध असतील. उदा. १० तारखेस सायंकाळी ५.३० वाजता मतदानाची मुदत संपत असल्यास ८ तारखेला सायंकाळी ५.३० वाजता प्रचारासोबत जाहिरात प्रसिद्धी/ प्रसारणदेखील बंद होईल.

१७. आचारसंहितेच्या कालवधीतील शासनाच्या जाहिराती:

- (१) केंद्र, राज्य, स्थानिक स्वराज्य संस्था, शासकीय- निमशासकीय संस्था, सार्वजनिक उपक्रम इत्यादींना आचारसंहितेच्या कालावधीत विविध कल्याणकारी योजना, विविध सवलती; तसेच शासनाच्या कामगिरीबाबत कोणत्याही प्रकारे सार्वजनिक पैशातून जाहिराती प्रसारित/ प्रसिद्ध करण्यावर बंदी असेल.
- (२) सार्वजनिक पैशातून स्वातंत्र्य दिन, प्रजासत्ताक दिन, महाराष्ट्र दिन इत्यादी राष्ट्रीय सण-उत्सवांच्या दिवशी केवळ शुभेच्छांपर जाहिराती प्रसिद्ध करता येतील; परंतु त्यातून कुठल्याही योजनेचा किंवा सवलतीचा प्रचार- प्रसार करता येणार नाही आणि मतदारांवर प्रभाव पडेल, असे कुठलेही कृत्य करता येणार नाही. त्याचबरोबर त्या जाहिरातींवर पंतप्रधान, मुख्यमंत्री, उपमुख्यमंत्री, मंत्री व अन्य पदाधिकाऱ्यांची छायाचित्रे वापरता येणार नाहीत.
- (३) आचारसंहितेच्या कालावधीत राज्य शासकीय व इतर सेवा, निमशासकीय संस्था, शासकीय मंडळे/ महामंडळे, सार्वजनिक उपक्रमे इ. संस्थांमध्ये भरती करण्याच्यादृष्टीने जाहिराती प्रसारित/ प्रसिद्ध करता येणार नाहीत.
- (४) आचारसंहितेच्या कालावधीत राज्य शासन, निमसरकारी संस्था, शासकीय मंडळे/ महामंडळे, सार्वजनिक उपक्रमे इत्यादींना संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेसंदर्भातील निविदेच्या जाहिराती प्रसारित/ प्रसिद्ध करता येणार नाहीत.

१८. राजकीय स्वरुपाच्या मुलाखती व चर्चात्मक कार्यक्रम:

- (१) आचारसंहितेच्या कालावधीत राजकीय स्वरुपाच्या मुलाखती किंवा चर्चात्मक कार्यक्रम मुद्रित/ इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांतून प्रसिद्ध/ प्रसारित करण्यास मनाई नाही; तसेच त्यासाठी पूर्वप्रमाणन किंवा परवानगीची आवश्यकता नाही. मात्र, मुलाखती/कार्यक्रम/चित्रण (फुटेज) जुने असल्यास त्यावर तसा उल्लेख करणे आवश्यक राहिल.

परंतु, राज्य निवडणूक आयोगाने निर्गमित केलेल्या आचारसंहितेच्या आदेशांचे काटेकोरपणे पालन करण्याची जबाबदारी अशा मुलाखती/ चर्चात्मक कार्यक्रम प्रसिद्ध/ प्रसारित करणाऱ्या प्रसारमाध्यमांची आणि त्यात सहभागी होणारे राजकीय पक्षाचे नेते/ प्रतिनिधी/ उमेदवारांची जबाबदारी असेल. सदर मुलाखत किंवा कार्यक्रम पेडन्यूनच्या स्वरुपात असल्याचे सिद्ध झाल्यास परिच्छेद १२(५) व (६) नुसार सदर आदेशात नमूद संबंधित समितीकडून कार्यवाही केली जाईल.

- (२) आचारसंहितेच्या कालावधीत सार्वजनिक ठिकाणी आयोजित करण्यात येणाऱ्या जाहीर चर्चात्मक कार्यक्रमात आणि त्याच्या प्रसारण/ प्रसिद्धीमुळे धार्मिक किंवा जातीय तेंदू; तसेच कायदा व सुव्यवस्थेचा प्रश्न उद्भवणार नाही, याची दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित प्रसारमाध्यम/ आयोजक आणि त्यात सहभागी नेते/ राजकीय पक्षाचे प्रतिनिधी/ उमेदवारांची राहिल. त्याचबरोबर कार्यक्रमासाठी विविध विभागांकडून/ यंत्रणांकडून आवश्यक परवानग्या घेण्याचीही जबाबदारी आयोजकांची असेल.
- (३) जाहीर किंवा स्टुडिओतील चर्चात्मक कार्यक्रमाद्वारे कुठल्याही एका पक्षाचा किंवा उमेदवाराचा प्रचार होणार नाही, याचीही दक्षता घेणे आवश्यक आहे.

भाग नऊ

प्रसारमाध्यमांसाठी सुविधा

१९. माध्यम कक्ष (मीडिया सेंटर)

- (१) प्रसारमाध्यमांना स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसंदर्भात एकत्रित स्वरूपात माहिती उपलब्ध करून देण्यासाठी जिल्हास्तरावर आणि महानगरपालिकास्तरावर अनुक्रमे संबंधित जिल्हाधिकारी व महानगरपालिका आयुक्त माध्यम कक्षाची स्थापना करतील.
- (२) माध्यम कक्षाद्वारे प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना वेळोवेळी निवडणूकविषयक अद्ययावत माहिती वेळोवेळी मिळेल, याची संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा महानगरपालिका आयुक्त विशेष दक्षता घेतील.
- (३) माध्यम कक्षामध्ये प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींसाठी पुरेशी आसन व्यवस्था, इंटरनेटची सुविधा इत्यादी बाबी असतील, याची दक्षता घेतील.
- (४) माध्यम कक्षाची जबाबदारी सांभाळण्यासाठी महानगरपालिका निवडणुकांकरिता संबंधित महानगरपालिकेचे संबंधित जनसंपर्क अधिकारी आणि अन्य स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी संबंधित जिल्हा माहिती अधिकारी किंवा अन्य अधिकाऱ्याची समन्वयक म्हणून नियुक्ती करण्यात येईल.
- (५) संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा महानगरपालिका आयुक्त यांनी प्रसंगी स्वतः वेळोवेळी पत्रकार परिषदा घेऊन किंवा प्रसिद्धिपत्रकाद्वारे प्रसारमाध्यमांना निवडणूकविषयक माहितीबाबत अवगत करावे आणि मतदार जागृतीसाठी प्रसारमाध्यमांनीदेखील स्वयंस्फूर्तीने पुढाकार घेण्याचे आवाहन करावे.

२०. प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींसाठी:

- (१) कायदा व सुव्यवस्थेच्यादृष्टीने संबंधित मतदार, अधिकारी, कर्मचारी व इतरांना परवानगीशिवाय मतदान केंद्रात किंवा मतमोजणी केंद्रात प्रवेश करण्यास मनाई असते. त्यामुळे प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींनादेखील प्रवेशिकेशिवाय प्रवेश करता येणार नाही.
- (२) नगरपरिषदा, नगरपंचायती, जिल्हा परिषदा, पंचायत समिती व ग्रामपंचायतीच्या सार्वत्रिक व पोटनिवडणुकांसाठी संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्यांच्या यांच्या मान्यतेने प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना मतदान व मतमोजणी केंद्रांवर प्रवेशासाठी प्रवेशिका देण्यात येतील.

- (३) महानगरपालिकेच्या सार्वत्रिक व पोटनिवडणुकांसाठी संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांच्या किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्यांच्या मान्यतेने प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना मतदान व मतमोजणी केंद्रांवर प्रवेशासाठी प्रवेशिका देण्यात येतील.
- (४) ऐनवेळी होणारी धावपळ व गोंधळ टाळण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणुका जाहीर झाल्यानंतर मतदान केंद्र व मतमोजणी केंद्रावर प्रवेशासाठी द्यावयाच्या प्रवेशिकांकरिता प्रसारमाध्यम संस्थेकडून पुरेशा वेळेपूर्वी अर्ज मागविण्यात येतील. अर्जासोबत पासपोर्ट आकाराच्या छायाचित्राच्या दोन प्रती देणे आवश्यक राहिल.
- (५) प्रसारमाध्यम संस्थेकडून प्राप्त झालेल्या अर्जाची योग्यरीत्या छाननी करून पात्र प्रतिनिधीलाच प्रवेशिका देण्यात येईल.
- (६) पुढीलप्रमाणे प्रवेशिका देण्यात येतील:
- (क) राज्य शासनाच्या यादीवरील 'अ' (मोठे), 'ब' (मध्यम) आणि 'क' (लघू) वर्गातील दैनिक वृत्तपत्राच्या प्रत्येकी दोनच प्रतिनिधींना प्रवेशिका दिल्या जातील.
- (ख) राज्य शासनाच्या यादीवरील साप्ताहिकाच्या एका प्रतिनिधीलाच प्रवेशिका देण्यात येईल.
- (ग) उपग्रह वाहिन्यांच्या प्रत्येकी दोन प्रतिनिधींना आणि एका कॅमेरामनला प्रवेशिका देण्यात येईल
- (घ) भारतीय टपाल खात्याचा परवाना असलेल्या केबल वाहिनीच्या एका प्रतिनिधीला आणि एका कॅमेरामनलाच प्रवेशिका दिली जाईल.
- (ङ) प्रवेशिकांची ही संख्या प्रत्येक स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणुकीसाठी स्वतंत्र 'युनिट' म्हणून विचारात घेतली जाईल.
- (च) प्रवेशिकांची संख्या कमी किंवा जास्त करण्याचा अधिकार अपवादात्मक स्थितीत आणि सबळ कारणांच्या आधारे संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा महानगरपालिका आयुक्त यांना असेल.
- (छ) वर नमूद व्यतिरिक्त (उदा. यूट्यूब चॅनल, ऑनलाईन वृत्तपत्र, संकेतस्थळ, सोशल मीडिया हॅडल इ.) कुठल्याही प्रतिनिधीला किंवा कॅमेरामनला प्रवेशिका देण्यात येणार नाही.
- (७) कुठल्याही मतदान केंद्रावर किंवा मतमोजणी केंद्रावर प्रवेशासाठी शासकीय प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींनादेखील (उदा. पीआयबी, डीजीआयपीआर इ.) प्रवेशिकेशिवाय प्रवेश करता येणार नाही.
- (८) 'मतदान केंद्र आणि मतमोजणी केंद्रावरील प्रवेशासाठी' असा स्पष्ट उल्लेख प्रवेशिकेवर असेल.
- (९) प्रवेशिका देताना नोंदवहीत (रजिस्टर) संबंधित प्रसारमाध्यम प्रतिनिधींच्या नावाची आणि संपर्क क्रमांकासह संपूर्ण पत्त्याची नोंद घेतल्याची खात्री करणे, हे संबंधित अधिकाऱ्यास अनिवार्य असेल; तसेच भविष्यातील संदर्भासाठी नोंदवहीवर (रजिस्टर) संबंधित प्रतिनिधीचे छायाचित्रदेखील चिकटवावे.

- (१०) प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना दिलेली प्रवेशिका रद्द करण्याचे अधिकार यथास्थिती संबंधित जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त/ अथवा निवडणूक निर्णय अधिकारी अथवा राज्य निवडणूक आयोगास असतील.
- (११) कुठल्याही माध्यम प्रतिनिधीने प्रवेशिकेसाठी थेट राज्य निवडणूक आयोगाकडे अर्ज करू नये. अशा अर्जाचा राज्य निवडणूक आयोग विचार करणार नाही. ते अर्ज दप्तरी दाखल करण्यात येतील.

२१. मतदान व मतमोजणी केंद्रावरील दक्षता:

- (१) संबंधित अधिकारी/ कर्मचारी प्रवेशिकेची उचित पडताळणी करूनच प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना मतदान/ मतमोजणी केंद्रावर प्रवेश देतील.
- (२) प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना थेट मतदान केंद्रावरील मतदान कक्षाजवळ जाऊन पाहणी किंवा छायाचित्रण करता येणार नाही; तसेच मतदान कक्षाचे छायाचित्रेही घेता येणार नाही. शांततापूर्ण व शिस्तबद्ध मतदान प्रक्रियेत बाधा पोहचेल, असे कुठलेही वर्तन करता कामा नये.
- (३) मतदार मतदान करतानाचे छायाचित्र किंवा छायाचित्रण पुरेशा अंतरावरून करणे बंधनकारक असेल. ते करतानाही मतदानाच्या गोपनियतेच्या हक्काचे उल्लंघन होता कामा नये.
- (४) कुठल्या मतदाराने कोणत्या उमेदवाराला मतदान केले आहे, हे मतदानाच्या वेळी किंवा मतमोजणीप्रसंगी अपघाताने चित्रित झाल्यास किंवा त्याचे छायाचित्र काढल्यास त्याचे प्रसारण किंवा प्रसिद्धी करता येणार नाही.
- (५) प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींना मतदान/ मतमोजणी केंद्रावर छायाचित्रासाठी किंवा छायाचित्रणासाठी कॅमेराचे स्टँड नेता येणार नाही.
- (६) राज्य निवडणूक आयोग/ संबंधित जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त/ निवडणूक निर्णय अधिकारी यांनी निवडणूक प्रक्रियेसाठी नेमलेल्या अधिकृत छायाचित्रकार किंवा कॅमेरामन यांनाच मतदान केंद्रात व मतमोजणी केंद्रात कॅमेराचे स्टँड नेता येईल.
- (७) मतदान किंवा मतमोजणी केंद्रावर प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधींची एकाच वेळी होणारी गर्दी व गोंधळ टाळण्यासाठी आवश्यकतेनुसार गटागटाने सर्वांना आत सोडण्याबाबतचे किंवा परिस्थितीनुरूप नियोजन करण्याचे अधिकार संबंधित जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त/ निवडणूक निर्णय अधिकारी किंवा मतदान केंद्राध्यक्ष यांना असतील.

२२. मतमोजणी केंद्रावरील सुविधा:

- (१) जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त किंवा निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्याकडे असलेल्या यादीतील अधिकृत प्रवेशपत्रधारक प्रसारमाध्यम प्रतिनिधीलाच मतमोजणी केंद्रात प्रवेश दिला जाईल.
- (२) प्रसारमाध्यम प्रतिनिधींसाठी मतमोजणी केंद्रातच स्वतंत्र पत्रकार कक्षाची व्यवस्था केली जाईल. त्यांना इतरत्र कुठेही फिरण्याची अनुमती नसेल.
- (३) मतमोजणी केंद्रावरील गोंधळ टाळण्यासाठी आवश्यक मनुष्यबळ किंवा सुरक्षा व्यवस्था करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा महानगरपालिका आयुक्त अथवा निवडणूक निर्णय अधिकार्याची असेल.

- (४) पत्रकार कक्षामध्ये फेरीनिहाय मतमोजणीचे तपशील प्राधान्याने उपलब्ध करून देण्यात येतील. मतमोजणी केंद्राच्या बाहेरदेखील कर्णाच्या (लाऊड स्पीकर) माध्यमातून किंवा मोठ्या पडद्यावर (स्क्रीन) फेरीनिहाय तपशील आणि अंतिम स्वरूपाचे निकाल सर्वांच्या माहितीसाठी शक्य असेल तिथे उपलब्ध करून दिले जातील.

भाग दहा
संकीर्ण

२३. सूचना देण्याबाबत आयोगाचे अधिकार:

(१) संविधानिक जबाबदारी योग्यरीत्या पार पाडण्याच्यादृष्टीने राज्य निवडणूक आयोग खालील बाबतीत सूचना व निर्देश देऊ शकेल-

- (क) या आदेशातील कोणत्याही तरतुदीबाबतच्या स्पष्टीकरणाकरिता;
- (ख) अशा कोणत्याही तरतुदीची अंमलबजावणी करण्याच्या संबंधात उत्पन्न झालेल्या कोणत्याही अडचणी अथवा संभ्रम दूर करण्याकरिता;
- (ग) प्रस्तावित जाहिरातीचे पूर्वप्रमाणन, पेड न्यूजला आळा घालणे, खोट्या, दिशाभूल करणाऱ्या बातम्यांबाबत स्पष्टीकरण करणे, प्रसारमाध्यमांसह इतर विविध माध्यमांचे संनियंत्रण करणे इत्यादीबाबत या आदेशात तरतूद करण्यात आली नसेल किंवा करण्यात आलेली तरतूद अपूर्ण असेल, तेव्हा त्यासंबंधात योग्य ती तरतूद करणे आणि निवडणुका सुरळीत व सुव्यवस्थित पार पाडण्याच्यादृष्टीने योग्य त्या तरतुदी करणे आवश्यक आहे, असे राज्य निवडणूक आयोगाचे मत झाल्यास.

(२) या आदेशाच्या इंग्रजी अनुवादातील एखाद्या मुद्याचा अर्थ अथवा अन्वयार्थ याबाबत काही मुद्दे उद्भवल्यास मराठी भाषेतील आदेशामधील अर्थ अथवा अन्वयार्थ अंतिम असेल.

परिशिष्ट- १

जिल्हास्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती
नगरपरिषद/ नगरपंचायत, जिल्हा परिषदा/ पंचायत समिती व ग्रामपंचायत निवडणुकांसाठी
(कृपया परिच्छेद ३(१)(क) पाहावा)

अ.क्र.	पदाधिकारी	पद
१.	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२.	जिल्हा पोलीस अधीक्षक किंवा त्यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
३.	जिल्हाधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेला अपर जिल्हाधिकारी अथवा उपजिल्हाधिकारी दर्जाचा अधिकारी	सदस्य
४.	संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकारी	सदस्य
५.	संबंधित तहसीलदार अथवा नगरपरिषद/ नगरपंचायतीचे मुख्याधिकारी	सदस्य
६.	जिल्हा माहिती अधिकारी	सदस्य सचिव

टिप:

- १) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसंदर्भातील प्रस्तावित जाहिरात एखाद्या विशिष्ट जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ नगरपरिषद/ नगरपंचायतीच्या निवडणुकीसाठी एखाद्या राजकीय पक्षाची अथवा या निवडणुकांतील एखादा उमेदवार किंवा एकापेक्षा जास्त उमेदवारांसाठी असल्यास, अशा प्रस्तावित जाहिरातीचे प्रमाणन सदर जिल्हास्तरीय समितीकडून करण्यात येईल. {कृपया परिच्छेद ५(१)(क) पाहावा}
- २) प्रस्तावित जाहिरात स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या १० किंवा त्यापेक्षा कमी जिल्हातील नगरपरिषद/ नगरपंचायत/ जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ ग्रामपंचायतीच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांसाठी असल्यास अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी संबंधित समित्यांकडे स्वतंत्र अर्ज करावे लागतील. {कृपया परिच्छेद ५(१)(ग) पाहावा}
- ३) पेड न्यूजसंदर्भातील तक्रारी/ प्रकरण एखाद्या विशिष्ट जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ नगरपरिषद/ नगरपंचायतीच्या निवडणुकीसंदर्भातील एखाद्या राजकीय पक्षाबाबत किंवा त्यातील उमेदवाराबाबत असल्यास, अशा तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी आणि त्यांचे निराकरण सदर जिल्हास्तरीय समिती करेल. त्याचबरोबर समाजमाध्यमांवरील मजकूर/ पोस्ट यावरही देखरेख ठेवेल. {कृपया परिच्छेद ११ आणि १२ पाहावा}

परिशिष्ट- २

महानगरपालिकास्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती

महानगरपालिका निवडणुकीसाठी

(कृपया परिच्छेद ३(१)(ख) पाहावा)

अ.क्र.	पदाधिकारी	पद
१.	महानगरपालिका आयुक्त	अध्यक्ष
२.	जिल्हा पोलीस अधीक्षक/ पोलीस आयुक्त किंवा त्यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
३.	महानगरपालिका आयुक्त यांनी प्राधिकृत केलेला महानगरपालिकेचा अतिरिक्त आयुक्त अथवा उपायुक्त दर्जाचा अधिकारी	सदस्य
४.	संबंधित निवडणूक निर्णय अधिकारी किंवा आचारसंहिता कक्ष प्रमुख	सदस्य
५.	महानगरपालिकेचा जनसंपर्क अधिकारी	सदस्य सचिव

टिप:

- १) महानगरपालिका निवडणुकांसंदर्भातील प्रस्तावित जाहिरात एखाद्या विशिष्ट महानगरपालिका निवडणुकीसाठी एखाद्या राजकीय पक्षाची अथवा एक किंवा एकापेक्षा जास्त उमेदवारांसाठी असल्यास, अशा प्रस्तावित जाहिरातीचे प्रमाणन सदर महानगरपालिकास्तरीय समितीकडून करण्यात येईल. {कृपया परिच्छेद ५(१)(ख) पाहावा}
- २) प्रस्तावित जाहिरात १० पेक्षा कमी महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक/ पोटनिवडणुकांसाठी असल्यास अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी संबंधित समित्यांकडे स्वतंत्र अर्ज करावे लागतील. {कृपया परिच्छेद ५(१)(ग) पाहावा}
- ३) पेड न्यूनसंदर्भातील तक्रारी/ प्रकरण एखाद्या विशिष्ट महानगरपालिका निवडणुकीसंदर्भातील एखाद्या राजकीय पक्षाबाबत किंवा त्यातील उमेदवाराबाबत असल्यास, अशा तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी आणि त्यांचे निराकरण सदर महानगरपालिकास्तरीय समिती करेल. त्याचबरोबर माजमाध्यमांवरील मजकूर/ पोस्ट यावरही देखरेख ठेवेल. {कृपया परिच्छेद ११ आणि १२ पाहावा}

(निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५, दि. ०९ ऑक्टोबर २०२५ चे सहपत्र)

परिशिष्ट- ३

राज्यस्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती

राज्यस्तरीय प्रकरणांसाठी

(कृपया परिच्छेद ३(१)(ग) पाहावा)

अ.क्र.	पदाधिकारी	पद
१.	सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र	अध्यक्ष
२.	उपसचिव, राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र	सदस्य
३.	उपायुक्त, राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र	सदस्य
४.	विधी अधिकारी, राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र	सदस्य
५.	संबंधित अवर सचिव/ सहायक आयुक्त, राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र	सदस्य
६.	सहायक आयुक्त (जनसंपर्क), राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र	सदस्य सचिव

टिप:

- १) प्रस्तावित जाहिरात संपूर्ण राज्यभरातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी असल्यास किंवा १० पेक्षा जास्त स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी असल्यास अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी राज्यस्तरीय समितीकडे अर्ज करावा लागेल. {कृपया परिच्छेद ५(१)(घ)}
- २) प्रस्तावित जाहिरात संपूर्ण राज्यभरातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी नसल्यास किंवा १० पेक्षा जास्त स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी नसल्यास अथवा अन्य कारणासाठी अशा प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनासाठी राज्यस्तरीय समितीकडे आलेला अर्ज संबंधित जिल्हास्तरीय किंवा महानगरपालिकास्तरीय समितीकडे अग्रेषित करण्याचा अधिकार राज्यस्तरीय समितीला असेल. {कृपया परिच्छेद ५(१)(ड)}
- ३) पेड न्यूनसंदर्भातील राज्यस्तरीय तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी आणि त्यांचे निराकरण राज्यस्तरीय समिती करेल. या व्यतिरिक्त तक्रारी/ प्रकरणांची चौकशी संबंधित समिती करेल. त्याचबरोबर समाजमाध्यमांवरील मजकूर/ पोस्ट यावरही देखरेख ठेवेल. {कृपया परिच्छेद ११ आणि १२ पाहावा}
- ४) जिल्हास्तरीय व महानगरपालिकास्तरीय समितीच्या निर्णयाविरुद्धच्या अपिलांसंदर्भात राज्यस्तरीय समिती नैसर्गिक न्यायानुसार सर्व बाजू तपासून यथोचित निर्णय घेईल आणि तो सर्व संबंधितांना कळवेल. सदर आदेश सर्व संबंधितांना बंधनकारक असेल. कृपया परिच्छेद १३ (२) पाहावा}

परिशिष्ट- ४

प्रस्तावित जाहिरातीच्या पूर्वप्रमाणनाकरिता अर्जाचा नमुना
(कृपया परिच्छेद ५ पाहावा)

अ.क्र.	बाब	तपशील
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव:	
२.	अर्जदाराचे नाव:	
३.	अर्जदाराचा संपूर्ण पत्ता:	
४.	अर्जदाराचा संपर्क क्रमांक:	
५.	अर्जदाराचा ई-मेल आयडी:	
६.	ज्याचा प्रचार करावयाच्या आहे, त्या राजकीय पक्षाचे नाव:	
७.	प्रस्तावित जाहिरात राजकीय पक्षाव्यतिरिक्त एक किंवा एकापेक्षा जास्त उमेदवारांसाठी असल्यास त्यांची नावे (जास्त असल्यास स्वतंत्र पृष्ठावर देणे):	
८.	प्रस्तावित जाहिरात राजकीय पक्षाव्यतिरिक्त असल्यास उमेदवार किंवा उमेदवारांच्या प्रभागांची/ निवडणूक विभाग/ निर्वाचक गणांची नावे व क्रमांक (जास्त असल्यास स्वतंत्र पृष्ठावर देणे):	
९.	जाहिरात प्रसारित/ प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या प्रसारमाध्यमाचे स्वरूप/ प्रकार:	
१०.	जाहिरातीचे शीर्षक:	
११.	जाहिरातीचा कालावधी (सेकंद/ मिनिट्स):	
१२.	जाहिरातीमध्ये वापरण्यात आलेली भाषा (परिच्छेद ५(३) प्रमाणे प्रत्येक भाषेतील जाहिरातीच्या दोन इलेक्ट्रॉनिक प्रती व त्यासोबत साक्षांकित केलेली जाहिरात संहिता):	
१३.	जाहिरात प्रसारणाचा/ प्रसिद्धीचे एकूण दिवस व कालावधी:	
१४.	जाहिरात तयार/ निर्मिती करण्यासाठीचा खर्च:	
१५.	जाहिरातीच्या प्रसारणाचा एकूण अंदाजित खर्च:	

मी, श्री. / श्रीमती ----- राहणार ----- अशी हमी देतो/ देते की, या अर्जसोबत देण्यात आलेली प्रस्तावित जाहिरात तयार/ निर्मिती करण्यासाठी व प्रसारण/ प्रसिद्धीसाठी येणारा खर्च धनादेश/ धनाकर्ष/ ऑनलाईन पद्धतीने करण्यात आला आहे किंवा करण्यात येईल.

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

(निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५, दि. ०९ ऑक्टोबर २०२५ चे सहपत्र)

परिशिष्ट- ५

प्रतिज्ञापत्राचा नमुना

(नोटरीज्ज करणे आवश्यक)

मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी भाषेव्यतिरिक्त अन्य भाषेतील प्रस्तावित जाहिरातीचे पूर्वप्रमाणन करण्यासाठी

(कृपया परिच्छेद ५(५) पाहावा)

मी, श्री./ श्रीमती ----- राहणार----- अशी
हमी देतो/ देते की, ----- या भाषेतील प्रस्तावित जाहिरातीचा मराठी/ हिंदी/ इंग्रजी भाषेत यथार्थ
अनुवाद करण्यात आला असून, कोणत्याही चुकांकरिता अर्जदार जबाबदार असेल, असे निश्चयपूर्वक
कथन करण्यात येत आहे.

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

परिशिष्ट- ६

जाहिरात पूर्वप्रमाणन पत्राचा नमुना

(कृपया परिच्छेद ६(३) पाहावा)

.....**स्तरीय माध्यम प्रमाणन व संनियंत्रण समिती**

पत्ता:

जावक क्रमांक:

दिनांक:

प्रस्तावित जाहिरात प्रसारण/ प्रसिद्धीसाठी पूर्वप्रमाणन प्रमाणपत्र

अ.क्र.	बाब	तपशील
१.	अर्जदाराचे नाव:	
२.	अर्जदाराचा पत्ता:	
३.	अर्जाचा दिनांक:	
४.	जाहिरात ज्याच्यासाठी आहे त्या राजकीय पक्षाचे/ उमेदवाराचे/ उमेदवारांची नावे:	
५.	संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थाचे नाव, प्रभाग/ निवडणूक विभाग/ निर्वाचक गणांचे क्रमांक व नावे:	
६.	जाहिरातीचे शीर्षक:	
७.	जाहिरातीचा कालावधी:	
८.	जाहिरातीमध्ये वापरलेली भाषा:	

प्रमाणित करण्यात येते की, वरील जाहिरात प्राथमिक तपासणीनंतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीच्या अनुषंगाने विहित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वानुसार प्रसारणाकरिता योग्य आहे; परंतु सदर जाहिरातीच्याबाबतीत भविष्यात कोणताही वाद उद्भवल्यास त्यात सदर समिती जबाबदार नसेल. सर्वस्वी जबाबदारी अर्जदाराची असेल.

ठिकाण:

दिनांक:

प्राधिकृत अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी

(नाव-----)

कार्यालयाचा शिक्का

(निवडणुकांच्या प्रयोजनार्थ प्रसारमाध्यम संनियंत्रण व जाहिरात प्रमाणन आदेश, २०२५, दि. ०९ ऑक्टोबर २०२५ चे सहपत्र)

परिशिष्ट- ७

**निवडणुकांसंदर्भात प्रसारमाध्यमांसाठी प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडियाची मार्गदर्शक तत्वे
(कृपया परिच्छेद ११(३) पाहावा)**

- (१) निवडणुकांबद्दल आणि उमेदवारांबद्दल वस्तुनिष्ठ वृत्तांत देणे हे प्रसारमाध्यमांचे कर्तव्य आहे. निवडणुकांदरम्यान कोणताही उमेदवार/ पक्ष किंवा घटनेविषयी सदोष निवडणूक प्रचार, अतिशयोक्तिपूर्ण वार्ताकन यात वृत्तपत्रांनी सहभागी होणे अपेक्षित नाही. प्रत्यक्षात दोन किंवा तीन अतिनिकटचे प्रतिस्पर्धी उमेदवार हे सर्व प्रसारमाध्यमांचे लक्ष वेधून घेतात. प्रत्यक्ष प्रचाराचे वार्ताकन करताना एखाद्या वृत्तपत्राने, एखाद्या उमेदवाराने उपस्थित केलेला कोणताही महत्वाचा मुद्दा आणि त्यांच्या किंवा/ तिच्या प्रतिस्पर्ध्यांवर केलेली कडक टिका या बाबी सोडून देऊ नये.
- (२) निवडणूक नियमान्वये वर्ण अथवा जातीय आधारावर प्रचार करण्यास बंदी आहे म्हणून प्रसारमाध्यमांनी धर्म, वंश, जात, जमात किंवा भाषा यांच्या आधारावर लोकांमध्ये आपसात शत्रुत्वाची किंवा द्वेषभावना पसरविण्याचा संभव असणारे वृत्त देणे टाळावे.
- (३) प्रसारमाध्यमांनी कोणत्याही उमेदवाराचे वैयक्तिक चरित्र किंवा वागणूक किंवा कोणत्याही उमेदवाराच्या किंवा त्याच्या उमेदवारीच्या किंवा त्याच्या उमेदवारी परत घेण्याच्या संबंधात निवडणुकांमध्ये त्या उमेदवाराच्या भवितव्याला बाधा पोहचेल, अशा प्रकारच्या खोट्या अथवा गंभीर विधानांना प्रसिद्धी देण्यापासून दूर रहावे. प्रसारमाध्यमांनी कोणताही उमेदवार/ पक्ष यांच्याविरुद्धची शहानिशा न केलेले आरोप प्रसिद्ध करू नये.
- (४) प्रसारमाध्यमांनी एखादा उमेदवार/ पक्ष यास पुढे आणण्याकरिता आर्थिक किंवा इतर प्रकारे कोणत्याही तऱ्हेचे प्रलोभन स्वीकारू नये. कोणताही उमेदवार/ पक्ष यांच्याकडून अथवा त्यांच्यावतीने देऊ केलेले कोणतेही आतिथ्य किंवा इतर सुविधा यांचा स्वीकार करू नये.
- (५) प्रसारमाध्यमांनी कोणताही विशिष्ट उमेदवार/ पक्ष यांच्या प्रसारास वाव देणे अपेक्षित नाही. तर तसे करावयाचे झाल्यास, इतर उमेदवार/ पक्ष यांना त्यावर उत्तर देण्याची मूभा देण्यात यावी.
- (६) प्रसारमाध्यमांनी एखादा सत्ताधारी पक्ष/ शासन यांच्या कामगिरीसंबंधातील सरकारी राज्य कोषातील खर्चाने दिलेली कोणतीही जाहिरात स्वीकारू नये/ प्रसिद्ध करू नये.
- (७) वृत्तपत्रे, राज्य निवडणूक आयोगाने, निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांनी किंवा मुख्य निवडणूक अधिकाऱ्यांनी वेळोवेळी काढलेल्या निदेशांचे/ आदेशांचे/ अनुदेशांचे पालन करतील.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या मान्यतेने,

सुरेश काकाणी,

सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र.

STATE ELECTION COMMISSION, MAHARASHTRA
 First Floor, New Administrative Building, Hutatma Rajguru Chowk,
 Madam Cama Road, Mumbai 400032

NOTIFICATION

**Order on Regulation of Media and Certification of Advertisements for
 Election Purposes, 2025**

Reference :

- 1) Regarding interviews, etc., to be broadcast by political parties/candidates through electronic media during the Model Code of Conduct period of local self-government elections: LSG-1103/ CR. 32/Desk-5, dated 17 March 2005.
- 2) Regarding certification of proposed advertisements to be broadcast/published in electronic media: No. SEC/MNC/2009/CR. 1/Desk-5, dated 06 January 2009.
- 3) Regarding establishment of Committees for certification of advertisements: No. SEC/MNC-2009/ CR. 1/Desk-5, dated 22 December 2011.
- 4) Regarding procedure to be followed and constitution of Committees for taking action concerning Paid News: No. SEC/MNC/2009/ CR. 1/Desk-5, dated 16 January 2012.
- 5) Regarding permission for discussion programs on broadcast media: dated 18 January 2012.
- 6) Regarding prohibition of conducting opinion polls and exit polls and publishing their results during local self-government elections: No. SEC/MNC/2012/ CR.13/Desk-5, dated 02 February 2012.
- 7) Regarding government advertisements in areas where Model Code of Conduct is in force: No. SEC/MNC-2017/CR. 5/Desk-5, dated 16 January 2017.

Number SEC/IPR/2025/C.R. 5/ Desk- 10, Date: 09th October 2025.—Whereas, under Articles 243K and 243ZA of the Constitution of India, as well as the provisions contained in laws relating to local self-government institutions, the powers of superintendence, direction, and control of the conduct of elections to such institutions in the State are vested in the State Election Commission.

Whereas, the Hon'ble Supreme Court, in Civil Appeal No. 5756/2005, Kishansing Tomar V/s. Ahmedabad Municipal Corporation & Others, by its Judgement dated 19th October, 2006, has declared that the status, powers, and responsibilities of the State Election Commission are equal to those of the Election Commission of India.

Whereas, the Hon'ble Supreme Court, by its order dated 13th April, 2004 in SLP (Civil) No. 6679 (Ministry of Information & Broadcasting V/s. Gemini TV Pvt. Ltd.), has directed that all proposed political advertisements to be given by political parties/ candidates/ groups/ organizations/ associations / persons on Doordarshan and cable networks shall be pre-certified by the Committees constituted at various levels by the Election Commission of India.

Whereas, "Paid News" poses a serious challenge to healthy democracy. It can obstruct the free and fair election process and may unduly influence the opinion of ordinary voters. To

avert such dangers, meetings were held on 04th October, 2010 and 09th March, 2011 between the Election Commission of India and political parties, wherein various remedial measures were decided upon.

Whereas, to ensure that elections to local self-government institutions are conducted in a free, fair, transparent, impartial, and efficient manner, it has become necessary to curb Paid News, and to prescribe procedures regarding broadcast of advertisement / publicity/ campaigning and other related aspects in all media and related matters, the State Election Commission has from time to time issued various orders.

And whereas, during the implementation of the above-mentioned orders, it is desirable to remove confusion that may arise, ensure uniformity and simplicity in enforcement and keeping in view the changing nature of media, the State Election Commission has come to the conclusion that certain amendments are required to be made in this regard.

Therefore, in exercise of the powers vested in it under Articles 243K and 243ZA of the Constitution of India; Section 18A(4) of the Mumbai Municipal Corporation Act, 1888; Section 14(4) of the Maharashtra Municipal Corporations Act; Section 10A(4) of the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965; Section 9A of the Maharashtra Zilla Parishads and Panchayat Samitis Act, 1961; Section 10A(4) of the Maharashtra Village Panchayats Act; and other enabling provisions, the State Election Commission, Maharashtra, hereby annuls all previous orders relating to the above matters and issues the following Order:

Order

Part One

Title and Scope of the Order

1. Title, Scope, and Commencement:

- (1) This order shall be called the "Order on Regulation of Media and Certification of Advertisements for Election Purposes, 2025."
- (2) In accordance with the Hon'ble Supreme Court's order dated 13th April, 2004 in Petition No. 6679/2004, pre-certification of election-related electronic media advertisements is mandatory.
- (3) With a view to ensuring equal opportunity for all political parties and candidates, preventing voters from being misled due to "Paid News," and avoiding undue coercion/pressure on them, regulation of all broadcast media/social media is necessary.
- (4) This order shall apply throughout the State of Maharashtra and shall be applicable to elections of all local self-government institutions in the State.
- (5) This order shall come into immediate effect from the date of its issuance.

Part Two

Definitions

2. Definitions – Unless the context otherwise requires:

- (1) "Commission" means the State Election Commission, Maharashtra, constituted under Articles 243K and 243ZA of the Constitution of India.

- (2) **“Pre-Certification of Advertisements”** means obtaining prior certification from the Media Certification and Monitoring Committee for all proposed election-related advertisements of local self-government institutions to be broadcast/published through electronic media.
- (3) **“Media”** includes print, electronic, digital, and social media.
- (4) **“Print Media”** includes newspapers, periodicals, bulletins, leaflets, handbills, hoardings, banners, etc.
- (5) **“Electronic Media”** includes Doordarshan, satellite channels, cable channels, YouTube channels, cable networks, All India Radio (Akashvani), private FM channels, cinema halls, public places’ audio-visual displays, e-newspapers, bulk SMS, voice SMS, social media, websites, etc.
- (6) **“Social Media”** means platforms of communication and information sharing used through the internet, where people interact with each other, exchange information, express opinions, share ideas, and disseminate various forms of content (photos, videos, articles, news). Examples: Social networking sites (Facebook, LinkedIn, etc.), microblogging sites (Twitter, X, etc.), video-sharing platforms (Instagram, YouTube, etc.), instant messaging apps (WhatsApp, Telegram, etc.), collaborative tools (wikis, discussion forums, etc.).
- (7) **“Paid News”** means any news or analysis appearing in any media (print, electronic, or social media) in consideration of monetary payment, material benefit, or any other quid pro quo whether implicit or explicit.
- (8) **“Hate Speech”** includes any speech oral, written, symbolic, action, etc. which creates hatred against any person or institution.
- (9) **“Media Regulation”** means pre-certification of proposed campaign material and advertisements for local self-government elections in electronic media; inquiry and disposal of state-level complaints/cases relating to Paid News; monitoring compliance of reporting norms in various media; and supervision relating to social media.
- (10) **“District Level Media Certification and Monitoring Committee (MCMC)”** means the committee constituted as per Annexure-1 for the purpose of pre-certification of proposed advertisements in electronic media for municipal councils/nagar panchayats, zilla parishads/panchayat samitis, and village panchayats; inquiry and disposal of complaints/cases relating to Paid News; monitoring compliance of reporting norms in various media; and supervision relating to social media.
- (11) **“Municipal Corporation Level Media Certification and Monitoring Committee (MCMC)”** means the committee constituted as per Annexure-2 for the purpose of pre-certification of proposed advertisements in electronic media for municipal corporation elections; inquiry and disposal of complaints/cases relating to Paid News; monitoring compliance of reporting norms in various media; and supervision relating to social media.
- (12) **“State Level Media Certification and Monitoring Committee (MCMC)”** means the committee constituted as per Annexure-3 at the State Election Commission level for the purpose of pre-certification of proposed advertisements

- for state-level campaigns of local self-government elections; inquiry and disposal of complaints/cases relating to Paid News at the state level; hearing appeals against decisions of District/Corporation Committees; monitoring compliance of reporting norms in various media; and supervision relating to social media.
- (13) **“Opinion Polls or Exit Polls”** mean surveys conducted on a sample basis to predict or project possible results of elections to local self-government institutions.
- (14) **“Local Self-Government Institutions”** mean:
- (a) Village Panchayat constituted under the Maharashtra Village Panchayats Act.
 - (b) Zilla Parishad or Panchayat Samiti constituted under the Maharashtra Zilla Parishads and Panchayat Samitis Act, 1961.
 - (c) Municipal Council, Nagar Panchayat, or Industrial Township constituted under the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965.
 - (d) Municipal Corporation constituted under the Mumbai Municipal Corporation Act, 1888, or the Maharashtra Municipal Corporations Act.
- (15) Words and expressions used in this Order but not defined herein shall have the meanings assigned to them in the relevant Acts relating to local self-government institutions in force in the State or in the rules framed thereunder.

Part Three

Media Certification and Monitoring Committees (MCMCs)

3. Media Certification and Monitoring Committees at various levels:

- (1) For the purpose of conducting elections to local self-government institutions in a free, fair, and transparent atmosphere, and to ensure equal opportunity to all political parties and candidates, the following functions shall be carried out by Committees at different levels: Pre-certification of proposed election-related campaign material/advertisements in all electronic media, Inquiry and disposal of complaints / cases relating to Paid News, Monitoring compliance of reporting norms in various media, Supervision relating to social media. Accordingly, the Committees shall function at the following levels:
- (a) District Level Committee – For general elections and bye-elections to Municipal Councils/Nagar Panchayats, Zilla Parishads/Panchayat Samitis, and Village Panchayats, a District Level Committee shall function. After the election is announced, the concerned District Collector shall immediately constitute this Committee as per **Annexure-1**.
 - (b) Municipal Corporation Level Committee – For general elections and bye-elections to Municipal Corporations, a Municipal Corporation Level Committee shall function. After the election is announced, the concerned Municipal Commissioner shall immediately constitute this Committee as per **Annexure-2**.
 - (c) State Level Committee – For state-level cases concerning general elections and bye-elections to all local self-government institutions, a State Level

Committee shall function at the level of the State Election Commission as per Annexure-3. This shall be a permanent committee.

Part Four

Certification of Advertisements

4. Pre-certification of proposed advertisements to be broadcast/published through electronic media:

- (1) All proposed advertisements relating to elections of local self-government institutions to be broadcast / published through any type of electronic media shall be pre-certified by the concerned Media Certification and Monitoring Committee.
- (2) Advertisements containing the following types of content shall not be broadcast/published, nor shall they be granted pre-certification:
 - (a) Violation of the Constitution of India or laws made by the Central/State Government.
 - (b) Violation of orders of the State Election Commission.
 - (c) Content likely to promote enmity or hatred on grounds of religion, caste, community, gender, language, attire, etc.
 - (d) Inclusion of photographs or filming of places of worship.
 - (e) Content challenging law and order, promoting violence, or disturbing peace.
 - (f) Defamation of any court, person, or institution.
 - (g) Content detrimental to the unity, sovereignty, or integrity of the country.
 - (h) Criticism, derogatory remarks, or insult against any other country.
 - (i) Use of photographs/filming of officers or staff of the defence forces or of the defence forces themselves.
 - (j) False allegations against political parties, political leaders, or any other person.
 - (k) Invasion of the privacy of any political leader or individual.
 - (l) Violation of decency or morality.
 - (m) Promotion of obscenity.
- (3) If the concerned Committee has not pre-certified a proposed advertisement for general/bye-elections of local self-government institutions, such advertisements shall not be broadcast or published by media outlets.
- (4) Where expenditure on an election-related advertisement is borne by a political party, it shall be accounted for in the party's election expenses. Where the expenditure is borne by a candidate, it shall be accounted for in the candidate's election expenses.
- (5) Any individual or voter expressing political opinions on their personal social media handles shall ordinarily not be restricted. However, such opinions must not create law-and-order issues, breach decency/morality, obstruct elections, or incite offences. Care shall also be taken to avoid defamation or contempt of court. Such expression shall not be considered a "political advertisement," and therefore does not require pre-certification. However, once the model code of conduct comes into effect, no individual/voter shall campaign or publish advertisements

on behalf of any political party or candidate for campaigning purposes without prior written permission of the concerned political party or candidate. If such an advertisement/campaign is proposed to be published/conducted, it shall mandatorily undergo pre-certification, and its expenditure shall be included in the election expenses of the concerned political party or candidate or candidates as applicable.

5. Application for Pre-Certification of Proposed Advertisements:

(1) Applications for pre-certification of proposed advertisements shall be submitted to the Media Certification and Monitoring Committees functioning at various levels, in the prescribed form (**Annexure-4**).

(a) If the proposed advertisement is for a political party or for one or more candidates contesting general/bye-elections to any Municipal Council/Nagar Panchayat/Zilla Parishad/Panchayat Samiti/Village Panchayat, the application shall be made to the District Level Committee.

(b) If the proposed advertisement is for a political party or for one or more candidates contesting general/bye-elections to any Municipal Corporation, the application shall be made to the Municipal Corporation Level Committee.

(c) If the proposed advertisement is for general elections/bye-elections to Municipal Councils/Nagar Panchayats/Zilla Parishads/Panchayat Samitis/Village Panchayats in 10 or fewer districts, or 10 or fewer Municipal Corporations, separate applications shall be made to the concerned Committees at those levels.

(d) If the proposed advertisement is for statewide general elections to all local self-government institutions, or for elections in more than 10 local bodies, the application shall be made to the State Level Committee. (In such cases, the advertisement must clearly specify the names of the ten concerned local self-government institutions).

(e) If an application for pre-certification of an advertisement not falling under state-wide/general elections or for elections to not more than 10 local self-government institutions is mistakenly submitted to the State Level Committee, the State Level Committee/ State Election Commission shall have the authority to forward it to the relevant District or Municipal Corporation Level Committee.

(2) Applications shall be submitted at least 5 working days prior to the date of proposed broadcast/publication of the advertisement.

(3) Along with the application, the following must be submitted: an electronic copy of the proposed advertisement, and two printed copies (hard copies) of the advertisement duly signed by the political party's office bearer or the candidate.

(4) The application must mandatorily include a declaration (**as per Annexure-4**) stating: *"All payments relating to expenses for broadcast/publication of advertisements shall be made only through cheque/demand draft/online transfer. Under no circumstances shall payments be made in cash."*

- (5) For advertisements proposed in languages other than Marathi, Hindi, or English, two electronic copies in the concerned language shall be submitted. In addition, a translation of the advertisement into Marathi, Hindi, or English, duly signed by the political party's office bearer or candidate, along with two printed copies, shall also be attached. Further, a notarized affidavit in the format of **Annexure-5** must be submitted, stating: "*The proposed advertisement has been accurately translated into Marathi/Hindi/English, and the applicant shall be responsible for any errors.*"
6. **Disposal of Applications for Pre-Certification of Proposed Advertisements:**
- (1) Upon receipt of an application, the concerned Committee shall dispose of it within 3 working days.
 - (2) While disposing of the application, the Committee may: delete or modify any portion of the advertisement, or suggest necessary corrections.
 - (3) Compliance with such directions shall be mandatory for the concerned political party/candidate/applicant. If the Committee grants pre-certification, a certificate in the format of **Annexure-6** shall be issued to permit broadcast/publication of the proposed advertisement.
7. **Appeals Against Decisions of the Committee on Pre-Certification:**
- (1) If a political party/candidate/applicant is not satisfied with the decision of the District Level or Municipal Corporation Level Committee regarding pre-certification of a proposed advertisement, an appeal may be filed before the State Level Committee within three working days.
 - (2) The State Level Committee shall consider such appeal and after following the principles of natural justice pass an order on merits, and shall duly communicate the decision to the concerned party.
8. **Suspension of Certified Advertisements:**
- (1) Even after pre-certification, if an advertisement is broadcast/published and is subsequently found to be in violation of this Order or any law, the State Election Commission, or any officer authorized by it, or the competent authority, shall order suspension of broadcast/publication of such advertisement. Along with this, the related material may be seized, and legal proceedings shall be initiated against all concerned persons.
9. **Advertisements in Print Media:**
- (1) Pre-certification is not required for advertisements published in print media. However, such advertisements must not violate the Model Code of Conduct or any related law.
 - (2) As per the State Election Commission's order No. SEC-1095/CR.77/95/DESK-3 dated 28 August 1995, the prescribed procedure regarding campaign material must be followed. Campaign literature must contain: number of copies, serial number of the material, name and address of the printer, and name and address of the publisher. Non-compliance with these provisions shall attract action under the *Press Act* and other relevant statutes as enacted from time to time.

**Part Five
Paid News**

10. Measures to Curb Paid News:

- (1) Certain candidates or political parties publish their advertisements in the form of news during elections. Although such material appears to be news in form, in reality these are paid insertions in the media, directly or indirectly, in various ways. It is necessary to curb this practice.
- (2) Media houses are not expected to indulge in exaggerated or distorted reporting of incidents/events during an election campaign in favour of any candidate or political party.
- (3) Media houses are not expected to participate in or align themselves with the propaganda of any particular candidate/party. In cases where such reporting occurs, the rival candidate/party must be given a fair opportunity to present their side or to respond.
- (4) If any news/report is determined to be "Paid News," the expenditure thereon shall be added to the election expenses of the candidate or the political party concerned as the case may be.
- (5) For general/bye-elections to local self-government institutions, the expenditure limit prescribed by the State Election Commission by separate orders shall be applicable.

11. Tests for Identifying Paid News:

- (1) To establish whether a particular news item/report/analysis constitutes "Paid News" the following broad tests shall be applied:
 - (a) Reports with broadly identical photographs, captions, headlines, or write-ups appearing simultaneously in competing media outlets, often with different bylines or without any author's name.
 - (b) Reports appearing on the same page of a newspaper where both contesting candidates claim strong chances of winning, and both are praised simultaneously.
 - (c) News items explicitly stating that a particular candidate has the support of every section of society and will certainly win.
 - (d) Giving undue, repeated, or exaggerated publicity to minor events/incidents of a candidate while giving no coverage at all to rival candidates.
 - (e) Excessive frequency of news items about a particular party/candidate in newspapers published/distributed in the concerned constituency.
 - (f) Unjustified publicity of a party/candidate's rallies, speeches, or programs in specific media outlets.
- (2) Though the above tests are indicative and broad, other forms of Paid News may also arise in practice. Committees must remain vigilant to detect such instances.
- (3) In this context, the guidelines issued by the Press Council of India on reporting and Paid News are of great importance. These guidelines are reproduced in Annexure-7 for reference, and Committees are expected to be conversant with them, including subsequent amendments or revisions.

12. Functions of Media Certification and Monitoring Committees Regarding Paid News:

- (1) Once elections to local self-government institutions are announced, the concerned District or Municipal Corporation Level Committee shall hold a press conference and provide detailed information about Paid News. It shall also announce that complaints regarding Paid News shall be addressed by the Committee, as per the prescribed procedure.
- (2) If complaints are received regarding Paid News being published/ broadcast/ distributed in the jurisdiction of the Committee, the Committee shall examine the matter. Thereafter, it shall issue a notice, preferably within 3 days, to the concerned political party/candidate and the media outlet, asking: *Why should the expenditure incurred on Paid News not be included in your election expenses?*
- (3) After receiving written submissions from the concerned political party/ candidate and media outlet, the Committee shall give its final decision. If it concludes that the report constitutes "Paid News," it shall inform the Election Returning Officer concerned that the expenditure thereon be added to the candidate's election expenses.
- (4) If the party/candidate/media outlet fails to respond within 2 days of receiving the notice, the Committee's decision shall be final.
- (5) If the Committee concludes that a news item constitutes Paid News, it shall not consider whether or not any payment has actually been made by the political party/candidate to the media outlet. Instead, the expenditure shall be calculated as per the rates fixed by the Directorate General of Information and Public Relations (DGIPR). If such rates are not fixed, the rates prescribed by the Central Bureau of Communication (CBC) (formerly DAVP) shall be applied. The expenditure shall then be added to the election expenses of the concerned candidate/party.
- (6) If such expenditure is added to the election expenses of a political party, then as per the State Election Commission's order dated 5th May, 2025 regarding registration of political parties, the concerned party must apportion such expenditure among its candidates and reflect the same in their individual election expenses.
- (7) If the Committee concludes that a report in print media constitutes Paid News, the matter shall be reported to the Press Council of India. If it concerns electronic media, the matter shall be reported to the National Broadcasting Standards Authority (NBSA), with recommendations for further action.

13. Appeals Against Committee Decisions on Paid News:

- (1) If a political party/candidate is not satisfied with the decision of the District Level or Municipal Corporation Level Committee regarding Paid News, an appeal may be filed before the State Level Committee within 3 days.
- (2) The State Level Committee shall examine all aspects of the appeal in accordance with principles of natural justice, and shall take an appropriate decision, which shall be binding on all concerned.

Part Six Social Media

14. Regulation of Social Media:

- (1) Citizens and voters exchange various types of information through social media platforms, and such exchanges influence the formation of their opinions. Elections to local self-government institutions are also affected thereby. Hence, monitoring of social media by the Media Certification and Monitoring Committees is necessary.
- (2) The Committees must remain vigilant at all times to curb false news (fake news) and misinformation spread through social media.
- (3) For fact-checking and verification of suspected fake/false information on social media, assistance may be sought from Press Information Bureau (PIB), Directorate General of Information and Public Relations (DGIPR), or police authorities, wherever such facilities are available.
- (4) If false news or misinformation on social media is noticed, or brought to the Committee's attention by any person, immediate and appropriate action must be taken.
- (5) If directed by the State Election Commission, or if so ordered, candidates shall, at the time of filing nomination papers, provide details of their official social media accounts/handles, including email IDs and other particulars.
- (6) Social media has been included within the category of "electronic media." Hence, all proposed advertisements for elections on social media shall also be subject to pre-certification, as per Paragraph 4(1).

However, if an advertisement has already been pre-certified for broadcast/publication on other electronic media, the same may also be disseminated on social media without seeking fresh certification.

- (7) If social media is used for election campaigning, the related expenditure (e.g., preparing content, designing creatives, payments to social media handlers, etc.) must be included in the election expenses of the concerned candidate or political party.
- (8) Media organizations/associations are expected to voluntarily comply with any codes of conduct or guidelines they have prepared for social media. In addition, due attention must be paid to comprehensive codes of conduct separately issued by the State Election Commission.

Part Seven Opinion Polls and Exit Polls

15. Safeguards Relating to Opinion Polls and Exit Polls:

- (1) Regarding opinion polls and exit polls, the Press Council of India has advised that newspapers must take precautions to ensure that their valuable space is not used for distorting/maligning elections or interfering with the electoral process.
- (2) In elections to local self-government institutions, various surveys are conducted based on samples. The projections or conclusions drawn from such surveys regarding election results may influence public opinion and voters' perceptions.

- (3) To prevent possible influence of such surveys on voters, the results of opinion polls or exit polls shall not be published from the end of the campaign period of the concerned local body election until one hour from the close of polling hour.
- (4) If polling is conducted in multiple phases, then from the end of the campaign period of the first phase until one hour from the close of polling hour the close of polling of the last phase, no results of such opinion or exit polls shall be published.
- (5) If required, the State Election Commission shall issue appropriate clarifications regarding such polls if any such circumstances arise.

Part Eight

Period of Advertisement Publication

16. Cessation of Campaign and Publication of Advertisements:

- (1) After the campaign period of the concerned local self-government institution election has ended, no election-related advertisements shall be given through print, electronic, or social media.
- (2) The campaign cessation periods prescribed under various laws for different types of local body elections are as follows:
 - (a) As per Section 27AA of Mumbai Municipal Corporation Act, 1888, no person shall convene, hold, or attend any public meeting in any ward of a constituency within forty-eight (48) hours prior to the conclusion of polling in that ward.
 - (b) As per Section 14 (4) of Maharashtra Municipal Corporations Act, The State Election Commission is empowered to issue orders for elections to all Municipal Corporations (except Brihanmumbai) regarding campaign cessation.
 - (c) As per Section 23 (1) of Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965, no person shall convene, hold, or attend any public meeting in any ward of a constituency on the date (s) fixed for polling in that ward.
 - (d) As per Section 28B (1) of Maharashtra Zilla Parishads and Panchayat Samitis Act, 1961, no person shall convene, hold, or attend any public meeting in any constituency within twenty-four (24) hours prior to the commencement of polling in that constituency.
 - (e) As per Section 10A (4) of Maharashtra Village Panchayats Act, the State Election Commission is empowered to issue orders regarding campaign cessation for Gram Panchayat elections.
- (3) In light of the above provisions with reference to the public advertisement in the concerned Act of the Local Independent Body, after expiry of aforementioned period for public campaigning, any campaigning through print, electronic and social media cannot continue or any advertisement cannot be published/broadcast by any person, candidate or political party.
 - (a) **In respect of Municipal Corporation Elections (General/Bye-elections):**
Prohibited 48 hours prior to the close of polling. *Example:* If polling ends

at 5:30 PM on the 10th, campaigning and advertisements must cease by 5:30 PM on the 8th.

- (b) **In respect of Municipal Council/Nagar Panchayat Elections (General/Bye-elections):** Prohibited from midnight on the day prior to polling. *Example:* If polling is on the 10th, campaigning and advertisements must cease at midnight of the 9th. *(Additionally, under prevailing laws/rules, from 10:00 PM on the 9th, public meetings, rallies, and use of loudspeakers are also prohibited.)*
- (c) **In respect of Zilla Parishad/Panchayat Samiti Elections (General/Bye-elections):** Prohibited 24 hours prior to the commencement of polling. *Example:* If polling is on the 10th, campaigning and advertisements must cease at midnight of the 8th. Also, from 10:00 PM on the 8th, public meetings, rallies, and use of loudspeakers are not permitted.
- (d) **In respect of Village Panchayat Elections (General/Bye-elections):** Prohibited 48 hours prior to the close of polling. *Example:* If polling ends at 5:30 PM on the 10th, campaigning and advertisements must cease by 5:30 PM on the 8th.

17. Government Advertisements During Model Code of Conduct:

- (1) During the period when the Model Code of Conduct is in force, the Central Government, State Government, local self-government institutions, semi-government bodies, public undertakings, etc., shall not publish/broadcast advertisements relating to welfare schemes, concessions, or achievements of the government.
- (2) On national festivals such as Independence Day, Republic Day, and Maharashtra Day, only greetings-type advertisements may be issued at public expense. These advertisements shall not contain promotion of schemes, concessions, or any material that may influence voters. Further, such advertisements shall not contain photographs of the Prime Minister, Chief Minister, Deputy Chief Minister, Ministers, or other public functionaries.
- (3) During the Model Code of Conduct period, advertisements relating to recruitment in government, semi-government bodies, boards/corporations, or public undertakings shall not be published/broadcast.
- (4) During the said period, no tender notices of the State Government, semi-government institutions, boards/corporations, or public undertakings pertaining to the concerned local bodies shall be published/broadcast.

18. Interviews and discussions:

- (1) During the period of the code of conduct, there is no prohibition on publishing / broadcasting political interviews or discussion programs in print / electronic media, and no prior certification or permission is required for the same. However, if the interview / programme / footage is old, the same needs to be mentioned.
However, it shall be the responsibility of the media and political party leaders / representatives / candidates participating in such interviews / discussions to strictly adhere to the Model Code of Conduct orders issued by the State Election Commission. If it is proved that the said interview or programme is in

the form of paid news, action will be taken by the concerned committee mentioned in this order in accordance with paragraphs 12 (5) and (6).

- (2) It shall be the responsibility of the media / organisers concerned and the leaders / representatives of the political parties / candidates involved to ensure that the public discussion program held in public places during the period of the code of conduct and its broadcast / publicity do not cause religious or communal disharmony and law and order problems. It will also be the responsibility of the organisers to obtain necessary permissions from various departments / agencies for the event.
- (3) It is also necessary to ensure that no single party or candidate is promoted through public or studio discussions.

Part Nine

Facilities for the media

19. The Media Centre:

- (1) District Collectors and Municipal Commissioners will set up media cells at the district level and municipal corporation level respectively to provide information to the media on local body elections in an integrated manner.
- (2) The concerned District Collector or Municipal Commissioner will take special care to ensure that the media representatives get updates on the elections from time to time through the media room.
- (3) Adequate seating arrangements for media persons, internet facility etc. will be ensured in the media room.
- (4) The concerned Public Relation Officer of the concerned Municipal Corporation for the Municipal Corporation elections and the concerned District Information Officer or other officer for the elections of other local bodies will be appointed as the coordinator to handle the responsibility of the Media Cell.
- (5) The concerned District Collector or Municipal Commissioner should inform the media about the election related information from time to time by holding press conferences or through press releases and also appeal to the media to take initiative for voter awareness.

20. For members of the media:

- (1) In view of law and order, the concerned electors, officers, employees and others are prohibited from entering the polling station or counting centre without permission. Media persons will also not be allowed to enter without a pass.
- (2) For general and by-elections to municipal councils, nagar panchayats, zilla parishads, panchayat samitis and gram panchayats, media persons will be allowed to enter the polling and counting centres with the permission of the respective district collectors or an officer authorised by him.
- (3) For the general and by-elections of the Municipal Corporation, media representatives will be given entry to the polling and counting centers with the approval of the concerned Municipal Commissioner or an officer authorised by him.

- (4) To avoid the rush and confusion at the last minute, after the announcement of the local body elections, applications will be sought from the media organization for the entries to be given to the polling station and counting center well in time. Two passport size photographs should be attached with the application form.
 - (5) Entries received from media organisations will be duly scrutinised and only eligible representatives will be given entry.
 - (6) Admission passes will be provided as follows:
 - (a) Admission passes will be given to two representatives each of 'A' (large), 'B' (medium) and 'C' (small) category of daily newspapers on the state government list.
 - (b) Admission pass will be given only to one representative of the weekly newspapers on the state government list.
 - (c) Two representatives of each satellite channel and one cameraman will be given Admission passes.
 - (d) Only one cameraman and one representative of a cable channel licensed by India Post will be given Admission pass.
 - (e) The number of Admission passes granted will be considered as a separate 'unit' for each local body election.
 - (f) In exceptional circumstances, the authority to reduce or increase the number of admission passes shall be vested in the concerned Collector or Municipal Commissioner on the basis of cogent reasons.
 - (g) Except the above-mentioned channels, representatives or cameramen of other channels (eg. YouTube channel, online newspaper, website, social media handle, etc.) will not be given Admission passes.
 - (7) Representatives of government media (e.g. PIB, DGIPR, etc) are also not allowed to enter any polling station or counting centre without a proper admission pass.
 - (8) There will be a clear mention of 'entry to polling station and counting centre' on the admission pass.
 - (9) It will be mandatory for the concerned officer to ensure that the complete address along with the name and contact number of the concerned media representative is recorded in the register at the time of entry; and also affix the photograph of the registered representative on the register for future reference.
 - (10) The concerned District Collector / Municipal Commissioner / or Election Returning Officer or State Election Commission as applicable shall have the power to cancel the admission pass given to the media representatives.
 - (11) No media representative should apply directly to the State Election Commission for admission. Such applications will not be considered by the State Election Commission and will be filed without further action being taken on them.
- 21. Vigilance at polling and counting stations:**
- (1) Media persons will be allowed to enter the polling / counting centre only after proper verification of entries by the concerned officers / staff.

- (2) Mediapersons will not be allowed to go directly to the voting compartment to see and/or take photographs. There should be no attempt to disturb the peaceful and orderly voting process.
- (3) It will be mandatory to take photographs or photographs while voting only from a sufficient distance. There should be no violation of the right to secrecy of the vote.
- (4) If at the time of voting or counting any photograph is accidentally captured or taken, it shall not be broadcast or publicised.
- (5) Mediapersons will not be allowed to take camera stand for photography or video shooting at the polling / counting centre.
- (6) Only the official photographer or cameraman appointed for the election process by the State Election Commission / concerned District Collector / Municipal Commissioner / Election Returning Officer will be allowed to take the camera stand inside the polling station and counting centre.
- (7) The concerned District Collector / Municipal Commissioner / Electoral Officer or Presiding Officer of the Polling Station shall be empowered to make arrangements for the entry of all media persons in groups or as per the situation, as may be necessary, to avoid crowding and chaos at the polling or counting centre.

22. Facilities at the counting centre:

- (1) Only media persons with valid admit cards issued by the District Collector / Municipal Commissioner or the Returning Officer will be allowed to enter the counting centres.
- (2) A separate arrangement will be set up for media persons. They are not allowed to go anywhere else in the counting centre.
- (3) The responsibility of making necessary manpower or security arrangements to avoid chaos at the counting centre will be of the concerned Collector or Municipal Commissioner or Returning Officer.
- (4) The details of the round-wise counting will be made available in the press room on priority. Round-wise details and final results will be made available outside the counting centres through loudspeakers or on big screens, wherever possible.

Part Ten

Miscellaneous

23. Powers of the Commission to make recommendations:

- (1) The State Election Commission may, with a view to discharging its constitutional responsibilities, issue instructions and directions in the following matters:
 - (a) for clarification of any of the provisions of this Order;
 - (b) to remove any difficulties or confusion arising in connection with the implementation of any such provisions;
 - (c) If the State Election Commission is of the opinion that there is no provision or an incomplete provision in this order regarding pre-certification of the proposed advertisement, prevention of paid news, clarification of false and misleading news, control of various media, etc., that it is necessary to make

appropriate provisions in this regard it shall make appropriate provisions for the smooth and orderly conduct of the elections.

- (2) If any point arises as to the meaning or interpretation regarding any point in the English translation of this order then, the meaning or interpretation of the order as given in the Marathi language shall be final.

Appendix-1

District-level Media Certification and Monitoring Committee
For Village Panchayat/Village Panchayat, District Panchayat/Panchayat Samiti and Gram
Panchayat elections

(Please see paragraph 3(1)(a))

Sr. No.	Officer	Position
1	District Magistrate / Collector	Chairperson
2	District Superintendent of Police or Representative	Member
3	Additional District Magistrate / Deputy District Magistrate (Authorized)	Member
4	Concerned Returning Officer	Member
5	Concerned Tehsildar or Chief Officer (Municipal Council/Nagar Panchayat)	Member
6	District Information Officer	Member Secretary

Note:

- (1) If the proposed manifesto in respect of elections to local self-government bodies is for a particular District Council/ Panchayat Samiti/ Village Panchayat Samiti/ Village Panchayat Samiti, or for one or more candidates in these elections, the certificate of such manifesto shall be made to the District Level Samiti. {Please refer to Section 5(1)(a)}
- (2) If the proposed list is for the general/by-elections to the Municipal Council/ Panchayat/ District Council/ Panchayat Samiti/ Gram Panchayat in 10 or less districts of the local self-government bodies, separate verification of such proposed list will have to be done with the concerned Samiti. {Please refer to Section 5(1)(c)}
- (3) If the complaints/cases related to paid news are related to a political party or a candidate in a particular district level meeting/ panchayat meeting/ village meeting/ village panchayat election, the district level meeting will investigate and resolve such complaints/cases. It will also keep a record of the content/posts on social media. {Please see Section 11 and 12}

(Enclosure to Order on Regulation of Media and Certification of Advertisements for Election Purposes, 2025, Dt. 09th October 2025)

Appendix - 2

Municipal Corporation-level Media Certification and Monitoring Committee

For Municipal Elections

(Please refer to paragraph 3(1)(b))

Sr. No.	Officer	Position
1	Municipal Commissioner	Chairperson
2	District Superintendent of Police / Police Commissioner or Representative	Member
3	Additional / Deputy Commissioner authorized by Municipal Commissioner	Member
4	Concerned Returning Officer or Head of MCC Cell	Member
5	Public Relations Officer of the Municipal Corporation	Member Secretary

Note:

- 1) If the proposed advertisement in relation to the Municipal Elections is for a political party or for one or more candidates for a particular Municipal Election, such proposed advertisement shall be certified by the said Municipal Level Committee. {Please refer to paragraph 5(1)(b)}
- 2) If the proposed advertisement is for general/by-elections of less than 10 Municipal Corporations, separate applications will have to be made to the concerned committees for pre-certification of such proposed advertisement. {Please refer to para 5(1)(c)}
- 3) If the complaints/cases regarding paid news are related to a political party or a candidate in a particular Municipal Corporation election, such complaints/cases will be investigated and resolved by the Municipal Corporation Level Committee. It will also monitor the content/posts on the media. {Please refer to paragraphs 11 and 12}

Appendix – 3**State-level Media Certification and Monitoring Committee****For State level cases**

(Please refer to paragraph 3(1)(c))

Sr. No.	Officer	Position
1	Secretary, State Election Commission, Maharashtra	Chairperson
2	Deputy Secretary, SEC Maharashtra	Member
3	Joint Commissioner, SEC Maharashtra	Member
4	Law Officer, SEC Maharashtra	Member
5	Deputy Secretary / Assistant Commissioner, SEC Maharashtra	Member
6	Assistant Commissioner (Information), SEC Maharashtra	Member Secretary

Note:

- 1) If the proposed advertisement is for general elections to local bodies throughout the state or for elections to more than 10 local bodies, an application will have to be made to the State Level Committee for pre-certification of such proposed advertisement. {Please refer to paragraph 5(1)(d)}
- 2) If the proposed advertisement is not for general elections to local bodies throughout the State or for elections to more than 10 local bodies or for any other reason, the State Level Committee shall have the power to forward the application received by the State Level Committee to the concerned District Level or Municipal Level Committee for pre-certification of such proposed advertisement. {Please refer to paragraph 5(1)(d)}
- 3) The State level committee will investigate and resolve the complaints/cases related to paid news at the state level. In addition, the concerned committee will investigate the complaints/cases. It will also monitor the content/posts on social media. {Please refer to paragraphs 11 and 12}
- 4) In respect of appeals against the decisions of the District Level and Municipal Level Committees, the State Level Committee shall examine all the aspects in accordance with natural justice and take appropriate decisions and shall inform all concerned. The said order shall be binding on all concerned. Please refer to paragraph 13 (2)}

Appendix - 4

Application Form for Pre-Certification of Advertisement

(Please see paragraph 5)

Sr. No.	Particulars	Details to be filled
1	Name of the Local Body	
2	Name of the Applicant	
3	Full Address of the Applicant	
4	Contact Number	
5	Email ID	
6	Name of Political Party	
7	Names of Candidates (if applicable)	
8	Constituency/Ward Numbers and Names	
9	Type of Media (Print/Electronic/Other)	
10	Title of Advertisement	
11	Duration (seconds/minutes)	
12	Languages Used (with affidavits and copies)	
13	Total Days and Duration of Broadcast	
14	Production Cost	
15	Total Cost of Broadcast	

I, Mr./Ms. _____ residing at _____, hereby declare that, the expenses for preparation and broadcasting/publication have been/will be made through cheque/draft/online method.

Place:

Date:

Applicant's Signature

४६

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-अ-मध्य उप-विभाग, ऑक्टोबर ९, २०२५/आश्विन १७, शके १९४७

(Enclosure to Order on Regulation of Media and Certification of Advertisements for Election Purposes, 2025, Dt. 09th October 2025)

Appendix - 5

Specimen of Affidavit

(Notarized Required)

For pre-certification of proposed advertisement in languages other than Marathi, Hindi and English (Please refer to para 5(5))

I, Mr./Ms. _____ residing at _____, solemnly declare that the proposed advertisement in _____ language has been faithfully translated into Marathi/Hindi/English. I take full responsibility for any inaccuracy.

Place:

Date:

Applicant's Signature

Appendix - 6

Specimen of Advertisement Pre-Certification Letter

(Please refer to para 6(3))

..... Level Media Certification and Monitoring Committee

Address:

Issue No:

Date:

Pre-Certification Certificate for Proposed Advertisement Broadcast/Publication

Sr. No.	Particulars	Details
1	Name of the Applicant	
2	Address of the Applicant	
3	Date of Application	
4	Political Party / Candidate Name	
5	Name of Local Body and Constituencies/Wards	
6	Title of Advertisement	
7	Duration of Advertisement	
8	Languages Used	

Certified that the above advertisement has been examined and found suitable for broadcast/publication as per election guidelines. Future disputes, if any, shall not be the responsibility of this Committee. The applicant shall be solely responsible.

Place:

Date:

Signature of Authorised Officer

(Name

Seal of Office

Appendix - 7**Press Council of India Guidelines for Media in Elections**

(Please see paragraph 11(3))

- (1) It is the duty of the media to provide objective reporting on elections and candidates. During elections, newspapers are not expected to engage in biased electioneering, exaggerated reporting about any candidate/party or event. In reality, two or three close contenders attract all the attention of the media. While reporting on the actual campaign, a newspaper should not leave out any important issue raised by a candidate and strong criticism of his/her opponent.
- (2) As the election rules prohibit campaigning on the basis of caste or community, the media should avoid reporting news that is likely to spread enmity or hatred among people on the basis of religion, race, caste, community or language.
- (3) The media shall refrain from publishing false or serious statements which may prejudice the personal character or conduct of any candidate or his candidature or withdrawal of candidature, or which may prejudice the future of that candidate in the elections. The media shall not publish unsubstantiated allegations against any candidate/party.
- (4) The media shall not accept any inducement, financial or otherwise, to promote any candidate/party. It shall not accept any hospitality or other facilities offered by or on behalf of any candidate/party.
- (5) The media is not expected to give space to the publicity of any particular candidate/party. If it is required to do so, other candidates/parties should be given an opportunity to respond to it.
- (6) The media should not accept/publish any advertisement in relation to the performance of a ruling party/government at the expense of the state treasury.
- (7) Newspapers shall comply with the directions/orders/instructions issued by the State Election Commission, Returning Officers or Chief Electoral Officers from time to time.

With the approval of the Honourable State Election Commissioner,

SURESH KAKANI,
The Secretary,
State Election Commission, Maharashtra.

मिरा भाईंदर महानगरपालिका

मुख्य कार्यालय, छत्रपती शिवाजी महाराज मार्ग, भाईंदर (प.) ता.जि.ठाणे - 401 101
दुरध्वनी क्र.28181182, 28192828.

जा.क्र.मिभामनपा/नि.वि./आस्था/ 29E /2024 -26

दि. 9E/92/2024

मिरा भाईंदर महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक 2024

कार्यालयीन आदेश

मिरा भाईंदर महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणूक 2024-26 चे निवडणूकीचे कामकाज पार पाडण्यासाठी मिरा भाईंदर महानगरपालिका, मुख्य कार्यालय, स्व.इंदिरा गांधी भवन, दुसरा मजला, सभापती दालन, छत्रपती शिवाजी महाराज मार्ग, भाईंदर (प.) ता.जि.ठाणे येथे 'मध्यवर्ती निवडणूक कार्यालया अंतर्गत एक खिडकी योजना पथक/ तक्रार निवारण पथक/नादेय प्रमाणपत्र' करीता खालील नमुद अधिकारी / कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात येत आहे.

समन्वय अधिकार्याचे नांव (Nodal Officer)	पथक प्रमुखाचे नांव	अधिकारी/ कर्मचाऱ्याचे नांव	करावयाच्या कामाचे स्वरूप
श्रीम.प्रणाली घोंगे, उप-आयुक्त, मिभामनपा (मो.क्र.९२२९७०६३९७)	१) श्री. सचिन पवार, उप अभियंता, मिभामनपा (मो.क्र.८४२२८९१३४५)	१) श्री. राजेश भोईर, वरिष्ठ लिपिक, मिभामनपा. (मो.क्र.९१६७७२६५१७) २) श्री. प्रविण कोळेकर, लिपिक, मिभामनपा. (मो.क्र.९२९०६७५९१) ३) श्री. दिनेश गायकवाड, लिपिक मिभामनपा (मो.क्र.८३६३९१७१७०) ४) श्री. प्रविण दिवे, लिपिक, मिभामनपा ५) श्री. विजय गायकवाड, लिपिक मिभामनपा ६) श्रीम. श्रद्धा सिंग, ठेका संगणकचालक, मिभामनपा. (मो.क्र.९१३६५०१८४३) ७) श्री. पवन संखे, ठेका संगणकचालक, मिभामनपा.(मो.क्र.८५५४०९०२७५) ८) श्री. हरिषकुमार वैती, शिपाई, मिभामनपा. (९७०२९०३६७३), ९) श्री. पांडुरंग शांताराम पाटील, रखवालदार, मिभामनपा १०) श्री. श्रीनिवास अरिअप्पा नाईक, सफाई कामगार, मिभामनपा (मो.क्र.८८७९५७१३४५) ११) श्री. किरण पाटील, शिपाई मिभामनपा १२) श्रीम. पौर्णिमा वंजारी, शिपाई	मिरा-भाईंदर महानगरपालिका निवडणूक 2024 - 26 निवडणूकीचे कामकाज करिता प्राप्त होणारे अर्ज/ तक्रारीनुसार निवडणूक निर्णय अधिकारी यांचेशी निगडीत बाब वर्ग करण्यांत यावी तसेच प्राप्त अर्जांच्या अनुषंगाने विहित मुदतीत कार्यवाही करावी.

उपरोक्त नेमणूक केलेल्या अधिकारी / कर्मचारी यांनी सदरचे आदेश प्राप्त होताच त्वरीत रूजू होऊन पुढील आदेश होईपर्यंत काम करावयाचे आहे व तसा रूजू अहवाल मुख्यालयात सादर करावयाचा आहे.

मा.राज्य निवडणूक आयुक्त यांचे आदेशानुसार निवडणूकीच्या कामासंदर्भात सोपविण्यात आलेली जबाबदारी पार पाडण्यात दिरंगाई अथवा जाणीवपूर्वक टाळाटाळ केल्यास त्यांचेविरूद्ध लोकप्रतिनिधीत्व अधिनियम १९५१/मधील कलम १३४ अन्वये कारवाई करण्यात येईल, याची नोंद घ्यावी.

प्रति,
श्री/श्रीम.

प्रत माहितीस्त्व :

निवडणूक निर्णय अधिकारी क्र. १ ते ७

(राधाबिनोबा राम) भा.प्र.से.)
आयुक्त तथा निवडणूक अधिकारी
मिरा भाईंदर महानगरपालिका

